Skyrybos ir gyvenimas skyrium

Tuo atveju, kai sutuoktinių pora nusprendžia galutinai nutraukti santuoką, paprastai vienas iš sutuoktinių arba abu sutuoktiniai pradeda santuokos nutraukimo procedūrą.

Daugelyje šalių sprendimą dėl santuokos nutraukimo priima teismas, ir jo priimtu sprendimu santuoka panaikinama.

Tuo atveju, kai pora turi vaikų, nutraukus santuoką ne tik išskiriami sutuoktiniai, bet ir nustatomi nauji kiekvieno sutuoktinio santykiai su bendrais vaikais.

Be to, nutraukus santuoką padalijamas bendras sutuoktinių turtas ir prireikus vienas sutuoktinis moka išmoką arba išlaikymo išmoką kitam sutuoktiniui arba vaikams.

Europos Sąjungoje galiojančios taisyklės sudaro sąlygas sužinoti, į kurį teismą reikia kreiptis norint pateikti prašymą dėl santuokos nutraukimo tuo atveju, kai pora nori nutraukti santuoką. Jos ypač naudingos dviejų skirtingų pilietybių asmenų poroms arba tais atvejais, kai pora santuokos galiojimo metu gyveno skirtingose valstybėse narėse.

Be to, šios taisyklės sudaro sąlygas tam, kad vienoje Europos Sąjungos valstybėje narėje priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo būtų lengviau pripažįstamas kitoje valstybėje narėje ir joje būtų taikomas.

Spustelėjus kurios nors šalies vėliavą, bus pateikta išsami tos šalies informacija.

Paskutinis naujinimas: 30/05/2023

Šį puslapį tvarko Europos Komisija. Šiame tinklalapyje pateikta informacija nebūtinai atitinka Europos Komisijos oficialią poziciją. Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų už šiame dokumente pateiktą informaciją arba duomenis. Informacija apie ES tinklalapių autorių teises pateikiama teisiniame pranešime.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Belgija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Belgijoje santuoką galima nutraukti dviem būdais: dėl to, kad santuoka nutrūko negrįžtamai, ir abiejų sutuoktinių bendru sutikimu.

Dėl to, kad santuoka nutrūko negrįžtamai, santuoką galima nutraukti dviem būdais:

bet kuriomis teisinėmis priemonėmis įrodant, kad santuoka nutrūko negrįžtamai (Civilinio kodekso (pranc. *Code civil*, flam. *Burgerlijk Wetboek*) 229 straipsnio 1 dalis). Santuoka laikoma nutrūkusia negrįžtamai, jeigu sutuoktiniams nebeįmanoma toliau gyventi kartu arba vėl apsigyventi kartu;

kai jau kurį laiką faktiškai gyvenama skyrium. Santuoka laikoma nutrūkusia negrįžtamai, jeigu prašymą nutraukti santuoką kartu pateikia abu sutuoktiniai **po daugiau negu šešis mėnesius trukusio faktinio gyvenimo skyrium (separacijos)**. Jeigu faktinis gyvenimas skyrium (separacija) truko mažiau negu šešis mėnesius ir sutuoktiniai nori pateikti bendrą prašymą nutraukti santuoką, santuoka laikoma nutrūkusia negrįžtamai, kai sutuoktiniai po svarstymų laikotarpio antrą kartą atvyksta į teismą ir pakartoja, kad pageidauja nutraukti santuoką (Civilinio kodekso 229 straipsnio 2 dalis). **Vienašališkas prašymas praėjus daugiau nei metams faktinio gyvenimo skyrium (separacijos)**: santuoka laikoma nutrūkusia negrįžtamai, jeigu prašymą nutraukti santuoką pateikia tik vienas sutuoktinis po daugiau negu metus trukusio faktinio gyvenimo skyrium (separacijos). Jeigu faktinis gyvenimas skyrium (separacija) truko mažiau negu metus ir vienas iš sutuoktinių nori pateikti vienašališką prašymą nutraukti santuoką, santuoka laikoma nutrūkusia negrįžtamai, kai prašymą teikiantis sutuoktinis po svarstymų laikotarpio antrą kartą atvyksta į teismą ir pakartoja, kad pageidauja nutraukti santuoką (Civilinio kodekso 229 straipsnio 3 dalis).

Abiejų sutuoktinių bendru sutikimu santuoka gali būti nutraukiama tik tuo atveju, jeigu sutuoktiniai pateikia visapusišką išankstinį susitarimą, kuriame sureguliuojamos visos santuokos nutraukimo pasekmės, ir abu sutuoktiniai visą laiką iki pat santuokos nutraukimo išreiškia pageidavimą nutraukti santuoką bendru sutikimu. Visapusiškame išankstiniame susitarime išdėstomas sutuoktinių susitarimas dėl atitinkamo turto (Teismų kodekso (pranc. *Code judiciaire*, flam. *Gerechtelijk Wetboek*) 1287 straipsnis) ir santuokos nutraukimo susitarimas dėl kiekvieno sutuoktinio gyvenamosios vietos proceso metu, tėvų valdžios, sutuoktinių vaikų turto valdymo ir teisių bendrauti su vaikais santuokos nutraukimo metu ir nutraukus santuoką, kiekvieno sutuoktinio mokamo išlaikymo vaikams ir išlaikymo mokėjimų tarp sutuoktinių santuokos nutraukimo metu ir nutraukus santuoką (Teismų kodekso 1288 straipsnis).

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Belgijoje santuoką galima nutraukti dviem būdais: dėl to, kad santuoka nutrūko negrįžtamai (Civilinio kodekso 229 straipsnis), ir abiejų sutuoktinių bendru sutikimu (Civilinio kodekso 230 straipsnis).

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Santuokos nutraukimu ateičiai panaikinamas santuokinis ryšys. Buvę sutuoktiniai nebėra vienas kito teisiniai įpėdiniai. Jie turi teisę sudaryti naujas santuokas. Belgijoje santuoka sutuoktinių pavardei poveikio neturi. Tačiau susituokęs asmuo turi teisę naudoti kito sutuoktinio pavardę. Po santuokos nutraukimo asmuo nebeturi teisės naudotis buvusio sutuoktinio pavarde kasdieniame ir profesiniame gyvenime, išskyrus atvejus, kai tam tikromis aplinkybėmis pavardė kartu yra ir prekybinis pavadinimas.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Panaikinama turto jungtinė nuosavybė. Jeigu santuoka nutraukiama dėl to, kad ji nutrūko negrįžtamai, sutuoktiniai praranda visas privilegijas, kurias vienas kitam suteikė ikivedybinėmis sutartimis ir nuo santuokos pradžios, taip pat visas privilegijas, kurias jie gali įgyti, nes sutartimi yra paskirti įpėdiniais, jeigu nesusitarta kitaip. Jeigu santuoka nutraukiama abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, sutuoktiniai iš anksto nustato savo atitinkamas teises, sudarydami visapusišką išankstinį tarpusavio susitarimą (žr. 1 klausimą).

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Jeigu santuoka pasibaigia ją nutraukus, tai neturi poveikio santuokoje gimusių vaikų teisėms (Civilinio kodekso 304 straipsnis). Jeigu santuoka pasibaigė ją nutraukus, sutuoktiniai tėvų valdžia vaikų atžvilgiu naudojasi ir vaikų turtą valdo kartu arba tai daro tas sutuoktinis, kuriam rūpintis vaikais pavedama patvirtintu šalių susitarimu arba nutartimi, kurią procese dėl laikinųjų apsaugos priemonių (pranc. *référé*, flam. *kort geding*) priima teismui pirmininkaujantis teisėjas (Civilinio kodekso 302 straipsnis). Sutuoktiniai pagal savo galimybes yra atsakingi už vaiko būstą, išlaikymą, priežiūrą, lavinimą ir mokymą iki jis taps pilnametis arba baigs mokslą (Civilinio kodekso 203 straipsnis), taip pat jie turi prisidėti prie įprastų ir ypatingųjų išlaidų, susijusių su šia prievole, padengimo (Civilinio kodekso 203 *bis* straipsnis). Toks įnašas paprastai atliekamas kaip išlaikymo mokėjimas, kuris nustatomas teismo nutartimi arba susitarimu.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Santuokos nutraukimas dėl to, kad santuoka nutrūko negrįžtamai: sutuoktiniai gali susitarti dėl išlaikymo mokėjimo po santuokos nutraukimo, jo sumos ir sąlygų, kuriomis galima peržiūrėti sutartą sumą. Nesant susitarimo, sutuoktinio, kuriam reikalingas išlaikymas, prašymu teismas gali nurodyti kitam sutuoktiniui mokėti išlaikymą. Teismas gali atsisakyti patenkinti prašymą skirti išlaikymą, jeigu atsakovas įrodo, kad toliau kartu gyventi tapo neįmanoma dėl

rimtos ieškovo kaltės. Išlaikymas jokiomis aplinkybėmis negali būti priteisiamas sutuoktiniui, kuris buvo pripažintas kaltu dėl fizinio smurto naudojimo prieš kitą sutuoktinį. Jeigu atsakovas įrodo, kad ieškovui reikia išlaikymo dėl to, kad jis tokią padėtį sukėlė savo sprendimu, o ne vadovaudamasis šeimos poreikiais, teismas gali atleisti atsakovą nuo prievolės mokėti išlaikymą arba gali sumažinti mokamo išlaikymo sumą (Civilinio kodekso 301 straipsnio 1, 2 ir 5 dalys). Mokama išlaikymo suma turėtų bent jau padengti išlaikymo gavėjo poreikius, tačiau negali viršyti išlaikymą privalančio mokėti sutuoktinio trečdalio pajamų. Išlaikymas mokamas ne ilgesnį negu santuokos trukmės laikotarpį. Išimtinėmis aplinkybėmis šis laikotarpis gali būti pratęsiamas (Civilinio kodekso 301 straipsnio 3, 4, 6, 8 ir 9 dalys).

Santuokos nutraukimas bendru sutikimu: sutuoktiniai iš anksto nustato savo atitinkamas teises, sudarydami visapusišką išankstinį tarpusavio susitarimą (žr. 1 klausimą). Santuokos nutraukimo proceso metu ir jam pasibaigus sutuoktiniai gali susitarti dėl išlaikymo sumos ir sąlygų, kuriomis ši suma indeksuojama ir peržiūrima (Teismų kodekso 1288 straipsnio pirmos pastraipos 4 punktas).

Visais atvejais teismas gali išlaikymą padidinti, sumažinti arba nutraukti, jeigu suma nebelaikytina tinkama dėl naujų aplinkybių, nepriklausančių nuo šalių valios. Teismas taip pat gali pakoreguoti išlaikymo sumą, jeigu dėl santuokos nutraukimo pakinta sutuoktinių finansinė padėtis, tačiau tik tuo atveju, jeigu santuoka nutraukiama dėl to, kad ji nutrūko negrįžtamai.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Dėl gyvenimo skyrium (separacijos) (pranc. *séparation de corps*, flam. *scheiding van tafel en bed*) santuokos ryšys nenutrūksta, tačiau sumažėja sutuoktinių tarpusavio teisės ir pareigos: panaikinama prievolė gyventi kartu ir padalijamas turtas.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Gyvenimo skyrium (separacijos) sąlygos yra tos pačios kaip santuokos nutraukimo sąlygos.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Dėl gyvenimo skyrium (separacijos) santuokos ryšys nenutrūksta, tačiau sumažėja sutuoktinių tarpusavio teisės ir pareigos. Kalbant apie pačius sutuoktinius, gyvenimas skyrium (separacija) panaikina tik prievolę gyventi kartu ir prievolę vienas kitam padėti (pranc. *devoir d'assistance*, flam. *bijstandsplicht*). Prievolė saugoti ištikimybę ir prievolė teikti materialinę paramą (pranc. *devoir de secours*, flam. *hulpplicht*) išlieka (Civilinio kodekso 308 straipsnis). Patvirtinus gyvenimą skyrium (separaciją), padalijamas turtas (Civilinio kodekso 311 straipsnis). Vaikų atžvilgiu gyvenimo skyrium (separacijos) sąlygos yra tos pačios kaip santuokos nutraukimo sąlygos. Sutuoktiniai, kurių atžvilgiu patvirtintas gyvenimas skyrium (separacija), neturi teisės į išlaikymą, tačiau gali remtis prievole gauti materialinę paramą (Civilinio kodekso 213 straipsnis).

Gyvenimo skyrium (separacijos) patvirtinimo bendru sutikimu poveikis yra toks pat kaip santuokos nutraukimo abiejų sutuoktinių bendru sutikimu poveikis – jis reglamentuojamas išankstiniais sutuoktinių susitarimais, nors santuokos ryšys nenutrūksta. Prievolės saugoti ištikimybę ir teikti materialinę paramą išlieka.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuokos negaliojimas yra civilinė nuobauda, taikoma, kai, nepaisant civilinės metrikacijos įstaigos pareigūno atliktų išankstinių patikrinimų, santuoka sudaroma pažeidžiant teisės aktus.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka yra visiškai niekinė šiais atvejais:

vienas iš sutuoktinių yra nepilnametis ir nėra atleistas nuo amžiaus reikalavimo (Civilinio kodekso 144 straipsnis): minimalus amžius santuokai sudaryti yra 18 metų;

nėra sutikimo (Civilinio kodekso 146 straipsnis);

santuoka yra fiktyvi (Civilinio kodekso 146 *bis* straipsnis): santuoka negalioja, kai iš aplinkybių visumos matyti, kad bent vienas sutuoktinis akivaizdžiai neketino sudaryti ilgalaikės partnerystės, o tik norėjo gauti sutuoktinio statuso suteikiamą galimybę būti šalyje;

priverstinė santuoka (Civilinio kodekso 146 *ter* straipsnis): santuoka negalioja, jeigu tariama santuoka sudaroma nesant laisvo abiejų sutuoktinių sutikimo ir bent vieno iš sutuoktinių sutikimas buvo duotas patyrus smurtą arba grasinimą;

bigamijos atveju (Civilinio kodekso 147 straipsnis);

nepaisoma kliūties santuokai, kai ši kliūtis pagrįsta kraujo ar santuokos ryšiais arba teismo sprendimu, kuriuo preziumuojamam biologiniam tėvui nurodoma mokėti išlaikymo išmokas, arba įvaikinimo ryšiu (Civilinio kodekso 161–164 straipsniai, 341 straipsnis, 356-1 straipsnio pirma ir antra pastraipos ir 353-13 straipsnis);

santuoką užregistravęs valstybės pareigūnas neturėjo įgaliojimų (Civilinio kodekso 191 straipsnis) (neprivalomas absoliutus negaliojimas);

santuoka sudaryta pažeidžiant paskelbimo apie jos sudarymą tvarką (Civilinio kodekso 191 straipsnis) (neprivalomas absoliutus negaliojimas).

Santuoka laikoma „santykinai“ negaliojančia, jeigu vieno arba abiejų sutuoktinių sutikimas turi valios trūkumų arba sutuoktinis yra suklaidintas dėl kito sutuoktinio tapatybės (Civilinio kodekso 180 ir 181 straipsniai).

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Santuokos pripažinimas negaliojančia, negaliojimo paskelbimas, reiškia, kad panaikinami ir ankstesni, ir būsimi santuokos padariniai. Santuokos pripažinimas negaliojančia turi poveikį atgaline data, nuo santuokos sudarymo dienos. Išnyksta visi santuokos padariniai. Laikoma, kad santuoka niekada nebuvo sudaryta.

Tais atvejais, kai sutuoktiniai susituokė sąžiningai, kitaip tariant, jie nežinojo apie negaliojimą sukeliančią kliūtį sudaryti santuoką, teismas gali nuspręsti, kad santuoka pripažįstama negaliojančia tik ateities atžvilgiu, o ankstesni jos padariniai lieka galioti. Kai tuokiantis sąžiningas buvo tik vienas sutuoktinis, gali būti palikti galioti tik tam sutuoktiniui naudingi santuokos padariniai.

Vaikams naudingi santuokos padariniai lieka galioti net ir tuo atveju, jeigu tuokdamiesi nesąžiningi buvo abu sutuoktiniai. Visi negaliojančia pripažintos santuokos laikotarpiu arba per 300 dienų nuo jos pripažinimo negaliojančia gimę vaikai laikomi vyro iš negaliojančia pripažintos santuokos vaikais.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Teisės aktuose numatytos dvi sutuoktinių taikinimo formos: savanoriškas sutuoktinių taikinimas, kai šalys pačios kreipiasi tarpininko paslaugų, nedalyvaujant teismui, ir teisminis sutuoktinių taikinimas, kai šalys arba teismas pasiūlo sutuoktinių taikinimą teismo proceso metu, o teismo procesas sustabdomas. Sutuoktinių taikinimu galima naudotis ginčuose, susijusiuose su santuokos prievolėmis (Civilinio kodekso 201 ir 203 straipsniai), sutuoktinių teisėmis ir pareigomis (Civilinio kodekso 221–224 straipsniai), santuokos nutraukimo padariniais (Civilinio kodekso 295–307 *bis* straipsniai), tėvų valdžia (Civilinio kodekso 371–387 *bis* straipsniai), santuokos nutraukimu dėl to, kad santuoka nutrūko negrįžtamai (Civilinio kodekso 229 straipsnis), santuokos nutraukimu abiejų sutuoktinių bendru sutikimu (Teismų kodekso 1254–1310 straipsniai) ir bendro gyvenimo faktiniais santykiais. Kiekviena šalis turi teisę siūlyti pasinaudoti savanorišku sutuoktinių taikinimo procesu (Teismų kodekso 1730 ir tolesni straipsniai). Bylą nagrinėjantis teismas bet kurioje proceso stadijoje taip pat gali skirti teisminį sutuoktinių taikinimą (Teismų kodekso 1734 ir tolesni straipsniai). Abiem atvejais, jeigu sutuoktinių taikinimo būdu šalys pasiekia susitarimą, susitarimą galima teikti teismui tvirtinti. Tvirtinti susitarimą gali būti atsisakyta tik tuo atveju, jeigu susitarimas prieštarauja viešajai tvarkai arba nepilnamečių vaikų interesams.

Nutraukti santuoką kompetentingi išlieka teismai.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Prašymą nutraukti santuoką arba patvirtinti gyvenimą skyrium (separaciją) dėl to, kad santuoka nutrūko negrįžtamai, arba prašymą pakeisti gyvenimą skyrium (separaciją) santuokos nutraukimu nagrinėja paskiausios sutuoktinių gyvenamosios vietos arba atsakovo adreso vietos (pranc. *domicile,* flam. *woonplats*) pirmosios instancijos teismas (*tribunal de première instance*, flam. *vredegerecht*) (Teismų kodekso 628 straipsnio pirmos pastraipos 1 punktas). Jeigu santuoka nutraukiama abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, sutuoktiniai pasirenka pirmosios instancijos teismą (Teismų kodekso 1288 *bis* straipsnio antra pastraipa).
Prašymą pripažinti santuoką negaliojančia nagrinėja vietos, kurioje yra atsakovo adresas, pirmosios instancijos teismas (Teismų kodekso 624 straipsnis).
Jeigu santuoka nutraukiama dėl to, kad ji nutrūko negrįžtamai, prašymas pateikiamas: 1. teismo antstolio (pranc. *huissier de justice*, flam. *gerechtsdeurwaarder*) įteikiamu pranešimu, kaip numatyta Civilinio kodekso 229 straipsnio 1 dalyje; 2. kartu, kaip numatyta Civilinio kodekso 229 straipsnio 2 dalyje, bendru pareiškimu pagal Teismų kodekso 1026 ir tolesnius straipsnius, kurį pasirašo kiekvienas sutuoktinis arba bent jau advokatas ar notaras (Teismų kodekso 1254 straipsnio 1 dalis), arba 3. vienašališkai, kaip numatyta Civilinio kodekso 229 straipsnio 3 dalyje, pareiškimu dėl įprasto bylos nagrinėjimo ginčo tvarka pagal Teismų kodekso 1034 *bis*–1034 *sexies* straipsnius. Visais atvejais dokumente, kuriuo pradedamas procesas, turi būti išdėstyta ne tik įprastai reikalaujama informacija, bet ir išsamus faktų aprašymas bei pareiškimas, kuriuo pateikiami duomenys apie vaikus (Teismų kodekso 1254 straipsnio 1 dalis). Taip pat turi būti pateikiamas santuokos liudijimas, vaikų gimimo liudijimai ir kiekvieno sutuoktinio tapatybės bei pilietybės įrodymai, jeigu jie nėra įtraukti į gyventojų registrą arba užsienio piliečių registrą (Teismų kodekso 1254 straipsnio 2 dalis).
Nutraukti santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu teismo prašoma pateikiant prašymą (pranc. *requête*, flam. *verzoekschrift*). Taip pat turi būti pateikti ne tik dokumentai, būtini santuokai nutraukti dėl to, kad santuoka nutrūko negrįžtamai, bet ir šalių anksčiau sudaryti susitarimai ir, kai taikytina, jų turto aprašas.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Taikomos įprastos taisyklės. Žr. informacijos suvestinę „Teisinė pagalba“.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Bet koks sprendimas, kuriuo patenkinamas arba netenkinamas prašymas nutraukti santuoką arba patvirtinti gyvenimą skyrium (separaciją) dėl to, kad santuoka nutrūko negrįžtamai, arba prašymas pripažinti santuoką negaliojančia gali būti apskundžiamas per mėnesį nuo sprendimo įteikimo dienos, nesvarbu, ar šis sprendimas buvo priimtas už akių, ar iškląusius abi šalis (Teismų kodekso 1048 straipsnio pirma pastraipa ir 1051 straipsnio pirma pastraipa).
Apeliacinis skundas (pranc. *appel*, flam. *hoger beroep*), kuriuo apskundžiamas sprendimas nutraukti santuoką, yra priimtinas tik tuo atveju, jeigu jis grindžiamas santuokos nutraukimo teisinių sąlygų nesilaikymu arba sutuoktinių susitaikymu. Tokį apeliacinį skundą per mėnesį nuo sprendimo priėmimo gali pateikti prokuroras. Tuo atveju jis įteikiamas abiem šalims. Apeliacinį skundą per mėnesį nuo sprendimo priėmimo taip pat gali pateikti vienas sutuoktinis arba abu sutuoktiniai atskirai arba kartu. Tuo atveju skundas įteikiamas prokurorui, o jeigu jį pateikė tik vienas sutuoktinis, tada skundas įteikiamas ir kitam sutuoktiniui. Susitaikymu grindžiamą apeliacinį skundą per mėnesį nuo sprendimo priėmimo visais atvejais turi pateikti abu sutuoktiniai. Toks apeliacinis skundas įteikiamas prokurorui (Teismų kodekso 1299 straipsnis). Apeliacinis skundas, kuriuo apskundžiamas sprendimas nenutraukti santuokos ar nepatvirtinti gyvenimo skyrium (separacijos), laikomas priimtinu tik tuo atveju, jeigu jį per mėnesį nuo sprendimo priėmimo atskirai arba kartu pateikia abi šalys (Teismų kodekso 1300 straipsnis).

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Nuo 2005 m. kovo 1 d. galioja Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo (Reglamentas „Briuselis IIa“). Reglamentas taikomas Europos Sąjungoje (išskyrus Daniją). Valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas turi būti automatiškai pripažįstamas kitose valstybėse narėse, nereikalaujant jokios specialios procedūros (Reglamento „Briuselis IIa“ 21 straipsnio 1 dalis). Valstybės narės civilinės būklės įrašams atnaujinti pagal sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium patvirtinimo ar santuokos pripažinimo negaliojančia, priimtą kitoje valstybėje narėje ir kuris negali būti apskųstas apeliacine tvarka pagal tos valstybės teisę, speciali procedūra nereikalinga (Reglamento „Briuselis IIa“ 21 straipsnio 2 dalis). Teismo sprendimas, susijęs su santuokos nutraukimu, gyvenimo skyrium patvirtinimu ar santuokos pripažinimu negaliojančia, nebus pripažįstamas, jeigu toks pripažinimas akivaizdžiai prieštarauja viešajai tvarkai, jeigu atsakovui prieš pakankamą laiką nebuvo įteiktas dokumentas, kuriuo pradedamas procesas, arba lygiavertis dokumentas, kad atsakovas galėtų pasirengti gynybai, arba jeigu pripažinimas yra nesuderinamas su ankstesniame procese tarp tų pačių šalių priimtu sprendimu (Reglamento „Briuselis IIa“ 22 straipsnis).
Atliekant peržiūrą kilmės valstybės narės teismo jurisdikcija negali būti peržiūrima (Reglamento „Briuselis IIa“ 24 straipsnis), o teismo sprendimas jokiomis aplinkybėmis negali būti peržiūrimas iš esmės (Reglamento „Briuselis IIa“ 26 straipsnis). Be to, pripažinti teismo sprendimą negali būti atsisakyta dėl to, kad pagal Belgijos teisę remiantis tais pačiais faktais nebūtų leidžiama santuokos nutraukti (Reglamento „Briuselis IIa“ 25 straipsnis). Dokumentai, kuriuos reikia pateikti, kad būtų galima pripažinti užsienio valstybės teismo sprendimą, yra išvardyti Reglamento „Briuselis IIa“ 37 straipsnyje.
Kai Reglamentas „Briuselis IIa“ netaikomas, po 2004 m. spalio 1 d. priimtiems teismo sprendimams taikomos Belgijos Tarptautinės privatinės teisės kodekso (pranc. *Code de droit international privé*, flam. *Wetboek van Internationaal Privaatrecht*) nuostatos – kodekso 126 straipsnio 2 dalis. Pagal kodekso 22 straipsnį pripažinimas yra automatinis, jokio teisinio proceso nereikia. Užsienio valstybės teismo sprendimas nebus pripažįstamas, jeigu pripažinimo rezultatas akivaizdžiai prieštarauja viešajai tvarkai, jeigu buvo pažeistos gynybos teisės, jeigu teismo sprendimas buvo priimtas pažeidžiant teisę, jeigu teismo sprendimą dar galima apskųsti, jeigu teismo sprendimas yra nesuderinamas su Belgijos teismo priimtu sprendimu arba anksčiau užsienyje priimtu sprendimu, kuris gali būti pripažįstamas Belgijoje, jeigu procesas užsienio valstybėje buvo pradėtas po to, kai Belgijoje tarp tų pačių šalių buvo pradėtas procesas dėl to paties dalyko ir byla dar neišnagrinėta, taip pat jeigu jurisdikciją nagrinėti bylą turėjo tik Belgijos teismai, jeigu užsienio valstybės teismo jurisdikcija buvo grindžiama tik atsakovo ar su ginču tiesiogiai nesusijusio turto buvimu šalyje, kuriai priklauso tas teismas, arba jeigu pripažinimas neįmanomas remiantis viena iš kodekse nurodytų baigtinių atsisakymo priežasčių (asmenų ir šeimos teisės srityje vienintelės tokios priežastys yra pavardė, įvaikinimas ir neteisminis santuokos nutraukimas vieno sutuoktinio valia) (kodekso 25 straipsnio 1 dalis). Atliekant peržiūrą užsienio valstybės teismo sprendimas jokiomis aplinkybėmis negali būti peržiūrimas iš esmės (kodekso 25 straipsnio 2 dalis). Dokumentai, kuriuos reikia pateikti, kad būtų galima pripažinti užsienio valstybės teismo sprendimą, yra išvardyti kodekso 24 straipsnyje.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Tiek Reglamento „Briuselis IIa“, tiek Tarptautinės privatinės teisės kodekso pagrindinis principas – automatinis pripažinimas nereikalaujant jokios specialios procedūros. Tačiau tais atvejais, kai pripažinimas grindžiamas Reglamentu „Briuselis IIa“, bet kuri suinteresuotoji šalis, vadovaudamasi 2 skirsnyje numatytomis procedūromis, gali prašyti priimti nutartį, kad teismo sprendimas būtų arba nebūtų pripažintas (Reglamento „Briuselis IIa“ 21 straipsnio 3 dalis). Tais atvejais, kai Reglamentas „Briuselis IIa“ netaikomas, bet kuris suinteresuotasis asmuo arba prokuroras kodekso 23 straipsnyje numatyta tvarka gali prašyti paskelbti teismo sprendimą pripažintinu visa apimtimi arba iš dalies, arba nepripažintinu (kodekso 22 straipsnio 2 dalis).

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Kodekso 55 straipsnio 1 dalyje išdėstyta kolizinė norma, taikytina tarptautinį aspektą turinčiam santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium. Santuokos nutraukimui ir gyvenimo skyrium patvirtinimui taikoma:

šalies, kurios teritorijoje prašymo pateikimo metu yra abiejų sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta, teisė;
jeigu abiejų sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta yra ne toje pačioje šalyje – šalies, kurios teritorijoje buvo paskiausia bendra įprastinė sutuoktinių gyvenamoji vieta, teisė, jeigu prašymo pateikimo metu toje šalyje yra vieno iš jų įprastinė gyvenamoji vieta;
jeigu šalyje, kurioje buvo paskiausia bendra įprastinė sutuoktinių gyvenamoji vieta, nėra nė vieno iš sutuoktinių įprastinės gyvenamosios vietos – šalies, kurios piliečiai yra abu sutuoktiniai prašymo pateikimo metu, teisė;
kitais atvejais – Belgijos teisė.
„Įprastinės gyvenamosios vietos“ sąvoka apibrėžta kodekso 4 straipsnio 2 dalyje. „Bendra įprastinė gyvenamoji vieta“ nebūtinai reiškia gyvenamąją vietą tuo pačiu adresu ar toje pačioje savivaldybėje – tai veikiau yra gyvenamoji vieta toje pačioje šalyje. Kodekso 55 straipsnio 1 dalyje nurodytos teisės negalima taikyti, kai toje teisėje nepripažįstamas santuokos nutraukimo institutas. Tuo atveju taikytina teisė nustatoma pagal tolesnį alternatyvų 1 dalyje nurodytą kriterijų (kodekso 55 straipsnio 3 dalis).
Sutuoktiniai taip pat turi ribotas galimybes patys pasirinkti taikytiną teisę: jie gali pasirinkti šalies, kurios piliečiai jie abu yra prašymo pateikimo metu, teisę arba Belgijos teisę (kodekso 55 straipsnio 2 dalis). Šį pasirinkimą galima padaryti ne vėliau kaip pirmą kartą atvykus į teismą, nagrinėjantį prašymą nutraukti santuoką arba patvirtinti gyvenimą skyrium (separaciją).
Pagal kodekso 55 straipsnyje nurodytą taikytiną teisę nustatomos normos, kuriomis reglamentuojama: prašymo patvirtinti gyvenimą skyrium (separaciją) priimtinumas; santuokos nutraukimo arba gyvenimo skyrium (separacijos) patvirtinimo priežastys ir sąlygos, arba, bendro prašymo atveju, sutikimo sąlygos, įskaitant būdą, kuriuo tai išreiškiama; sutuoktinių prievolė susitarti dėl priemonių, susijusių su sutuoktinių ir vaikų, už kuriuos jie yra atsakingi, asmeniu, išlaikymu ir turtu, ir santuokos ryšio nutrūkimas arba, gyvenimo skyrium (separacijos) atveju, to ryšio susilpnėjimo laipsnis (kodekso 56 straipsnis).

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 16/12/2020
Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Bulgarija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Bulgarijos teisėje pripažįstami toliau nurodyti santuokos pabaigos ją nutraukiant būdai:
santuokos nutraukimas bendru sutikimu pagal Šeimos kodekso (bulg. *Semeen kodeks*) 50 ir 51 straipsnius;
santuokos nutraukimas pateikus prašymą, pagrįstą iš esmės ir negrįžtamai iširusia santuoka, pagal Šeimos kodekso 49 straipsnį;
santuokos nutraukimas be sutuoktinių kaltės pateikus prašymą, pagrįstą iš esmės ir negrįžtamai iširusia santuoka, ir sutuoktinių susitarimą pagal Šeimos kodekso 49 straipsnio 4 dalį.
Nutraukdami santuoką bendru sutikimu, abu sutuoktiniai apylinkės teismui (bulg. *rayonen sad*) pateikia bendrą prašymą, prie kurio prideda pagal Šeimos kodekso 50 straipsnį sudarytą susitarimą. Šiame susitarime sutuoktiniai privalo aptarti klausimus, susijusius su vaikų gyvenamąja vieta, tėvų teisių įgyvendinimu, bendravimu su vaikais ir jų išlaikymu, turto padalijimu, šeimos būsto naudojimu, sutuoktinių išlaikymu ir šeimos pavarde. Susitarimą turi patvirtinti teismas, kuris prieš tai patikrina, ar juo apsaugomi vaikų interesai. Nustatęs, kad susitarimas turi trūkumų arba juo netinkamai apsaugomi vaikų interesai, teismas nurodo terminą, per kurį šie trūkumai turi būti ištaisyti. Per nurodytą terminą neištaisius trūkumų, teismas atmeta prašymą nutraukti santuoką.
Jeigu santuoka nutraukiama pateikiant prašymą, pagrįstą iš esmės ir negrįžtamai iširusia santuoka, jį pateikia vienas iš sutuoktinių. Prašymą nagrinėja apylinkės teismas (bulg. *rayonen sad*), kuris turi jurisdikciją pagal atsakovo gyvenamąją vietą. Reikalaujama, kad teismas savo iniciatyva išspręstų sutuoktinio kaltės dėl iširusios santuokos ir tėvų teisių įgyvendinimo, bendravimo su santuokiniais vaikais ir jų išlaikymo, turto padalijimo, šeimos būsto naudojimo, sutuoktinių išlaikymo ir vyro pavardės naudojimo klausimus. Šios taisyklės taikomos, jeigu šalys nesudarė vedybų sutarties, kurioje aptariami minėti santykiai santuokos nutraukimo atveju.
Jeigu santuoka nutraukiama pateikiant prašymą, sutuoktiniai gali pranešti, kad jie sudarė privalomą susitarimą, kuriuo aptarė klausimus, susijusius su tėvų teisių įgyvendinimu, bendravimu su santuokiniais vaikais ir jų išlaikymu, turto padalijimu, šeimos būsto naudojimu, sutuoktinių išlaikymu ir vyro pavardės naudojimu. Teismas priima sprendimą dėl sutuoktinio kaltės tik jeigu to aiškiai prašo bylos šalis arba šalys, tačiau teismas vis tiek turi nustatyti santuokos nutraukimo pagrindus, t. y. kad santuoka iš esmės ir negrįžtamai iširo.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Santuokos nutraukimas bendru sutikimu.
Santuokos nutraukimo bendru sutikimu pagrindas – sutuoktinių pareiškimas apie jų oficialų ir galutinį bendrą sutikimą nutraukti santuoką. Teismas nenagrinėja sutuoktinių motyvų, dėl kurių jie nutraukia santuoką.
Santuokos nutraukimas pateikiant prašymą.
Santuokos nutraukimo pateikiant prašymą pagrindas – iš esmės ir negrįžtamai iširusi santuoka. Sąvokos „iš esmės ir negrįžtamai iširusi santuoka“ teisinės apibrėžties nėra. Teisės teorijoje ir Aukščiausiojo Kasacinio Teismo (bulg. *Varhoven kasatsionen sad*) aiškinamojoje praktikoje nustatyta, kad sąvoka „iš esmės ir negrįžtamai iširusi santuoka“ taikoma tais atvejais, kai santuokiniai ryšiai oficialiai egzistuoja, tačiau nebeturi jokio moralinio ir įstatyme nustatyto turinio. Iš esmės ir negrįžtamai iširusi santuoka yra objektyvi aplinkybė, kuri turi būti nustatoma kiekvienoje byloje. Priimtinos visos įrodinėjimo priemonės, įskaitant žodinius parodymus. Įstatyme nenustatytos būtinosios išankstinės iš esmės ir negrįžtamai iširusiai santuokai taikomos sąlygos. Teismų praktikoje tokiomis sąlygomis, nors jų sąrašas nėra išsamus, pripažįstama neištikimybė, ilgai trunkantis *de facto* gyvenimas skyrium, piktnaudžiavimas alkoholiu ir

kitomis svaiginamosiomis medžiagomis, fizinis ir psichologinis smurtas ir nuolatinis nesirūpinimas šeima. Naujajame Šeimos kodekse nebereikalaujama, kad teismas savo iniciatyva spręstų su kalte dėl iširusios santuokos susijusius klausimus, išskyrus atvejus, kai bylos šalis arba šalys aiškiai prašė priimti sprendimą šiuo klausimu. Vis dėlto, jeigu nėra susitarimo, kaltės klausimas yra esminis priimant sprendimą dėl klausimų, susijusių su tėvų teisių įgyvendinimu, bendravimu su santuokiniais vaikais ir jų išlaikymu ir šeimos būsto naudojimu.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Po santuokos nutraukimo teismas gali palikti teisę naudoti santuokinę pavardę arba gali vieno iš sutuoktinių prašymu atkurti iki santuokos turėtą pavardę. Kitas sutuoktinis negali užginčyti prašymo palikti santuokinę pavardę arba atkurti iki santuokos turėtą pavardę.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Naujajame Šeimos kodekse nustatyti keli santuokos laikotarpiu galimi sutuoktinių turto režimai: įstatymų nustatytas sutuoktinių turto teisinis režimas; įstatymų nustatytas asmeninės sutuoktinių nuosavybės teisinis režimas ir sutarčių nustatytas turto teisinis režimas.

1. Sutuoktinių turto teisinis režimas reiškia nedalomą bendrąją jungtinę viso turto, įskaitant grynuosius pinigus sąskaitose, įgyto santuokoje, nuosavybę. Šis turtas bendrai priklauso sutuoktiniams, nepaisant to, kurio sutuoktinio vardu jis buvo įgytas, jeigu jį įsigyjant abu sutuoktiniai įnešė savo indėlį. Bendru sutuoktinių indėliu gali būti investuojamos lėšos ir darbas, vaiko priežiūra ir namų ruošos darbai. Galioja bendro sutuoktinių indėlio prezumpcija, nebent įrodoma priešingai. Pagal galiojantį (2009 m. priimtą) Šeimos kodeksą grynieji pinigai sąskaitose nebelaikomi sutuoktinių bendrąja jungtine nuosavybe. Kiekvieno sutuoktinio asmeninę nuosavybę sudaro iki santuokos įgytas turtas, taip pat santuokos metu paveldėtas turtas ir gautos dovanos. Sutuoktinio santuokos metu įgytas kilnojamasis turtas, skirtas jo įprastam asmeniniam naudojimui arba profesinei veiklai, yra asmeninė jo nuosavybė.
Nutraukus santuoką sutuoktinių turtui taikomas įprastas turto teisinis režimas.

2. Asmeninės sutuoktinių nuosavybės teisinis režimas.
Kiekvieno sutuoktinio santuokos metu įgytos teisės asmeniškai priklauso tam sutuoktiniui, tačiau jeigu santuoka nutraukiama pateikiant prašymą, kiekvienas sutuoktinis turi teisę gauti dalį kito sutuoktinio santuokos metu įgytos teisės vertės, kurios dydis priklauso nuo tokios dalies reikalaujančio sutuoktinio įdėto darbo, sumokėtų lėšų, vaikų globos, namų ruošos darbų ar kitokio indėlio. Su šeimos poreikių patenkinimu susijusias išlaidas apmoka abu sutuoktiniai; sutuoktiniai yra solidariai atsakingi už įpareigojimus tenkinti kasdienius šeimos poreikius.

3. Sutarčių nustatytas turto teisinis režimas.
Pagal naująjį Šeimos kodeksą sutuoktiniai gali sudaryti vedybų sutartį, kuri iki šiol Bulgarijos teisėje nebuvo numatyta. Vedybų sutartį sutuoktiniai gali sudaryti iki santuokos arba jos metu. Vedybų sutarties sąlygomis tik padalijamas šalių turtas, pvz.: šalių teisės į turtą, įgytą santuokos laikotarpiu; šalių teisės į turtą, turėtą nuosavybės teise iki santuokos; turto, įskaitant šeimos būstą, valdymo ir disponavimo juo būdas; šalių išlaidų ir prievolių pasidalijimas; turtinės pasekmės santuokos nutraukimo atveju; sutuoktinių išlaikymas santuokos metu ir nutraukus santuoką; santuokinių vaikų išlaikymas. Sąlyga, pagal kurią bet koks vienos šalies iki santuokos įgytas turtas tampa sutuoktinių bendrąja jungtine nuosavybe, nėra leidžiama. Vedybų sutartyje negali būti nuostatų, susijusių su paveldėjimo mirties atveju tvarka, išskyrus atvejus, kai jose aptariamos sutuoktinių bendrosios jungtinės nuosavybės dalys, kurios jiems pagal susitarimą priklauso pasibaigus santuokai. Visiems vedybų sutartyje neaptartiems turtiniams santykiams taikomas įstatymų nustatytas sutuoktinių turto teisinis režimas. Nepaisant sutuoktinių pasirinkto turto teisinio režimo, disponavimui šeimos būstu taikomos įprasto režimo taisyklės, t. y. jeigu šeimos būstas yra vieno sutuoktinio asmeninė nuosavybė, norint jį perleisti, būtina gauti kito sutuoktinio sutikimą, išskyrus atvejus, kai abu sutuoktiniai turi kitą būstą, kuris yra jų bendroji jungtinė nuosavybė arba kurio nors asmeninė nuosavybė. Jeigu kitas sutuoktinis nedavė sutikimo, būstą galima perleisti gavus apylinkės teismo teisėjo leidimą, jeigu nustatoma, kad perleidus būstą nebus pakenkta nepilnamečių vaikų ir šeimos interesams. Jeigu nutraukus santuoką abu sutuoktiniai negali atskirai naudoti šeimos būsto, teismas priteisia jo naudojimą vienam sutuoktiniui, jeigu jis to prašo ir jam būstas yra reikalingas. Jeigu yra nepilnamečių santuokinių vaikų, teismas savo iniciatyva priima sprendimą dėl šeimos būsto naudojimo, be to, teismas gali priteisti naudojimąsi būstu sutuoktiniui, kuriam suteiktos tėvų teisės, tol, kol jis įgyvendina tokias teises.
Nutraukus santuoką, buvę sutuoktiniai netenka teisės paveldėti vienas kito palikimo pagal įstatymą ir praranda visą naudą, kurią jie gautų pagal susitarimą dėl paveldėjimo mirties atveju tvarkos. Nutraukus santuoką, didelės vertės turtinės dovanos, kurias sudarius santuoką arba jos metu vienas sutuoktinis arba jų artimi giminaičiai įteikė kitam sutuoktiniui, gali būti grąžinamos, išskyrus atvejus, kai tai prieštarauja visuomenės dorovei. Prašymas grąžinti dovaną gali būti pateiktas ne vėliau kaip praėjus vieniems metams nuo santuokos nutraukimo.
Įstatymų nustatytas sutuoktinių turto teisinis režimas taikomas tais atvejais, kai santuoką sudarę asmenys nepasirinko jų turtiniams santykiams taikytino teisinio režimo ir jeigu jie yra nepilnamečiai arba jų veiksnumas apribotas. Turto teisinis režimas įregistruojamas sutuoktinių turtinių santykių registre. Turto teisinis režimas santuokos metu gali būti keičiamas. Apie pakeitimą pažymima civiliniame santuokų registre ir sutuoktinių turtinių santykių registre. Vedybų sutartys ir taikytinas įstatymų nustatytas sutuoktinių turto teisinis režimas registruojami registro agentūros centriniame elektroniniame registre. Registro įrašai yra vieši. Kai vienas arba abu sutuoktiniai sudaro sandorį su trečiąja šalimi, o registre nėra įrašo apie jų turto teisinį režimą, taikomas įstatymų nustatytas sutuoktinių turto teisinis režimas.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Bulgarijos teisės aktais pripažįstama teisinė sąvoka „tėvų teisių įgyvendinimas“.
Reikalaujama, kad teismas, priimdamas sprendimą dėl santuokos pabaigos, išspręstų klausimus, susijusius su tėvų teisių įgyvendinimu, bendravimu su santuokiniais vaikais ir jų išlaikymu ir šeimos būsto naudojimu. Tai darydamas teismas atsižvelgia į vaikų interesus. Teismas nusprendžia, kuris sutuoktinis turi įgyvendinti tėvų teises, nustato priemones, susijusias su šių teisių įgyvendinimu, tėvų ir vaikų bendravimu ir vaikų išlaikymu. Nustatydamas, kuris iš tėvų įgyvendins tėvų teises, teismas vertina visas aplinkybes, susijusias su vaiko interesais, apklausia tėvus ir vaikus, jeigu jie yra vyresni nei dešimties metų.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Pagal Šeimos kodekso 83 straipsnį išlaikymas priteisiamas tik tam sutuoktiniui, kuris nėra kaltas dėl santuokos nutraukimo. Išlaikymas mokamas ne ilgiau nei trejus metus nuo santuokos nutraukimo, išskyrus atvejus, kai šalys susitarė dėl ilgesnio išlaikymo termino. Teismas šiuos terminus gali pratęsti, jeigu buvęs išlaikomas sutuoktinis patiria ypač didelių sunkumų, o kitas sutuoktinis gali mokėti išlaikymą nepatirdamas pernelyg didelės naštos. Buvusio sutuoktinio teisė į išlaikymą panaikinama sudarius naują santuoką. Praktikoje buvusiems sutuoktiniams išlaikymas priteisiamas arba nustatomas labai retai.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Galiojančiuose Bulgarijos teisės aktuose sąvoka „separacija“ nevartojama.
Teismų praktikoje *de facto* gyvenimas skyrium paprasčiausiai reiškia, kad sutuoktiniai nebegyvena kartu ir nebetvarko bendro namų ūkio. Tačiau toks gyvenimas skyrium ir separacija nėra tas pats.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Žr. 4 klausimą.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Žr. 4 klausimą.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Galiojančioje Bulgarijos teisėje vartojama sąvoka „santuokos pripažinimas negaliojančia“. Santuokos pripažinimas negaliojančia yra vienas iš Bulgarijos teisėje nustatytų santuokos nutraukimo būdų. Negaliojančia pripažinta santuoka sukelia tokias pat teisines pasekmes, kaip ir galiojanti santuoka, tol, kol ji nutraukiama taikant teisminę procedūrą. Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia tik taikant teisminę procedūrą: santuokos negaliojimu negalima remtis, kol teismas nepriėmė sprendimo šiuo klausimu.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Norint santuoką pripažinti negaliojančia, būtina, kad vienas iš sutuoktinių:
būtų sudaręs santuoką būdamas jaunesnis nei aštuoniolikos metų arba – jeigu jis buvo vyresnis negu šešiolikos metų – be teismo leidimo;
būtų susituokęs su kitu asmeniu;
būtų pripažintas neveiksniu ar sirgtų psichikos liga arba turėtų psichinę negalią, dėl kurios jį būtų galima pripažinti neveiksniu;
sirgtų liga, dėl kurios kyla didelis pavojus palikuonio arba kito sutuoktinio gyvybei arba sveikatai, išskyrus atvejus, kai dėl ligos pavojus kyla tik kitam sutuoktiniui ir jis apie tai žino;
būtų kito sutuoktinio tiesiosios aukštutinės linijos giminaitis arba tiesiosios žemutinės linijos giminaitis;
būtų kito sutuoktinio brolis, sesuo, sūnėnas, dukterėčia arba kitas šoninės giminystės linijos giminaitis iki ketvirto laipsnio, įskaitant kitą sutuoktinį;
būtų kito sutuoktinio įtėvis (įmotė) arba įvaikis;
būtų priverstas sudaryti santuoką dėl didelio ir neišvengiamo pavojaus savo ar savo šeimos nario gyvybei, sveikatai ar garbei.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Priklausomai nuo santuokos trūkumo, prašymą ją pripažinti negaliojančia gali pateikti sutuoktinis, kuriam tas trūkumas turi poveikį; prašymą taip pat gali pateikti prokuroras, pirmosios santuokos sutuoktinis arba prokuroras ir sutuoktinis. Šeimos kodekso 97 straipsnyje pateiktas aiškus ir išsamus asmenų, galinčių pareikšti ieškinį dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, sąrašas ir terminai, per kuriuos turi būti pareikštas toks ieškinys.
Santuoką pripažinus negaliojančia, sutuoktinių asmeniniams ir turtiniams santykiams, taip pat sutuoktinių ir jų vaikų santykiams kyla tokios pat pasekmės, kaip ir nutraukus santuoką. Santuokos pripažinimo negaliojančia atveju nesąžiningumas prilyginamas kaltei dėl santuokos nutraukimo. Negaliojančia pripažintoje santuokoje pradėti ar gimę vaikai laikomi santuokiniais vaikais ir jiems taikoma tėvystės prezumpcija.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Santuoka gali būti nutraukiama tik pateikiant teismui prašymą arba pareiškimą.
Šalims nusprendus taikyti tarpininkavimą, byla baigiama.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Apylinkės teismas (bulg. *rayonen sad*), kaip pirmosios instancijos teismas, turi bendrą jurisdikciją nagrinėti prašymus nutraukti santuoką dėl sutuoktinio kaltės ir prašymus pripažinti santuoką negaliojančia. Šie teismai taip pat nagrinėja sutuoktinių prašymus nutraukti santuoką bendru sutikimu. Prašymai turėtų būti pateikiami atsakovo gyvenamosios vietos teismui. Teismas neturi pareigos savo iniciatyva tikrinti, ar jis turi jurisdikciją, tačiau reikalaujama, kad jis perduotų bylą kompetentingam teismui, jeigu atsakovas per terminą atsiliepimui į prašymą pateikti nesutinka su prašymu.
Nutraukti santuoką prašanti šalis privalo asmeniškai atvykti į teismo posėdį, kuriame bus nagrinėjama byla. Jeigu santuoka nutraukiama bendru sutikimu, abi šalys privalo atvykti asmeniškai. Be pateisinamos priežasties neatvykus, byla nutraukiama.
Santuokos bylose negalima priimti sprendimo už akių.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Bylos šalys gali gauti teisinę pagalbą įprastomis teisinės pagalbos teikimo sąlygomis. Jos nustatytos Teisinės pagalbos įstatyme (bulg. *Zakon za pravnata pomosht*).

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Sprendimo dėl santuokos nutraukimo bendru sutikimu negalima apskųsti.
Šalis per dviejų savaičių terminą, kuris pradedamas skaičiuoti nuo sprendimo dėl prašymo pripažinti santuoką negaliojančia arba prašymo nutraukti santuoką įteikimo, gali paduoti apeliacinį skundą apygardos teismui. Sprendimas nutraukti santuoką įsiteisėja, net jeigu sprendimo dalis, susijusi su sutuoktinio kalte, buvo apskųsta.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Šiuo atveju taikomas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003, kuris įgyvendintas Civilinio proceso kodekso (bulg. *Grazhdanski protsesualen kodeks*) 621 straipsniu. Jeigu reikalaujama Europos Sąjungos teisės akte, teismo sprendimą ar kitą dokumentą valdžios institucija, kuriai jis teikiamas, pripažįsta remdamasi sprendimą priėmusio teismo patvirtintu dublikatu. Kompetentingos registravimo institucijos pripažįsta teismo sprendimus, patenkančius į Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, 21 straipsnio 2 dalies taikymo sritį.
Suinteresuotoji šalis gali prašyti pripažinti teismo sprendimą Civilinio proceso kodekso 623 straipsnyje nustatyta tvarka, šį prašymą adresuodama apygardos teismui, kurio jurisdikcijai priklauso priešingos šalies nuolatinė gyvenamoji vieta arba jos registruota buveinė, arba, jeigu priešinga šalis nuolatinės gyvenamosios vietos ar registruotos buveinės Bulgarijos Respublikoje neturi – nuolatinė suinteresuotosios šalies gyvenamoji vieta arba registruota buveinė. Jeigu suinteresuotoji šalis nei nuolatinės gyvenamosios vietos, nei registruotos buveinės Bulgarijos Respublikoje neturi, prašymas teikiamas Sofijos miesto teismui.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Šiuo atveju taikomas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003, kuris įgyvendintas Civilinio proceso kodekso 622 ir 623 straipsniais.
Sprendimo pripažinimui prieštaraujanti šalis gali apskųsti nutartį dėl pripažinimo arba, kai tinkama, nutartį, kuria leidžiama vykdyti sprendimą. Apeliacinį skundą, kuriuo apskundžiama nutartis, galima pateikti Sofijos apeliaciniam teismui. Sofijos apeliacinio teismo sprendimas gali būti skundžiamas Aukščiausiajam Kasaciniam Teismui tik teisės klausimais.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Šiuo atveju taikomas 2010 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje.
Tais atvejais, kai minėtas reglamentas netaikytinas, taikomas Tarptautinės privatinės teisės kodeksas (bulg. *Kodeks na mezhdunarodnoto chastno pravo*, KMCP).
Santuokos pripažinimui negaliojančia taikoma santuokos sudarymo vietos teisė.
Sutuoktinių asmeniniams santykiams taikoma jų bendra nacionalinė teisė. Jeigu sutuoktiniai turi skirtingas pilietybes, jų santykiams taikoma valstybės, kurioje yra bendra jų įprastinė gyvenamoji vieta, teisė. Jeigu tokios vietos nėra, sutuoktinių santykiams taikoma valstybės, su kuria abu sutuoktinius sieja glaudžiausi ryšiai, teisė.

Sutuoktinių turtiniams santykiams taikoma jų asmeniniams santykiams taikytina teisė.
Tą pačią užsienio pilietybę turinčių sutuoktinių santuoka nutraukiama pagal valstybės, kurios pilietybę jie turi pateikus prašymą nutraukti santuoką, teisę.
Skirtingą užsienio pilietybę turinčių sutuoktinių santuoka nutraukiama pagal valstybės, kurioje yra bendra jų įprastinė gyvenamoji vieta, teisę. Jeigu sutuoktiniai neturi jokios bendros įprastinės gyvenamosios vietos, taikoma Bulgarijos teisė.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.



Paskutinis naujinimas: 16/12/2020
Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Čekija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Teismas nusprendžia nutraukti santuoką remdamasis vieno sutuoktinio pateiktu prašymu. Nagrinėdamas bylą, teismas nustato, ar galioja santuokos nutraukimo pagrindai, t. y. ar santuoka iširo, ir nustato šio iširimo priežastis.
Automatiškai santuoka laikoma iširusia, jeigu ji truko ne mažiau kaip vienus metus, sutuoktiniai kartu nebegyvena ne mažiau kaip šešis mėnesius ir kitas sutuoktinis sutinka su prašymu nutraukti santuoką. Teismas nevertina santuokos iširimo priežasčių, tačiau nutraukia santuoką, jeigu padaro išvadą, kad sutuoktinių pareiškimai dėl santuokos iširimo sutampa, o jų ketinimai nutraukti santuoką yra tikri ir sutuoktiniai pateikia:
galutinį teismo sprendimą, kuriuo patvirtinamas susitarimas dėl vaiko, kuris dar nėra visiškai veiksnus, globos ir matymosi su juo teisių įgyvendinimo tvarkos laikotarpiu po santuokos nutraukimo;
rašytinį susitarimą, kurio parašai yra oficialiai patikrinti ir kuriame aptariami finansiniai klausimai, su bendra gyvenamąja vieta susijusios teisės ir pareigos, taip pat bet kokia išlaikymo prievolė laikotarpiu po santuokos nutraukimo.
Jeigu sutuoktiniai turi nepilnametį vaiką, santuoka nenutraukiama, jeigu, atsižvelgiant į konkrečias priežastis, tai prieštarautų vaiko interesams (pvz., fizinė arba psichinė negalia). Santuoka nenutraukiama, kol teismas nepriima galutinio sprendimo dėl nepilnamečio vaiko globos ir matymosi su juo teisių įgyvendinimo tvarkos laikotarpiu po santuokos nutraukimo.
Jeigu sutuoktinis, kuris iš pradžių nebuvo atsakingas už santuokos iširimą dėl santuokinių pareigų pažeidimo, nesutinka su prašymu nutraukti santuoką ir dėl nutrauktos santuokos jam būtų padaryta didelė žala, teismas atmeta prašymą nutraukti santuoką, jeigu, atsižvelgdamas į išimtines aplinkybes, mano, kad santuoka turėtų būti išsaugota. Tačiau jeigu sutuoktiniai gyveno skyrium ne mažiau kaip trejus metus, teismas santuoką nutraukia, jeigu ji iširo.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Santuokos nutraukimo pagrindai yra esminis, nuolatinis ir negrįžtamas santuokos iširimas, kai negalima tikėtis, kad sutuoktiniai vėl pradės gyventi kartu.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Kito sutuoktinio pavardę pasirinkęs sutuoktinis per šešis mėnesius nuo sprendimo nutraukti santuoką įsiteisėjimo dienos gali registro įstaigai pranešti, kad nori susigrąžinti ankstesnę savo pavardę arba kad jis prie savo tikrosios pavardės nepridės kito sutuoktinio pavardės.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės režimas pasibaigia nutraukus santuoką.
Jeigu bendroji jungtinė nuosavybė likviduojama, sunaikinama arba sumažinamas jos dydis, ankstesnės bendros pareigos ir teisės panaikinamos padalijant turtą. Taikos sutartis turi būti rašytinė, jeigu ji buvo sudaryta santuokos metu arba jeigu dėl nuosavybės teisių į taikos sutarties dalyką perleidimo taip pat reikia sudaryti rašytinį susitarimą. Jeigu sutuoktiniai nesusitaria dėl savo bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo, teismas bendrąją jungtinę nuosavybę padalija vieno sutuoktinio prašymu. Dalydamas bendrą turtą, teismas visų pirma vadovaujasi nuostata, kad bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė jiems priklauso lygiomis dalimis. Kiekvienas sutuoktinis turi teisę prašyti grąžinti jo įnašą į bendrąją jungtinę nuosavybę, ir reikalaujama, kad jis grąžintų bet kokią išmoką, susijusią su jam asmeniškai priklausančiu bendrosios jungtinės nuosavybės turtu. Dalijant bendrąją jungtinę nuosavybę, visų pirma atsižvelgiama į išlaikomų vaikų poreikius, kaip kiekvienas sutuoktinis rūpinosi šeima (visų pirma kaip jis rūpinosi vaikais ir šeimos būstu), ir jų įnašą įgyjant bendrąją jungtinę nuosavybę sudarantį turtą ir išsaugant jo vertę.
Jeigu per trejus metus nuo santuokos nutraukimo dienos nesudaroma jokia taikos sutartis arba teismui nepateikiamas prašymas dėl jos sudarymo, laikoma, kad materialus kilnojamasis turtas priklauso asmeniui, kuris jį naudoja kaip savininkas tik savo asmeniniams, šeimos ar namų ūkio poreikiams tenkinti. Laikoma, kad kitas materialus kilnojamasis turtas ir nekilnojamasis turtas priklauso bendraturčiams, o kiekvienam bendraturčiui priklauso vienoda tokio turto dalis; ši taisyklė taip pat taikoma kitoms turtinėms teisėms, gautinoms sumoms ir skoloms.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Prieš nutraukdamas nepilnamečio vaiko, kuris dar nėra visiškai veiksnus, tėvų santuoką, teismas nustato sutuoktinių teisių ir pareigų vaikui įgyvendinimo tvarką laikotarpiu po santuokos nutraukimo. Visų pirma teismas paskiria sutuoktinį, kuriam suteikiamos vaiko globos teisės, ir nustato, kaip kiekvienas iš tėvų prisidės prie vaiko išlaikymo.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Santuoką nutraukęs sutuoktinis turi pareigą išlaikyti kitą išsituokusį sutuoktinį, kuris negali savęs išlaikyti, o tokio negalėjimo priežastys kyla iš santuokos arba yra su ja susijusios. Nustatant išlaikymą, atsižvelgiama į amžių, sveikatos būklę santuokos nutraukimo metu ir santuokinių vaikų priežiūrą. Jeigu sutuoktiniai nesusitaria dėl išlaikymo dydžio, teismas šį dydį nustato remdamasis vieno iš sutuoktinų prašymu. Šis išlaikymas gali būti išmokamas kaip vienkartinė suma arba dalimis.

Jeigu sutuoktiniai arba santuoką nutraukę sutuoktiniai nesusitaria dėl išlaikymo, teismas gali išlaikymą priteisti remdamasis sutuoktinio, kuris iš pradžių nebuvo kaltas dėl iširusios santuokos ir kuriam dėl nutrauktos santuokos buvo padaryta didelė žala, prašymu, tačiau toks išlaikymas negali būti mokamas ilgiau nei trejus metus nuo santuokos nutraukimo.
Teisė į išlaikymą nustoja galioti, jeigu teisę gauti išlaikymą turintis sutuoktinis sudaro naują santuoką arba įregistruoja partnerystę.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Čekijos Respublikoje gyvenimo skyrium nėra.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Žr. 4 klausimą.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Žr. 4 klausimą.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Teismas pripažįsta santuoką negaliojančia net ir negavęs prašymo, jeigu ją sudarė užsienyje jau susituokęs, partnerystę arba kitokią panašią dviejų asmenų sąjungą įregistravęs vyras ar moteris, jeigu ta santuoka, partnerystė arba kita panaši dviejų asmenų sąjunga vis dar galioja; arba jeigu santuoką sudarė tiesiosios aukštutinės linijos giminaitis ir tiesiosios žemutinės linijos giminaitis arba įvaikinimo ryšiais susiję asmenys.
Teismas pripažįsta santuoką negaliojančia vieno iš sutuoktinių prašymu, kurio sutikimas sudaryti santuoką buvo gautas per prievartą naudojant smurtą arba smurtinius grasinimus arba kurio sutikimas sudaryti santuoką buvo duotas tik dėl suklydimo, susijusio su būsimo sutuoktinio tapatybe arba derybų dėl vedybų sutarties pobūdžiu. Prašymas turi būti pateiktas per vienus metus nuo pirmos dienos, kurią sutuoktinis jį galėjo pateikti atsižvelgdamas į aplinkybes arba kurią jis sužinojo apie tikrąją padėtį. Teismas pripažįsta santuoką negaliojančia kito asmens, teisiškai suinteresuoto santuokos pripažinimu negaliojančia, prašymu, jeigu santuoka buvo sudaryta nepaisant teisinės kliūties (pvz., nepilnametis sutuoktinis, neveiksnumas; ši taisyklė netaikoma riboto veiksnumo atveju).
Santuoka negalioja, jeigu bent vieno santuoką siekiančio sudaryti asmens atžvilgiu nebuvo paisoma sąlygų, kurių būtina besąlygiškai laikytis duodant sutikimą tuoktis, vykdant santuokos sudarymo ceremoniją arba su ja susijusius reikalavimus.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Žr. 7 klausimą.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Santuoka, kurią teismas pripažino negaliojančia, laikoma nebuvusia sudaryta nuo pat pradžių (*ex tunc).* Tačiau kol teismas nepripažino santuokos negaliojančia, ji laikoma galiojančia. Nuostatos, kuriomis reglamentuojamos sutuoktinių teisės ir pareigos, susijusios su jų vaikais ir turtu, nutraukus santuoką, taikomos ir tuo atveju, kai santuoka pripažįstama negaliojančia. Santuokos pripažinimas negaliojančia reiškia, kad bet koks tariamų sutuoktinių pareiškimas dėl jų pavardės taip pat negalioja. Vėliau abiem sutuoktiniams grąžinamos jų iki santuokos turėtos pavardės ir jie neturi teisės pasirinkti sau pavardžių. Santuoką pripažinus negaliojančia, bet kokių vaikų pavardės išlieka nepakitusios. Net ir pripažinus santuoką negaliojančia, susituokusi motina gali remtis tėvystės prezumpcija.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Čekijoje teikiamos įvairios konsultavimo šeimos, santuokos ir asmeninių tarpusavio santykių klausimais paslaugos. Galima pasinaudoti ir tarpininkavimu. Daugiau informacijos galima rasti Čekijos tarpininkų asociacijos ir Čekijos santuokos ir šeimos konsultantų asociacijos interneto svetainėse; žr. toliau pateiktas nuorodas. Tačiau santuoka gali būti nutraukiama remiantis tik teismo priimtu galutiniu sprendimu.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Prašymas pradėti santuokos nutraukimo bylą ir prašymas pradėti santuokos pripažinimo negaliojančia bylą turi būti pateikiamas apylinkės, kurioje sutuoktiniai turėjo paskutinę bendrą gyvenamąją vietą Čekijos Respublikoje, teismui, jeigu bent vienas sutuoktinis gyvena apylinkėje, kurioje teismas turi jurisdikciją. Jeigu tokio teismo nėra, jurisdikciją turi prašymą pradėti bylą pateikusio sutuoktinio bendrosios kompetencijos teismas. Fizinio asmens bendrosios kompetencijos teismas yra apylinkės, kurioje šis asmuo turi gyvenamąją vietą, teismas, o jeigu jis neturi gyvenamosios vietos, tuomet tai yra apylinkės, kurioje jis yra apsistojęs, teismas. Gyvenamoji vieta – tai vieta, kurioje asmuo gyvena ketindamas joje nuolat apsistoti (tokių vietų gali būti daugiau nei viena, todėl visi šie teismai gali būti laikomi bendrosios kompetencijos teismais). Išsamesnė informacija pateikiama leidinyje apie teismų jurisdikciją.
Prašymas turi būti rašytinis, jame turi būti aiškiai nurodyta, kuriam teismui jis adresuotas ir koks asmuo jį teikia, taip pat reikia aiškiai nurodyti šalis (vardą, pavardę, gimimo liudijimo numerį arba gimimo datą, nuolatinės gyvenamosios vietos adresą arba pašto adresą) ir informaciją apie santuoką, dėl kurios teikiamas prašymas (santuokos sudarymo data ir aplinkybės, santuokos raida ir jos iširimo priežastys). Būtina nurodyti prašymo surašymo datą ir jį pasirašyti. Jeigu santuoką prašoma nutraukti bendru sutikimu, prašymą turi pasirašyti abu sutuoktiniai. Prašyme nurodyti faktai turėtų būti pagrįsti dokumentiniais įrodymais.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Paprastai šalys neturi teisės į kompensaciją už santuokos nutraukimo ar santuokos pripažinimo negaliojančia bylos nagrinėjimo arba sprendimo dėl santuokos galiojimo priėmimo išlaidas. Teismas gali priteisti kompensuoti šias išlaidas arba dalį jų, jeigu tai yra pateisinama atsižvelgiant į bylos aplinkybes arba šalių padėtį. Teismo senato pirmininkas, gavęs prašymą, gali visiškai arba iš dalies atleisti šalį nuo pareigos atlyginti teismo išlaidas, jeigu tai yra pateisinama atsižvelgiant į šalies padėtį ir jeigu toks atleidimas nesusijęs su fiktyviu arba aiškiai nepagrįstu prašymu arba trukdymu įgyvendinti teisę.
Norėdama apsaugoti savo interesus, bylos šalis taip pat gali kreiptis į teismą, kad šis paskirtų teisininką (advokatą). Teismas teisininką taip pat gali paskirti iki bylos pradžios, tačiau šalis privalo įvykdyti atleidimo nuo pareigos atlyginti teismo išlaidas sąlygas. Šalis privalo pateikti teismui jos socialinę padėtį ir gaunamas pajamas patvirtinančius įrodymus.
Jeigu įvykdomi Advokatų įstatyme nustatyti reikalavimai, prašymą teikti teisininko teisines konsultavimo paslaugas nemokamai arba taikant sumažintą mokestį taip pat gali pateikti Čekijos advokatūra.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Sprendimą dėl santuokos nutraukimo arba santuokos pripažinimo negaliojančia galima apskųsti per penkiolikos dienų terminą, kuris pradedamas skaičiuoti nuo rašytinio teismo sprendimo kopijos gavimo dienos. Rašytinis apeliacinis skundas paduodamas teismui, kurio sprendimas skundžiamas. Jeigu priimamas sprendimas, kuriuo iš dalies pakeičiamas pradinis sprendimas, terminas pradedamas skaičiuoti iš naujo nuo tos dienos, kurią toks sprendimas įsiteisėja. Tais atvejais, kai apeliantas veikia vadovaudamasis neteisingais iš teismo gautais nurodymais dėl apeliacinio skundo, taip pat laikoma, kad apeliacinis skundas buvo paduotas laiku, net jeigu jis gaunamas praėjus penkiolikos dienų terminui. Apeliacinis skundas nepriimamas, jeigu santuoka buvo nutraukta bendru prašymu.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Jeigu **kitoje ES valstybėje narėje** (išskyrus Daniją) **priimtam sprendimui taikomas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003** (reglamentas „Briuselis IIa“), sprendimas pripažįstamas be jokios specialios procedūros. Registro įstaiga paprasčiausiai atsižvelgia į informaciją apie sprendimą ir atitinkamame registre

automatiškai padaro papildomą įrašą apie reikalingų dokumentų pateikimą, t. y. galutinį kitos ES valstybės narės teismo sprendimą arba jo patvirtintą kopiją, susijusią su santuokos nutraukimu, gyvenimu skyrium arba santuokos pripažinimu negaliojančia, įskaitant oficialų vertimą į čekų kalbą, ir reglamento „Briuselis IIa“ 39 straipsnyje (arba 33 straipsnyje) nurodytą pažymėjimą. Sprendimą nutraukti santuoką, patvirtinti gyvenimą skyrium arba pripažinti santuoką negaliojančia priėmę teismai pažymėjimą išduoda bylos šalies prašymu. Reikalavimas pateikti šį pažymėjimą gali būti netaikomas, jeigu visi faktai, kurie priešingu atveju būtų nurodyti pažymėjime, yra aprašyti pačiame sprendime arba kituose pateiktuose dokumentuose (pvz., jeigu pateikiamas sprendimas, kuris buvo patvirtintas kaip galutinis).
Tačiau suinteresuotoji šalis gali kreiptis į kompetentingą apylinkės teismą prašydama priimti sprendimą dėl užsienio teismo sprendimo pripažinimo arba nepripažinimo, pvz., jeigu reikia išsiaiškinti, ar santuoka egzistuoja (reglamento „Briuselis IIa“ 21 straipsnio 3 dalis). Tačiau tokiu atveju toks teismo sprendimas yra susijęs tik su suinteresuotosios šalies teise ir nėra įpareigojantis; įrašas apie šios rūšies teismo sprendimą registre paprastai nėra daromas.
Jeigu **sprendimas kitoje ES valstybėje narėje buvo priimtas iki 2004 m. gegužės 1 d. ir bent viena bylos šalis turi Čekijos Respublikos pilietybę**, sprendimai santuokos klausimais pripažįstami vadovaujantis specialiu Čekijos Respublikos Aukščiausiojo Teismo sprendimu. Užsienio sprendimai, kurie buvo patvirtinti kaip galutiniai, arba kiti reikalingi dokumentai, įskaitant oficialų jų vertimą į čekų kalbą, pateikiami Čekijos Respublikos Aukščiausiajam Teismui, jeigu jie buvo atitinkamai autentifikuoti aukštesniu lygiu (aukščiausio lygio legalizavimas, apostilė), išskyrus atvejus, kai tarptautinėje sutartyje nustatyta kitaip. Daugiau informacijos apie šias procedūras galima rasti Čekijos Respublikos Aukščiausiojo Teismo interneto svetainėje; žr. toliau pateiktą nuorodą.
Tam tikruose **dvišaliuose susitarimuose dėl teisinės pagalbos**, kurių privalo laikytis Čekijos Respublika (tai yra susitarimai su Slovakija, Vengrija ir Lenkija), yra įtvirtintos nuostatos, kuriomis pripažįstami kitos šalies institucijos priimti sprendimai kitais klausimais, išskyrus nuosavybės klausimus (šiems sprendimams taip pat priskiriami sprendimai nutraukti santuoką, patvirtinti gyvenimą skyrium, pripažinti santuoką negaliojančia), kurie Čekijos Respublikoje pripažįstami be specialios procedūros, o registro įstaiga paprasčiausiai atsižvelgia į informaciją apie sprendimą. Šiais atvejais registro įstaiga, gavusi patvirtintą galutinį užsienio teismo sprendimą, įskaitant oficialų jo vertimą į čekų kalbą, jeigu jis buvo atitinkamai autentifikuotas aukštesniu lygiu (aukščiausio lygio legalizavimas, apostilė), išskyrus atvejus, kai tarptautinėje sutartyje nustatyta kitaip, padaro papildomą įrašą registre. Akivaizdu, kad pirmiau aprašyta procedūra taikoma byloms, kuriose sprendimas buvo priimtas iki 2004 m. gegužės 1 d. Priešingu atveju taikoma reglamente „Briuselis IIa“ nustatyta procedūra; žr. pirmiau.
Čekijos Respublika yra 1970 m. birželio 1 d. Hagos **konvenciją dėl santuokos nutraukimo ir gyvenimo skyrium pripažinimo** pasirašiusioji šalis. Jeigu teismo sprendimas atitinka šioje konvencijoje nustatytas sąlygas, Čekijos Respublikoje laikomasi praktikos, pagal kurią Čekijos Respublikos Aukščiausiajame Teisme nereikia pradėti jokios specialios pripažinimo procedūros, jeigu teismo sprendimas įsiteisėjo po 1976 m. liepos 11 d., t. y. Hagos konvencijos įsigaliojimo Čekijos Respublikoje dienos. Užsienio sprendimas, kuris buvo patvirtintas kaip galutinis, teikiamas registro įstaigai, jeigu buvo atitinkamai autentifikuotas aukštesniu lygiu (aukščiausio lygio legalizavimas, apostilė), išskyrus atvejus, kai tarptautinėje sutartyje nustatyta kitaip.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Sprendimas gali būti ginčijamas remiantis reglamento „Briuselis IIa“ 22 straipsnyje nustatytais pagrindais. Tokiu atveju prašymą galima pateikti vietos kompetentingam apylinkės teismui, kuris yra fizinio asmens, dėl kurio teikiamas prašymas, bendrosios kompetencijos teismas.
Automatinio sprendimo pripažinimo registro įstaigoje pagal 1970 m. birželio 1 d. Hagos konvenciją dėl santuokos nutraukimo ir gyvenimo skyrium pripažinimo galima išvengti pradedant administracinę procedūrą, šiuo tikslu kompetentingam apygardos teismui, veikiančiam administracinių teismų sistemoje, paduodant vėlesnį apeliacinį skundą.
Čekijos Respublikos Aukščiausiojo Teismo sprendimo dėl pripažinimo apskųsti negalima.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Čekijos Respublikoje santuokos nutraukimo tvarka reglamentuojama pagal šalies, kurios pilietybę sutuoktiniai turėjo pradėjus santuokos nutraukimo bylą, teisės aktus. Jeigu sutuoktiniai yra skirtingų šalių piliečiai, santuokos nutraukimo tvarka reglamentuojama pagal šalies, kurioje yra abiejų sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta, teisės aktus arba, jeigu tokios šalies nėra, Čekijos teisinę sistemą.
Jeigu santuokos nutraukimui būtų taikoma užsienio teisinė sistema, kurioje negalima nutraukti santuokos išsituokiant arba santuoką galima nutraukti tik ypač sudėtingomis aplinkybėmis, ir jeigu bent vienas sutuoktinis yra Čekijos Respublikos pilietis arba bent vieno sutuoktinio įprastinė gyvenamoji vieta yra Čekijos Respublikoje, taikoma Čekijos teisė.

Susijusios nuorodos

Čekijos Respublikos tarpininkų asociacija
Čekijos Respublikos santuokos ir šeimos konsultantų asociacija
Čekijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas – užsienio teismo sprendimų pripažinimas

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 16/12/2020
Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Vokietija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Pagal Civilinio kodekso (vok. *Bürgerliches Gesetzbuch*, BGB) 1564 straipsnį santuoka gali būti nutraukiama tik teismo sprendimu, priimtu pagal vieno arba abiejų sutuoktinių prašymą.

Santuoka gali būti nutraukiama, jeigu ji iširo (Civilinio kodekso 1565 straipsnio 1 dalies pirmas sakinys). Šiuo klausimu reikšmę turi dabartinė santuokos būklė ir prognozė ateičiai. Teisės aktų rengėjas parengė toliau nurodytas santuokos iširimo prielaidas.
Santuoka laikoma iširusia, jeigu sutuoktiniai kartu bendrai nebegyvena ir negalima tikėtis, kad jie vėl pradės gyventi kartu (Civilinio kodekso 1565 straipsnio 1 dalies antras sakinys).
Pagal Civilinio kodekso 1566 straipsnį teismas daro nenuginčijamą prielaidą, kad santuoka iširo, jeigu sutuoktiniai tam tikrą laiką gyveno atskirai ir jeigu:
abu sutuoktiniai pateikia prašymą nutraukti santuoką ir jie jau gyveno atskirai vienus metus, arba
vienas iš sutuoktinių pateikia prašymą nutraukti santuoką, o kitas sutuoktinis su santuokos nutraukimu sutinka, ir jie jau gyveno atskirai vienus metus, arba
vienas iš sutuoktinių pateikia prašymą nutraukti santuoką, o kitas sutuoktinis su santuokos nutraukimu nesutinka, tačiau sutuoktiniai jau gyveno atskirai trejus metus.
Jeigu sutuoktiniai dar negyveno atskirai vienus metus, santuoka gali būti nutraukiama tik keletu išimtinių atvejų, pavyzdžiui, jeigu tolesnis santuokos buvimas prašymą pateikusiam asmeniui būtų nepagrįstas dėl priežasčių, susijusių su kito sutuoktinio asmeniu (pvz., jeigu kitas sutuoktinis naudoja fizinę prievartą) (Civilinio kodekso 1565 straipsnio 2 dalis).

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Vokietijos teisėje pripažįstamas tik vienas santuokos nutraukimo pagrindas – santuokos iširimas. Santuokos nutraukimo dėl vieno iš sutuoktinių kaltės nėra.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Santuoką nutraukęs sutuoktinis išlaiko sutuoktinių nustatytą santuokinę pavardę. Sutuoktiniai, pateikę pareiškimą gimimų, mirčių ir santuokų registrui, gali susigrąžinti savo gimimo metu gautą pavardę arba pavardę, kurią jie turėjo iki santuokinės pavardės nustatymo, arba prieš santuokinę pavardę arba po jos įterpti savo gimimo metu gautą pavardę arba pavardę, kurią jie turėjo santuokinės pavardės nustatymo metu (Civilinio kodekso 1355 straipsnio 5 dalis).

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

3.2.1. Būsto ir namų ūkio apyvokos daiktų padalijimas

Iš esmės dėl bendro būsto ir namų ūkio apyvokos daiktų padalijimo po santuokos nutraukimo pagal Civilinio kodekso 1568a ir 1568b straipsnius taikomos šios nuostatos: sutuoktinis, kuris yra labiau priklausomas nuo būsto ir namų ūkio apyvokos daiktų naudojimo, gali reikalauti, kad jam iš kito sutuoktinio būtų priskirtas būstas arba namų ūkio apyvokos daiktai. Šiuo klausimu turi būti atsižvelgiama į abiejų sutuoktinių aplinkybes ir jų vaikų interesus.
Nuomojamo būsto atveju sutuoktiniui, kuriam leidžiama likti būste, pereina nuomos susitarimas, nepriklausomai nuo to, ar anksčiau nuomininkais buvo abu sutuoktiniai, ar tik vienas iš jų.
Būsto nuosavybės atveju taikomos toliau nurodytos nuostatos.
Jeigu buvusio būsto savininkas yra tik vienas iš sutuoktinių, kitas turi teisę naudoti būstą tik išimtiniais atvejais, visų pirma jeigu tai yra reikalinga nepagrįstai sunkioms aplinkybėms išvengti, žr. Civilinio kodekso 1568a straipsnio 2 dalį.
Jeigu būstas bendros nuosavybės teise priklauso abiem sutuoktiniams, taikomas pirmoje dalyje nurodytas principas.
Abiem atvejais ir sutuoktinis, kuriam buvo priskirtas būstas, ir sutuoktinis, kuris nebegali naudoti savo nuosavybės, turi teisę reikalauti, kad tarp jų būtų sudaryta nuomos sutartis ir būtų susitarta dėl toje vietovėje įprasto dydžio nuomos mokesčio.
Namų ūkio apyvokos daiktai skirtingai reglamentuojami priklausomai nuo to, ar jie priklauso bendrai sutuoktinių nuosavybei, ar tik vienam iš jų.
Jeigu namų ūkio apyvokos daiktai priklauso abiem sutuoktiniams, taikomi pirmoje dalyje nurodyti su šiuo klausimu susiję principai. Sutuoktinis, kuris turi atiduoti namų ūkio apyvokos daiktus, gali reikalauti už juos tinkamos kompensacijos.
Kitas sutuoktinis neturi teisės reikalauti tik vienam sutuoktiniui priklausančių namų ūkio apyvokos daiktų.

3.2.2. Turto vertės padidėjimo vienodas paskirstymas

Jeigu sutuoktiniams taikomas įstatymu nustatytas sutuoktinių turto režimas ir jie nepasiekia susitarimo dėl turto pasidalijimo nutraukus santuoką, turto vertės padidėjimą vieno iš sutuoktinių prašymu galima vienodai paskirstyti atskirame teismo procese (Civilinio kodekso 1372 straipsnis ir tolesni straipsniai). Tai vyksta taip:
skaičiavimo atskaitos taškas – turto, kurį kiekvienas sutuoktinis turėjo santuokos sudarymo metu, vertė (pradinis turtas, Civilinio kodekso 1374 straipsnis), ir turto, buvusio sutuoktinių turto režimo pabaigoje, vertė (galutinis turtas, 1375 straipsnis). Santuokos laikotarpiu vieno sutuoktinio paveldėtas arba jam dovanotas turtas pridedamas prie to sutuoktinio pradinio turto. Atitinkama galutinio turto apskaičiavimo data yra ta diena, kurią prašymas nutraukti santuoką buvo įteiktas kitam sutuoktiniui. Turto vertės padidėjimas yra suma, kuria galutinis sutuoktinio turtas viršija pradinį turtą (1373 straipsnis). Asmuo, kurio turto vertė padidėjo mažiau, turi teisę į pusę vertės skirtumo, palyginti su kito asmens turto vertės padidėjimu (suvienodinimo reikalavimas) (1378 straipsnio 1 dalis). Turto vertės padidėjimo suvienodinimo reikalavimui patenkinti sumokama tam tikra pinigų suma. Teisę į suvienodinimą turintis asmuo paprastai negali reikalauti jam perduoti konkretaus turto, priklausančio asmeniui, kuris privalo patenkinti suvienodinimo reikalavimą. Tačiau išimtiniais atvejais šeimos bylų teismas (vok. *Familiengericht*) gali perduoti ir atskirus turto objektus (1383 straipsnis). Vis dėlto tai įmanoma tik tuo atveju, jei:
tai yra pagrįsta asmeniui, kuris privalo patenkinti suvienodinimo reikalavimą, ir
tai sudaro sąlygas asmeniui, turinčiam teisę į suvienodinimą, išvengti didelio neteisingumo, kuris atsirastų turto vertės padidėjimą suvienodinus pinigais.
Šio perduoto turto vertė įskaitoma į suvienodinimo reikalavimą.
Vietoj įstatymu nustatyto turto režimo pagal Vokietijos teisę sutuoktiniai gali notarine forma pasirinkti turto atskirumo režimą (1414 straipsnis), bendrosios jungtinės nuosavybės režimą (1415–1518 straipsniai) arba neprivalomą turto vertės padidėjimo bendrosios jungtinės nuosavybės režimą (1519 straipsnis).

3.2.3. Pasekmės sutuoktinių pensijoms

Santuokos laikotarpiu sutuoktinių sukauptos teisės į pensiją (pvz., teisė į įstatymu nustatytos pensijų sistemos, valstybės tarnybos pensijų sistemos, profesinių pensijų sistemos arba privačių pensijų bei neįgalumo pensijų sistemų išmokas) kiekvienu atveju nutraukus santuoką padalijamos pusiau, suvienodinant teises į pensiją. Taip užtikrinama, kad abu sutuoktiniai po lygiai pasidalytų santuokos laikotarpiu jų įgytas teises ir kad kiekvienas sutuoktinis gautų nepriklausomas teises į pensiją.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

3.3.1. Tėvų valdžia

Jeigu abu tėvai turi bendrą tėvų valdžią, ji išlieka ir nutraukus santuoką. Teismas nenagrinės ir nespręs tėvų valdžios klausimo, išskyrus atvejus, kai vaikui gresia pavojus arba vienas iš tėvų prašo visiškai arba iš dalies nustatyti jam išimtinę tėvų valdžią. Toks prašymas turi būti patenkinamas, jeigu kitas iš tėvų sutinka, o ne jaunesnis kaip 14 metų amžiaus vaikas neprieštarauja, arba jeigu tikėtina, kad bendros tėvų valdžios panaikinimas ir jos perdavimas pareiškėjui atitinka vaiko interesus (Civilinio kodekso 1671 straipsnio 1 dalis). Vokietijos teisėje paprastai daroma prielaida, kad galimybė matytis su abiem tėvais atitinka vaiko interesus, todėl teismas nustato bendravimo su abiem tėvais tvarką ir nurodo, kad abu tėvai turi ne tik teisę, bet ir pareigą bendrauti su vaiku (1684 straipsnio 1 dalis). Ši nuostata taikoma neatsižvelgiant į tėvų valdžios paskirstymą.

3.3.2. Išlaikymo reikalavimai

Tėvai turi pareigą išlaikyti savo vaikus (Civilinio kodekso 1601 straipsnis). Vaikai turi teisę gauti išlaikymą, jeigu negali patys savęs išlaikyti (1602 straipsnis). Tėvų pareiga išlaikyti nustatoma atsižvelgiant į jų galimybes mokėti išlaikymo išmokas (1603 straipsnis). Tačiau tėvų pareiga mokėti savo vaikams išlaikymą yra suprantama plačiai, t. y. jai priskiriamos ne tik uždirbamos, bet ir galimos uždirbti pajamos (1603 straipsnio 2 dalis). Iš esmės tėvai išlaikymo išmokas savo vaikams turi mokėti proporcingai pagal savo gaunamas pajamas ir finansines aplinkybes. Tačiau tas iš tėvų, kuris prižiūri vaiką, atlieka savo vaiko išlaikymo pareigą rūpindamasis vaiku ir jį prižiūrėdamas (1606 straipsnio 3 dalis). Todėl po tėvų santuokos nutraukimo išlaikymą pinigais paprastai turi mokėti tik tas iš tėvų, kurio namų ūkyje vaikas negyvena.
Vaiko išlaikymas apima visas jo gyvenimo reikmes, įskaitant tinkamo išsilavinimo išlaidas (1610 straipsnis).

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Nutraukus santuoką, sutuoktiniai turi pasirūpinti savo išlaikymu (Civilinio kodekso 1569 straipsnis). Todėl jie turi užsiimti tinkama pelninga veikla (1574 straipsnio 1 dalis). Jeigu siekiant užsiimti tinkama pelninga veikla, tai būtina, jie turi įgyti išsilavinimą, kelti kvalifikaciją arba persikvalifikuoti, kai tikėtina, kad mokslai bus sėkmingai baigti (kodekso 1574 straipsnio 3 dalis).
Vis dėlto santuoką nutraukę sutuoktiniai turi teisę į išlaikymą šiomis aplinkybėmis:
laikotarpiu, kuriuo jie, tikėtina, negali užsiimti pelninga veikla, nes prižiūri savo vaiką, už kurį yra bendrai atsakingi (Civilinio kodekso 1570 straipsnis), arba dėl fizinės ar psichikos ligos arba neveiksnumo santuokos nutraukimo metu (1572 straipsnis);
laikotarpiu, kuriuo jie, tikėtina, nebegali užsiimti pelninga veikla dėl savo amžiaus tam tikru metu, visų pirma santuokos nutraukimo metu arba pasibaigus sutuoktinių vaiko priežiūrai ir auginimui (1571 straipsnis);
laikotarpiu, kuriuo santuoką nutraukęs sutuoktinis mokosi, kelia kvalifikaciją arba persikvalifikuoja, siekdamas kompensuoti dėl santuokos susidariusias savo išsilavinimo spragas arba nepalankias sąlygas; jie turi kuo greičiau įgyti išsilavinimą, kelti kvalifikaciją arba persikvalifikuoti, kad galėtų užsiimti tinkama pelninga veikla, kuria jie galės ilgą laiką užsidirbti pragyvenimui, ir turi būti tikėtina, kad mokslai bus sėkmingai baigti (Civilinio kodekso 1575 straipsnis);
laikotarpiu, kuriuo jie negali rasti tinkamos pelningos veiklos nutraukę santuoką (1573 straipsnio 1 dalis);
laikotarpiu, kuriuo negali būti tikimasi, kad jie pradės užsiimti pelninga veikla dėl kitų rimtų priežasčių, ir būtų labai neteisinga, atsižvelgiant į abiejų sutuoktinių interesus, atsisakyti suteikti išlaikymą (1576 straipsnis);
jeigu pajamos iš tinkamos pelningos veiklos nėra pakankamos visoms išlaikymo išlaidoms padengti (1573 straipsnio 2 dalis).
Išlaikymo sumos dydis nustatomas atsižvelgiant į buvusių sutuoktinių gyvenimo sąlygas ir, be kita ko, apima tinkamo draudimo nuo ligų išlaidas, taip pat išlaidas, susijusias su poreikiu užtikrinti priežiūrą ir tam tikromis aplinkybėmis su senatve ir sumažėjusiu darbingumu (1578 straipsnis). Jeigu sutuoktinis, turintis pareigą išlaikyti kitą sutuoktinį, atsižvelgiant į jo pajamas, finansines aplinkybes ir kitus įsipareigojimus, yra nepajėgus (nepakenkdamas tinkamam savo paties išlaikymui) suteikti išlaikymą sutuoktiniui, kuris turi teisę gauti tokį išlaikymą, jis turi išlaikymą teikti tik tiek, kiek tai yra teisinga atsižvelgiant į santuoką nutraukusių sutuoktinių poreikius, gebėjimus uždirbti pajamų ir finansines aplinkybes (1581 straipsnio pirmas sakinys).
Išlaikymas gali būti sumažintas ir (arba) gali būti apribotas jo laikas, jeigu tolesnis išlaikymo reikalavimo tenkinimas be apribojimų būtų neteisingas (1578b straipsnis). Civilinio kodekso 1578b straipsnyje numatyta sumažinimo ir (arba) laiko apribojimo galimybė visų pirma taikoma ir 1570-1573 straipsniuose nurodytais atvejais, o pagal šias nuostatas, remiantis 1570 straipsniu, specialią laiko apribojimo tvarką lemia teisingumo sumetimai, reikalingi vaiko priežiūrai skirtam išlaikymui pratęsti po to, kai vaikui sueina treji metai, dėl priežasčių, susijusių su vaiku arba tėvais.
Atliekant vertinimą pagal Civilinio kodekso 1578b straipsnį, turi būti atsižvelgiama į sutuoktinių vaiko, patikėto sutuoktiniui, turinčiam teisę į vaiko priežiūrai ar auginimui skirtą išlaikymą, interesus. Be to, turi būti atsižvelgiama į tai, kokiu mastu dėl santuokos sutuoktiniui susidarė nepalankios sąlygos, turėjusios įtakos jo galimybei pasirūpinti savo paties išlaikymu. Nepalankios sąlygos egzistuoja, jeigu teisę į išlaikymą turinčio sutuoktinio uždirbamos pajamos yra mažesnės, negu būtų buvusios nesant santuokos. Pagal Civilinio kodekso 1578b straipsnio 1 dalies trečią sakinį tokios nepalankios sąlygos gali susidaryti dėl vaiko priežiūros ir dėl namų ūkio tvarkymo ir pelningos veiklos suderinimo. Atliekant išsamų santuokos sukeltų nepalankių sąlygų įvertinimą, turi būti atsižvelgiama į visas konkretaus atvejo aplinkybes, įskaitant santuokos trukmę.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Kiekvienas sutuoktinis gali gyventi skyrium, jeigu jis to nori, ir šiuo atveju nereikia laikytis jokių oficialių reikalavimų. Civilinio kodekso 1361–1361b straipsniuose išdėstytos nuostatos, kuriomis reglamentuojamas gyvenimas skyrium (žr. 6 klausimą).

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Sutuoktiniai turi gyventi atskirai. Sutuoktiniai gyvena atskirai, jeigu jie neturi bendro namų ūkio ir vienas iš jų pastebimai neketina sukurti bendro namų ūkio, nes jie atsisako santuokinio gyvenimo kartu (Civilinio kodekso 1567 straipsnio 1 dalis).

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Jeigu sutuoktiniai gyvena atskirai arba vienas iš jų nori gyventi atskirai, vienas sutuoktinis gali reikalauti, kad kitas sutuoktinis perleistų jam išimtinai naudotis santuokiniu būstu arba jo dalimi (būsto priskyrimas), jeigu tai yra būtina siekiant neleisti atsirasti nepagrįstai sunkioms aplinkybėms (Civilinio kodekso 1361b straipsnis). Jeigu vienas sutuoktinis fiziškai smurtavo prieš kitą sutuoktinį arba jam grasino, sužalotam arba grasinimų sulaukusiam sutuoktiniui paprastai bus priskirtas visas būstas. Tai, kad būstas paskiriamas naudotis vienam sutuoktiniui, nereiškia, kad yra siekiama pasirengti skyryboms ar jas palengvinti.
Namų ūkio apyvokos daiktų naudojimas gyvenimo skyrium (separacijos) laikotarpiu taip pat gali būti reguliuojamas (1361a straipsnis). Kiekvienas sutuoktinis gali prašyti kito sutuoktinio atiduoti jam priklausančius namų ūkio apyvokos daiktus. Tačiau ši nuostata netaikoma, jeigu asmeniui, iš kurio reikalaujama atiduoti šiuos daiktus, jų reikia naujam atskiram namų ūkiui išlaikyti ir tai yra teisinga konkrečiomis aplinkybėmis (pvz., sutuoktiniui, su kuriuo gyvena vaikai, perduodama skalbyklė).
Be to, kol sutuoktiniai gyvena atskirai, vienas sutuoktinis gali reikalauti iš kito tinkamo išlaikymo, atitinkančio sutuoktinių gyvenimo lygį, pajamas ir turtinę padėtį, kaip numatyta Civilinio kodekso 1361 straipsnyje. Išlaikymas gyvenant atskirai yra santuokinio solidarumo rezultatas, juo ketinama užtikrinti, kad dėl gyvenimo atskirai sutuoktiniai nepatirtų nepritekliaus. Be to, taip atveriama galimybė sutuoktiniams, neatsižvelgiant į ekonominius suvaržymus, sugrįžti prie santuokinio gyvenimo. Todėl sutuoktiniai vis tiek yra gana daug atsakingi vienas už kitą, taigi, taikomi tik riboti ekonominės autonomijos ir prievolės užsidirbti pragyvenimui reikalavimai. Atskirai gyvenantis sutuoktinis turi teisę į išlaikymą, jeigu šis asmuo negali iš savo pajamų ir turto patenkinti savo poreikių.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Tokio dalyko kaip pripažinimas negaliojančiu nėra. Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia teismo sprendimu, pateikus prašymą (Civilinio kodekso 1313 straipsnis ir tolesni straipsniai). Praktikoje santuokos pripažinimo negaliojančia bylos būna retos.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuokos pripažinimo negaliojančia pagrindai yra teisės pažeidimai arba sutikimo sudaryti santuoką trūkumas. Šie pagrindai yra išsamiai išvardyti Civilinio kodekso 1314 straipsnyje.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Santuokos pripažinimo negaliojančia pasekmės atitinka santuokos nutraukimo pasekmes (Civilinio kodekso 1318 straipsnis). Šiuo klausimu žr. atsakyme į 3 klausimą pateiktas pastabas.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Santuokos nutraukimo atveju tėvai turi teisę vaikų ir jaunimo paslaugų klausimais konsultuotis jaunimo reikalų tarnyboje (vok. *Jugendamt*). Konsultacija siekiama padėti tėvams, kurie gyvena skyrium arba nutraukė santuoką, – sudaryti vaiko arba jaunuolio interesus atitinkančias sąlygas vykdyti tėvų pareigas. Tėvams parama rengiant sutarimu pagrįstą tėvų globos planą teikiama užtikrinant tinkamą susijusio vaiko arba jaunuolio dalyvavimą. Visų konsultacijas teikiančių centrų duomenų bazę galima rasti svetainėje https://www.dajeb.de/. Konfliktą taip pat galima taikiai išspręsti pasinaudojant taikinimo paslaugomis. Daugiau informacijos apie sutuoktinių taikinimą galima rasti adresu https://www.bafm-mediation.de/.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Pagal Vokietijos teisę (Šeimos bylų ir ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų proceso įstatymo (vok. *Gesetz über das Verfahren in Familiensachen und in den Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit*, FamFG) 121 straipsnį egzistuoja tik santuokos nutraukimas, santuokos pripažinimas negaliojančia arba santuokos buvimo arba nebuvimo tarp dalyvių nustatymas.

Pareiškimas santuokos bylose paprastai turi būti paduodamas vietos teisme (vok. *Amtsgericht*) / šeimos bylų teisme (*Familiengericht*) (Šeimos bylų ir ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų proceso įstatymo 111 ir 121 straipsniai, Teisminių institucijų įstatymo (*Gerichtsverfassungsgesetz*) 23b straipsnis). Geografinė jurisdikcija grindžiama Šeimos bylų ir ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų proceso įstatymo 122 straipsniu. Asmeniui privalo atstovauti advokatas.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Asmuo, kuris dėl asmeninių ar finansinių aplinkybių negali apmokėti bylos nagrinėjimo išlaidų arba kuris gali apmokėti tik dalį tokių išlaidų ar apmokėti jas tik dalimis, gali prašyti suteikti teisinę pagalbą šeimos bylų teismo procesuose. Teisinė pagalba suteikiama atsižvelgiant į ketinamą pareikšti ieškinį arba priešieškinį ir sėkmingos jų baigties galimybes, taip pat į tai, ar toks ieškinys arba priešieškinis nėra tyčinis. Taip užtikrinama galimybė asmenims, kurių finansinė padėtis prasta, kreiptis į teismą. Teisinė pagalba byloje reiškia, kad, atsižvelgiant į gaunamas pajamas, yra visiškai arba iš dalies apmokamos šalies patirtos teismo išlaidos. Daroma prielaida, kad atsiras teisinio atstovavimo išlaidos, jeigu teismas paskiria advokatą. Daugiau informacijos galima rasti brošiūroje apie teisinę pagalbą ir konsultacijas (*Beratungshilfe und Prozesskostenhilfe*) Federalinės teisingumo ir vartotojų apsaugos ministerijos tinklalapyje https://www.bmjv.de/.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Pagal Šeimos bylų ir ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų proceso įstatymo 58 straipsnį ir tolesnius straipsnius priimtą sprendimą, kuriuo paskelbiama apie santuokos nutraukimą arba santuoka pripažįstama negaliojančia, galima apskųsti. Apeliacinį skundą nagrinėja aukštesnysis regiono teismas (vok. *Oberlandesgericht*).

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Toks sprendimas (išskyrus tuos atvejus, kai jis priimtas Danijoje) Vokietijoje automatiškai pripažįstamas pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 („Briuselis IIa“), t. y. netaikant atskirų pripažinimo procedūrų. Reglamente „Briuselis IIa“ paprastai reikalaujama, kad santuokos nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia byla būtų iškelta po 2001 m. kovo 1 d. (šios taisyklės išimtys nustatytos Reglamento „Briuselis IIa“ 64 straipsnyje). Senoms byloms visų pirma taikomas Reglamento „Briuselis IIa“ pirmtakas, t. y. Reglamentas „Briuselis II“. Dėl Danijoje priimtų sprendimų paprastai reikia taikyti atskiras pripažinimo procedūras.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Tais atvejais, kai taikomas 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003, teismas, turintis jurisdikciją nagrinėti prašymą dėl tokio sprendimo nepripažinimo, paprastai yra vietos teismas (šeimos bylų teismas), veikiantis aukštesniojo regiono teismo apygardoje, kurioje:
yra atsakovo arba vaiko, kuriam sprendimas turi poveikį, įprastinė gyvenamoji vieta, arba
jei teismas neturi tokios jurisdikcijos, nustatomas aiškus interesas priimti sprendimą arba egzistuoja globos poreikis,
kitais atvejais jurisdikciją turi Pankovo / Veisenzės šeimos bylų teismas.
Išimtis taikoma Žemutinėje Saksonijoje, kurioje visų aukštesniųjų regionų teismų jurisdikcija apygardoje pagal šiuos kriterijus suteikiama Celės vietos teismui.
Taikomi Šeimos bylų ir ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų proceso įstatymo procesiniai reikalavimai.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Vokietijoje ir dabar 16 Europos Sąjungos valstybių narių santuokos nutraukimui ir įstatymų kolizijos atvejams taikytina teisė nustatoma pagal Reglamento „Roma III“ nuostatas (2010 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje). Tada pagal Reglamentą „Roma III“ nustatyta teisė turi būti taikoma neatsižvelgiant į tai, ar tai yra dalyvaujančios valstybės narės teisė.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 29/12/2023
Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.
Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba (et) neseniai atlikta pakeitimų.
Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.
Jis jau išverstas į šias kalbas: en.

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Santuoką gali nutraukti civilinės metrikacijos biuras arba notaras sutuoktinių susitarimu, grindžiamu bendru rašytiniu prašymu, arba tai gali padaryti teismas vienam iš sutuoktinių pareiškus ieškinį kitam. Antrasis scenarijus taikomas, jeigu sutuoktiniai nesutaria dėl santuokos nutraukimo arba su juo susijusių aplinkybių arba jeigu civilinės metrikacijos biuras nėra kompetentingas nutraukti santuoką.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Civilinės metrikacijos biuras arba notaras gali sutuoktinių susitarimu nutraukti santuoką remdamasis bendru rašytiniu prašymu, jeigu abu sutuoktiniai gyvena Estijoje.

Teismas santuoką gali nutraukti vienam iš sutuoktinių pareiškus ieškinį kitam, jei sutuoktinių santykiai yra galutinai nutraukti. Sutuoktinių santykiai baigėsi, jeigu tarp jų neliko santuokinio sugyvenimo ir yra pagrindo manyti, kad sutuoktiniai neatnaujins gyvenimo kartu. Daroma prielaida, kad sutuoktinių santykiai nutrūko, jei sutuoktiniai gyvena atskirai ne trumpiau kaip dvejus metus.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Santuokos nutraukimas neturi poveikio asmeniniams sutuoktinių santykiams. Nutraukus santuoką teismas arba civilinės metrikacijos biuras asmens prašymu gali grąžinti ankstesnę jo pavardę; priešingu atveju paliekama susituokus įgyta pavardė.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Nutraukus santuoką turtas padalijamas atsižvelgiant į sutuoktiniams taikomą turto režimą. Jei sutuoktinių turtas bendras, paprastai jis padalijamas jiems lygiomis dalimis vadovaujantis nuostatomis dėl bendro sutuoktinių turto režimo nutraukimo. Baigiantis santuokiniams santykiams turi būti nustatytas bendras sutuoktinių turtas. Nutraukiant turto režimą įvertinama turto sudėtis. Nutraukus santuoką sutuoktiniai neprivalo pasidalyti turto. Kol bendras turtas nepadalytas, sutuoktiniai bendrai naudojasi su bendru turtu susijusiomis teisėmis ir atlieka su juo susijusias pareigas. Be to, sutuoktiniai turi teisę bendrai turėti visus daiktus, priklausančius jų bendram turtui. Nutraukus turto režimą, pagal kurį numatyta dalytis išaugusią turto vertę, įvertinamas abiejų sutuoktinių įgytas turtas ir nustatomi finansiniai įsipareigojimai, susiję su prievole dalytis įgytą turtą.

Jeigu nutraukus santuoką sutuoktiniai pageidauja pasidalyti turtą, turtas dalijamas pagal pasirinktą turto režimą arba pagal susitarimą dėl sutuoktinių turto. Jeigu sutuoktiniai pasirašė susitarimą dėl sutuoktinių turto, nutraukus santuoką susitarimas baigia galioti. Dėl santuokos nutraukimo baigus galioti susitarimui dėl sutuoktinių turto, visos iš susitarimo dėl sutuoktinių turto kylančios teisės ir pareigos baigiasi. Turtas padalijamas pagal susitarimą dėl sutuoktinių turto.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Pats santuokos nutraukimas neturi poveikio tėvų valdžiai ir tėvai išlaiko bendrą globą.

Apskritai tėvai turėtų susitarti, su kuo gyvens vaikas, kas ir kiek dalyvaus jį auginant, kaip ir kiek laiko bus teikiamas išlaikymas. Mėnesiniai išlaikymo mokėjimai už vieną vaiką negali būti mažesni nei pusė Estijos vyriausybės nustatytos minimalios mėnesinės algos.

Jeigu tėvai nepageidauja arba negali naudotis teise į bendrą globą, kiekvienas iš tėvų turi teisę prašyti teismo jam iš dalies arba visiškai perduoti vaiko globos teisę. Globos teisės pokyčiai neturi poveikio pareigai teikti išlaikymą.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Santuoką nutraukęs sutuoktinis turi teisę gauti išlaikymą:

kol vaikui sukaks treji metai, jeigu po santuokos nutraukimo ją nutraukęs sutuoktinis negali pragyventi pats, nes rūpinasi sutuoktinių vaiku;

jeigu po santuokos nutraukimo ją nutraukęs sutuoktinis negali pragyventi pats dėl savo amžiaus ar sveikatos būklės ir jeigu santuokos nutraukimo metu dėl amžiaus ar sveikatos būklės buvo kilęs poreikis gauti pagalbą. Išlaikymo dėl amžiaus ar sveikatos būklės iš kito išsituokiančio sutuoktinio gali būti reikalaujama ir tais atvejais, kai pagalbos dėl amžiaus ar sveikatos būklės reikėjo dar tada, kai sutuoktinis prarado teisę gauti išlaikymą iš kito sutuoktinio dėl kitų teisėje numatytų pagrindų. Išlaikymas mokamas tol, kol negalima tikėtis, kad teisę į išlaikymą turintis asmuo uždirbs pajamas.

Vaiko tėvas privalo aštuonias savaites iki vaiko gimimo ir dvylika savaičių po vaiko gimimo teikti išlaikymą vaiko motinai.

Teismas gali dėl įstatyme numatytų priežasčių atleisti santuoką nutraukusį sutuoktinį nuo pareigos teikti išlaikymą.

Santuoką nutraukęs sutuoktinis, turintis teisę gauti išlaikymą, gali prašyti vykdyti teisinę pareigą teikti išlaikymą tik po ieškinio pareiškimo.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Sutuoktiniai laikomi teisiškai gyvenančiais atskirai tada, kai neturi bendro namų ūkio arba nėra kitos formos santuokinio sugyvenimo ir bent vienas iš sutuoktinių akivaizdžiai nepageidauja jo atkurti ar sukurti.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Sutuoktiniai gyvena atskirai.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Jeigu sutuoktiniai yra teisiškai gyvenantys atskirai, kiekvienas sutuoktinis gali:

iš kito sutuoktinio reikalauti daiktų, kurie buvo naudojami šeimos interesams, jeigu sutuoktiniui reikia tų daiktų jo atskirame namų ūkyje ir jis turi teisėtą interesą toliau jais naudotis. Visi standartiniai namų ūkio baldai, priklausantys bendram sutuoktinių turtui, dalijami jiems pagal lygybės principą. Apskritai abu sutuoktiniai gali reikalauti gauti savo asmeniniam turtui priklausančius asmeninius daiktus. Visas bendras turtas (t. y. pirmiausia bendras sutuoktinių turtas) dalijamas sąžiningai, atsižvelgiant į kiekvieno sutuoktinio ir vaikų interesus;

reikalauti iš kito sutuoktinio perduoti bendrą šeimos būstą arba jo dalį jam vienam naudotis, jeigu to reikia siekiant išvengti didelių asmeninių konfliktų. Pirmiausia tai turėtų būti grindžiama pirmenybinėmis būsto savininko teisėmis, tačiau būstas gali būti paliktas naudotis sutuoktiniui, kuris nėra savininkas, jeigu teismas mano, kad tai reikalinga atsižvelgiant į abiejų sutuoktinių lėšas ir vaikų interesus.

Jeigu sutuoktiniai yra teisiškai gyvenantys atskirai, kiekvienas sutuoktinis privalo teikti išlaikymą reguliariomis pinigų įmokomis, kad padengtų šeimos interesams skirtas kito sutuoktinio išlaidas.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuokos anuliavimas reiškia, kad santuoka laikoma negaliojančia nuo pat pradžios. Santuoka gali būti anuliuojama tik teismo sprendimu.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka gali būti anuliuojama tik Šeimos teisės įstatyme (est. *perekonnaseadus*) nurodytais pagrindais, t. y. teismas gali anuliuoti santuoką pareiškus ieškinį, jeigu:

santuokos sudarymo metu buvo pažeistas minimalaus santuokinio amžiaus reikalavimas arba veiksnumo reikalavimas;

santuokos sudarymo metu buvo pažeistas įstatyme išdėstytas santuokos draudimas;

santuokos sudarymo metu buvo pažeisti įstatyme išdėstyti formalūs reikalavimai;

santuokos sudarymo metu bent vienas sutuoktinis turėjo laikiną psichikos sutrikimą arba dėl kitos priežasties negalėjo išreikšti savo valios;

santuoka buvo sudaryta apgaulės būdu arba prievarta, įskaitant sutuoktinio sveikatos būklės arba kitos asmeninės informacijos nuslėpimą, kai ta informacija yra aktuali santuokos galiojimui;

vienas arba abu sutuoktiniai neketino vykdyti santuokinių pareigų, o santuoka buvo sudaryta kitais tikslais, ypač jeigu buvo ketinama gauti leidimą gyventi Estijoje (santuoka iš išskaičiavimo);
sutuoktiniai yra tos pačios lyties dėl santuokos metu atliktos lyties keitimo procedūros.
Be to, santuoka laikoma negaliojančia, jeigu:
santuoka sudaryta tarp tos pačios lyties asmenų;
santuokos sudarymo faktą patvirtino asmuo, neturintis civilinės metrikacijos įstaigos pareigūno kompetencijos, arba
bent viena proceso šalis neišreiškė pageidavimo sudaryti santuoką.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Anuliuota santuoka laikoma negaliojančia nuo pat pradžios, išskyrus atvejus, kai santuoka buvo anuliuota dėl tos pačios lyties asmenų santuokos, tokiu atveju santuoka anuliuojama dėl teismo sprendimo įsiteisėjimo. Asmenys, kurių santuoka anuliuota, nebeturi vienas kitam santuokinių teisių ir pareigų (įskaitant kylančiąsias iš susitarimo dėl sutuoktinių turto, kuris taip pat laikomas negaliojančiu).
Jeigu santuoka anuliuojama, nes vienas iš būsimų sutuoktinių nuo kito būsimo sutuoktinio nuslėpė, kad jau yra susituokęs, arba apgaule ar prievarta darė įtaką kitam sutuoktiniui, kad šis susituoktų, teismas, taikydamas sutuoktinio išlaikymo taisykles, gali nurodyti tam asmeniui mokėti išlaikymą asmeniui, su kuriuo buvo sudaręs negaliojančią santuoką. Proceso šalies, kuri neteisėtai buvo skatinama susituokti, prašymu teismas proceso šalių turto režimui gali taikyti nuostatas dėl sutuoktinių turto (t. y. bendro sutuoktinių turto).
Tėvams, kurių santuoka anuliuota, gimę vaikai turi tas pačias teises ir pareigas kaip ir susituokusiems tėvams gimę vaikai.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Civilinės metrikacijos biuras arba notaras gali nutraukti santuoką sutuoktinių susitarimu. Teisiniai santuokos nutraukimo padariniai (pvz., sutuoktinių turto padalijimas) gali būti išdėstyti atitinkamų sutuoktinių susitarime.
Jeigu sutuoktiniai nesutaria dėl santuokos nutraukimo aplinkybių, neteisminių priemonių sprendimui rasti nėra.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Prašymas nutraukti santuoką gali būti teikiamas:
vieno iš sutuoktinių gyvenamosios vietos civilinės metrikacijos biurui (jeigu abiejų sutuoktinių gyvenamoji vieta yra Estijoje);
notarui;
pirmosios instancijos teismui, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo gyvenamoji vieta (apskrities teismui).
Prašymas anuliuoti santuoką turėtų būti teikiamas atsakovo gyvenamosios vietos pirmosios instancijos teismui (apskrities teismui).
Civilinės metrikacijos biuras santuoką nutraukia gavęs bendrą rašytinį sutuoktinių prašymą. Sutuoktiniai prašyme turėtų patvirtinti, kad neturi ginčų dėl vaikų, bendro turto padalijimo ar išlaikymo nurodymų. Prie prašymo nutraukti santuoką turėtų būti pridedamas santuokos liudijimo dokumentas. Jeigu vienas iš sutuoktinių dėl pagrįstų priežasčių asmeniškai negali atvykti į civilinės metrikacijos biurą pateikti bendro prašymo, jis gali pateikti notaro patvirtintą atskirą prašymą. Dokumentai užsienio kalba civilinės metrikacijos biurui turėtų būti teikiami kartu su notaro, konsulinio pareigūno ar prisiekusio vertėjo patvirtintu vertimu. Bet koks užsienio valstybėje išduotas santuokos liudijimo dokumentas turi būti legalizuotas arba turėti apostilę, jeigu tarptautiniame susitarime nenumatyta kitaip.
Notaras santuoką nutraukia gavęs bendrą rašytinį sutuoktinių prašymą. Prie prašymo nutraukti santuoką turėtų būti pridedamas santuokos liudijimo dokumentas. Jeigu vienas iš sutuoktinių dėl pagrįstų priežasčių asmeniškai negali atvykti į notaro biurą pateikti bendro prašymo, jis gali pateikti notaro patvirtintą atskirą prašymą. Dokumentai užsienio kalba civilinės metrikacijos biurui turėtų būti teikiami kartu su notaro, konsulinio pareigūno ar prisiekusio vertėjo patvirtintu vertimu. Bet koks užsienio valstybėje išduotas santuokos liudijimo dokumentas turi būti legalizuotas arba turėti apostilę, jeigu tarptautiniame susitarime nenumatyta kitaip.
Santuokos byloje, kurią numatoma nagrinėti Estijos teisme, ieškinys pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso bendra sutuoktinių gyvenamoji vieta, o jeigu jos nėra – teisme, kurio jurisdikcijai priklauso atsakovo gyvenamoji vieta. Jeigu atsakovo gyvenamoji vieta yra ne Estijoje, ieškinys pareiškiamas teisme, kurio jurisdikcijai priklauso proceso šalių nepilnamečio vaiko gyvenamoji vieta, o jeigu proceso šalys nepilnamečio vaiko neturi – teisme, kurio jurisdikcijai priklauso ieškovo gyvenamoji vieta. Pareiškiant teisme ieškinį dėl santuokos nutraukimo, teisinio gyvenimo atskirai arba santuokos anuliavimo, reikalavimo pareiškimas turi atitikti visus oficialius Civilinio proceso kodekso (est. *tsiviilkohtumenetluse seadustik*) reikalavimus, taikomus civiliniam ieškiniui. Reikalavimo pareiškimas ir visi dokumentiniai įrodymai teismui turėtų būti pateikiami raštu arba elektroniniu būdu estų kalba A4 formatu.
Reikalavimo pareiškime turėtų būti nurodytas teismo pavadinimas, peticijos pateikėjo ir atsakovo (sutuoktinių) ir jų nepilnamečių vaikų asmens duomenys. Taip pat turėtų būti aiškiai nurodyta, kas teiks vaikų išlaikymą, juos augins ir su kuo vaikai gyvens; ieškinio pareiškime taip pat turėtų būti pateiktas pasiūlymas dėl būsimo susitarimo dėl tėvų teisių ir vaikų auginimo. Be to, taip pat turėtų būti nurodytos faktinės aplinkybės, sudarančios ieškinio pagrindą; ieškovas taip pat turėtų išvardyti ir pateikti visus įrodymus, kuriuos gali turėti.
Be minėtųjų dalykų, jeigu dalijamas bendras turtas, reikalavimo pareiškime turėtų būti nurodyta turto sudėtis ir buvimo vieta, nustatyta viso ieškovo turto vertė ir pateiktas pasiūlymas, kaip padalyti bendrą turtą. Jeigu sutuoktiniai pasirašė susitarimą dėl sutuoktinių turto, jis turėtų būti pridėtas prie reikalavimo pareiškimo.
Reikalavimo pareiškimas turi būti pasirašytas ieškovo arba jo atstovo. Jeigu tai padaro atstovas, taip pat turėtų būti pridėtas įgaliojimo dokumentas arba kitas dokumentas, liudijantis atstovo įgaliojimus.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Jeigu teisinės pagalbos prašantis asmuo dėl savo finansinės padėties neišgali susimokėti procesinių išlaidų arba išgali jas susimokėti tik iš dalies arba tik dalimis ir jeigu yra pakankamai priežasčių manyti, kad numatomas dalyvavimas procese bus sėkmingas, teismas gali jį atleisti nuo pareigos sumokėti visas procesines išlaidas arba jų dalį ir palikti šias išlaidas padengti valstybei.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Sprendimą dėl santuokos nutraukimo, teisinio gyvenimo atskirai ar santuokos anuliavimo galima apskųsti apeliacine tvarka pagal bendrąsias nuostatas, kuriomis reglamentuojamas apeliacinis procesas, jeigu apeliacinio skundo teikėjas mano, kad pirmosios instancijos teismo sprendimas grindžiamas teisine klaida (pvz., pirmosios instancijos teismas netinkamai taikė materialinės teisės ar procesinės teisės nuostatą).

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 vienoje valstybėje narėje priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo automatiškai pripažįstamas kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse (išskyrus Daniją) nereikalaujant atlikti jokios specialios procedūros.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Siekiant užginčyti sprendimo dėl santuokos nutraukimo, teisinio gyvenimo atskirai ar santuokos anuliavimo pripažinimą, reikėtų kreiptis į Tarybos reglamente (EB) Nr. 2201/2003 paskelbtame sąraše nurodytos valstybės narės apeliacinį teismą.

Estijoje šią funkciją atlieka apygardos teismas.
Teismo sprendime bus išdėstyta teismo sprendimo apskundimo tvarka ir terminas.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Santuokos nutraukimo atveju taikoma valstybės, kurioje yra bendra sutuoktinių gyvenamoji vieta, teisė. Jeigu sutuoktiniai gyvena skirtingose šalyse, tačiau turi tą pačią pilietybę, bendrosios teisinės santuokos pasekmės apibrėžiamos pagal valstybės, kurios piliečiai jie yra, teisę. Jeigu sutuoktiniai gyvena skirtingose šalyse ir turi skirtingą pilietybę, bendrosios teisinės santuokos pasekmės nustatomos pagal paskutinės jų bendros gyvenamosios vietos valstybės teisę, jeigu toje valstybėje gyvena vienas iš sutuoktinių. Jeigu remiantis minėtosiomis nuostatomis negalima nustatyti bendrosioms teisinėms santuokos pasekmėms taikytinos teisės, taikoma valstybės, su kuria sutuoktiniai turi kitokius stipriausius ryšius, teisė.
Jeigu pagal minėtąją teisę neleidžiama nutraukti santuokos arba ją nutraukti leidžiama tik labai griežtomis sąlygomis, taikoma Estijos teisė, jeigu vienas iš sutuoktinių gyvena Estijoje arba turi Estijos pilietybę arba jeigu jis gyveno Estijoje arba turėjo Estijos pilietybę santuokos sudarymo metu.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 22/02/2024
Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Airija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Bet kuris iš atitinkamų sutuoktinių bylos iškėlimo metu turėjo nuolatinę gyvenamąją vietą Airijoje
ARBA
bet kuris sutuoktinis įprastai gyveno Airijoje nepertraukiamai vienus metus iki bylos iškėlimo dienos.
(1996 m. Šeimos teisės (santuokos nutraukimo) įstatymo 39 straipsnio 1 dalies a ir b punktai)

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Teismas (apygardos teismas ir kartu Aukštasis teismas – žr. minėto įstatymo 38 straipsnio 1 dalį) turėtų būti įsitikinęs, kad:
bylos iškėlimo dieną sutuoktiniai buvo gyvenę atskirai ne trumpiau kaip dvejų metų laikotarpį arba kelis tokius laikotarpius, sudarančius bent dvejus metus, per pastarųjų trejų metų laikotarpį,
IR
nėra jokių pagrįstų galimybių sutaikyti sutuoktinius,
IR
yra arba bus suteiktas aprūpinimas sutuoktiniams ir bet kokiems išlaikomiems šeimos nariams, teismo laikomas tinkamu tomis aplinkybėmis.
(minėto įstatymo 5 straipsnio 1 dalis)

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Santuoka, dėl kurios priimtas atitinkamas sprendimas, nutrūksta ir buvęs sutuoktinis gali sudaryti naują santuoką (minėto įstatymo 10 straipsnio 1 dalis).

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Teismas, priimdamas sprendimą nutraukti santuoką, gali kartu priimti nutartį dėl turto tvarkymo (minėto įstatymo 14 straipsnio 1 dalis): turtas gali būti parduotas, padalytas lygiomis dalimis arba individualiai, arba perduotas tik vienai iš šalių.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Priimdamas sprendimą nutraukti santuoką, teismas gali pateikti nurodymus, kuriuos laiko tinkamais, dėl bet kurio išlaikomo nepilnamečio tos šeimos nario gerovės, globos teisių ar teisės su juo bendrauti (minėto įstatymo 5 straipsnio 2 dalis). Vaiko gerovei teikiama pirmenybė.
(Daugiau informacijos rasite informaciniame dokumente „Tėvų pareigos – Airija“).

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Priimdamas sprendimą nutraukti santuoką, teismas gali priimti kuriam nors sutuoktiniui palankią nutartį dėl išlaikymo; tas išlaikymas baigiamas, kai išlaikymą gaunantis sutuoktinis sudaro naują santuoką (minėto įstatymo 13 straipsnis).
Teismas taip pat gali perskaičiuoti pensiją kurio nors sutuoktinio naudai (minėto įstatymo 17 straipsnis).
(Daugiau informacijos rasite informaciniame dokumente „Ieškiniai dėl išlaikymo – Airija“).

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Teisiškai įformintas gyvenimas skyrium – separacija – palengvina sutuoktinių, kurių ryšiai nutrūkę, nuolatinį gyvenimą atskirai.
Sprendimą dėl separacijos priėmęs teismas gali priimti plačiai taikomas papildomas nutartis dėl vaikų, išlaikymo išmokų, kapitalo mokėjimų, teisių į pensiją, šeimos būsto ir kito turto. Teismo sprendimu patvirtinus separaciją, santuoka nenutrūksta. Todėl sutuoktiniai, kurių ryšiai nutrūkę ir dėl kurių priimtas sprendimas patvirtinti separaciją, prieš sudarydami naują santuoką turi gauti sprendimą, kuriuo būtų nutraukta ankstesnė santuoka.
(1989 m. Teisminio separacijos nustatymo ir šeimos teisės reformos įstatymo 8 straipsnis).

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Bet kuri viena ar kelios toliau nurodytos sąlygos:
Sutuoktinio neištikimybė.
Nepagrįstas sutuoktinio elgesys ir žiaurumas.

Sutuoktinio persikėlimas gyventi į kitą nei šeimos nuolatinę gyvenamąją vietą, trunkantis bent vienus metus.
Sutuoktiniai atskirai gyvena bent vienus metus ir abu sutuoktiniai prašymą dėl separacijos pateikia bendru sutikimu.
Sutuoktiniai atskirai gyvena bent trejus metus.
Santuoka iširo tiek, kad teismas neabejoja, jog normalūs sutuoktinių tarpusavio santykiai nutrūko bent prieš metus.
(Žr. 1989 m. Teismo nustatytos separacijos ir šeimos teisės reformos įstatymo 2 straipsnį).

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Patvirtinus separaciją, sutuoktiniai nebeprivalo gyventi kartu, tačiau santuoka nenutrūksta. Žmona gali pasilikti vyro pavardę.
Pareiga finansiškai remti kitą sutuoktinį išlieka, be to, gali būti skirtas išlaikymas, nors į jokią sutuoktinio kaltę šiuo atžvilgiu negali būti atsižvelgiama. Tačiau, kaip ir santuokos nutraukimo atveju, teismo sprendimu nustatomas santuokinių ryšių iširimas ir nutrūkimas.
Paveldėjimo teisės išlieka, išskyrus atvejį, kai sutuoktinio separacija įvyko tik dėl jo kaltės.
Šalys gali prašyti teismo panaikinti sprendimą, kuriuo nustatyta separacija. Teismas panaikina šį sprendimą, kai įsitikinama, kad sutuoktiniai susitaikė ir ketina toliau kartu gyventi.
Separacijos statuso pakeitimas santuokos nutraukimu
Vieno iš sutuoktinių prašymu teismo sprendimas, priimtas dėl separacijos, gali būti *ipso jure* paverstas santuokos nutraukimo sprendimu, jei separacija truko trejus metus. Šiuo atveju teisėjas nutraukia santuoką ir nusprendžia dėl santuokos nutraukimo poveikio.
Jeigu separacija buvo nustatyta sutuoktinių bendru prašymu, ją galima pakeisti santuokos nutraukimu taip pat tik bendru prašymu.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Tai reiškia, kad kiekviena iš santuokos, kuri pripažinta negaliojančia, šalių laikoma niekada nesudariusia tos santuokos.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Privaloma viena iš šių sąlygų:
kuris nors sutuoktinis bylos iškėlimo metu nuolat gyveno Airijoje;
kuris nors sutuoktinis bylos iškėlimo dieną įprastai gyveno Airijoje bent vienus metus;
kuris nors sutuoktinis iki tos dienos mirė
ir
mirties momentu jis nuolat gyveno Airijoje arba
bylos iškėlimo dieną jis įprastai gyveno Airijoje bent vienus metus.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Laikoma, kad tokia santuoka niekada nebuvo sudaryta. Kiekviena šalis gali laisvai sudaryti naują santuoką. Šalys neturi paveldėjimo teisių viena kitos atžvilgiu ir neturi jokių pareigų išlaikyti ar remti viena kitą. Tokioje santuokoje gimę vaikai laikomi nesantuokiniais.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Finansiniai ir turtiniai klausimai ir su išlaikomais palikuonimis susiję klausimai gali būti sprendžiami tarpininkavimu, nesikreipiant į teismą, tačiau tik teismas gali patvirtinti separaciją arba priimti sprendimą nutraukti santuoką.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Apygardos teismas ir kartu Aukštasis teismas turi jurisdikciją nuspręsti dėl prašymo dėl santuokos nutraukimo, separacijos ar santuokos pripažinimo negaliojančia.
Apygardos teisme prašymas dėl santuokos nutraukimo ar separacijos pradedamas nagrinėti to apygardos teismo raštinei pateikus civilinį pareiškimą, o atitinkamas procesas yra reglamentuojamas 2001 m. Apygardos teismų taisyklių (59 straipsnio 4 taisyklė).
Aukštajame teisme prašymas dėl santuokos nutraukimo ar separacijos pradedamas nagrinėti įteikiant specialų šaukimą, kurį išduoda centrinė įstaiga. Procesas yra reglamentuojamas Aukštesniųjų teismų taisyklių (S.1 Nr. 343, 1997 m.) 70A straipsnio. Prašymas dėl santuokos paskelbimo negaliojančia Aukštajame teisme pradedamas nagrinėti paduodant peticiją centrinėje įstaigoje. Procesas yra reglamentuojamas Aukštesniųjų teismų taisyklių (*Rules of the Superior Courts*) 70 straipsnio.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Taip, pagalbą galima gauti per Teisinės pagalbos valdybą, kuri atlieka materialinės padėties patikrinimą.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Aukštojo teismo sprendimas dėl apeliacinio skundo, pateikto dėl apygardos teismo sprendimo santuokos nutraukimo, separacijos ar santuokos pripažinimo negaliojančia byloje, yra galutinis, baigtinis ir neskundžiamas (žr. 1936 m. Teismų įstatymo 39 straipsnį).
Visi Aukštajame teisme nagrinėtose santuokos nutraukimo, separacijos ar santuokos pripažinimo negaliojančia bylose priimti sprendimai gali būti apeliacine tvarka skundžiami Aukščiausiajam Teismui.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Dėl konkretaus sprendimo pripažinimo reikia kreiptis į teismą (apygardos teismą arba Aukštąjį teismą) Airijoje pagal 1995 m. Šeimos teisės įstatymo 29 straipsnio 1 dalies d, e punktus. Apygardos teisme prašymas pradedamas nagrinėti gavus civilinį pareiškimą. Aukštajame teisme prašymas pradedamas nagrinėti įteikiant specialų šaukimą.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Airijos teismai (t. y. Aukštasis teismas arba apygardos teismas), atsižvelgdami į konstitucinį santuokos nutraukimo statusą, sprendžia, ar santuokos nutraukimą užsienyje galima pripažinti Airijoje.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Santuokos nutraukimo Airijoje sąlygos yra nustatytos 1996 m. Šeimos teisės (santuokos nutraukimo) įstatymo 38 straipsnyje.
Sutuoktinis, kuris negyvena Airijoje arba neturi Airijos pilietybės, gali prašyti nutraukti santuoką Airijoje, jeigu atitinka kurias nors iš 1996 m. Šeimos teisės (santuokos nutraukimo) įstatymo 39 straipsnio 1 dalies a ir b punktuose nustatytų sąlygų. Airijoje teismų jurisdikcija santuokos nutraukimo bylose grindžiama gyvenamąja vieta, o ne pilietybe.

Susijusios nuorodos:

Airijos teismų tarnyba
„Oasis“: informacija apie valstybines tarnybas

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 13/02/2023
Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Graikija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Santuoka nutraukiama teismo sprendimu, kurio nebegalima apskųsti (Civilinio kodekso (*Αστικός Κώδικας*) 1438 ir kiti straipsniai).
Yra dvi santuokos nutraukimo bylų rūšys.
Nutraukdami santuoką bendru sutikimu (*συναινετικό διαζύγιο*), sutuoktiniai susitaria nutraukti santuoką sudarydami rašytinį susitarimą, kurį pasirašo patys sutuoktiniai ir jų advokatai arba tik advokatai, jeigu jiems suteikti konkretūs įgaliojimai veikti sutuoktinių vardu. Būtina, kad sutuoktiniai būtų susituokę ne mažiau kaip šešis mėnesius. Jeigu nėra nepilnamečių vaikų, santuoka nutraukiama ne teisme, t. y. pakanka sudaryti minėtą susitarimą. Tačiau jeigu yra nepilnamečių vaikų, prie to susitarimo būtina pridėti kitą rašytinį sutuoktinių susitarimą, kuriuo nustatoma vaikų išlaikymo ir bendravimo su jais tvarka. Visi šie susitarimai pateikiami kompetentingam pirmosios instancijos vieno teisėjo teismui (*Μονομελές Πρωτοδικείο*), kuris patvirtina susitarimus ir, vadovaudamasis ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų procedūra, paskelbia apie nutrauktą santuoką.
Santuoką nutraukiant ginčo tvarka (*διαζύγιο κατ' αντιδικία*), kuri taikoma remiantis nurodytais santuokos iširimo pagrindais, vienas iš sutuoktinių, siekdamas nutraukti santuoką, vietos pirmosios instancijos vieno teisėjo teisme pareiškia ieškinį arba kiekvienas sutuoktinis pareiškia atskirą tokį ieškinį.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Toliau nurodyti pagrindai, kuriais remiantis santuoka nutraukiama ginčo tvarka (Civilinio kodekso 1439 straipsnis).
Santuokiniai santykiai iširo dėl atsakovo arba abiejų sutuoktinių kaltės ir galima pagrįstai manyti, kad pareiškėjas negalėtų tęsti įprastų santuokinių santykių. Bigamijos, neištikimybės, pareiškėjo persikėlimo gyventi į kitą nei šeimos nuolatinę gyvenamąją vietą, atsakovo pasikėsinimo į pareiškėjo gyvybę arba atsakovo naudojamo smurto šeimoje prieš pareiškėją atvejais galioja santuokos iširimo prezumpcija, kurią atsakovas gali siekti paneigti.

Jeigu sutuoktiniai nepertraukiamai dvejus metus gyveno skyrium, galioja nepaneigiama santuokos iširimo prezumpcija ir santuoką galima nutraukti, net jeigu ji iširo dėl pareiškėjo kaltės.
Jeigu dingęs be žinios sutuoktinis paskelbiamas mirusiu, kitas sutuoktinis gali prašyti nutraukti santuoką.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Kai santuoka pasibaigia ją nutraukus, sutuoktiniai nebeturi pareigos gyventi kartu ir priimti bendrų sprendimų. Sutuoktiniai, pasirinkę kito sutuoktinio pavardę, paprastai susigrąžina savo ankstesnę pavardę, nebent jie nori pasilikti kito sutuoktinio pavardę remdamiesi tuo, kad dėl tos pavardės jie įgijo profesinę arba meninę reputaciją. Panaikinama bet kokia sutuoktinių atsakomybė vykdyti abipuses pareigas. Bigamija, kaip santuokos kliūtis, išnyksta. Santuokos metu buvo sustabdyti reikalavimams, kuriuos vienas kitam pareiškė sutuoktiniai, taikomi terminai; nutraukus santuoką šie terminai atnaujinami. Nutraukus santuoką vieno ar kito sutuoktinio kraujo ryšiai, atsiradę sudarius santuoką, nenutrūksta.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Nutraukdamas santuoką, kiekvienas sutuoktinis turi teisę susigrąžinti jam priklausantį kilnojamąjį turtą arba turtą, kuris, vadovaujantis prezumpcija, jam priklauso, net jeigu juo faktiškai naudojosi abu sutuoktiniai arba tik vienas sutuoktinis, o kitas sutuoktinis nepaneigia prezumpcijos; ši taisyklė galioja net ir tuo atveju, kai būtų galima manyti, kad daiktas kitam sutuoktiniui nėra būtinas. Jeigu daiktu disponuojantis sutuoktinis atsisako jį perduoti savininkui, savininkas gali pareikšti daiktinį (*in rem*) ieškinį, ieškinį dėl valdymo arba ieškinį pagal prievolių teisę. Nutraukus santuoką, sutuoktinis, kuriam šeimos būstas priklauso nuosavybės teise, gali būstą naudojančiam sutuoktiniui pareikšti daiktinį (*in rem*) ieškinį arba ieškinį pagal prievolių teisę. Nutraukus santuoką, pasibaigia bendrosios jungtinės nuosavybės teisinis režimas ir kiekvienas sutuoktinis gauna dalį, kuri jam priklauso pagal bendrąją jungtinę nuosavybę ir bendro turto padalijimą reglamentuojančias taisykles. Jeigu daiktą vienas sutuoktinis įgijo santuokos metu, kitas sutuoktinis turi teisę reikalauti nustatyti jo nuosavybės dalį į tą daiktą.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Kai santuoka pasibaigia ją nutraukus, teismas tėvų pareigų įgyvendinimo tvarką gali nustatyti vienu iš toliau nurodytų būdų:
a) teismas gali nustatyti tėvų pareigas arba globą vienam iš tėvų;
b) teismas gali nustatyti bendras abiejų tėvų pareigas arba globą;
c) teismas gali paskirstyti tėvų pareigas abiem tėvams arba
d) teismas gali nustatyti tėvų pareigas trečiajai šaliai.
Santuoką nutraukę tėvai toliau turi prievolę išlaikyti nepilnamečius vaikus, kurie negauna jokių su darbu susijusių pajamų ar pajamų iš savo turto arba kurių pajamų neužtenka pragyvenimui. Šią prievolę padalija tėvai, o kilus ginčui – teismas.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Kai santuoka pasibaigia ją nutraukus, buvęs sutuoktinis, kuris negali savęs išlaikyti iš nuosavų pajamų ar turto, turi teisę reikalauti išlaikymo iš kito sutuoktinio:
jeigu paskelbimo apie nutrauktą santuoką momentu reikalavimą pareiškiantis sutuoktinis dėl savo amžiaus arba sveikatos būklės negali pradėti verstis tinkama profesine veikla arba jos tęsti, kad save išlaikytų;
jeigu reikalavimą pareiškiantis sutuoktinis globoja nepilnametį vaiką ir todėl negali verstis tinkama profesine veikla;
jeigu reikalavimą pareiškiantis sutuoktinis negali rasti tinkamo nuolatinio darbo arba jam reikalingas profesinis mokymas; bet kuriuo iš šių nurodytų atvejų teisė į išlaikymą galioja ne ilgiau nei trejus metus nuo paskelbimo apie nutrauktą santuoką momento; arba
bet kuriuo kitu atveju, kai paskelbimo apie nutrauktą santuoką momentu išlaikymą priteisti būtina atsižvelgiant į pagrįstas priežastis.

Išlaikymas gali būti panaikintas arba apribotas dėl tinkamos priežasties, ypač jeigu santuoka truko neilgai arba jeigu sutuoktinis, kuris turėtų teisę gauti išlaikymą, yra kaltas dėl santuokos nutraukimo arba savanoriškai nuskurdo. Teisė į išlaikymą pasibaigia, jeigu tokią teisę turintis asmuo sudaro naują santuoką arba gyvena su nauju partneriu. Mirus pareigą mokėti išlaikymą turinčiam sutuoktiniui, teisė į išlaikymą nepasibaigia. Tačiau ji pasibaigia, jeigu miršta asmuo, turintis teisę gauti išlaikymo išmokas, išskyrus atvejus, kai teisė į išlaikymą yra susijusi su praėjusiu laikotarpiu arba mirties metu yra nesumokėtų išmokų.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuokos pripažinimas negaliojančia reiškia, kad dėl tam tikro pažeidimo visišką teisinę galią turinti santuoka teismo sprendimu panaikinama ir todėl nebesukelia jokių pasekmių, išskyrus tai, kad bet kokie negaliojančia pripažintoje santuokoje gimę vaikai tebelaikomi santuokiniais. Taisyklės, kuriomis reglamentuojamas bet kokio niekinio veiksmo pripažinimas negaliojančiu, taikomas santykiniam arba absoliučiam santuokos negaliojimui (Civilinio kodekso 1372 ir kiti straipsniai).

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia remiantis tuo, kad nebuvo įvykdytas vienas iš teigiamų santuokos reikalavimų arba kad buvo absoliuti kliūtis, arba kad santuoka negalioja dėl klaidos arba prievartos.

Teigiamas reikalavimas laikomas neįvykdytu, jeigu sutuoktiniai asmeniškai nepareiškia noro tuoktis arba jeigu pareiškimas priklauso nuo sąlygos arba termino; jeigu sutuoktiniai yra nepilnamečiai ir teismas nesuteikė leidimo sudaryti santuokos; jeigu kuriam nors iš jų paskirtas globėjas, kuris nepritaria santuokos sudarymui ir iš teismo nebuvo gautas joks leidimas; arba jeigu kuris nors iš sutuoktinių santuokos sudarymo metu nesupranta savo veiksmų prasmės arba dėl psichikos ligos negali priimti racionalių sprendimų. Absoliuti kliūtis yra tuomet, kai sutuoktiniai yra kraujo ryšiais susiję tiesiosios aukštutinės arba tiesiosios žemutinės linijos giminaičiai, nepaisant giminystės laipsnio, arba yra šoninės linijos giminaičiai iki ketvirto laipsnio; jeigu jie santuokiniais ryšiais susiję su tiesiosios aukštutinės arba tiesiosios žemutinės linijos giminaičiais, nepaisant giminystės laipsnio, arba yra šoninės linijos giminaičiai iki trečio laipsnio; absoliuti kliūtis taip pat yra bigamijos ar įvaikinimo atveju.

Negaliojanti santuoka po jos sudarymo gali būti pripažįstama galiojančia, jeigu sutuoktiniai visiškai ir laisvai sutinka sudaryti santuoką; jeigu leidimo neturintiems nepilnamečiams teismas vėliau suteikia leidimą; jeigu leidimo neturintis nepilnametis sulaukia 18 metų ir pripažįsta santuoką; jeigu teisės sudaryti santuokos neturėjęs sutuoktinis vėliau įgyja tokią teisę ir pripažįsta santuoką; jeigu globėjas, teismas arba teisę sudaryti santuoką vėliau įgijęs sutuoktinis pripažįsta santuoką; arba jeigu asmuo, kuris veikė dėl suklydimo arba per prievartą, pripažįsta santuoką nelikus suklydimo aplinkybių arba prievartos. Santuoka laikoma nesudaryta, jeigu sudarant civilinę santuoką mero arba liudytojo akivaizdoje nebuvo padarytas joks pareiškimas arba sudarant bažnytinę santuoką sutuoktinius sutuokė ne Rytų ortodoksų bažnyčios kunigas arba kitos Graikijoje žinomos religinės bendruomenės dvasininkas. Tokiu atveju santuoka nesukelia jokių teisinių pasekmių ir bet kuris teisinį interesą turintis asmuo gali pareikšti ieškinį siekdamas, kad būtų paskelbta apie tokios santuokos nebuvimą.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Iš esmės santuokos pasekmės panaikinamos atgaline data. Tai taikoma visiems sutuoktinių asmeniniams, šeimos ir turtiniams santykiams. Todėl negaliojančia santuoka panaikinama sutuoktinių teisė paveldėti vienam kito palikimą pagal įstatymą ir ši taisyklė galioja nuo pat pradžių. Ja taip pat panaikinami visi sutuoktinių ir trečiųjų šalių teisiniai sandoriai, kuriuos sutuoktiniai sudarė veikdami kaip susituokę asmenys siekdami patenkinti savo, kaip vyro ir žmonos, bendro gyvenimo poreikius arba valdyti kito sutuoktinio turtą, o trečioji šalis, sudarydama tokius sandorius su sutuoktiniais, veikė sąžiningai. Jeigu santuokos sudarymo metu sutuoktiniai arba vienas iš jų nežinojo apie santuokos negaliojimą, dėl šio negaliojimo pasekmės tokiam sutuoktiniui atsiranda tik ateityje; sutuoktinis, kuris santuokos sudarymo metu nežinojo apie jos negaliojimą, turi teisę gauti iš kito sutuoktinio išlaikymą, jeigu kitas sutuoktinis nuo pat pradžių žinojo apie negaliojimą, arba gauti išlaikymą iš kito sutuoktinio paveldėtojų, jeigu kitas sutuoktinis miršta santuoką pripažinus negaliojančia; šiuo atveju analogiškai taikomos taisyklės, kuriomis reglamentuojama santuokos nutraukimo tvarka. Tokią pat teisę į išlaikymą taip pat turi sutuoktinis, kuris buvo priverstas sudaryti santuoką dėl grasinimų arba teisei ar priimtinoms moralės normoms prieštaraujančiu būdu, jeigu santuoka pripažįstama negaliojančia arba pasibaigia kitam sutuoktiniui mirus (Civilinio kodekso 1383 straipsnis).

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Ne.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Pirmosios instancijos vieno teisėjo teismas (Civilinio proceso kodekso (*Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας*) 17 straipsnio 1 dalis) turi jurisdikciją nutraukti santuokas remdamasis vieno ar abiejų sutuoktinių kalte dėl iširusios santuokos arba tuo, kad vienas be žinios dingęs sutuoktinis paskelbiamas mirusiu; panaikinti santuoką remdamasis santykiniais arba absoliučiais jos negaliojimo pagrindais; pripažinti, kad santuoka niekada nebuvo sudaryta, o santuokos metu priimti sprendimą dėl sutuoktinių santuokinių santykių. Teismas taiko sutuoktinių ginčams spręsti skirtą procedūrą, kuri iš dalies buvo pakeista įstatymu Nr. 4055/2012.

Jeigu santuoka nutraukiama bendru sutikimu, panašiai tinkamas teismas yra pirmosios instancijos vieno teisėjo teismas, tačiau šiuo atveju laikomasi procedūros, kuri taikoma nagrinėjant bylas ne ginčo tvarka. Jurisdikciją turi arba vietos, kurioje yra paskutinė bendra sutuoktinių gyvenamoji vieta, teismas (Civilinio proceso kodekso 39 straipsnis); arba vietos, kurioje yra jų įprastinė gyvenamoji vieta, teismas, jeigu vienas iš sutuoktinių joje vis dar gyvena; arba vietos, kurioje yra įprastinė atsakovo gyvenamoji vieta, teismas (Civilinio proceso kodekso 22 straipsnis); arba, jeigu sutuoktiniai pateikia bendrą prašymą, vietos, kurioje yra vieno iš sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta, teismas; arba pareiškėjo įprastinės gyvenamosios vietos teismas, jeigu jis joje gyveno ne mažiau kaip vienus metus prieš pat prašymo pateikimą arba ne mažiau kaip šešis mėnesius, jeigu jis turi Graikijos pilietybę arba abu sutuoktiniai yra Graikijos piliečiai. Priešieškinį nagrinėja tas pats teismas. Ieškiniai dėl išlaikymo gali būti sujungiami su ieškiniais dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba pripažinimo, kad santuoka niekada nebuvo sudaryta, ir tuomet sprendimą dėl visų šių ieškinių, taikydamas santuokos bylų nagrinėjimo procedūrą ir joje nustatytus terminus, priima jurisdikciją turintis pirmosios instancijos vieno teisėjo teismas. Galiausiai ieškiniai, kuriais siekiama nustatyti tėvų pareigas ir bendravimo tvarką, taip pat gali būti sujungiami suprašymu ir dėl jų sprendimą gali priimti pirmosios instancijos vieno teisėjo teismas pagal specialią Civilinio proceso kodekso 681B ir kituose straipsniuose nustatytą procedūrą.

Prašymas pateikiamas teismo raštinei; raštinės pareigūnas nustato bylos nagrinėjimo datą ir įrašo šią datą prašymo kopijose. Pareiškėjo advokatas paveda teismo antstoliui įteikti kopiją, kurioje nurodoma bylos nagrinėjimo data, ir iškviesti šalis atvykti į bylos posėdį teismo nurodytu laiku ir nurodytoje vietoje. Antstolis prašymo kopiją įteikia atsakovui. Antstolis prašymo kopiją privalo įteikti per 60 dienų, jeigu atsakovo nuolatinė gyvenamoji arba įprastinė gyvenamoji vieta yra Graikijoje, arba per 90 dienų, jeigu atsakovo nuolatinė arba įprastinė gyvenamoji vieta yra užsienyje arba jeigu atsakovo adresas nežinomas. Jeigu dokumentus reikia įteikti užsienyje esančiam asmeniui, kurio adresas žinomas, analogiškai taikomos prašymo, kuriuo pradedama byla, įteikimo nuostatos,

nustatytos arba ES reglamentuose, tiksliau tariant, Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1393/2007 dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse, arba, jei tinka, 1965 m. lapkričio 15 d. Hagos konvencijoje, arba dvišalėse ar daugiašalėse sutartyse nustatytos taisyklės.
Toliau eilės tvarka nurodyta materialinė teisė, taikoma sutuoktinių asmeniniams turtiniams santykiams, santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyriui (Civilinio kodekso 14, 15 ir 16 straipsniai):
paskutinės sutuoktinių bendros pilietybės, turėtos santuokos metu, teisė, jeigu bent vienas iš jų vis dar turi tokią pilietybę;
paskutinės sutuoktinių bendros įprastinės gyvenamosios vietos santuokos metu teisė arba
teisė, su kuria juos sieja glaudžiausi ryšiai.
Toliau eilės tvarka nurodyta teisė, kuria reglamentuojami tėvų ir vaiko santykiai (Civilinio kodekso 18 ir 19 straipsniai):
a) paskutinės jų bendros pilietybės teisė;
a) paskutinės jų bendros įprastinės gyvenamosios vietos teisė;
c) vaiko pilietybės teisė; jeigu vaikas turi Graikijos ir užsienio pilietybę, taikoma Graikijos teisė, o jeigu vaikas turi daugiau nei vieną užsienio pilietybę, taikoma valstybės, su kuria vaiką sieja glaudžiausi ryšiai, teisė.
Pagal *lex fori* principą taikoma Graikijos procesinė teisė, tačiau už ją viršesnė yra Europos bendrijos teisė ir kitos tarptautinės sutartys, kaip nustatyta Konstitucijos 28 straipsnyje. Šalims atstovaujantiems advokatams turi būti suteiktas specialus įgaliojimas veikti šalies vardu arba teisme jie turi dalyvauti kartu su atstovaujama šalimi. Santuokos liudijimas, santuokinės padėties liudijimas ir kiti dokumentiniai įrodymai turi būti pateikiami teismui įrodymų rinkimo stadijoje. Liudytojai apklausiami ir pareiškimai daromi atvirame teismo posėdyje. Jeigu santuoka nutraukiama bendru sutikimu, šalys privalo pareikšti norinčios nutraukti santuoką sudarydamos rašytinį pareiškimą, kurį pasirašo pačios šalys ar jų įgalioti advokatai arba visi kartu, be to, būtina pridėti susitarimą dėl sutuoktinių vaikų globos ir bendravimo su jais tvarkos. Teismas patvirtina susitarimą ir paskelbia apie nutrauktą santuoką. Šalių pareiškimus teismas vertina savo nuožiūra. Teismas nereikalauja, kad apklausiamos šalys prisiektų, ir nerenka įrodymų iš šalių vaikų, tačiau liudytojai ir ekspertai, duodami parodymus, privalo prisiekti. Nagrinėdamas bylą dėl santuokos nutraukimo, teismas stengiasi sutaikyti šalis. Atsakovo neatvykimas į teismą nedaro jokio poveikio byloje priimtam teismo sprendimui. Jeigu viena šalis miršta tuo metu, kai teismo sprendimą dar galima apskųsti, byla nutraukiama. Jeigu prašymą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia pateikia prokuroras, jo prašoma pateikti dokumentus. Mirus šaliai, byla sustabdoma ir ją gali atnaujinti šalies įpėdiniai. Jeigu ieškinį dėl santuokos pripažinimo negaliojančia arba pripažinimo, kad santuoka niekada nebuvo sudaryta, pareiškia prokuroras, ieškinys perduodamas abiem šalims, o jeigu viena iš šalių mirė, tuomet ieškinys perduodamas jos įpėdiniams.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Taip, jeigu laikomasi tam tikrų sąlygų. Visų pirma teisinė pagalba yra prieinama, jeigu parodoma, kad šalis negali atlyginti teisminio bylos nagrinėjimo išlaidų ir kad dėl to jai ir jos šeimai reikalingos pragyvenimo lėšos iš esmės sumažės, ir nenustatoma, kad ieškinys yra akivaizdžiai nepagrįstas arba neprotingas. Prašymai turi būti teikiami bylą nagrinėjančiam teisėjui arba teisėjui, kuris nagrinės iškeltą bylą; jeigu pirmosios instancijos teismą sudaro keletas teisėjų, prašymas pateikiamas teismo pirmininkui, o sprendžiant su neteisminiu bylos nagrinėjimu susijusius klausimus prašymas pateikiamas pareiškėjo gyvenamosios vietos apylinkės civiliniam teismui (*ειρηνοδικείο*) (Civilinio proceso kodekso 194 ir kiti straipsniai).
Prašyme reikėtų trumpai išdėstyti bylos dalyką, nurodyti įrodymus, kurie bus pateikti per teisminį bylos nagrinėjimą, ir įrodymus, kuriais patvirtinamos įvykdytos teisinės pagalbos sąlygos. Prie prašymo reikėtų pridėti įvairius pagrindžiamuosius dokumentus:
pareiškėjo nuolatinės gyvenamosios vietos mero arba kaimo tarybos pirmininko (nemokamai) išduotą liudijimą, kuriame nurodoma pareiškėjo profesija, finansinė ir šeiminė padėtis;
pareiškėjo nuolatinės gyvenamosios vietos mokesčių inspektoriaus (nemokamai) išduotą liudijimą, kuriame nurodoma, kad pareiškėjas per pastaruosius trejus metus pateikė pajamų mokesčio deklaraciją arba bet kurio kito tiesioginio mokesčio deklaraciją ir kad išnagrinėta deklaracija buvo patvirtinta.
Prašymą nagrinėjantis teismas gali nemokamai įteikti atsakovui šaukimą į teismą. Advokatų dalyvavimas nebūtinas. Jeigu teismas mano, kad yra tikimybė, jog pirmiau išvardytos sąlygos yra įvykdytos, jis nusprendžia skirti teisinę pagalbą. Šiuo klausimu dėl kiekvieno ieškinio priimamas atskiras sprendimas. Jis galioja tam ieškiniui visose apeliacijos stadijose, įskaitant galutinio teismo sprendimo vykdymo stadiją. Šalis, kurios teisė gauti teisinę pagalbą buvo nustatyta tokiu būdu, laikinai atleidžiama nuo pareigos atlyginti teismo išlaidas ir apskritai visas bylos nagrinėjimo išlaidas, t. y. notarų ir teismo antstolių mokesčius, liudytojų išlaidas, ekspertų, advokatų ir bet kurio kito atstovo išlaidas, ir nuo pareigos pateikti tokių išlaidų užstatą. Taip pat laikinai gali būti atleidžiama tik nuo dalies išlaidų.
Teisinės pagalbos teikimas nedaro poveikio pareigai apmokėti bet kokias priešingai šaliai priteistas išlaidas. Pareiškėjo prašymu teismas, priimdamas sprendimą dėl teisinės pagalbos arba vėliau, gali paskirti advokatą, notarą arba antstolį padėti teisinę pagalbą gaunančiam asmeniui. Jie turi pareigą vykdyti nurodymus, o pats sprendimas naudojamas kaip įgaliojimų suteikimo pagrindas.
Teisinė pagalba nebeteikiama mirus asmeniui, kuris turi teisę ją gauti, tačiau veiksmai, kurių negalima atidėti, gali būti atliekami vėliau, vadovaujantis anksčiau duotais nurodymais. Be to, teismas savo iniciatyva arba prokuroro prašymu gali panaikinti teisinę pagalbą arba ją apriboti, jeigu įrodoma, kad jos skyrimo sąlygos niekada nebuvo įvykdytos, yra nebetaikomos arba pasikeitė. Išlaidų atlyginimo tvarką reglamentuojama Civilinio proceso kodekso 190–193 straipsniuose.
Todėl jeigu teismo sprendimu išlaidų atlyginimas priteisiamas teisinę pagalbą gavusio asmens priešininkui, žyminis mokestis, vykdymo mokestis ir kiti mokesčiai surenkami vadovaujantis valstybės pajamų surinkimą reglamentuojančiu įstatymu, o atlyginti teisinę pagalbą gavusio asmens patirtas išlaidas, jo advokatų ar kitų teisinių atstovų ar teismo pareigūnų išlaidas priteisiama atitinkamiems asmenims ir jos surenkamos taikant vykdymo procedūrą. Lygiai taip pat išlaidos, kurias turi atlyginti teisinę pagalbą gavęs asmuo, surenkamos iš karto, kai nustoja galioti teisinės pagalbos teikimo sąlygos ir kai šis faktas patvirtinamas. Jeigu šalys teisinę pagalbą gavo dėl neteisingų pareiškimų arba informacijos, teisėjas, kuris nusprendžia panaikinti teisinę pagalbą, skiria 100–200 EUR dydžio piniginę baudą, kuri sumokama į Teisės specialistų draudimo fondą; tačiau skirta bauda nereiškia, kad šalys atleidžiamos nuo pareigos atlyginti išlaidas, nuo kurių jos buvo atleistos, arba kad nebus pradėtas baudžiamasis persekiojimas.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Taip. Pralaimėjusioji šalis vietos apeliaciniam teismui (*Εφετείο*) gali paduoti apeliacinį skundą dėl teismo sprendimo, susijusio su santuokos nutraukimu, santuokos pripažinimu negaliojančia remiantis absoliučiais arba santykiniais santuokos negaliojimo pagrindais, arba pripažinimu, kad santuoka niekada nebuvo sudaryta; šalis skundą turi paduoti per 30 dienų nuo tos dienos, kurią jai įteikiamas teismo sprendimas, jeigu jos nuolatinė arba įprastinė gyvenamoji vieta yra Graikijoje; arba per 60 dienų, jeigu jos nuolatinė arba įprastinė gyvenamoji vieta yra užsienyje arba jeigu jos gyvenamoji vieta nežinoma, o jeigu teismo sprendimas neįteikiamas, skundui paduoti taikomas trejų metų terminas, kuris pradedamas skaičiuoti nuo teismo sprendimo paskelbimo dienos. Jeigu teisę paduoti skundą turinti šalis miršta, terminas skundui paduoti pradedamas skaičiuoti nuo tos dienos, kurią teismo sprendimas įteikiamas jo visų teisių paveldėtojams arba testamentinės išskirtinės gavėjams.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Šiuo metu galiojančiame Tarybos reglamente (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo nustatytas principas, pagal kurį vienoje ES valstybėje narėje priimti sprendimai kitose valstybėse narėse pripažįstami be jokios specialios procedūros. Kiekvienas asmuo, norintis, kad Graikijoje būtų pripažintas sprendimas nutraukti santuoką, patvirtinti gyvenimą skyrium arba pripažinti santuoką negaliojančia, turėtų kreiptis į asmens, kurio atžvilgiu turi būti vykdomas teismo sprendimas įprastinės gyvenamosios vietos arba sprendimo vykdymo vietos pirmosios instancijos vieno teisėjo teismą.
Nustatoma teismo posėdžio data, o tuomet kitai šaliai turi būti įteikta prašymo kopija, įskaitant dokumentą, kuriame nurodoma teismo posėdžio data, ir šaukimą į teismą. Teismas negali peržiūrėti sprendimą priėmusio teismo jurisdikcijos. Teismas nagrinėja: ar sprendimo pripažinimas neprieštarautų viešajai tvarkai; ar atsakovui bylos iškėlimo dokumentas buvo įteiktas laiku, kad jis turėtų pakankamai laiko pasirengti savo gynybai, arba, jeigu toks dokumentas nebuvo įteiktas laiku, ar atsakovas nedviprasmiškai pritarė teismo sprendimui; ar teismo sprendimas yra nesuderinamas su teismo sprendimu, priimtu byloje tarp tų pačių šalių toje valstybėje narėje, kurioje prašoma pripažinti teismo sprendimą, arba anksčiau priimtu kitoje valstybėje narėje arba ne valstybėje narėje tarp tų pačių šalių, jeigu valstybėje narėje, kurioje prašoma jį pripažinti, jis atitinka būtinas pripažinimo sąlygas. Jeigu teismas mano, kad šios sąlygos yra įvykdytos, jis pripažįsta teismo sprendimą.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Graikijoje priimtas sprendimas, kuriuo pripažįstamas kitoje ES valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas, gali būti ginčijamas; tokiu atveju kompetenciją turi apeliacinis teismas, kuris nagrinėja apeliacinius skundus dėl atitinkamo žemesnės instancijos teismo sprendimų. Apeliacinis skundas turi būti paduodamas per vieną mėnesį nuo sprendimo įteikimo dienos, išskyrus atvejus, kai šalies, kurios atžvilgiu siekiama pripažinti sprendimą, įprastinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje teismo sprendimas buvo paskelbtas vykdytinu; tokiu atveju apeliacinis skundas turi būti paduodamas per du mėnesius nuo sprendimo įteikimo dienos. Šio termino negalima pratęsti dėl atstumo iki gyvenamosios vietos. Jeigu šalis, kurios atžvilgiu siekiama pripažinti teismo sprendimą, neatvyksta į posėdį, teismas privalo sustabdyti bylą ir įsitikinti, kad minėta šalis laiku gavo tinkamą šaukimą į teismą arba kad šiuo tikslu buvo imtasi visų būtinų priemonių. Apeliacinio teismo sprendimą kasacine tvarka galima apskųsti Aukščiausiajam Teismui (*Άρειος Πάγος*).

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Toliau eilės tvarka nurodyta santuokos nutraukimui taikytina materialinė teisė:
šalių paskutinės bendros pilietybės teisė, jeigu viena iš jų vis dar turi tokią pilietybę;
paskutinės šalių bendros įprastinės gyvenamosios vietos santuokos metu teisė arba
teisė, su kuria juos sieja glaudžiausi ryšiai.
Pagal *lex fori* principą taikoma Graikijos procesinė teisė, tačiau už ją viršesnė yra Europos bendrijos teisė, kaip nustatyta Graikijos Konstitucijos 28 straipsnyje.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 16/12/2020
Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.
Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba (es) neseniai atlikta pakeitimų.
Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Ispanija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Įstatymu Nr. 15/2005 įgyvendinus reformą, Ispanijoje, norint nutraukti santuoką, nebūtina laikytis jokių reikalavimų, susijusių su gyvenimu skyrium iki santuokos nutraukimo arba įstatyme nustatytais pagrindais, nes sprendimą nutraukti santuoką gali tiesiogiai priimti teisminė institucija (santuoka turi būti nutraukiama galutiniu teismo sprendimu).
Santuokos nutraukimo byla gali būti pradėta tik vieno iš sutuoktinių arba abiejų sutuoktinių prašymu arba vieno sutuoktinio prašymu, kai kitas sutuoktinis su tuo sutinka. Norint, kad būtų priimtas sprendimas nutraukti santuoką, pakanka tenkinti vieną iš toliau nurodytų reikalavimų, susijusių su konkrečiomis aplinkybėmis:
turi būti praėję trys mėnesiai nuo santuokos sudarymo, jeigu ją nutraukti prašo abu sutuoktiniai arba vienas sutuoktinis, o kitas sutuoktinis su tuo sutinka;
turi būti praėję trys mėnesiai nuo santuokos sudarymo, jeigu ją nutraukti prašo tik vienas sutuoktinis;
santuoką galima prašyti nutraukti bet kuriuo metu po santuokos sudarymo, jeigu yra įrodymų, patvirtinančių prašymą pateikusio sutuoktinio, abiejų sutuoktinių vaikų arba kurio nors sutuoktinio gyvybei, fiziniam neliečiamumui, laisvei, moraliniam neliečiamumui arba seksualinio apsisprendimo laisvei ar lytiniam neliečiamumui kylantį pavojų.
Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad nenorintis tęsti santuokos sutuoktinis jau gali teikti prašymą nutraukti santuoką, o atsakovui nesuteikiama teisė dėl esminių priežasčių prieštarauti tokiam prašymui, jeigu praėjo pirmiau minėtas terminas, o paskutiniuoju atveju tokio termino galima ir nepaisyti.
Sutuoktiniai santuokos gali ir nenutraukti, tokiu atveju jie gali nuspręsti gyventi skyrium, o tam taikomi tokie pat reikalavimai, nors santuokiniai ryšiai išlieka nepakitę. Tai reiškia, kad sutuoktiniai nebegyvena kartu, tačiau santuoka nepasibaigia; ji gali baigtis tik priėmus sprendimą nutraukti santuoką.
Kaip minėta, santuokos nutraukimo (taip pat gyvenimo skyrium) byla turi būti pradedama:
vieno sutuoktinio prašymu;

abiejų sutuoktinių prašymu arba vieno sutuoktinio prašymu, kai su tuo sutinka kitas sutuoktinis.
Pirmuoju atveju prie prašymo pridedamas pasiūlymas dėl priemonių, kuriomis bus reglamentuojamos santuokos nutraukimo arba gyvenimo skyrium pasekmės ir kurios bus aptariamos nagrinėjant bylą, o jeigu sutuoktiniai nesusitaria, sprendimą priima teisminė institucija.
Antruoju atveju sutuoktiniai gali pateikti taikos sutartį (isp. *convenio regulador*) dėl klausimų, kuriais buvo susitarta, susijusių su šeimos būstui, vaikų priežiūrai ir išlaikymui, bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimui ir bet kokiam sutuoktinių tarpusavio išlaikymui taikytinomis priemonėmis. Bylos nagrinėjamos teismuose ir teisėjas sprendimus priima bylose, susijusiose su neemancipuotais nepilnamečiais vaikais. Jeigu byloje nedalyvauja nė vienas neemancipuotas nepilnametis vaikas, prašymas gali būti nagrinėjamas šiais būdais: teismuose, nors tokiu atveju sprendimą priima teismo tarnautojas (isp. *Letrado de la Administración de Justicia*), arba jį gali nagrinėti notaras sudarydamas notarinį aktą.
Taisyklės, kuriomis reglamentuojamas gyvenimas skyrium ir santuokos nutraukimas, visa apimtimi taikomos tos pačios lyties ir skirtingų lyčių asmenų santuokai, nes įstatyme Nr. 13/2005 pripažįstama, kad vyrai ir moterys turi teisę susituokti, jiems taikomi vienodi reikalavimai ir santuoka sukelia vienodas pasekmes, nepaisant to, ar santuoką sudaro tos pačios lyties, ar skirtingų lyčių asmenys.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Įstatymu Nr. 15/2005 įgyvendinus reformą, Ispanijoje, norint nutraukti santuoką, nereikalaujama remtis jokiais pagrindais, nes santuokinių ryšių išsaugojimas yra laikomas sutuoktinių laisvos valios išraiška.
Vienintelis reikalavimas, kuris turi būti tenkinamas prieš pradedant santuokos nutraukimo bylą, yra susijęs su minimalia santuokos trukme nuo jos sudarymo (išskyrus tam tikras išimtis). Minimali santuokos trukmė yra:
trys mėnesiai nuo santuokos sudarymo, jeigu ją nutraukti prašo abu sutuoktiniai arba vienas sutuoktinis, o kitas sutuoktinis su tuo sutinka;
trys mėnesiai nuo santuokos sudarymo, jeigu ją nutraukti prašo tik vienas sutuoktinis;
santuoką galima prašyti nutraukti bet kuriuo metu po santuokos sudarymo, jeigu yra įrodymų, patvirtinančių prašymą pateikusio sutuoktinio, abiejų sutuoktinių vaikų arba kurio nors sutuoktinio gyvybei, fiziniam neliečiamumui, laisvei, moraliniam neliečiamumui arba seksualinio apsisprendimo laisvei ar lytiniam neliečiamumui kylantį pavojų.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Pirmoji santuokos nutraukimo pasekmė – nutrūkę santuokiniai ryšiai. Nutraukus santuoką, išnyksta pareiga gyventi kartu ir teikti abipusę paramą dėl šių ryšių ir abu sutuoktiniai gali nevaržomai sudaryti naują santuoką.
Kitaip nei kitose šalyse, Ispanijos teisėje nereikalaujama, kad sudarius santuoką žmona pasirinktų vyro pavardę.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Nutraukus santuoką, panaikinamas sutuoktinių turto teisinis režimas, o bet kokia bendroji jungtinė nuosavybė, kuri galėjo būti įgyta, likviduojama padalijant bendrą turtą; šis procesas vykdomas pagal santuokai taikomą turto teisinį režimą.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Sprendimas nutraukti santuoką nedaro poveikio tėvų ir santuokinių vaikų santykiams, išskyrus vaikų globą, kurią sprendimą nutraukti santuoką priimantis teismas nustato vienam sutuoktiniui, o kitam sutuoktiniui suteikia bendravimo su vaiku teises, arba nurodo, kad abu sutuoktiniai bendrai globos vaiką.
Bendra globa gali būti nustatoma tėvų susitarimu (bendrą globą jie aptaria teikdami pradinį taikos sutarties projektą arba nagrinėjant bylą), kurį tvirtina teismas. Jeigu nesudaromas joks susitarimas, teismas vienos šalies prašymu, remdamasis prokuratūros (isp. *Ministerio Fiscal*) pranešimu ir atsižvelgdamas į tinkamą vaiko interesų apsaugą, gali nustatyti bendrą globą. Kai kuriose Ispanijos autonominėse srityse pirmenybė teikiama bendrai globai; tai reiškia, kad bus automatiškai nusprendžiama taikyti bendrą globą, išskyrus atvejus, kai nustatomos aplinkybės, kuriomis pagrindžiama kitokia globos tvarka (ši nuostata taikoma Aragonui, Baskų kraštui ir tam tikra apimtimi – Katalonijai). Atsižvelgiant į nepilnamečių interesus taip pat galima susitarti dėl vieno iš tėvų globos ir net mišrios arba hibridinės tvarkos (vaikus globoja skirtingi tėvai arba vienus vaikus globoja vienas iš tėvų, o kitus – abu tėvai).
Šiuo atveju vadovaujamasi pagrindiniu principu, kad santuokos nutraukimas nereiškia, jog tėvai atleidžiami nuo pareigų savo vaikams vykdymo, be to, abu tėvai turi prisidėti prie savo vaikų išlaikymo ir vykdyti bendrą tėvų valdžią.
Paprastai tai reiškia, kad vaikų globos teisių neturintis sutuoktinis turi pareigą mokėti išlaikymo išmokas vaikus globojančiam sutuoktiniui, kol jie taps finansiškai nepriklausomi arba bus nustatyta, kad jie dėl savo kaltės tokie netapo. Jei nustatoma bendra globa, paprastai kiekvienas iš tėvų sumoka įprastas vaikų išlaidas, kol jie būna su tuo tėvu (motina) (išlaidas drabužiams, maistui ar apgyvendinimui), o likusioms išlaidoms atidaroma bendra sąskaita, į kurią kiekvienas iš tėvų moka mėnesines įmokas. Tačiau jeigu tėvo ir motinos finansinė padėtis yra labai skirtinga, nėra jokių kliūčių vienam iš tėvų duoti kitam tėvui (motinai) pinigų sumą, kad jis (ji) galėtų sumokėti vaikų išlaidas tuo metu, kai vaikai yra su juo (ja).

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Nutraukus santuoką, išnyksta pareiga gyventi kartu ir teikti abipusę paramą; atitinkamai nė vienas sutuoktinis nebeturi pareigos remti kito sutuoktinio. Tačiau jeigu dėl santuokos nutraukimo tarp sutuoktinių atsiranda finansinė nelygybė ir atitinkamas sutuoktinis atsiduria blogesnėje padėtyje nei iki santuokos iširimo, nukentėjęs sutuoktinis turi teisę iš kito sutuoktinio gauti išlaikymo išmokas, kad būtų panaikinta ši nelygybė.
Kai kuriose teritorijose šiuo atžvilgiu galioja specialios taisyklės.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Gyvenimas skyrium reiškia, kad sutuoktiniai nebegyvena kartu, kitaip tariant, tai reiškia, kad išnyksta pareiga gyventi kartu, tačiau santuokiniai ryšiai išlieka ir tai nedaro poveikio jokiai išlaikymo tvarkai, dėl kurios gali būti susitariama ir kuri laikoma tinkama siekiant panaikinti bet kokią nelygybę. Be to, nė vienas sutuoktinis neturi galimybės toliau naudotis kito sutuoktinio turtu, kad sumokėtų su santuoka susijusias išlaidas. Gyvenimo skyrium patvirtinimo (ir net faktinio gyvenimo skyrium) atveju taip pat nustoja galioti tėvystės prielaida, pagal kurią ne vėliau kaip per 300 dienų po gyvenimo skyrium pradžios gimę vaikai laikomi vyro vaikais.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Kaip ir santuokos nutraukimo atveju, įstatymu Nr. 15/2005 įgyvendinus reformą, norint Ispanijoje patvirtinti gyvenimą skyrium, nereikalaujama remtis jokiais pagrindais, nes santuokinių ryšių išsaugojimas yra laikomas sutuoktinių laisvos valios išraiška.
Vienintelis reikalavimas, kuris turi būti tenkinamas prieš pradedant gyvenimo skyrium bylą, yra susijęs su minimalia santuokos trukme nuo jos sudarymo (išskyrus tam tikras išimtis). Minimali santuokos trukmė yra:
trys mėnesiai nuo santuokos sudarymo, jeigu gyvenimą skyrium patvirtinti prašo abu sutuoktiniai arba vienas sutuoktinis, o kitas sutuoktinis su tuo sutinka;
trys mėnesiai nuo santuokos sudarymo, jeigu gyvenimą skyrium patvirtinti prašo tik vienas sutuoktinis;
gyvenimą skyrium galima prašyti patvirtinti bet kuriuo metu po santuokos sudarymo, jeigu yra įrodymų, patvirtinančių prašymą pateikusio sutuoktinio, abiejų sutuoktinių vaikų arba kurio nors sutuoktinio gyvybei, fiziniam neliečiamumui, laisvei, moraliniam neliečiamumui arba seksualinio apsisprendimo laisvei ar lytiniam neliečiamumui kylantį pavojų.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Gyvenimas skyrium sukelia tokias pat teisines pasekmes kaip ir santuokos nutraukimas, išskyrus vienintelį skirtumą, kad patvirtinus gyvenimą skyrium nepanaikinami santuokiniai ryšiai. Todėl sutaikant sutuoktinius santuoką galima visiškai atkurti ir šiuo atveju sutuoktiniams nereikia sudaryti naujos santuokos; kad taikinimas turėtų teisinę galią, apie jį reikia pranešti teismui. Tuo pat metu ir jeigu sutuoktiniai, sudarydami santuoką, susitarė dėl bendro turto režimo (pvz., *sociedad de gananciales*, t. y. laikoma, kad pusė kiekvieno sutuoktinio uždirbamų pajamų priklauso kitam sutuoktiniui), patvirtinus gyvenimą skyrium šis režimas panaikinamas ir pakeičiamas visiško sutuoktinių turto atskirumo režimu.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Pripažindamas santuoką negaliojančia (tai taikoma tos pačios lyties ir skirtingos lyties asmenų santuokai), teismas priima sprendimą, kuriuo nustato, kad sudaryta santuoka turi trūkumų, dėl kurių ji negalioja nuo pat jos sudarymo momento, o teismo sprendimas iš esmės reiškia, kad santuoka niekada nebuvo sudaryta ir todėl ji niekada neturėjo teisinės galios. Atitinkamai abu sutuoktiniai išlaiko nesusituokusių asmenų statusą.

Santuoką pripažinus negaliojančia, panaikinamas bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės, kuri yra likviduojama, teisinis režimas ir galiausiai pareiga gyventi kartu ir teikti abipusę paramą.

Kitaip nei gyvenimo skyrium ar santuokos nutraukimo bylose, santuokos nebuvimas reiškia, kad nemokama jokia kompensacinė išmoka, nes ji turi būti pagrįsta galiojančia sudaryta santuoka; šios situacijos neigiamos pasekmės yra sušvelninamos sąžiningai veikusiam sutuoktiniui – jam priteisiamas nuostolių atlyginimas, jeigu kitas sutuoktinis, sudarydamas santuoką, veikė nesąžiningai.

Iki teismo sprendimo pripažinti santuoką negaliojančia priėmimo vaikams atsiradusios teisinės pasekmės galioja toliau. Todėl šios pasekmės sutampa su pasekmėmis, atsirandančiomis patvirtinus gyvenimą skyrium ar nutraukus santuoką.

Be civilinių bylų teismo paskelbto santuokos negaliojimo fakto, Ispanijoje pripažįstamos civilinės pasekmės, kurias sukelia bažnyčios teismo sprendimai, kuriais pagal kanonus sudaryta santuoka paskelbiama negaliojančia, arba popiežiaus sprendimai dėl trumpalaikės nekonsumuotos santuokos, kuriems turi būti taikoma patvirtinimo procedūra (panaši į egzekvatūros procedūrą), kurią vykdo pirmosios instancijos teismai (isp. *Juzgados de Primera Instancia*) (šeimos bylas nagrinėjantys pirmosios instancijos teismai, jei jie yra). Tokio pripažinimo pagrindas yra 1979 m. sausio 3 d. Ispanijos valstybės ir Šventojo Sosto pasirašytas susitarimas dėl teisinių klausimų.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia, jeigu tenkinamos toliau nurodytos sąlygos.

1. Vienas sutuoktinis nedavė sutikimo sudaryti santuoką.

2. Santuoka buvo sudaryta nepaisant vienos iš santuokos sudarymo kliūčių, t. y.:

1. viena iš santuokos šalių buvo neemancipuotas nepilnametis, išskyrus atvejus, kai atitinkamas asmuo buvo vyresnis nei 14 metų ir gavo teismo leidimą (amžiaus kliūtis);

2. viena iš santuokos šalių santuokos sudarymo metu jau buvo sudariusi santuoką (bigamija);

3. šalys yra tiesiosios aukštutinės arba tiesiosios žemutinės linijos giminaičiai arba viena šalis yra kitos šalies įvaikis (kraujo giminystė);

4. šalis sieja giminystės iki trečio laipsnio ryšiai – dėdė /teta ir sūnėnas / dukterėčia, – išskyrus atvejus, kai buvo gautas teismo leidimas (kraujo giminystė).

3. Viena iš šalių buvo nuteista už kurios nors šalies ankstesnio sutuoktinio žmogžudystę arba bendrininkavimą jį nužudant, išskyrus atvejus, kai Teisingumo ministerija tokiai šaliai suteikė malonę.

4. Santuoka buvo sudaryta nedalyvaujant teisėjui, merui arba kitam pareigūnui arba liudytojams. Tačiau santuokos galiojimui įtakos neturėtų daryti tai, kad santuokos ceremonijai vadovaujantis asmuo neturi kompetencijos, arba tai, kad toks asmuo nėra paskirtas pagal teisės aktus, jeigu bent vienas sutuoktinis veikė sąžiningai, o pareigūnas savo funkcijas vykdė viešai.

5. Jeigu viena iš šalių santuoką sudarė suklydusi dėl kitos šalies tapatybės arba dėl jos asmeninių savybių, kurios galėjo turėti lemiamą įtaką duodant sutikimą sudaryti santuoką.

6. Jeigu viena iš šalių santuoką sudarė per prievartą arba dėl didelės baimės.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Santuokos pripažinimas negaliojančia reiškia, kad ji negalioja nuo jos sudarymo momento. Todėl sutuoktiniai išlaiko nesusituokusių asmenų statusą.

Tačiau bet kokios pasekmės, atsirandančios nuo negaliojančia pripažintos santuokos sudarymo momento iki santuokos pripažinimo negaliojančia dienos, toliau galioja vaikams ir sąžiningai veikusiam sutuoktiniui arba sutuoktiniams.

Likviduojant bendrąją jungtinę sutuoktinių nuosavybę, nesąžiningai veikęs sutuoktinis negauna jokios pelno dalies, kuri priklauso sąžiningai veikusiam sutuoktiniui.

Kita vertus, jeigu buvo gyvenama kartu, sąžiningai veikusi šalis gali gauti kompensaciją, kad būtų panaikinta bet kokia dėl sprendimo pripažinti santuoką negaliojančia atsiradusi finansinė nelygybė.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Ispanijoje šeimos tarpininkavimas reglamentuojamas valstybiniu lygmeniu, t. y. Tarpininkavimo civilinėse ir komercinėse bylose įstatymu. 2012 m. liepos 6 d. įstatymas Nr. 5/2012, kuriuo į Ispanijos teisę perkeliama 2008 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/52/EB dėl tam tikrų mediacijos civilinėse ir komercinėse bylose aspektų. Bendrieji tarpininkavimą reglamentuojantys principai: savanoriškas pobūdis ir laisvas pasirinkimas, nešališkumas, neutralumas ir konfidencialumas. Be šių principų, galioja taisyklės ar gairės, padedančios tarpininkavimo šalims tinkamai veikti, pvz., sąžiningumas ir abipusė pagarba ir šalių pareiga bendradarbiauti su tarpininku ir jam padėti.

Minėtu įstatymu Nr. 5/2012 reglamentuojamas „tarpininkavimas sprendžiant tarpvalstybinius ginčus“; tai reiškia, kad vienos šalies nuolatinė arba įprastinė gyvenamoji vieta yra kitoje valstybėje nei ta, kurioje bet kuri kita nukentėjusioji šalis turi nuolatinę gyvenamąją vietą, jeigu šalys sutaria taikyti tarpininkavimą arba jeigu tarpininkavimą taikyti privaloma pagal taikytiną teisę. Tarpininkavimas sprendžiant tarpvalstybinius ginčus taip pat taikomas tarpininkavimo susitarime numatytiems arba pagal tokį susitarimą sprendžiamiems konfliktams, nepaisant susitarimo sudarymo vietos, jeigu, pasikeitus kurios nors šalies gyvenamajai vietai, susitarimą arba kai kurias jo nuostatas ketinama vykdyti kitos valstybės teritorijoje. Skirtingose Europos Sąjungos valstybėse narėse gyvenančių tarpvalstybinio ginčo šalių nuolatinė gyvenamoji vieta nustatoma pagal Reglamento (EB) Nr. 44/2001 (reglamentas „Briuselis I“) 59 ir 60 straipsnius.

Ispanijos teisėje šeimos tarpininkavimas suprantamas kaip išimtinai teisminio šeimos ginčų sprendimo alternatyva.

Atitinkami įvairių autonominių sričių savarankiški parlamentai šeimos tarpininkavimo srityje priėmė įstatymus, kuriuos valstybinės socialinės gerovės įstaigos paprastai (išskyrus nurodytas išimtis) skatina įgyvendinti: Andalūzija – 2009 m. vasario 27 d. Šeimos tarpininkavimo Andalūzijoje įstatymas Nr. 1/2009; Aragonas – 2011 m. kovo 24 d. Šeimos tarpininkavimo Aragone įstatymas Nr. 9/2011; Astūrija – 2007 m. kovo 23 d. Šeimos tarpininkavimo įstatymas Nr. 3 /2007; Kanarų salos – 2003 m. balandžio 8 d. Šeimos tarpininkavimo įstatymas Nr. 15/2003; Kantabrija – 2011 m. kovo 28 d. Šeimos tarpininkavimo Kantabrijos autonominėje srityje įstatymas Nr. 1/2011; Kastilija–La Manča – 2005 m. gegužės 24 d. Specializuotos šeimos tarpininkavimo socialinės tarnybos įstatymas Nr. 4/2005; Kastilija ir Leonas – 2006 m. balandžio 6 d. Šeimos tarpininkavimo Kastilijoje ir Leone įstatymas Nr. 1/2006; Katalonija (ypač svarbus šioje autonominėje srityje, nes ji išplėtė savo teisėkūros kompetenciją šioje srityje ir Katalonijos civilinio kodekso 233 straipsnio 6 dalyje nustatė, kad teisminė institucija gali nurodyti sutuoktiniams dalyvauti informaciniame susitikime tarpininkavimo klausimais, jeigu mano, kad, atsižvelgiant į bylos

aplinkybes, sutuoktiniai vis dar gali pasiekti susitarimą); Valensija – 2001 m. lapkričio 26 d. Šeimos tarpininkavimo reglamentavimo Valensijoje įstatymas Nr. 7 /2001; Galisija – 2001 m. gegužės 31 d. Šeimos tarpininkavimo įstatymas Nr. 4/2001; Balearų salos – 2010 m. gruodžio 9 d. Šeimos tarpininkavimo Balearų salose įstatymas Nr. 14/2010; Madridas – 2007 m. vasario 21 d. Šeimos tarpininkavimo Madride įstatymas Nr. 1/2007; Baskų kraštas – 2008 m. vasario 8 d. Šeimos tarpininkavimo įstatymas Nr. 1/2008.
Valstybiniu lygmeniu 2005 m. liepos 8 d. įstatymo Nr. 15/2005, kuriuo iš dalies keičiamos Civilinio kodekso ir Civilinio proceso įstatymo nuostatos, susijusios su gyvenimu skyrium ir santuokos nutraukimu, 770 straipsnyje nustatyta nauja 7 taisyklė, kuria reglamentuojama gyvenimo skyrium, santuokos nutraukimo (išskyrus santuokos nutraukimą bendru sutikimu) ir santuokos pripažinimo negaliojančia procedūra, pagal kurią šalys, atsižvelgdamos į bendrąsias nuostatas dėl civilinių bylų, įtvirtintas Civilinio proceso įstatymo 19 straipsnio 4 dalyje, abipusiu sutarimu gali prašyti sustabdyti bylą ir taikyti tarpininkavimą.
Tarpvalstybinėse santuokos bylose taikomas Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 (reglamentas „Briuselis IIa“) 55 straipsnis, kuriame nustatyta, kad centrinės institucijos arba kito tėvų pareigų turėtojo prašymu centrinės institucijos turi bendradarbiauti konkrečiose bylose, kad pasiektų reglamente nustatytus tikslus. Šiuo tikslu jos privalo imtis visų reikalingų veiksmų, kad, taikydamos tarpininkavimą arba kitas priemones, be kita ko, padėtų susitarti tėvų pareigų turėtojams. Tarpininkavimas taip pat įmanomas tarptautinio vaikų pagrobimo atvejais, tačiau šiuo atveju tarpininkavimo procesas turi vykti kuo greičiau, bet kurie veiksmai turi būti atlikti per kuo mažiau posėdžių. Tarpininkavimo proceso sustabdymas negali viršyti teisės aktais numatyto laikotarpio pagrobimo bylai išnagrinėti. Jeigu tarpininkavimo būdu pasiekiamas susitarimas (kuris gali apimti ir kitus klausimus), jį turi patvirtinti teisėjas, atsižvelgdamas į galiojančius teisės aktus ir į vaiko interesus. Tačiau jurisdikcija su vaiko pagrobimu susijusiose bylose skiriasi nuo šeimos byloms taikomos jurisdikcijos; pirmoji yra provincijos sostinių teismų prerogatyva, o antrąją gali įgyvendinti bet kurios teisminės apylinkės teismai. Taigi, jeigu susitarimas apima įvairius klausimus, gali būti reikalaujama, kad jį patvirtintų atskiri teisėjai (t. y. su vaiko pagrobimu susijusius klausimus turi patvirtinti provincijos sostinės teismas, o kitus aspektus – atitinkamas šeimos bylų teisėjas).
Su šeimos teise susijusiose civilinėse bylose, kurios priklauso smurto prieš moteris bylas nagrinėjančių teismų (isp. *Juzgados de Violencia sobre la Mujer*) jurisdikcijai, draudžiama taikyti tarpininkavimą.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

a) Kam pateikti prašymą?
Nustačius Ispanijos teismų tarptautinę jurisdikciją nagrinėti bylą (kaip nustatyta Reglamente (EB) Nr. 2101/2003 – santuokos pripažinimas negaliojančia, gyvenimo skyrium patvirtinimas, santuokos nutraukimas ir tėvų pareigos; Reglamente (EB) Nr. 4/2009 – išlaikymas; nuo 2019 m. sausio 29 d. Reglamente (ES) 2016/1103 dėl sutuoktinių turto teisinių režimų ir Teismų sistemos įstatymo (*Ley Orgánica del Poder Judicial* – LOPJ) 22c straipsnyje – klausimai, kurie neaptariami reglamentuose, arba kai juose pateikiama nuoroda į vidaus teisę), Ispanijos teritorijoje prašymas nutraukti santuoką, patvirtinti gyvenimą skyrium arba pripažinti santuoką negaliojančia (išskyrus atvejus, kai prašymus gyvenimo skyrium nustatymo ar santuokos nutraukimo abipusiu sutarimu bylose, kuriose nėra nepilnamečių vaikų, nagrinėja notaras) turi būti pateikiamas pirmosios instancijos teismui. Kai kuriose teismo apygardose veikia specializuoti pirmosios instancijos šeimos teisės teismai. Konkrečiai kalbant, pirmosios instancijos teismas nustatomas pagal:
sutuoktinių būsto buvimo vietą.
Jeigu sutuoktiniai gyvena skirtingose teismo apygardose, pareiškėjas gali pasirinkti.
arba paskutinio sutuoktinių būsto vietos teismą,
arba atsakovo gyvenamosios vietos teismą,
arba, jeigu atsakovas neturi pastovios nuolatinės gyvenamosios vietos arba įprastinės gyvenamosios vietos, prašymas pareiškėjo pasirinkimu gali būti pateikiamas dabartinės arba paskutinės atsakovo gyvenamosios vietos teismui.
Jeigu negalima remtis nė vienu iš pirmiau išvardytų kriterijų, prašymas turėtų būti pateikiamas pareiškėjo nuolatinės gyvenamosios vietos pirmosios instancijos teismo teisėjui (isp. *Juez de Primera Instancia*).
Jeigu prašymą nutraukti santuoką arba patvirtinti gyvenimą skyrium teikia abu sutuoktiniai, jie jį gali pateikti:
paskutinės vietos, kurioje jie kartu gyveno, teisėjui
arba kurio nors pareiškėjo nuolatinės gyvenamosios vietos teisėjui.
Prašymus taikyti laikinąsias apsaugos priemones gali nagrinėti pareiškėjo nuolatinės gyvenamosios vietos pirmosios instancijos teismo teisėjas.
Daugiau informacijos apie Ispanijos teismines institucijas pateikiama adresu https://www.mjusticia.gob.es/cs/Satellite/Portal/es/administracion-justicia/organizacion-justicia/cartografia-judicial/cartografia-partidos
Jei bylas nagrinėja notaras (pagal kitą alternatyvą bylos nagrinėjamos teismuose, kai šalys neturi neemancipuotų nepilnamečių vaikų, – nors tokiais atvejais sprendimą priima ne teisėjas, bet teismo tarnautojas), atitinkamą notarinį aktą turi sudaryti sutuoktinių paskutinės bendros gyvenamosios vietos arba nuolatinės ar įprastinės kurio nors iš pareiškėjų gyvenamosios vietos notaras.
b) Formalumai ir dokumentai
Jei nusprendžiama kreiptis į teismą, prašymas pripažinti santuoką negaliojančia, patvirtinti gyvenimą skyrium arba nutraukti santuoką turi būti rašytinis ir jį turi pasirašyti pareiškėjui padedantis advokatas ir jam atstovaujantis prokuroras (isp. *letrado* ir *procurador*). Šių specialistų paslaugomis gali bendrai naudotis bendrą prašymą patvirtinti gyvenimą skyrium arba nutraukti santuoką pateikiantys sutuoktiniai.
Prie prašymų patvirtinti gyvenimą skyrium, pripažinti santuoką negaliojančia arba nutraukti santuoką būtina pridėti:
santuokos ir visų vaikų gimimo liudijimus; nepakanka paprasčiausiai pateikti išrašo iš šeimos registro (isp. *Libro de Familia*);
dokumentus, kuriais prašymą teikiantis sutuoktinis arba sutuoktiniai grindžia savo prašymą;
dokumentus, kurių reikia sutuoktinių ir prireikus vaikų finansinei padėčiai įvertinti, pvz., mokesčių deklaracijas, atlyginimo lapelius, banko pažymas, nuosavybės teisės dokumentus arba turto registracijos liudijimus, jeigu šalių prašymas yra susijęs su turtu;
taikos sutarties projektą, jeigu gyvenimą skyrium patvirtinti ar santuoką nutraukti prašoma bendru sutikimu.
Jei nusprendžiama kreiptis į notarą (gyvenimo skyrium patvirtinimas arba santuokos nutraukimas abipusiu sutarimu, kai nėra neemancipuotų nepilnamečių vaikų), pirmiau minėti dokumentai yra reikalingi tam, kad būtų sudarytas aktas, ir, nepaisant notaro dalyvavimo, notarinio akto sudarymo metu sutuoktinius turi lydėti praktikuojantis advokatas.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Ispanijoje pripažįstama Ispanijos piliečių, kitų Europos Sąjungos valstybių narių piliečių ir Ispanijoje esančių užsieniečių teisė gauti nemokamą teisinę pagalbą, jeigu jie gali įrodyti neturintys pakankamai lėšų bylinėtis.
Fiziniai asmenys turi teisę gauti teisinę pagalbą, jeigu neturi pakankamai turto, o jų metiniai ištekliai ir grynosios pajamos, apskaičiuotos atsižvelgiant į visas išlaidų kategorijas ir šeimos vienetą, neviršija toliau nurodytų ribų:
a) dvigubo universalaus pajamų indekso (IPREM) dydžio, galiojančio tuo metu, kai jokiam šeimos vienetui nepriklausantys asmenys pateikia prašymą;
b) iš 2,5 padauginto universalaus pajamų indekso dydžio, galiojančio prašymo pateikimo metu, kai pareiškėjas yra bet kokios rūšies šeimos vieneto, kurį sudaro mažiau nei keturi asmenys, narys;

c) šio indekso dydžio, padauginto iš 3, kai šeimos vienetą sudaro keturi ar daugiau asmenų.
IPREM apskaičiavimas
Prašymą reikia pateikti bendrosios kompetencijos arba specializuoto teismo, kuriame bus rengiamas pagrindinis teismo posėdis, vietos advokatūrai (isp. *Colegio de Abogados*) arba pareiškėjo nuolatinės gyvenamosios vietos teismui; pastaruoju atveju teisminė įstaiga prašymą perduoda kompetentingai teritorinei advokatūrai.
Kilus tarpvalstybiniams ginčams advokatūros yra laikomos gaunančiosiomis institucijomis. Kilus tokiems ginčams prašymą išduodanti institucija yra pareiškėjo įprastinės arba nuolatinės gyvenamosios vietos advokatūra.
ES pilietis, kurio valstybė yra Europos sutarties dėl teisinės pagalbos prašymų perdavimo susitariančioji šalis, gali kreiptis į savo šalies paskirtą centrinę instituciją prašydamas įgyvendinti sutartį.
Prašymas turi būti pateiktas prieš iškeliant bylą arba, jeigu teisinės pagalbos prašo atsakovas, prieš ginčijant prašymą. Tačiau tiek pareiškėjas, tiek atsakovas vėliau gali prašyti suteikti teisinę pagalbą, tik tokiu atveju jis turi pateikti įrodymus dėl pasikeitusių finansinių aplinkybių.
Jeigu nepakanka bendro turto ir vienas iš sutuoktinių negali gauti teisinės pagalbos dėl kito sutuoktinio finansinės padėties, pastarasis sutuoktinis gali būti įpareigojamas atlyginti visas bylinėjimosi išlaidas arba dalį jų laikydamasis procedūros, kuri vadinama *litis expensas* (bylinėjimosi dėl santuokos nutraukimo išlaidoms taikomos specialios taisyklės).

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Sprendimus, kuriuos Ispanijos teismai priėmė gyvenimo skyrium patvirtinimo, santuokos nutraukimo arba santuokos pripažinimo negaliojančia bylose, galima apskųsti. Apeliaciniai skundai per dvidešimt dienų turi būti paduodami ginčijamą sprendimą priėmusiam pirmosios instancijos teismui, kuriame parengiamas oficialus apeliacinis skundas; byla priklauso atitinkamo provincijos teismo jurisdikcijai (isp. *Audiencia Provincial*). Tam tikrais atvejais, priėmus sprendimą dėl apeliacinio skundo, Aukščiausiojo Teismo (isp. *Tribunal Supremo*) Civilinių bylų skyriui galima paduoti kasacinį skundą ir, kai tinkama, išimtinį skundą dėl procedūrinių pažeidimų.
Ispanijoje bylose, susijusiose su santuokos pripažinimu negaliojančia, gyvenimu skyrium ir santuokos nutraukimu, priimti sprendimai negali būti laikinai vykdomi, jeigu jie apskundžiami (išskyrus sprendimus, kuriais reglamentuojamos su pagrindiniu bylos dalyku susijusios pareigos ir turtiniai santykiai), tačiau apeliacinis skundas neturi stabdomojo poveikio teismo sprendime nustatytoms priemonėms, kurios yra tiesiogiai vykdytinos, net jeigu tas sprendimas apskundžiamas. Be to, jeigu apeliacinis skundas yra susijęs tik su sprendime nurodytomis priemonėmis, teismo sprendimas dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, gyvenimo skyrium patvirtinimo arba santuokos nutraukimo, bus paskelbtas galutiniu net ir jį apskundus.
Bylose dėl gyvenimo skyrium ir santuokos nutraukimo, kurias sutuoktiniai pradėjo bendru sutikimu, teismo sprendimas arba sprendimas, kuriuo patvirtinamas gyvenimas skyrium arba nutraukiama santuoka ir besąlygiškai patvirtinamas teisėjui pateiktas tvirtinti taikos sutarties projektas, negali būti skundžiamas, išskyrus prokuratūrą, kuri, jeigu dalyvauja byloje, gali paduoti apeliacinį skundą gindama bet kurio nepilnamečio arba neveiksnaus vaiko interesus. Tokiose bylose, kurios pradedamos pateikus bendrą prašymą, teismo sprendimas, kuriuo atmetamas prašymas nutraukti santuoką arba patvirtinti gyvenimą skyrium arba bet kuri sutuoktinių pasiūlyta priemonė arba jos visos, gali būti skundžiamas. Tokiose bylose sprendimo dėl priemonių apskundimas neturi stabdomojo poveikio jame nustatytų priemonių vykdymui arba kokio nors kitokio poveikio teismo sprendimo, susijusio su gyvenimo skyrium patvirtinimu arba santuokos nutraukimu, privalomajam pobūdžiui.
Kalbant apie laikinąsias ir preliminarias priemones, kurias teisėjas gali patvirtinti prieš pradėdamas nagrinėti bylą dėl gyvenimo skyrium, santuokos pripažinimo negaliojančia arba santuokos nutraukimo arba ją nagrinėdamas, pažymėtina, kad sprendimų, kuriais patvirtinamos tokios priemonės, apskųsti negalima, net jeigu priimti sprendimai nėra galutiniai ir šiame etape neprivalomi. Sprendimai dėl laikinųjų priemonių peržiūrimi ne juos apskundžiant, bet priimant teismo sprendimą, kuriuo užbaigiama byla dėl gyvenimo skyrium, santuokos pripažinimo negaliojančia arba santuokos nutraukimo.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Šiuo atveju taikytinas teisės aktas yra 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo (reglamentas „Briuselis IIa“), kuris galioja visose valstybėse narėse (o Jungtinėje Karalystėje – iki 2020 m. gruodžio 31 d.; ateityje tai priklausys nuo derybų etapu pasiekto susitarimo), išskyrus Daniją. Šiuo atžvilgiu Danijai taikoma 1996 m. spalio 19 d. Hagos konvencija dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, pripažinimo, vykdymo ir bendradarbiavimo tėvų pareigų ir vaikų apsaugos priemonių srityje.
Jeigu remiantis kitoje valstybėje narėje (Jungtinėje Karalystėje – iki 2020 m. gruodžio 31 d.) bylose dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia priimtais teismo sprendimais siekiama tik atnaujinti duomenis valstybės narės (Jungtinės Karalystės – iki 2020 m. gruodžio 31 d.) civilinės būklės įrašų registre ir jeigu pagal tos valstybės narės teisės aktus tų sprendimų nebegalima apskųsti teisme, šiuo tikslu paprasčiausiai pakanka kiekvienos šalies civilinės metrikacijos įstaigai pateikti prašymą, prie kurio pridedama:
sprendimo, kuris turėtų atitikti būtinus reikalavimus jo autentiškumui nustatyti pagal jį priėmusios šalies teisę, kopija;
pažymėjimas, atitinkantis standartinį oficialų pavyzdį, kurį išdavė valstybės narės (Jungtinės Karalystės – iki 2020 m. gruodžio 31 d.), kurioje buvo priimtas sprendimas, nacionalinis teismas ar specializuotas teismas arba kompetentinga institucija;
dokumentas, kuriuo įrodoma, kad atsakovui buvo tinkamai įteikti dokumentai, arba patvirtinama, kad atsakovas sutiko su sprendimu, jeigu sprendimas buvo priimtas už akių.
Jeigu Ispanijoje norima pripažinti kitoje valstybėje narėje (Jungtinėje Karalystėje – iki 2020 m. gruodžio 31 d.), išskyrus Daniją, priimtą sprendimą, susijusį su santuokos nutraukimu, santuokos pripažinimu negaliojančia arba gyvenimo skyrium patvirtinimu, asmens, kurio atžvilgiu teikiamas prašymas dėl sprendimo pripažinimo arba nepripažinimo, gyvenamosios vietos pirmosios instancijos teismo teisėjui reikėtų pateikti prašymą dėl pripažinimo, o atitinkamas sprendimas nebūtinai turi turėti privalomąją galią valstybėje narėje, kurioje jis buvo priimtas. Jeigu atsakovas negyvena Ispanijoje, prašymą galima pateikti pagal bet kurią jo buvimo vietą Ispanijoje arba paskutinę gyvenamąją vietą Ispanijoje, arba, jeigu tokios vietos nėra, pagal pareiškėjo nuolatinę gyvenamąją vietą.
Rašytinį prašymą reikėtų pateikti naudojantis advokato ir prokuroro paslaugomis ir prie jo reikėtų pridėti pirmiau nurodytus dokumentus.
Danijoje priimtų sprendimų pripažinimo tvarka reglamentuojama pagal Ispanijos teisę. Byla pradedama pateikus tiesioginį prašymą asmens, kurio atžvilgiu siekiama pripažinti sprendimą, nuolatinės gyvenamosios vietos pirmosios instancijos teismui.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Prašymui nepripažinti sprendimo galioja tokia pat tvarka kaip ir prašant pripažinti sprendimą. Jeigu sprendimas buvo pripažintas pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003, prieštaravimą galima pateikti tik pranešus apie sprendimą, kuriuo pripažįstamas kitoje valstybėje narėje priimtas sprendimas, ir atitinkamam provincijos teismui per įstatyme nustatytą terminą reikia paduoti apeliacinį skundą.
Jeigu byla yra susijusi su Danijoje priimtu sprendimu, prieštaravimas turi būti pateiktas pirmosios instancijos teismui, kol jis dar nagrinėja kitos šalies prašymą dėl sprendimo pripažinimo. Visais atvejais būtina naudotis advokato ir prokuroro paslaugomis, kad jie oficialiai atstovautų nagrinėjant prieštaravimą.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

2012 m. birželio 21 d. įsigaliojus Reglamentui (ES) Nr. 1259/2010 ir vadovaujantis jo 5 ir 8 straipsniais, sutuoktiniai gali pasirinkti, kuri reglamente nurodyta teisė bus taikoma gyvenimo skyrium patvirtinimui arba santuokos nutraukimui. Jeigu sutuoktiniai nepasirenka taikytinos teisės, santuokos nutraukimui ir gyvenimo skyrium patvirtinimui taikoma:
a) valstybės, kurioje prašymo pateikimo metu yra įprastinė sutuoktinių gyvenamoji vieta, teisė arba, jeigu tokios vietos nėra,
b) valstybės, kurioje buvo paskutinė sutuoktinių gyvenamoji vieta, teisė, jeigu sutuoktiniai joje gyveno ne trumpiau kaip vienus metus iki prašymo pateikimo ir vienas iš sutuoktinių prašymo pateikimo metu vis dar gyvena toje valstybėje, arba, jeigu tokios vietos nėra,
c) valstybės, kurios pilietybę bylos iškėlimo teisme metu turi abu sutuoktiniai, teisė; arba, jeigu tokios vietos nėra,
d) vietos, kurioje yra prašymą gavusio teismo buveinė, teisė.
Pirmiau minėtas teisės aktas taikomas santuokos nutraukimui, tačiau jo sukeliamoms pasekmėms gali būti taikoma kita teisė:
sutuoktinių turto režimui iki 2019 m. sausio 29 d. (kai bus taikomas Reglamentas (ES) 2016/1103) taikoma bendra sutuoktinių asmeninė teisė, kuri galiojo santuokos sudarymo metu (bendra pilietybė) (jeigu susitarime dėl sutuoktinių turto nenustatytas joks sutuoktinių turto teisinis režimas). Jeigu tokios teisės nėra, taikoma asmeninė teisė (susijusi su sutuoktinių pilietybe) arba bet kurio sutuoktinio įprastos gyvenamosios vietos teisė, kurią abu sutuoktiniai pasirinko iki santuokos sudarytame patvirtintame akte. Jei nėra abiejų minėtų rūšių teisės, taikoma bendros įprastinės gyvenamosios vietos, kurioje iš karto po santuokos apsigyveno sutuoktiniai, teisė. Galiausiai, jei nėra tokios bendros gyvenamosios vietos, papildomas turto režimas nustatomas pagal santuokos sudarymo vietos teisę. Nuo 2019 m. sausio 29 d. bus visapusiškai taikomas Reglamentas (ES) 2016/1103, o tai reiškia, kad, jei nepasirinkta taikytina teisė, galios sutuoktinių turto teisinis režimas, reglamentuojamas pagal: a) valstybės, kurioje buvo pirmoji bendra įprastinė sutuoktinių gyvenamoji vieta santuokos sudarymo metu, teisę arba, jeigu tokios teisės nėra, b) pagal valstybės, kurios bendrą pilietybę santuokos sudarymo metu turėjo sutuoktiniai, arba, jeigu tokios teisės nėra, c) pagal valstybės, su kuria, atsižvelgiant į visas aplinkybes, abu sutuoktinius sieja glaudžiausi ryšiai santuokos sudarymo metu, teisę. Jeigu sutuoktiniai santuokos sudarymo metu turi daugiau nei vieną bendrą pilietybę, bendros pilietybės teisės kriterijus netaikomas.
Su vaiko globa susiję klausimai reglamentuojami pagal 1996 m. spalio 19 d. Hagos konvenciją, kurioje nustatyta, kad taikoma sprendimą priimančios institucijos teisė.
Taikant laikinąsias ir apsaugos priemones, logiška, kad turėtų būti taikoma ta pati teisė, kuri kiekvienu atveju taikoma gyvenimo skyrium patvirtinimui, santuokos pripažinimui negaliojančia arba santuokos nutraukimui, išskyrus skubias priemones, kurios gali būti priimtos Ispanijoje esančių asmenų ar turto atžvilgiu, net jeigu nėra jurisdikcijos nagrinėti bylą.
Kalbant apie išlaikymą (įskaitant šeimos būsto naudojimą ir, kai taikytina, kompensacinį išlaikymą), pažymėtina, kad jei nėra susitarimo dėl taikytinos teisės pasirinkimo, taikoma su išlaikymo kreditoriaus įprastine gyvenamąja vieta susijusi teisė.
Kalbant apie užsienio teisės įrodymų teikimą Ispanijoje, pažymėtina, kad tokiu atveju reikia įrodyti tokios teisės turinį ir galiojimą; Ispanijos teismas gali tai nustatyti bet kuriomis, jo manymu, tinkamomis priemonėmis.
Galiausiai būtina pabrėžti, kad Ispanijoje pradėtos bylos visada nagrinėjamos taikant Ispanijos procesinę teisę, nepaisant santuokos nutraukimui, gyvenimui skyrium ar santuokos pripažinimui taikytinos teisės.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 01/06/2021
Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.
Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba (fr) neseniai atlikta pakeitimų.
Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.
Jis jau išverstas į šias kalbas: en.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Prancūzija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Ne teismo tvarka santuoka gali būti nutraukiama tik vienu būdu:
santuokos nutraukimas abipusiu sutikimu privačiu dokumentu, kurį pasirašo advokatai ir kuris įregistruojamas oficialiuose notaro registruose.
Santuoka gali būti nutraukiama keturiais būdais:
bendru sutarimu;
pripažįstant santuokos iširimo principą arba „pripažintas santuokos nutraukimas“;
dėl negrįžtamo santuokos iširimo;
dėl vieno iš sutuoktinių kaltės.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Santuoka gali būti nutraukiama bendru sutarimu privačiu dokumentu, kurį pasirašo advokatai ir kuris įregistruojamas oficialiuose notaro registruose, jeigu sutuoktiniai susitaria dėl santuokos iširimo principo ir visų santuokos nutraukimo pasekmių. Kartu su advokatais šalys parengia susitarimą, kurį, praėjus tam tikram nustatytam laikotarpiui, pasirašo abi šalys ir jų advokatai. Jeigu sutuoktiniai turi vaikų, jie turi būti informuoti apie jų teisę būti išklausytais. Jeigu vaikas prašo būti išklausytas, šalys privalo pateikti pareiškimą dėl santuokos nutraukimo bendru sutarimu šeimos bylų teismui (*juge aux affaires familiales*), kad būtų galima išklausyti vaiką.

Sutuoktiniai gali prašyti nutraukti santuoką bendru sutarimu tik tuo atveju, jeigu vaikas, kuris turi reikiamus protinius gebėjimus, paprašo būti išklausytas ir jeigu jie susitaria dėl santuokos iširimo principo ir visų santuokos nutraukimo pasekmių. Tokiu atveju sutuoktiniai neprivalo atskleisti santuokos nutraukimo priežasčių ir turi pateikti teismui tvirtinti tik susitarimo, kuriame nustatomos santuokos nutraukimo pasekmės, projektą. Teismas atsisako patvirtinti susitarimą tik tais atvejais, jeigu nėra pakankamai apsaugoti vaikų ar vieno iš sutuoktinių interesai.
Dėl pripažinto santuokos nutraukimo gali kreiptis vienas iš sutuoktinių, o kitas – pripažinti nutraukimą, arba to gali prašyti abu sutuoktiniai. Kitaip nei nutraukiant santuoką bendru sutarimu, sutuoktiniai pripažįsta santuokos nutraukimo principą, bet negali susitarti dėl jos nutraukimo pasekmių. Šiuo klausimu sprendimą turi priimti teismas.
Nutraukti santuoką dėl negrįžtamo santuokos iširimo gali prašyti vienas iš sutuoktinių, jeigu prašymo nutraukti santuoką pateikimo dieną pora nebegyvena kartu dvejus metus. Tai leidžia spręsti, kad sutuoktiniai nebegyvena kartu ir nori nutraukti santuoką.
Prašyti nutraukti santuoką dėl vieno iš sutuoktinių kaltės gali vienas iš sutuoktinių dėl veiksmų, kuriuo kaltinamas kitas sutuoktinis, jeigu šiais veiksmais yra šiurkščiai arba pakartotinai pažeidžiamos sutuoktinių pareigos ir prievolės ir tolesnis gyvenimas kartu yra neįmanomas.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Ištikimybės, gyvenimo kartu ir pagalbos pareigos pasibaigia, kai teismo sprendimas nutraukti santuoką tampa galutinis, t. y. kai nebelieka galimybės jo apskųsti.
Po to kiekvienas iš sutuoktinių turi teisę tuoktis dar kartą.
Po santuokos nutraukimo kiekvienas iš sutuoktinių netenka teisės naudoti kito sutuoktinio pavardę. Vis dėlto vienas iš sutuoktinių gali toliau naudoti kito sutuoktinio pavardę su pastarojo sutikimu arba teismui leidus, jeigu gali nurodyti priežastis, dėl kurių tai yra labai svarbu jiems arba jų vaikams.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Dėl santuokos nutraukimo nebetaikomas santuokinio turto režimas ir atitinkamais atvejais – turto padalijimas.
Santuokos nutraukimas neturi poveikio santuokoje įgytoms teisėms ar esamo turto dovanojimui. Tačiau santuokos nutraukimas nereiškia, kad automatiškai atšaukiamos santuokoje įgytos teisės, įsigaliojusios nutrūkus santuokinio turto režimui, mirus vienam iš sutuoktinių arba perduodant turtą *mortis causa*.
Jeigu santuoka nutraukiama bendru sutarimu teismo arba ne teismo tvarka, santuokai nutraukti būtinas sutuoktinių susitarimas dėl jų finansinių interesų panaikinimo. Jeigu santuoka nutraukiama kitais pagrindais, sutuoktiniai gali susitarti dėl šio panaikinimo prieš santuokos nutraukimą, tačiau neprivalo to daryti. Tokiu atveju finansiniai interesai panaikinami po santuokos nutraukimo.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Santuoka nesukelia ypatingų pasekmių taisyklėms, susijusioms su tėvų valdžios įgyvendinimu, taigi ji ir toliau priklauso abiem tėvams. Vis dėlto teisėjas gali pavesti tėvų valdžią įgyvendinti tik vienam iš tėvų, jeigu tai atitinka vaiko interesus. Turi būti nustatytos tėvų valdžios įgyvendinimo sąlygos (nuolatinė gyvenamoji vieta, bendravimo teisės ir kt.).
Kiekvienas iš tėvų privalo ir toliau prisidėti prie vaiko išlaikymo ir lavinimo. Tai gali būti daroma vienam iš tėvų mokant išlaikymo išmoką kitam iš tėvų arba visiškai arba iš dalies tiesiogiai apmokant vaiko išlaidas. Išmoka taip pat gali būti mokama suteikiant naudojimo ir gyvenimo teisę.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

N.B.: Vieno sutuoktinio išlaikymo mokėjimas kitam sutuoktiniui yra laikinoji priemonė, t. y. išlaikymas mokamas tik iki santuokos nutraukimo. Kai santuoka nutraukiama, vienas iš sutuoktinių gali reikalauti tik kompensacinės išmokos (*prestation compensatoire*) arba žalos atlyginimo iš kito sutuoktinio. Dėl to galima susitarti taikiai, nutraukiant santuoką teismo arba ne teismo tvarka bendru sutarimu, arba kitais atvejais tai nustato teisėjas.
Ši kompensacinė išmoka mokama siekiant kompensuoti sutuoktinių atitinkamų gyvenimo sąlygų skirtumą, atsiradusį dėl santuokos iširimo. Jos sumą teismas nustato pagal kiekvieno sutuoktinio pajamas ir poreikius. Paprastai tai yra vienkartinė suma, iš esmės mokama:
kaip pinigų suma, dėl kurios mokėjimo termino gali būti susitarta;
skiriant nuosavą turtą arba naudojimo, gyvenimo ar uzufrukto teisę laikinai arba iki gyvos galvos.
Išimtiniais atvejais kompensacinė išmoka gali būti nustatyta kaip renta iki gyvos galvos, kuri, pasikeitus sutuoktinių ištekliams arba poreikiams, gali būti mažinama.
Žalos atlyginimas gali būti išmokėtas sutuoktiniui, jeigu santuokos nutraukimas sukėlė jam ar jai ypač neigiamus padarinius:
jeigu sutuoktinis yra atsakovas santuokos nutraukimo byloje dėl negrįžtamo santuokos iširimo ir nesikreipė dėl santuokos nutraukimo; arba
jeigu santuoka nutraukiama dėl kito sutuoktinio kaltės ir visa kaltė tenka jam.
(Žr. „Reikalavimai dėl išlaikymo. Prancūzija“).

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Separacija (*séparation de corps*) – tai teisinis susitarimas, kuriuo užbaigiamos tam tikros santuokinės prievolės, pavyzdžiui, pareiga gyventi kartu, tačiau pati santuoka nenutraukiama. Taigi naujos santuokos sudaryti neleidžiama ir išlieka paramos pareiga.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Procedūra nesiskiria nuo santuokos nutraukimo teismo tvarka, tačiau separacija bendru sutarimu ne teismo tvarka negalima.
Iš esmės sutuoktinis, dėl kurio kaltės paduodamas prašymas dėl separacijos, gali paduoti priešpriešinį prašymą dėl santuokos nutraukimo arba separacijos arba sutuoktinis, dėl kurio kaltės paduodamas prašymas nutraukti santuoką, gali paduoti priešpriešinį prašymą dėl santuokos nutraukimo arba separacijos.
Jeigu prašymas nutraukti santuoką pateikiamas dėl negrįžtamo santuokos iširimo, dėl separacijos neįmanoma paduoti priešpriešinio prašymo, leidžiama pateikti tik prašymą dėl santuokos nutraukimo.
Jeigu vienu metu paduodamas ir pareiškimas dėl santuokos nutraukimo, ir pareiškimas dėl separacijos, teismas pirmiausia turi nagrinėti pareiškimą dėl santuokos nutraukimo. Prašymas dėl separacijos nagrinėjamas tik tuo atveju, jeigu teismas nusprendžia nepatenkinti prašymo nutraukti santuoką. Jeigu abu prašymai pateikiami dėl vieno iš sutuoktinių kaltės, teismas nagrinėja juos vienu metu, ir jeigu jie abu patenkinami, teismas nutraukia santuoką dėl bendros sutuoktinių kaltės.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Separacijos padariniai

Dėl separacijos pasibaigia pareiga kartu gyventi, tačiau pareiga padėti, ištikimybės ir paramos pareigos išlieka. Be to, jeigu teismas nenusprendžia kitaip, žmona gali toliau naudoti vyro pavardę. Pareiga teikti paramą reiškia, kad vienam sutuoktiniui gali tekti mokėti išlaikymo išmoką kitam to reikalingam sutuoktiniui. Šios išmokos suma nustatoma neatsižvelgiant į kaltę, nebent mokėjimą gaunantis sutuoktinis, būdamas santuokoje, šiurkščiai pažeidė savo pareigas. Išlaikymo išmoka gali būti pakeista viena suma, jeigu tai leidžia išmoką mokančio sutuoktinio turtinė padėtis.
Kalbant apie turtą, kaip ir santuokos nutraukimo atveju, teismo sprendimu nutraukiamas ir panaikinamas santuokinio turto režimas.
Jeigu vienas iš sutuoktinių miršta, kito sutuoktinio paveldėjimo teisės lieka nepakitusios ir jam taikomos gyvam likusiam sutuoktiniui skirtos teisės aktų nuostatos. Tačiau jeigu separacija įvyksta bendru sutarimu teismo tvarka, sutuoktiniai gali įtraukti į susitarimą paveldėjimo teisių atsisakymą.

Separacijos pakeitimas santuokos nutraukimu

Vieno iš sutuoktinių prašymu teismo sprendimas dėl separacijos automatiškai paverčiamas teismo sprendimu dėl santuokos nutraukimo, jeigu separacija truko dvejus metus. Tokiu atveju teismas nutraukia santuoką ir priima sprendimą dėl jos pasekmių. Separacijos pagrindai tampa santuokos nutraukimo pagrindais. Kaltės priskyrimas negali būti keičiamas.
Nesvarbu, kokia būtų separacijos rūšis, abiejų sutuoktinių prašymu ji gali būti pakeista į santuokos nutraukimą bendru sutarimu. Tačiau jeigu separacija įvyksta bendru sutarimu teismo tvarka, ji gali būti pakeičiama į santuokos nutraukimą tik bendru sutarimu.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Panaikinus santuoką (tai gali būti padaryta tik teismo sprendimu) atgaline data išnyksta visos santuokos pasekmės, lyg jos niekada nebūtų buvę.
Santuokos panaikinimas skiriasi nuo santuokos nutraukimo ar separacijos, nes santuokos nutraukimas ir separacija sukelia pasekmes tik į ateitį.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuokos panaikinimo pagrindai priklauso nuo to, ar santuoka negalioja santykinai (jeigu remiamasi asmenų, kurie turėjo duoti leidimą santuokai, sutikimo trūkumu arba negavimu) arba absoliučiai (jeigu nėra įvykdomas viešosios tvarkos reikalavimas).

Santykinio negaliojimo rūšys

Galimi trys atvejai:
suklaidinimas dėl asmens tapatybės ar esminių asmens savybių;
prievarta;
asmenų, kurių leidimas buvo būtinas, leidimo negavimas.
Prašymą dėl santuokos panaikinimo gali pateikti tik kai kurie asmenys: sutuoktinis, kurio sutikimas buvo gautas nepagrįstai arba kuris sudarant santuoką buvo neveiksnus, asmenys, kurie turėjo duoti sutikimą santuokai ir prokuroras.
Prašymas dėl santuokos panaikinimo yra priimtinas tik tuo atveju, jeigu pateikiamas per penkerius metus nuo santuokos sudarymo dienos (arba per penkerius metus nuo tos dienos, kai atitinkamas asmuo tapo tokio amžiaus, kai pagal teisės aktus jis gali duoti sutikimą tuoktis).

Absoliutaus negaliojimo rūšys

Visiškas sutikimo negavimas, nepilnamečių santuoka, dvipatystė, incestas, vieno iš sutuoktinių nedalyvavimas santuokos metu, registro tvarkytojo įgaliojimų neturėjimas ir slapta santuoka.
Prašymą gali paduoti kiekvienas asmuo, suinteresuotas imtis veiksmų, arba prokuroras per trisdešimt metų nuo santuokos sudarymo dienos (arba per penkerius metus nuo tos dienos, kai atitinkamas asmuo tapo tokio amžiaus, kad pagal teisės aktus galėjo duoti sutikimą tuoktis).

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Ir santykinio, ir absoliutaus negaliojimo atveju pasekmės yra tokios pačios.
Asmeninės ir finansinės santuokos pasekmės išnyksta, nes santuokos saitai laikomi niekada neegzistavusiais. Pavyzdžiui, mirus vienam iš sutuoktinių, panaikinus santuoką kitas sutuoktinis netenka paveldėjimo teisės.

Vis dėlto šis principas gali būti sušvelnintas, jeigu vienas iš sutuoktinių arba abu sutuoktiniai santuokos sudarymo metu buvo sąžiningi. Tokiu atveju „tariama“ santuoka yra niekinė ir negalioja, tačiau laikoma lyg būtų tiesiog nutraukta. Dėl to neišnyksta visos civilinės, asmeninės ir finansinės pasekmės, atsiradusios prieš teismo sprendimą dėl panaikinimo.
Kalbant apie vaikus, jų tėvų santuokos panaikinimas nesukelia teisinių pasekmių jiems ir jų padėtis išlieka tokia pat kaip ir santuokos nutraukimo atveju.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Santuoka gali būti nutraukta ir jos pasekmės sureguliuotos nutraukiant santuoką ne teismo tvarka, bendru sutarimu, ir tam reikalaujama, kad dalyvautų du advokatai ir notaras. Teisėjo dalyvavimas nėra būtinas, išskyrus atvejus, kai vaikas, kuris turi būtinus protinius gebėjimus, prašo būti išklausytas.
Visais kitais atvejais turi dalyvauti teisėjas, tačiau šalys prieš kreipdamosi į teismą arba tuo pat metu gali pasinaudoti šeimos taikinamuoju tarpininkavimu. Taikinamąjį tarpininkavimą taip pat gali pasiūlyti teisėjas. Jis pavedamas fiziniam asmeniui arba asociacijai, kuri yra atsakinga už šalių išklausymą, jų pozicijų įvertinimą ir pagalbą surasti ginčo sprendimą.
Po tokio taikinamojo tarpininkavimo susitarimą pasiekusios šalys gali pateikti savo susitarimą tvirtinti teisėjui arba nuspręsti nutraukti santuoką bendru sutarimu ne teismo tvarka.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Kur pateikti prašymą

Prašymas dėl santuokos nutraukimo teismo tvarka arba separacijos
Prašymą turi paduoti advokatas, jis pateikiamas apygardos teismo (*tribunal de grande instance*) kanceliarijai.
Teritorinę jurisdikciją turintis teismas yra:
šeimos gyvenamosios vietos teismas;
jeigu sutuoktiniai gyvena atskirai ir bendrai įgyvendina tėvų valdžią, sutuoktinio, su kuriuo gyvena nepilnamečiai vaikai, gyvenamosios vietos teismas;
jeigu sutuoktiniai gyvena atskirai ir tėvų valdžią įgyvendina tik vienas iš jų, šio sutuoktinio gyvenamosios vietos teismas;
kitais atvejais – prašymo nepateikusio sutuoktinio gyvenamosios vietos teismas;
kai pateikiami bendri prašymai, sutuoktiniai pasirenka vieno iš sutuoktinių gyvenamosios vietos teismą.
Prašymas dėl panaikinimo
Prašymas dėl santuokos panaikinimo paduodamas atsakovo gyvenamosios vietos apygardos teismui. Jį kaip šaukimą įteikia teismo pareigūnas.
Santuokos nutraukimas bendru sutarimu, sudarant advokatų pasirašytą privatų dokumentą:
šalių ir dviejų advokatų pasirašytas susitarimas turi būti įregistruotas Prancūzijoje praktikuojančio notaro oficialiuose įrašuose.

Dokumentai, kuriuos reikia pateikti

Prašymas dėl santuokos nutraukimo teismo tvarka arba separacijos
Visais santuokos nutraukimo atvejais sutuoktiniai privalo pateikti visą reikalingą informaciją jų tapatybei ir jų sveikatos draudimo fondui nustatyti, taip pat informaciją apie paslaugas ir organizacijas, mokančias jiems išmokas ar pensijas ar kitus mokėjimus.
Jeigu prašymas dėl kompensacinės išmokos pateikiamas teismui, sutuoktiniai privalo pateikti garbės pareiškimą dėl savo pajamų, išteklių, turto ir gyvenimo sąlygų.
Jeigu santuoka nutraukiama bendru sutarimu teismo tvarka, prašyme nebūtina nurodyti santuokos nutraukimo pagrindus, tačiau prie jo turi būti pridėtas datuotas ir sutuoktinių bei jų advokatų pasirašytas susitarimas, kuriame nustatomos visos santuokos nutraukimo pasekmės, įskaitant, jei taikytina, pareiškimą dėl santuokinio turto režimo panaikinimo (*état liquidatif du régime matrimonial*).
Kitais atvejais prašyme nebūtina nurodyti nei santuokos nutraukimo teisinio pagrindo, nei pagrindų, tačiau atitinkamais atvejais turi būti įtraukti pateikti prašymai dėl laikinųjų apsaugos priemonių.

Prašymas dėl panaikinimo
Konkrečių dokumentų nereikalaujama, tačiau pareiškėjas privalo pateikti dokumentus, įrodančius, kad dėl pagrindo (-ų), kuriuo (-iais) remiamasi, santuoka gali būti panaikinta.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Teisinė pagalba (visa arba dalinė) gali būti skiriamai atsižvelgiant į finansinius išteklius (žr. „Teisinė pagalba. Prancūzija“).

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Šie teismo sprendimai gali būti skundžiami įprastomis apskundimo priemonėmis.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Sprendimai dėl santuokos nutraukimo pripažįstami savaime, nėra reikalo rengti jokių specialių procedūrų.
Tas pats taikoma sprendimams dėl santuokos panaikinimo.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Siekiant ginčyti tokio sprendimo pripažinimą apygardos teismui gali būti pareiškiamas ieškinys dėl teismo sprendimo paskelbimo nevykdytinu (*action en inopposabilité*). Sprendimas dėl nevykdytinumo suteikia pagrindą ginčyti visus tolesnius šalies pateikiamus prašymus dėl vykdymo (t. y. prašymą pripažinti kitos valstybės sprendimą vykdytinu Prancūzijoje). Tokio ieškinio atmetimas prilygsta vykdymui.
Taikoma tokia pati procedūra kaip ir ieškiniui dėl vykdymo.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Pagal 2010 m. gruodžio 20 d. Reglamentą (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje, sutuoktiniai gali pasirinkti santuokos nutraukimui ar separacijai taikytiną teisę.
Jeigu teisė nepasirenkama, santuokos nutraukimui arba separacijai taikoma teisė tos valstybės:
kurioje kreipimosi į teismą metu yra sutuoktinių nuolatinė gyvenamoji vieta, arba
kurioje buvo paskutinė sutuoktinių nuolatinė gyvenamoji vieta, jeigu šis gyvenimo laikotarpis nepasibaigė prieš daugiau nei metus iki kreipimosi į teismą, jeigu vienas iš sutuoktinių kreipimosi į teismą metu vis dar gyvena šioje valstybėje, arba
kurios pilietybę kreipimosi į teismą metu turi abu sutuoktiniai, arba
kurioje yra įsikūręs teismas.
Tačiau jeigu prašymas susijęs su separacijos pakeitimu į santuokos nutraukimą, santuokos nutraukimui bus taikoma separacijai taikytina teisė, nebent sutuoktiniai nusprendžia kitaip.
Šios taisyklės taip pat taikomos sutuoktiniams nutraukiant santuoką bendru sutarimu privačiu dokumentu, kurį pasirašo advokatai ir kuris įregistruojamas oficialiuose notaro registruose. Tačiau sutuoktiniai negali pasirinkti teismo vietos teisės, nes į teismą nebuvo kreiptasi.

Susiję saitai

Teisingumo ministerijos interneto svetainė
Legifrance interneto svetainė

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 16/12/2020
Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.
Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba (hr) neseniai atlikta pakeitimų.
Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Kroatija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Kad teismas priimtų sprendimą dėl santuokos nutraukimo, įgaliotas asmuo arba asmenys turi pradėti tinkamą teisminį santuokos nutraukimo procesą (civilinį arba ne ginčo tvarka) (*locus standi*), kaip numatyta Šeimos proceso įstatymo (kroat. *Obiteljski zakon*) (*Narodne Novine* (NN; Kroatijos Respublikos oficialusis leidinys), Nr. 103/15, toliau – ObZ 2015) 50, 369 ir 453 straipsnių nuostatomis. Jeigu sutuoktiniai turi bendrą nepilnametį vaiką, prie prašymo nutraukti santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu turi būti pridėti reikiami priedai (privalomo konsultavimo ataskaita ir bendros tėvų valdžios planas – ObZ 2015 55 straipsnis, taikomas kartu su 456 straipsniu). Panašios reglamentavimo nuostatos taikomos, kai sutuoktiniai turi bendrą nepilnametį vaiką ir prašymą nutraukti santuoką pateikia tik vienas sutuoktinis (privalomo konsultavimo ataskaita ir dalyvavimo pirmajame sutuoktinių taikinimo posėdyje įrodymas – ObZ 2015 57 straipsnis, taikomas kartu su 379 straipsniu).

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Būtinos santuokos nutraukimo sąlygos reglamentuojamos ObZ 2015 51 straipsnio nuostatomis. Pagal minėtąsias teisės nuostatas teismas nutraukia santuoką: 1. jeigu sutuoktiniai yra sudarę susitarimą dėl santuokos nutraukimo; 2. jeigu nustatyta, kad sutuoktinių šeimos santykiai nutrūko aiškiai ir visam laikui, arba 3. jeigu nuo „santuokinės sąjungos nutrūkimo“ praėjo vieni metai.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Vienas iš santuokos nutrūkimo teisinių padarinių yra asmeninių sutuoktinių teisių ir pareigų nutrūkimas (ObZ 2015 30–33 straipsniai). Šeimos proceso įstatyme tiesiogiai nustatyta, kad santuokai nutrūkus (santuoką pripažinus negaliojančia arba ją nutraukus), kiekvienas iš buvusių sutuoktinių gali pasilikti santuokos nutrūkimo momentu turėtą pavardę (ObZ 2015 48 straipsnis).

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Iki sutuoktinių turto teisinio režimo panaikinimo (bendru sutarimu arba teismine tvarka ne ginčo proceso metu) dažniausiai kylanti problema yra teisių ir daiktų, sudarančių sutuoktinių turtą, atskyrimas nuo teisių ir daiktų, kurie yra vieno ar kito sutuoktinio asmeninis turtas (trijų turto rinkinių išskyrimas). Šie klausimai turi būti išspręsti pradėjus civilinį procesą pagal atitinkamas ObZ nuostatas (ObZ 2015 34–39 ir 43–46 straipsniai), jeigu sutuoktiniams nepavyko susitarti dėl tarpusavio santykių, susijusių su turto padalijimu (vedybų sutartis – ObZ 2015 40–42 straipsnis), alternatyvai taikant Nuosavybės ir kitų daiktinių teisių įstatymą, Civilinių prievolių įstatymą, Žemės registracijos įstatymą, Įmonių įstatymą, Vykdymo įstatymą ir Civilinio proceso įstatymą (ObZ 2015 38, 45 ir 346 straipsniai).

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Nepilnamečiams vaikams aktualūs santuokos nutrūkimo teisiniai padariniai apima keletą svarbių klausimų: su kuriuo iš tėvų vaikas gyvens po santuokos nutrūkimo, kokia bus nustatyta bendravimo su kitu iš tėvų tvarka, koks bus vaiko išlaikymas, kaip bus organizuojamos likusios vaiko priežiūros sritys (atstovavimas vaikui, teisinių veiksmų atlikimas, vaiko turto valdymas ir disponavimas juo, vaiko ugdymas, sveikata ir kt.). Sutuoktiniai gali pasiekti susitarimą dėl šių teisinių santuokos nutraukimo padarinių (sudaryti susitarimą dėl bendros vaiko priežiūros) ir atitinkamai pasirinkti paprastesnį ir greitesnį neteisminį santuokos nutraukimo procesą. (ObZ 2015 52, 54–55, 106, 453–460 straipsniai). Jeigu sutuoktiniai nepateikia susitarimo dėl bendros vaiko priežiūros, kuriame būtų susitarta dėl atitinkamų teisinių santuokos nutraukimo padarinių, sprendimą šiais klausimais savo iniciatyva priima teismas per teisminį procesą, pradėtą prašymu nutraukti santuoką (ObZ 2015 53–54, 56–57 ir 413 straipsniai). Nepaisant to, įmanoma, kad teisminio santuokos nutraukimo proceso metu tėvai pasieks susitarimą dėl teisinių santuokos nutraukimo padarinių. Tokiu atveju teismas sprendimą priima remdamasis tėvų susitarimu, jeigu jis mano, kad šis susitarimas atitinka vaiko interesus (ObZ 2015 104/3 straipsnis, taikomas kartu su 420 straipsniu).

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Šeimos proceso įstatyme numatyta sutuoktinio galimybė prašyti išlaikymo iki santuokos nutraukimo teisminio nagrinėjimo pabaigos. Jeigu santuokos nutraukimo teisminio nagrinėjimo metu nebuvo pateiktas prašymas skirti išlaikymą, buvęs sutuoktinis per šešis mėnesius nuo galutinio santuokos nutrūkimo gali pateikti ieškinį, prašydamas skirti išlaikymą, jeigu santuokos nutraukimo teisminio nagrinėjimo užbaigimo metu buvo sąlygos skirti išlaikymą ir šios sąlygos nebuvo išnykusios visą laiką iki išlaikymo prievolės teisminio nagrinėjimo pabaigos (ObZ 2015 295–301, 423–432 straipsniai). Išlaikymo teisinės sąlygos – ieškovas neturi pakankamai lėšų pragyventi ir negali jų gauti iš savo turto, negali dirbti ar rasti darbo, jeigu išlaikymą mokantis sutuoktinis turi pakankamai lėšų ir galimybių šį įpareigojimą įvykdyti (ObZ 2015 295 straipsnis). Išlaikymas skiriamas terminuotam laikotarpiui. ObZ 2015 298 straipsnio nuostatose teigiama, kad sutuoktiniui išlaikymas gali būti mokamas daugiausia metus, priklausomai nuo santuokos trukmės ir ieškovo galimybės numatomoje ateityje kitu būdu gauti pakankamai lėšų pragyventi. ObZ 2015 taip pat numatyti išlaikymo mokėjimo būdai. Pagal ObZ 2015 296 straipsnio nuostatas išlaikymas skiriamas kaip reguliari iš anksto mokama mėnesinė suma. Tačiau teismas vieno ar abiejų sutuoktinių prašymu, priklausomai nuo bylos aplinkybių, gali skirti vienkartinę išmoką. Pagal ObZ 2015 302 straipsnio nuostatas sutuoktiniai santuokos nutraukimo atveju gali sudaryti išlaikymo susitarimą (ObZ 2015 302, 470–473 straipsniai).

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Kroatijos šeimos teisėje nėra sąvokos, lygiavertės „gyvenimui skyrium“. Dabartiniuose teisės aktuose aptinkama „gyvenimą skyrium“ atitinkanti sąvoka būtų „santuokinės sąjungos nutrūkimas“ (kroat. *prestanak bračne zajednice*). „Santuokinės sąjungos nutrūkimas“ įvyksta, jeigu sutuoktiniai nutraukia visus paprastai būdingus bendro gyvenimo faktinius santykius, t. y. jie nebenori gyventi kaip sutuoktiniai, dalytis ypatingu santuokinio gyvenimo turiniu ir jį realizuoti. Santuokinės sąjungos nutrūkimas turi prasmę santuokos teisės srityje, nes pagal ObZ 2015 51 straipsnį vienas iš santuokos nutrūkimo teisinių pagrindų yra tai, kad nuo santuokinės sąjungos nutrūkimo praėjo vieni metai. Santuokinės sąjungos nutrūkimas taip pat turi konkrečią reikšmę nustatant sutuoktinių turtinius santykius, nes pagal ObZ 2015 36 straipsnį turtas, kurį sutuoktiniai įgijo savo darbu santuokinės sąjungos laikotarpiu (o ne santuokos laikotarpiu) arba kuris kyla iš šio turto, laikomas sutuoktinių turtu.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Kroatijos šeimos teisėje nėra sąvokos, lygiavertės „gyvenimui skyrium“. Dabartiniuose teisės aktuose aptinkama „gyvenimą skyrium“ atitinkanti sąvoka būtų „santuokinės sąjungos nutrūkimas“ (kroat. *prestanak bračne zajednice*). Šeimos proceso įstatyme nenumatytos „santuokinės sąjungos nutrūkimo“ sąlygos, nes santuokinė sąjunga yra teisinis standartas ir reiškia santuokinio gyvenimo turinį. Santuokinė sąjunga nutrūksta, jeigu sutuoktiniai nutraukia visus paprastai santuokiniam gyvenimui būdingus tarpusavio santykius, t. y. jie nebenori gyventi kaip susituokusi pora ir realizuoti ypatingo santuokinio gyvenimo turinio (pvz., jie nustoja bendrauti ir kt.). Santuokinės sąjungos nutrūkimas praktiškai labiausiai matomas, kai vienas iš sutuoktinių išvyksta iš bendrų namų ir palieka kitą sutuoktinį.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Kroatijos šeimos teisėje nėra sąvokos, lygiavertės „gyvenimui skyrium“. Dabartiniuose teisės aktuose aptinkama „gyvenimą skyrium“ atitinkanti sąvoka būtų „santuokinės sąjungos nutrūkimas“ (kroat. *prestanak bračne zajednice*). „Santuokinės sąjungos nutrūkimas“ turi prasmę santuokos teisės srityje, nes pagal ObZ 2015 51 straipsnį vienas iš santuokos nutrūkimo teisinių pagrindų yra tai, kad nuo santuokinės sąjungos nutrūkimo praėjo daugiau negu vieni metai. Santuokinės sąjungos nutrūkimas taip pat turi konkrečią reikšmę apibrėžiant sutuoktinių turtinius santykius, nes pagal ObZ 2015 36 straipsnį turtas, kurį sutuoktiniai įgijo savo darbu santuokinės sąjungos laikotarpiu (o ne santuokos laikotarpiu) arba kuris kyla iš šio turto, laikomas sutuoktinių turtu. Tokių teisės aktų logika – santuokinė sąjunga nebūtinai turi tiksliai sutapti su santuokos trukme, ypač kai santuoka baigiasi santuokos nutraukimu. Paprastai santuokinė sąjunga nutrūksta dar neprasidėjus santuokos nutraukimo procesui. Todėl santuokos nutraukimo procesas gali vykti po „santuokinės sąjungos nutrūkimo“ ir paprastai taip jis ir vyksta (ypač jeigu per procesą buvo naudojamasi teisių gynimo priemonėmis).

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

„Santuokos pripažinimas negaliojančia“ (kroat. *poništaj braka*) yra vienas iš santuokos nutrūkimo pagrindų (ObZ 2015 47 straipsnis) ir yra vienas iš trijų santuokinių ginčų, reglamentuojamų Kroatijos teisės sistemoje (Obz 2015 369 straipsnis). „Santuokos pripažinimas negaliojančia“ yra šeimos teisės sankcija, taikoma santuokai, kuri buvo sudaryta nesilaikant nuostatų, kuriomis reglamentuojamas santuokos galiojimas (ObZ 2015 25–29 straipsniai), santuoka negaliojančia pripažįstama teismo procese, kuris pradedamas ieškiniu (ObZ 2015 369 straipsnis). Jeigu santuoka negalioja, taikomos „santuokos pripažinimo negaliojančia“ nuostatos (ObZ 2015 29, 49, 369–378 straipsniai).

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka, sudaryta nesilaikant ObZ 2015 25–28 straipsnių nuostatų (santuoką sudarė nepakankamo amžiaus asmenys, asmenys, negebantys įvertinti savo veiksmų pasekmių, asmenys, kuriems atimtas veiksnumas nurodyti savo asmeninę padėtį, asmenys, kurie yra kraujo giminaičiai, asmenys, kurie yra įvaikinti, arba jeigu nėra nutrūkusi ankstesnė nuotakos arba jaunikio santuoka arba stabili partnerystė), negalioja ir jai taikomos „santuokos pripažinimo negaliojančia“ nuostatos (ObZ 2015 29 straipsnis).

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Teisiniai „santuokos pripažinimo negaliojančia padariniai“ reglamentuojami taip pat kaip ir santuokos nutraukimo atveju (žr. atsakymą į klausimą Nr. 3).

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Kroatijos teisės sistemoje santuokos nutraukimas reglamentuojamas kaip teismo procesas ir nėra galimybės taikyti neteisminį santuokos nutraukimo procesą. Nepaisant to, vienas iš pagrindinių šeimos teisės principų, kuris yra itin svarbus santuokos nutraukimo proceso atveju, yra šeimos santykių išsprendimo tarpusavio sutarimu principas, kuriuo skatinama šeimos santykius spręsti tarpusavio sutarimu ir pabrėžiama, kad tai yra visų įstaigų, teikiančių specialistų pagalbą šeimai ar sprendžiančių dėl šeimos santykių, užduotis (ObZ 2015 9 straipsnis). Todėl šeimos teisėje numatyti dviejų rūšių neteisminiai procesai, kurių tikslas, be kita ko – tarpusavio sutarimu išspręsti su santuokos nutraukimu susijusius klausimus: privalomas konsultavimas (ObZ 2015 321–330 straipsniai) ir sutuoktinių taikinimas (ObZ 2015 331–344 straipsniai). Privalomą konsultavimą vykdo Socialinių tarnybų departamento ekspertų grupė, tai yra tam tikra paramos šeimos nariams forma (pvz., sutuoktiniams, ketinantiems pradėti santuokos nutraukimo procesą ir turintiems bendrą nepilnametį vaiką), kuria padedama bendru sutarimu priimti sprendimus dėl šeimos santykių, ypatingą dėmesį skiriant šeimos santykių, kuriuose dalyvauja vaikas, apsaugai (pvz., parengiamas bendros vaiko priežiūros planas – susitarimas dėl teisinių santuokos nutraukimo padarinių, kuriame turi būti išsamiai nurodyta: vaiko gyvenamoji vieta ir adresas, laikas, kurį vaikas praleis su kiekvienu iš tėvų, kaip bus keičiamasi informacija dėl sutikimo priimant svarbius sprendimus, kaip bus keičiamasi svarbia informacija apie vaiką, kokią išlaikymo sumą privalės mokėti tas iš tėvų, su kuriuo vaikas negyvena, kaip bus sprendžiami ateityje kilsiantys klausimai), ir nuspręsti dėl teisinių padarinių, kurie kiltų nepasiekus susitarimo ir pradėjus teismo procesą, kuriuo būtų sprendžiama dėl vaiko asmeninių teisių. Sutuoktinių taikinimas yra procesas, kuriame šalys bando bendru sutarimu išspręsti šeimos ginčus, padedant vienam ar keliems sutuoktinių taikintojams. Pagrindinis proceso tikslas – sudaryti bendros vaiko priežiūros planą ir kitus su vaiku susijusius susitarimus, taip pat išspręsti visus kitus materialinio ir nematerialinio pobūdžio klausimus.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Sutuoktiniai, neturintys bendro nepilnamečio vaiko, gali pradėti teisminį procesą vienam sutuoktiniui pateikus prašymą nutraukti santuoką arba abiem sutuoktiniams pateikus prašymą nutraukti santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu (ObZ 2015 50 straipsnis). Abiem šiais atvejais neteisminis privalomo konsultavimo procesas (Socialinių tarnybų departamento ekspertų grupės teikiama tam tikros formos ekspertų pagalba šeimos nariams tarpusavio sutarimu priimti sprendimus dėl šeimos santykių) nevykdomas (ObZ 2015 321–322 straipsniai) ir sutuoktiniai iš karto pradeda (teisminį arba neteisminį) santuokos nutraukimo procesą, kuris yra gana lengvas ir greitas. Tokios pačios nuostatos atitinkamai taikomos teisminiam santuokos pripažinimo negaliojančia procesui, kai sutuoktiniai neturi bendro nepilnamečio vaiko.

Sutuoktiniai, turintys bendrą nepilnametį vaiką, gali pradėti teisminį procesą vienam sutuoktiniui pateikus ieškinį arba abiem sutuoktiniams pateikus prašymą nutraukti santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu (ObZ 2015 50 straipsnis). Tačiau prieš pradėdami santuokos nutraukimo procesą (ieškiniu arba pateikdami prašymą nutraukti santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu), jeigu turi bendrą nepilnametį vaiką, sutuoktiniai privalo dalyvauti neteisminiame privalomo konsultavimo procese (tai yra tam tikra Socialinių tarnybų departamento ekspertų grupės teikiama ekspertų pagalba šeimos nariams tarpusavio sutarimu priimti sprendimus dėl šeimos santykių) (ObZ 2015 321–322 straipsniai). Tokių procesų tikslas – suteikti sutuoktiniams specialistų pagalbą, t. y. padėti jiems parengti susitarimą dėl bendros vaiko priežiūros – susitarimą dėl teisinių santuokos nutraukimo padarinių, kuriame turi būti išsamiai nurodyta: vaiko gyvenamoji vieta ir adresas, laikas, kurį vaikas praleis su kiekvienu iš tėvų, kaip bus keičiamasi informacija dėl sutikimo priimant svarbius sprendimus, kaip bus keičiamasi svarbia informacija apie vaiką, kokią išlaikymo sumą privalės mokėti tas iš tėvų, su kuriuo vaikas negyvena, kaip bus sprendžiami ateityje kilsiantys klausimai). Susitarimą dėl bendros vaiko priežiūros tėvai gali parengti per privalomo konsultavimo procesą, tačiau jie gali šį susitarimą parengti ir savarankiškai arba per sutuoktinių taikinimo procesą (neteisminį procesą, kuriame šalys bando bendru sutarimu išspręsti šeimos santykių ginčus padedant vienam ar keliems sutuoktinių taikintojams – ObZ 2015 331 straipsnis). Sudarydami susitarimą dėl bendros vaiko priežiūros, sutuoktiniai gali pradėti paprastesnį ir greitesnį neteisminį santuokos nutraukimo procesą, kuris pradedamas pateikiant prašymą (Obz 2015 52, 54–55, 106, 453–460 straipsniai). Bendrą nepilnametį vaiką turintys sutuoktiniai kartu su prašymu nutraukti santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu privalo pateikti ObZ 2015 324 straipsnyje nurodytą privalomo konsultavimo ataskaitą ir susitarimą dėl bendros vaiko priežiūros, kaip nurodyta ObZ 2015 106 straipsnyje (ObZ 2015 456 straipsnis).

Jeigu sutuoktiniai nesudaro susitarimo dėl bendros vaiko priežiūros, kuriame būtų susitarta dėl minėtų teisinių santuokos nutraukimo padarinių, sprendimą šiais klausimais *ex officio* priima teismas per teisminį procesą, pradėtą prašymu nutraukti santuoką (ObZ 2015 53–54, 56–57 ir 413 straipsniai). Jeigu sutuoktiniai turi bendrą nepilnametį vaiką, jie kartu su prašymu nutraukti santuoką privalo pateikti ObZ 2015 324 straipsnyje nurodytą privalomo konsultavimo ataskaitą ir įrodymą, kad dalyvavo pirmame sutuoktinių taikinimo posėdyje (ObZ 2015 379 straipsnis).

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Kroatijoje teisinė pagalba ir galimybė būti atleistam nuo mokėjimo už teismo procesą ir nuo teismo rinkliavų mokėjimo reglamentuojama Nemokamos teisinės pagalbos įstatyme (kroat. *Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći*) (*Narodne Novine* (NN; Kroatijos Respublikos oficialusis leidinys), Nr. 143/2013, toliau – ZBPP). Asmenys gali būti pripažinti tinkamais pirminei teisinei pagalbai gauti visuose procesuose, įskaitant šeimos ginčus ir kitus šeimos teisės procesus, jeigu jie atitinka teisinius reikalavimus (ZBPP 9–11 straipsniai). Asmenys gali būti pripažinti tinkamais antrinei teisinei pagalbai gauti šeimos teisės procesuose ir kituose teisės aktuose nustatytuose procesuose, jeigu jie atitinka teisinius reikalavimus (ZBPP 12–25 straipsniai). Sprendimo dėl atleidimo nuo mokėjimo už konkrečių rūšių teismo procesus, įskaitant šeimos teisės procesus, priėmimo klausimas reglamentuojamas ZBPP 13 straipsnio 3 dalies nuostatomis. Sprendimo dėl atleidimo nuo teismo rinkliavų mokėjimo visuose teismo procesuose, įskaitant šeimos teisės procesus, priėmimo klausimas reglamentuojamas ZBPP 13 straipsnio 4 dalies nuostatomis. Ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas nuostatoms: a) kuriomis reglamentuojamas antrinės teisinės pagalbos teikimas nenustačius atitinkamo asmens finansinės padėties (ZBPP 15 straipsnis), b) kuriomis reglamentuojamas antrinės teisinės pagalbos gavimo procesas (ZBPP 16–18 straipsniai), c) kuriomis reglamentuojama antrinės teisinės pagalbos teikimo apimtis (ZBPP 19 straipsnis), d) kuriomis reglamentuojami procesiniai klausimai ir kiti klausimai, svarbūs nemokamai teisinei pagalbai gauti (ZBPP 20–25 straipsniai). Kartu atkreipiamas dėmesys į Teismo rinkliavų įstatymo 6 straipsnį (kroat. *Zakon o sudskim pristojbama*) (kroat. *Narodne Novine* (NN; Kroatijos Respublikos oficialusis leidinys), Nr. 74/95, 57/96, 137/02, (26/03), 125/11, 112/12, 157/13, 110/15) – jame nurodytos šalys, kurios visada yra atleistos nuo teismo rinkliavų mokėjimo.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Teismo sprendimą, susijusį su santuokos nutraukimu arba santuokos pripažinimu negaliojančia, įmanoma apskųsti apeliacine tvarka. Proceso metu šią teisę turi abi šalys. Apeliacinio skundo pateikimas šeimos ginčuose Šeimos proceso įstatyme tiesiogiai nereglamentuojamas, tačiau 346 straipsnio nuostatose numatytas alternatyvus Civilinio proceso įstatymo (kroat. *Zakon o parničnom postupku*) (kroat. *Narodne Novine* (NN; Kroatijos Respublikos oficialusis leidinys), Nr. 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 88/05, 02/07, 84/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13 ir 89/14; toliau – ZPP) nuostatų taikymas. ZPP 348 straipsnyje reglamentuojamas nutarties apskundimas apeliacine tvarka, o 378 straipsnyje reglamentuojamas sprendimo apskundimas apeliacine tvarka. Kalbant apie teisių gynimo priemones, ObZ 2015 numatyta, kad šeimos ginčuose priimtos antrosios instancijos teismo nutartys neperžiūrimos (ObZ 2015 373 straipsnis).

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo (reglamentas „Briuselis IIa“) 21 straipsnį valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas pripažįstamas kitose valstybėse narėse netaikant jokių specialių procedūrų (21 straipsnio 1 dalis), tačiau pagal 21 straipsnio 3 dalį bet kuri suinteresuota šalis gali paduoti prašymą dėl teismo sprendimo pripažinimo ar nepripažinimo. Tuo atveju prašymai dėl pripažinimo ar nepripažinimo priklauso atitinkamo teismo, nurodyto sąraše, kurį kiekviena valstybė narė perdavė Komisijai pagal 68 straipsnį Reglamento „Briuselis IIa“ 37 straipsnyje nurodyta forma, teritorinei jurisdikcijai. Be to, pažymėtina, kad, nedarant poveikio Reglamento „Briuselis IIa“ 21 straipsnio 3 dalies nuostatų taikymui, valstybės narės civilinės būklės įrašams atnaujinti pagal kitoje valstybėje narėje priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia, papildomai neapskųstą apeliacine tvarka pagal tos valstybės teisę, speciali procedūra nereikalinga.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Prašymai dėl pripažinimo ar nepripažinimo (Reglamento „Briuselis IIa“ 21 straipsnio 3 dalis) priklauso atitinkamo sąraše nurodyto teismo teritorinei jurisdikcijai, kaip nurodyta atsakyme į klausimą Nr. 14. Šiuo atveju taikoma procedūra, nurodyta Reglamento „Briuselis IIa“ III skyriaus 2 skirsnyje.
Teisių gynimo priemonė, t. y. Reglamento „Briuselis IIa“ 33 straipsnyje nurodytas apeliacinis skundas, pateikiama antrosios instancijos (apskrities) teismui per sprendimą priėmusį pirmosios instancijos teismą (teritorinės jurisdikcijos teismą, nurodytą minėtame sąraše).

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Santuokos nutraukimui taikytina teisė yra šalies, kurios piliečiai sutuoktiniai yra ieškinio pateikimo metu, teisė.
Jeigu ieškinio pateikimo metu sutuoktiniai yra skirtingų šalių piliečiai, taikomi visų šalių, kurių piliečiai yra sutuoktiniai, įstatymai, Įstatymo dėl su tam tikrais santykiais susijusių teisės kolizijų su kitų šalių reglamentavimo nuostatomis panaikinimo (kroat. *Zakon o rješavanju sukoba zakona s propisima drugih zemalja u određenim odnosima*) (kroat. *Narodne Novine* (NN; Kroatijos Respublikos oficialusis leidinys), Nr. 53/91, 88/01) 35 straipsnio 2 dalis. Jeigu pagal šalių, kurių piliečiai yra sutuoktiniai, teisės aktus santuoka negali būti nutraukta, santuokos nutraukimui taikoma Kroatijos teisė, jeigu ieškinio pateikimo metu vienas iš sutuoktinių nuolat gyveno Kroatijoje.
Jeigu vienas iš sutuoktinių yra Kroatijos pilietis, neturintis Kroatijoje nuolatinės gyvenamosios vietos, o santuoka negali būti nutraukta pagal teisės aktą, nurodytą Įstatymo dėl su tam tikrais santykiais susijusių teisės kolizijų su kitų šalių reglamentavimo nuostatomis panaikinimo 35 straipsnio 2 dalyje, taikoma Kroatijos teisė.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 14/03/2022
Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.
Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba (it) neseniai atlikta pakeitimų.
Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Italija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Įstatyme nustatyti teisiniai santuokos nutraukimo reikalavimai (žr. 2 klausimą). Priimdamas sprendimą teismas privalo patikrinti, ar tenkinami teisiniai santuokos nutraukimo reikalavimai.
Šie patikrinimai turi būti atlikti net ir tuo atveju, jei abu sutuoktiniai pateikia bendrą prašymą nutraukti santuoką; sutuoktinių sutikimas pats savaime nėra laikomas pagrindu nutraukti santuoką, todėl Italijoje iš tikrųjų nėra tokio dalyko, kaip santuokos nutraukimas bendru sutikimu: prieš nutraukdamas santuoką, teismas visada privalo nustatyti faktines aplinkybes, kuriomis grindžiamas prašymas.
Teismas nutrauks pagal Civilinį kodeksą sudarytą santuoką arba atleis sutuoktinius nuo santuokos civilinių pasekmių, jeigu jie susituokė bažnyčioje ir santuoka buvo tinkamai užregistruota gimimų, santuokų ir mirčių registre. Byloje turi dalyvauti prokuroras.
Šaltiniai: 1970 m. gruodžio 1 d. Įstatymas Nr. 898 su pakeitimais, padarytais 1978 m. rugpjūčio 1 d. Įstatymu Nr. 436, 1987 m. kovo 6 d. Įstatymu Nr. 74 ir 2015 m. gegužės 6 d. Įstatymu Nr. 55.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Kiekvienas sutuoktinis gali pateikti prašymą nutraukti santuoką šiais pagrindais:
1) kai sudarius santuoką kitas sutuoktinis teismo pripažįstamas kaltu padaręs kokį nors konkretų sunkų nusikaltimą, nepaisant to, ar jis padarytas iki santuokos sudarymo, ar vėliau, t. y.:
nuteisiamas laisvės atėmimo iki gyvos galvos bausme arba didesne nei 15 metų laisvės atėmimo bausme, kuri, be kita ko, gali būti nustatoma sudėjus bausmes, už tyčinį nusikaltimą, išskyrus politinius nusikaltimus ar nusikaltimus, „padarytus konkrečiais moraliniais arba socialiniais motyvais“ (it. *motivi di particolare valore morale e sociale*);
nuteisiamas laisvės atėmimo bausme už kraujomaišą (Baudžiamojo kodekso 564 straipsnis) arba seksualinius nusikaltimus pagal 609 *bis* (seksualinė prievarta), 609 *quater,* 609 *quinquies* arba 609 *octies* straipsnį (kurie buvo įterpti 1996 m. įstatymu Nr. 66);
nuteisiamas laisvės atėmimo bausme už sūnaus arba dukters nužudymą arba pasikėsinimą nužudyti sutuoktinį, sūnų arba dukrą;
nuteisiamas laisvės atėmimo bausme, kai asmuo pripažįstamas kaltu pagal du arba daugiau kaltinimų padarius sunkų kūno sužalojimą, dėl pareigos išlaikyti šeimą nesilaikymo, prievartos šeimoje arba prieš nepilnamečius, nederamos įtakos neveiksniam asmeniui nuteikiant jį prieš sutuoktinį arba vaikus, išskyrus atvejus, kai nutraukti santuoką prašantis sutuoktinis buvo apkaltintas bendrininkavimu arba kai pora vėl pradėjo gyventi kartu;

2) tais atvejais, kai:
- kitas sutuoktinis buvo išteisintas dėl 1 dalies b ir c punktuose nurodytų kraujomaišos arba seksualinės prievartos nusikaltimų, jei teismas nustato, kad atsakovas neįstengs išlaikyti arba atkurti bendro šeimos gyvenimo;
- tarpusavio sutarimu arba vienos iš šalių prašymu buvo patvirtintas poros gyvenimas skyrium nepertraukiamą laikotarpį:
bent dvylika mėnesių nuo poros atvykimo į teismą gyvenimo skyrium patvirtinimo procese;
šešis mėnesius, jeigu skyrium gyvenama tarpusavio sutarimu, įskaitant atvejus, kai dėl ginčijamo teismo sprendimo yra tarpusavyje susitarta;
arba šešis mėnesius nuo patvirtintos datos, nurodytos gyvenimo skyrium patvirtinimo susitarime, pasiektame po derybų, kuriose dalyvavo advokatas, arba nuo civilinės metrikacijos įstaigoje sudaryto dokumento, kuriame išdėstytas gyvenimo skyrium patvirtinimo susitarimas, datos;
- baudžiamoji byla dėl vieno iš 1 dalies b ir c punktuose nurodytų nusikaltimų buvo nutraukta, nes suėjo nusikaltimo senaties terminas, tačiau santuokos nutraukimo bylą nagrinėjantis teismas nustato, kad priešingu atveju už pačią nusikalstamą veiką būtų kilusi baudžiamoji atsakomybė;
- baudžiamoji byla, susijusi su kraujomaiša, buvo baigta nustačius, kad baudžiamoji atsakomybė netaikoma, nes veiksmas nesukėlė „viešo skandalo“;
- dėl kito sutuoktinio, kuris yra užsienietis, užsienyje priimtas sprendimas pripažinti santuoką negaliojančia arba ją nutraukti arba šis sutuoktinis užsienyje sudarė naują santuoką;
- santuoka nebuvo iki galo sudaryta;
- vienas iš sutuoktinių oficialiai pakeitė savo lytį; šiuo atveju prašymą nutraukti santuoką gali pateikti lytį pasikeitęs arba kitas sutuoktinis.
Iš esmės, be su baudžiamąja teise susijusių atvejų (kurie, be nuteisimo už sunkius nusikaltimus, taip pat apima atvejus, kai asmuo išteisinamas dėl riboto pakaltinamumo, suėjusio nusikaltimo senaties termino arba objektyvių pagrindų skirti bausmes kraujomaišos atveju nebuvimo), galimi santuokos nutraukimo pagrindai yra gyvenimas skyrium, santuokos pripažinimas negaliojančia, santuokos nutraukimas arba kito sutuoktinio sudaryta nauja santuoka užsienyje, ne iki galo sudaryta santuoka arba lyties pakeitimas.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Nutraukus santuoką atsiranda toliau nurodytos pasekmės.
Visų pirma nutraukiami santuokiniai ryšiai; kiekvienai šaliai suteikiamas nesusituokusio asmens statusas ir ji vėl gali sudaryti santuoką.
Moteris netenka vyro pavardės, jei ji ją buvo pridėjusi prie savo mergautinės pavardės; tačiau pateikus prašymą teismas gali leisti moteriai pasilikti savo vyro pavardę prie savo mergautinės pavardės, kai įrodoma, kad taip siekiama apsaugoti moters ar vaikų interesus.
Santuokos nutraukimas nepanaikina giminystės ryšių ir jokiu būdu nepanaikina tiesioginės giminystės kliūties sudaryti santuoką (Civilinio kodekso 87 straipsnio 4 dalis).
Užsienio sutuoktiniai nepraranda pilietybės, įgytos sudarius santuoką.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Nutraukus santuoką nelieka įstatymu nustatyto bendro sutuoktinių turto režimo (it. *comunione legale*, kurį sudaro visi santuokos metu sutuoktinių kartu arba atskirai įgyti pirkiniai, išskyrus asmeninius daiktus, nurodytus Civilinio kodekso 179 straipsnyje), taip pat jokių šeimos išlaikymui atidėtų lėšų (it. *fondo patrimoniale*). Vis dėlto tokios lėšos toliau išlieka, iki visi vaikai sulaukia pilnametystės. Santuokos nutraukimas nesukelia jokių pasekmių bendram turtui, dėl kurio sudaryti kitokie susitarimai (it. *comunione ordinaria,* pvz., iki santuokos proporcingai įgytos prekės arba santuokos metu įgytos prekės, kai gyvenant susituokus buvo nustatyta, kad sutuoktinių turtas bus tvarkomas atskirai (it. *separazione dei beni*)): šios rūšies bendros nuosavybės ryšiai gali būti panaikinti vienam iš sutuoktinių pateikus prašymą.
Su nepilnamečiu vaiku gyvenančiam vienam iš tėvų gali būti suteikta teisė toliau gyventi buvusiame poros būste, jeigu gyvenimas šiame būste atitinka vaiko interesus.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Nutraukdamas santuoką teismas taip pat nustato bendrą nepilnamečių globą; vaikų globa vienam iš tėvų nustatoma tik išimtiniais atvejais. Teismas taip pat nustato nepilnamečių vaikų laiko praleidimo su kartu negyvenančiu vienu iš tėvų tvarką. Teismas pateikia nurodymus dėl vaikų turto administravimo ir nustato išlaikymo įmokas, kurios turi būti mokamos su nepilnamečiu vaiku kartu gyvenančiam vienam iš tėvų.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Nutraukdamas santuoką teismas šalies prašymu nustato reguliarias išlaikymo išmokas sutuoktiniui, kuris neturi pakankamai lėšų arba dėl objektyvių priežasčių negali jų gauti. Pareigos mokėti išlaikymą nelieka, jeigu išlaikymo gavėjas sudaro naują santuoką. Jeigu abi šalys susitaria, parama taip pat gali būti išmokama vienašalio sandorio forma perduodant turtines nuosavybės teises kitam sutuoktiniui (daugiau informacijos žr. „Ieškiniai dėl išlaikymo − Italija“).
Sutuoktiniai, kurie nemoka išlaikymo išmokos gyvenant skyrium arba nutraukus santuoką, laikomi padariusiais nusikaltimą, susijusį su pareigos padėti savo šeimai nevykdymu (Baudžiamojo kodekso 570 straipsnis).
Santuokos nutraukimas taip pat sukelia kitas pasekmes. Santuoką nutraukęs sutuoktinis, nesudaręs naujos santuokos ir turintis teisę į išlaikymą, taip pat turi teisę į kitam sutuoktiniui sumokėtos bet kokios išeitinės išmokos dalį. Buvusio sutuoktinio mirties atveju gyvas likęs buvęs sutuoktinis turi teisę gauti bet kokią perleidžiamą pensiją arba dalytis pensiją su bet kuriuo kitu gyvu likusiu sutuoktiniu ir teisę gauti išmoką iš mirusiojo palikimo, jeigu jis patiria finansinių sunkumų. Pagal įstatymą sutuoktiniui, turinčiam teisę į išlaikymą, taip pat leidžiama prašyti įrašyti teismo sprendimą į hipotekos registrą arba kreiptis dėl sutuoktinio, kuris turi mokėti išmoką, turto arešto.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Gyvenimas skyrium reiškia, jog įstatyme nebereikalaujama, kad sutuoktiniai gyventų kartu. *De facto* gyvenimas skyrium nesukelia pasekmių (išskyrus situacijas, atsiradusias iki 1975 m. Reformos įstatymo Nr. 151).
Gyvenimas skyrium nenutraukia santuokos ryšio, tačiau jį susilpnina.
Gyvenimas skyrium gali būti nustatomas teismo nutartimi arba bendru sutuoktinių sutikimu.
Šaltiniai: Civilinio kodekso materialinės normos (150 straipsnis ir tolesni straipsniai; dėl paveldėjimo klausimų žr. 548 ir 585 straipsnius).

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Teismas, priimdamas nutartį dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo, turi prieiti prie išvados, kad sutuoktiniai nebegali gyventi kartu.
Kai ši sąlyga tenkinama, teismas vieno iš sutuoktinių prašymu, net jeigu tai prieštarauja kito sutuoktinio norams, priima nutartį dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo.
Išimtiniais atvejais teismas taip pat gali nustatyti vieno iš sutuoktinių atsakomybę už gyvenimą skyrium; tai sukelia pasekmes, susijusias su išlaikymo priteisimu gyvenant skyrium ir nutraukus santuoką, taip pat su paveldėjimo teisėmis. Byloje turi dalyvauti prokuroras.
Teisėtas gyvenimas skyrium yra pagrįstas abiejų sutuoktinių susitarimu, tačiau jis įsigalioja tik tuomet, kai jį patvirtina teismas, turintis užtikrinti, kad sutuoktinių sudaryti susitarimai atitiktų viršesnius šeimos interesus. Visų pirma, kai susitarimas dėl vaiko globos ir išlaikymo neatitinka vaiko interesų, teismas dar kartą iškviečia šalis ir prašo atlikti reikalingus pakeitimus. Jeigu šalys neatlieka reikalingų pakeitimų, teismas gali atsisakyti patvirtinti gyvenimą skyrium.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Asmeniniai santykiai: nustačius gyvenimą skyrium (teismo nutartimi arba bendru sutikimu), išnyksta reikalavimas abipusiškai teikti bet kokios formos paramą, reikalingą gyvenant kartu. Taip pat nustoja galioti tėvystės prielaida. Žmona nepraranda vyro pavardės, jeigu ji ją pridėjo prie savo mergautinės pavardės, tačiau vyro prašymu teismas gali uždrausti jai naudoti vyro pavardę, jeigu dėl tokio naudojimo vyrui gali būti padaryta didelė žala. Panašiai teismas gali leisti žmonai nenaudoti vyro pavardės, jeigu toks naudojimas gali būti jai žalingas.
Bendro turto nuosavybė: bendro turto statusas išnyksta paskelbus apie vieno iš sutuoktinių nebuvimą arba preziumuojamą mirtį, pripažinus negaliojančia arba panaikinus santuoką arba išnykus jos civilinėms pasekmėms, patvirtinus gyvenimą skyrium, atskyrus turtą teismine tvarka, tarpusavio susitarimu pakeitus sutuoktinių turto režimą arba vieną iš sutuoktinių paskelbus bankrutavusiu.
Patvirtinus gyvenimą skyrium, sutuoktinių turto bendros nuosavybės statusas panaikinamas, kai teismas leidžia sutuoktiniams gyventi atskirai, arba nuo tos dienos, kai pirmininkaujančio teisėjo akivaizdoje pasirašomas sutuoktinių tarpusavio susitarimo dėl gyvenimo skyrium protokolas, jeigu jis patvirtinamas. Nutartis, kuria sutuoktiniams leidžiama gyventi atskirai, siunčiama civilinės metrikacijos įstaigai, kad būtų galima padaryti bendro turto statuso panaikinimo įrašą.
Tėvų pareigos: patvirtindamas gyvenimą skyrium, teismas išsprendžia nepilnamečių vaikų globos klausimą ir nustato išlaikymo, kurį turi mokėti su vaiku negyvenantis vienas iš tėvų, dydį (arba išimtiniu atveju, kai nustatoma tik vieno iš tėvų globa, to iš tėvų, kuriam nėra suteiktos globos teisės, mokamos išlaikymo išmokos dydį). Nustatant teisę gyventi šeimos namuose, pirmenybė teikiama tam iš tėvų, su kuriuo gyvena vaikas (daugiau informacijos žr. „Tėvų pareigos“).
Išlaikymo skyrimas: sutuoktinio, kuris nėra atsakingas už gyvenimą skyrium, prašymu teismas nustato teisę gauti kito sutuoktinio išlaikymą, jeigu jis neturi pakankamo nepriklausomo pragyvenimo lėšų šaltinio. Sutuoktinis, kuriam reikia išlaikymo, vis tiek turi teisę gauti išlaikymo išmokas, t. y. reguliariai pragyvenimui reikalingą sumą, net jeigu jis yra atsakingas už gyvenimą skyrium (daugiau informacijos žr. „Ieškiniai dėl išlaikymo. Italija“).
Teismų praktikoje nustatyta, kad automatinis išlaikymo išmokos dėl gyvenimo skyrium tikslinimas atsižvelgiant į infliaciją turi būti vykdomas taip pat, kaip tai daroma santuokos nutraukimo atvejais.
Teismo sprendime išdėstytos su vaikų globa ir išlaikymo vaikams ir sutuoktiniui apskaičiavimu susijusios priemonės vėliau gali būti keičiamos. Išlaikymo išmokų nemokėjimas pagal Baudžiamojo kodekso 570 straipsnį laikomas nusikalstama veika.
Gyvenimas skyrium su atsakomybe ir be atsakomybės: skyrium gyvenantys sutuoktiniai, kurie nėra laikomi atsakingais už gyvenimą skyrium, išlaiko tokias pat paveldėjimo teises, kaip ir skyrium negyvenantys sutuoktiniai.
Atsakingi už gyvenimą skyrium sutuoktiniai turi teisę į išlaikymą iš mirusiojo palikimo, bet tik jeigu jie nagrinėjant paveldėjimo bylą turėjo teisę iš mirusio sutuoktinio gauti išlaikymo išmokas (Civilinio kodekso 548 ir 585 straipsniai).
Kitos pasekmės: jeigu nesilaikoma nutarties dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo, atsiranda teisė įrašyti teismo sprendimą į hipotekos registrą; be to, teisę pateikti prašymą turinčio asmens pageidavimu teismas gali areštuoti atsakingo sutuoktinio turtą arba priimti nutartį dėl darbo užmokesčio arešto.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Pagal Civilinio kodekso 117 straipsnį ir tolesnius straipsnius santuoka gali būti pripažinta negaliojančia įvairiais atvejais. Santuokos negaliojimo klausimą geriausia spręsti išnagrinėjant negaliojimo pagrindus ir nustatant kiekvienu atveju taikytiną teisę.
Santuoka negalioja, jeigu ji turi vieną iš įstatyme nustatytų trūkumų, tačiau šiuo trūkumu turi būti remiamasi pareiškiant ieškinį teisme.
Teisė pareikšti ieškinį dėl santuokos pripažinimo negaliojančia neperduodama paveldėtojams, išskyrus atvejus, kai rengiamasi netrukus priimti sprendimą. Byloje turi dalyvauti prokuroras.
Šaltiniai: materialinės nuostatos yra įtvirtintos Civilinio kodekso 117−129 *bis* straipsniuose.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia dėl kurios nors iš toliau nurodytų priežasčių (Civilinio kodekso 117 straipsnis ir tolesni straipsniai):
vienas iš sutuoktinių vis dar buvo susituokęs; negaliojimas yra absoliutus ir nepanaikinamas; prašymą gali pateikti bet kuris iš sutuoktinių, tiesiosios aukštutinės linijos giminaičiai, prokuroras arba bet kuris teisėtą interesą turintis asmuo;
impedimentum criminis: kai santuoką sudaro du žmonės, iš kurių vienas buvo nuteistas dėl kito asmens sutuoktinio nužudymo arba pasikėsinimo nužudyti; negaliojimas yra absoliutus ir nepanaikinamas, šiuo pagrindu gali remtis bet kuris iš sutuoktinių, prokuroras arba bet kuris teisėtą interesą turintis asmuo; santuoka negali būti sudaroma dėl vieno iš sutuoktinių psichinės negalios; nutartis, kuria pripažįstama tokia negalia, gali būti priimama net ir sudarius santuoką, kai įrodoma, kad vienas iš sutuoktinių tokią negalią turėjo sudarant santuoką; santuoką gali ginčyti globėjas, prokuroras arba bet kuris teisėtą interesą turintis asmuo;
vienas iš sutuoktinių turėjo protinę negalią (it. *incapacità naturale*); santuoką gali ginčyti sutuoktinis, kuris, nors ir nepripažintas neveiksniu, įrodo, kad santuoką sudarė turėdamas protinę negalią; prašymo pateikti negalima, jeigu pora gyveno kartu daugiau nei vienus metus po to, kai pareiškėjas atgavo savo protinius gebėjimus;
vienas iš sutuoktinių buvo nepilnametis; prašymą gali pateikti bet kuris iš sutuoktinių, prokuroras arba tėvai; nepilnamečio teisė pateikti prašymą pasibaigia praėjus vieniems metams nuo tos dienos, kai sulaukiama pilnametystės;
giminystės, įvaikinimo arba tėvystės ryšiai; šiuo negaliojimo pagrindu gali remtis kiekvienas iš sutuoktinių, prokuroras arba bet kuris teisėtą interesą turintis asmuo, išskyrus atvejus, kai nuo santuokos sudarymo praėjo daugiau nei vieni metai ir byla yra susijusi su leidimu sudaryti santuoką nepaisant giminystės ryšių;
prievarta, baimė ir suklydimas: sutikimas gautas naudojant prievartą arba dėl didelės baimės, atsirandančios dėl veiksnių, kurių sutuoktinis negali kontroliuoti; klaidingai suprasta tapatybė arba suklydimas, susijęs su kito sutuoktinio asmenybe, kaip nurodyta Civilinio kodekso 122 straipsnyje; prašymą gali pateikti sutuoktinis, kurio sutikimas buvo negaliojantis dėl vieno iš pirmiau nurodytų pagrindų, išskyrus atvejus, kai sutuoktiniai, išnykus prievartos grėsmei arba baimės priežasčiai arba išsiaiškinus suklydimą, gyveno kartu ne trumpiau kaip vienus metus;
apsimetimas: santuoką gali ginčyti kiekvienas iš sutuoktinių, jeigu jie sudarė santuoką iš anksto susitarę nesilaikyti iš santuokos kylančių pareigų arba neįgyvendinti teisių; prašymai dėl santuokos pripažinimo negaliojančia turi būti pateikiami per vienus metus nuo santuokos sudarymo; prašymo pateikti negalima, jeigu sutuoktiniai, sudarius santuoką, kartu gyveno kaip vyras ir žmona, net ir trumpą laiką.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Jeigu sutuoktiniai veikė sąžiningai (t. y. sudarydami santuoką jie nežinojo apie kliūtis), santuoka laikoma galiojančia tol, kol ji nepaskelbiama negaliojančia, o santuokos pripažinimas negaliojančia įsigalioja tik apie tai paskelbus (fiktyvios santuokos principas (it. *matrimonio putativo*)). Negaliojančia pripažinta santuoka vaikų atžvilgiu turi galiojančios santuokos padarinius, net jeigu abu sutuoktiniai veikė nesąžiningai.
Teismas taip pat gali prašyti, kad vienas iš sutuoktinių, kai kitas sutuoktinis neturi pakankamai lėšų ir nesudarė naujos santuokos, ne ilgiau nei trejus metus mokėtų periodines išmokas kitam sutuoktiniui.
Kai tik vienas iš sutuoktinių veikė sąžiningai, santuoka sukelia pasekmes tam sutuoktiniui ir vaikams. Nesąžiningai veikusio sutuoktinio prašoma sumokėti sąžiningą kompensaciją, atitinkančią trejų metų išlaikymą, ir mokėti išlaikymą, jeigu jokie kiti asmenys neturi pareigos mokėti išlaikymo.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Pagal 2014 m. rugsėjo 12 d. Įstatyminį dekretą Nr. 132, kuris buvo pakeistas ir panaikintas Įstatyminiu dekretu Nr. 162/2014, Italijos vyriausybė numatė dvi naujas alternatyvias procedūras, į kurias neįtraukiami teismai:
dalyvaujant advokatui, šalys gali parengti*derybų susitarimą* ir atitinkamai turi galimybę draugiškai išspręsti ginčą neteismine tvarka, padedant advokatams. Ši galimybė prieinama sutuoktiniams, siekiantiems tarpusavio susitarimu pradėti gyventi skyrium, nutraukti savo santuokos civilines pasekmes arba ją panaikinti, arba pakeisti savo gyvenimo skyrium patvirtinimo arba santuokos nutraukimo sąlygas, net jeigu jie turi vaikų, kurie yra nepilnamečiai arba kurie yra pilnamečiai, tačiau turi didelę negalią arba nėra finansiškai nepriklausomi. Tokiu būdu poros gali užtikrinti, kad nebūtų pradėtas teismo procesas (2 ir 6 straipsniai);
jeigu sutuoktiniai neturi vaikų, kurie yra nepilnamečiai arba kurie yra pilnamečiai, tačiau turi didelę negalią arba nėra finansiškai nepriklausomi, sutuoktiniams neseniai buvo suteikta galimybė civilinės metrikacijos įstaigoje pasiekti susitarimą, kuriuo būtų patvirtintas gyvenimas skyrium arba būtų nutraukta santuoka arba panaikintos jos civilinės pasekmės, arba būtų pakeistos gyvenimo skyrium patvirtinimo arba santuokos nutraukimo sąlygos (12 straipsnis).

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Santuokos nutraukimo bylų taisyklės *mutatis mutandis* taikomos byloms dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo. Mažesniu mastu taikomas Civilinio proceso kodekso 706 straipsnis ir tolesni straipsniai.
Byla nagrinėjama taikant specialią faktinių aplinkybių nustatymo procedūrą, reglamentuojamą skirtingomis normomis, palyginti su įprasto proceso reglamentavimo normomis, visų pirma parengtinio bylos nagrinėjimo etapu (iš esmės bylą sudaro du etapai: sutuoktinių taikinimo etapas ir nagrinėjimo–bylinėjimosi etapas).
Kompetenciją turi paskutinės sutuoktinių bendros gyvenamosios vietos arba bet kurios kitos įstatyme nurodytos vietos (Civilinio proceso kodekso 706 straipsnis) bendrosios kompetencijos teismas (it. *tribunale*), kuriame bylą nagrinėja teisėjų kolegija, arba, jeigu su atsakovu negalima susisiekti arba jis gyvena užsienyje, pareiškėjo gyvenamosios vietos arba nuolatinės gyvenamosios vietos teismas; jeigu abi šalys gyvena užsienyje, bylą gali nagrinėti bet kuris šalies teismas. Kai santuoka nutraukiama abiejų sutuoktinių sutikimu, gali būti pasirenkama bet kurio iš sutuoktinių gyvenamoji arba nuolatinė gyvenamoji vieta.
Procesas: prašymas nutraukti santuoką surašomas pareiškimo forma (it. *ricorso*) ir įteikiamas jurisdikciją turinčio teismo raštinės pareigūnui. Prie pareiškimo reikėtų pridėti visus patvirtinamuosius dokumentus, tačiau juos galima pateikti ir teismo posėdyje. Pareiškėjas turi pareigą užtikrinti, kad kitas sutuoktinis būtų informuojamas apie pareiškimą ir pirmininkaujančio teisėjo nutartį, kurioje nustatoma posėdžio, kuriame bus išklausomi sutuoktiniai, data. Jeigu per pirmąjį posėdį nepavyksta sutaikyti sutuoktinių, pirmininkaujantis teisėjas taikys sutuoktinių ir jų vaikų interesus atitinkančias laikinąsias apsaugos priemones ir nustatys bylos nagrinėjimo teisme posėdžio, kuriame byla bus nagrinėjama laikantis įprastų įrodinėjimo taisyklių, datą.
Santuokos nutraukimas bendru prašymu: bendras prašymas reiškia, kad sutuoktiniai sutaria dėl santuokos nutraukimo ir su jų vaikais ir finansiniais santykiais susijusių sąlygų. Šiuo atveju taikoma supaprastinto proceso tvarka.
Šaltiniai: 1970 m. įstatymas Nr. 898 su pakeitimais; gyvenimo skyrium atveju taip pat taikomi Civilinio proceso kodekso 706–711 straipsniai.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Galima gauti teisinę pagalbą (it. *Patrocinio a spese dello Stato*), todėl nereikia mokėti advokato teisinio atstovavimo mokesčių ir teismo išlaidų. Teisinę pagalbą taip pat gali gauti teisėtai Italijoje gyvenantys užsienio piliečiai. Tinkamumo gauti teisinę pagalbą sąlygas galima rasti įstatyme Nr. 1990/217 ir informacinėje suvestinėje apie teisinę pagalbą. Prašymai skirti teisinę pagalbą turi būti pateikiami advokatūrai (it. *consiglio dell'ordine degli avvocati*); žr. advokatūros (pvz., Romos advokatūros) svetaines ir Teisingumo ministerijos svetainę.
Šaltiniai: 1990 m. Įstatymas Nr. 217, iš dalies pakeistas 2001 m. Įstatymu Nr. 134.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Sprendimus dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo, santuokos nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia galima apskųsti apeliacine tvarka. Negalutinių nutarčių, priimtų santuokos nutraukimo bylose (pvz., nutarčių dėl sutuoktinių statuso) arba gyvenimo skyrium patvirtinimo bylose (pvz., nutarčių dėl atsakomybės arba išlaikymo išmokų), vėlesniame etape, t. y. paduodant apeliacinį skundą dėl galutinio teismo sprendimo, negalima ginčyti; šios nutartys turi būti ginčijamos laikantis įprastų teisinių terminų.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Taikomas 2003 m. lapkričio 27 d. Reglamentas (EB) Nr. 2201/2003. Jame nustatyta visose ES valstybėse narėse taikoma bendra procedūra.
Sprendimai pripažįstami automatiškai. Todėl priėmus galutinį sprendimą santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium patvirtinimo arba santuokos pripažinimo negaliojančia byloje nereikia taikyti jokios specialios procedūros, pagal kurią atnaujinami įrašai valstybės narės santuokų, gimimų ir mirčių registre.
Vis dėlto bet kuri suinteresuotoji šalis gali prašyti paskelbti, kad užsienio valstybėje priimtas sprendimas turi būti pripažįstamas arba nepripažįstamas. Konkretūs sprendimo nepripažinimo pagrindai yra nustatyti reglamente. Ieškinys, kuris surašomas naudojant prašymo formą (it. *ricorso*), turi būti pateikiamas apeliaciniam teismui (it. *corte di appello)*, turinčiam teritorinę jurisdikciją pagal sprendimo įgyvendinimo vietą, kaip numatyta Italijos vidaus teisėje. Teismas sprendimą priima nedelsdamas, jis gali išklausyti kitą šalį arba to nedaryti, ir apie sprendimą pranešama pareiškėjui.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Sprendimą dėl pripažinimo bet kuri šalis jį priėmusiame apeliaciniame teisme gali ginčyti per vieną mėnesį nuo pranešimo apie jį dienos (per du mėnesius, jeigu kita šalis gyvena kitoje šalyje). Šiuo antruoju etapu turi būti išklausomos abi šalys ir taikomas įprastas ginčo principas ir įprastos bylinėjimosi taisyklės. Remiantis šiuo prieštaravimu priimta nutartis vėliau gali būti apeliacine tvarka skundžiama Kasaciniam teismui (it. *Corte di Cassazione*, žr. reglamento priedus).

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Gyvenimo skyrium patvirtinimo ir santuokos nutraukimo tvarka reglamentuojama abiem sutuoktiniams bendrais nacionaliniais įstatymais, galiojančiais prašymo patvirtinti gyvenimą skyrium arba nutraukti santuoką pateikimo metu; jeigu sutuoktinių pilietybė yra skirtinga, teismas stengsis nuspręsti, kurią teisę taikyti atsižvelgiant į valstybę, kurioje ilgiausiai truko sutuoktinių santuokinis gyvenimas; šiuo atžvilgiu teismas gali laisvai naudotis jam suteikta diskrecijos teise.
Kai taikytinoje užsienio teisėje nenumatyta galimybė patvirtinti gyvenimą skyrium arba nutraukti santuoką, taikoma Italijos teisė (1995 m. Įstatymo Nr. 218 31 straipsnis), t. y. tokiais atvejais pirmenybė teikiama bylą nagrinėjančio teismo buvimo vietos valstybės teisei – *lex fori* principui. Reikėtų pažymėti, kad Italijos teisė taikoma nepaisant to, ar pareiškėjas yra Italijos pilietis, ir kad Italijos teise užsienio pilietis gali remtis ir mišrios santuokos arba dviejų užsienio piliečių santuokos atveju.
Italijos piliečiams, kurie prašymus patvirtinti gyvenimą skyrium arba nutraukti santuoką pateikė Italijoje, Italijos teisė taikoma net ir tais atvejais, kai jie negyvena Italijoje. Skirtingą pilietybę turintiems sutuoktiniams taikoma šalies, kurioje jie ilgiausiai gyveno susituokę, teisė; tačiau kai atitinkamos šalies teisėje nenumatyta galimybė patvirtinti gyvenimą skyrium arba nutraukti santuoką, Italijos teismas taikys Italijos teisę.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.



Paskutinis naujinimas: 21/07/2022
Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.
Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba (el) neseniai atlikta pakeitimų.
Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.
Jis jau išverstas į šias kalbas: en.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Kipras

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Bylą dėl religinės santuokos nutraukimo galima pradėti tik nusiuntus pranešimą apygardos, kurioje gyvena pareiškėjas, vyskupui. Prašymą nutraukti santuoką galima paduoti nuo pranešimo išsiuntimo kompetentingam vyskupui dienos praėjus 3 mėnesiams. Pranešimo siųsti nereikia tais atvejais, kai santuoka nutraukiama dėl vieno sutuoktinio dingimo arba protinės ligos.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Neištikimybė.
Amoralus, negarbingas arba kitoks pasikartojantis neatleistinas elgesys, dėl kurio iš esmės pakenkiama santuokiniams ryšiams ir dėl šios priežasties pareiškėjas nebegali gyventi kartu su savo sutuoktiniu.
Pasikėsinimas į gyvybę, pvz., fizinė prievarta.
Trejus metus trunkanti protinė liga, dėl kurios bendras gyvenimas tampa neįmanomas.
Galutinė daugiau nei septynerių metų trukmės laisvės atėmimo bausmė.
Sutuoktinio dingimas.
Santuokos metu atsiradę lytiniai sutrikimai, kurie trunka iki šešių mėnesių, įskaitant laiką, kai pareiškiamas ieškinys.
Nepateisinamas šeimos apleidimas daugiau nei dvejus metus. Ilgi nebuvimo su šeima laikotarpiai (iš viso ilgiau nei dvejus metus). Šiuo atveju kitas sutuoktinis turėjo būti išsiuntęs prašymą sugrįžti.
Religijos arba denominacijos pakeitimas, moralinės prievartos naudojimas arba bandymas priversti sutuoktinį įstoti į sektą.
Nuolatinis atsisakymas turėti vaikų, nepaisant kito sutuoktinio norų.
Santuoka galutinai iširo.
Gyvenimas skyrium penkerius metus.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Nutraukus santuoką, pavardė nėra automatiškai pakeičiama. Šalis pati nusprendžia padaryti priesaikos deklaraciją dėl savo pavardės pakeitimo.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Santuokos nutraukimas nesukelia jokių pasekmių turtiniams ginčams. Turtinius ginčus reikia spręsti pateikiant atskirą prašymą, nes tai yra atskira procedūra.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Pasekmių nėra, nes santuokos nutraukimo procedūra ir vaiko globos skyrimo procedūra yra atskiros ir nepriklausomos procedūros, išskyrus atvejus, kai santuoka buvo nutraukta dėl pasikėsinimo į vaiko gyvybę arba fizinės prievartos prieš vaiką.
Santuokos nutraukimas nesukelia jokių pasekmių sprendžiant klausimus, susijusius su nepilnamečiais sutuoktinio vaikais (pvz., alimentai, tėvų pareigos, bendravimas). Šiems klausimams spręsti reikia pateikti atskirus prašymus.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Santuokos nutraukimas nereiškia, kad automatiškai atsiranda pareiga išlaikyti kitą sutuoktinį. Pradėjus gyventi skyrium, reikėtų pateikti atskirą prašymą.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Kipro šeimos teisėje nėra tokios sąvokos kaip „gyvenimas skyrium (separacija)“.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Netaikoma.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Netaikoma.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Tai reiškia, kad, teismui priėmus sprendimą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, santuoka tampa negaliojanti ir neturi teisinės galios.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Pagal Įstatymo dėl santuokos Nr. 104(I)/2003, su pakeitimais, padarytais Įstatymu Nr. 66(I)/2009, 17 straipsnį santuoka yra negaliojanti, jei ji buvo sudaryta:
a) iki bet kurio santuokinio ankstesnės santuokos (religinės arba civilinės) galutinio nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia;
b) tarp tiesiosios arba šoninės giminystės (iki penktojo laipsnio) linijos giminaičių;
c) tarp tiesiosios arba šoninės giminystės (iki trečiojo laipsnio) linijos santuokos giminaičių;
d) tarp įvaikintojo ir įvaikio arba jų palikuonių;
e) tarp nesantuokinio vaiko ir vaiką pripažinusio tėvo arba jo kraujo giminaičių.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Jeigu santuoka negalioja arba santuoka negaliojančia pripažįstama neatšaukiamu teismo sprendimu, ji visiškai nustoja galioti nuo teismo sprendimo priėmimo dienos.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Tokiomis priemonėmis šiuo metu negalima pasinaudoti. Šiuo metu teisės reikalų komisaras rengia tarpininkavimo šeimos bylose įstatymo projektą.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Prašymą nutraukti santuoką arba pripažinti santuoką negaliojančia reikėtų pateikti apygardos (gr. *eparchía*), kurioje gyvena viena iš šalių arba abi šalys, šeimos teismui (gr.*oikogeneiakó dikastírio*). Prašymas turi atitikti 1990 m. Aukščiausiojo Teismo procesinių taisyklių 1 formą (gr. *Týpo 1 ton Diadikastikón Kanonismón tou Anótatou Dikastiríou tou 1990*). Kartu su prašymu kaip įrodymai pateikiama: pranešimo kompetentingam vyskupui išsiuntimo paštu įrodymas arba registruoto laiško, kuriuo kompetentingam vyskupui išsiųstas pranešimas, gavimo įrodymas, taip pat šalių santuokos liudijimas.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Taip. Prašymą reikėtų pateikti kompetentingam šeimos teismui.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Taip, sprendimą dėl santuokos nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia apeliacine tvarka galima apskųsti antrosios instancijos šeimos teismui (gr. *devterováthmio oikogeneiakó dikastírio*).

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Prašymą reikėtų pateikti kompetentingam Kipro Respublikos šeimos teismui pagal Reglamentą Nr. 44/2001.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Asmuo prieštaravimą gali pareikšti kreipdamasis į šeimos teismą, kuriame pateiktas prašymas dėl kitos valstybės narės sprendimo pripažinimo ir įregistravimo.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Kipro Respublikos šeimos teismai šiais atvejais jurisdikciją nagrinėti bylą, susijusią su santuokos nutraukimu arba pripažinimu negaliojančia, įgyja tik tais atvejais, kai bylos šalys Kipre gyveno ne trumpiau kaip tris mėnesius. Teismas taiko Kipro įstatymus.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

Your Europe
This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 10/02/2023

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba (lv) neseniai atlikta pakeitimų.
Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.
Jis jau išverstas į šias kalbas: en.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Latvija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Santuokos nutraukimo atvejai išsamiai aprašyti Latvijos civilinio proceso kodekso Šeimos teisės knygoje ir Notariato įstatymo P skirsnyje. Bendra santuokos instituto sistema nustatyta Civilinio kodekso Šeimos teisės knygoje.

Latvijoje santuoką gali nutraukti tik teismas arba notaras (*notārs*). Teismas santuoką gali nutraukti vieno arba abiejų sutuoktinių prašymu. Notaras santuoką gali nutraukti tik tuo atveju, jeigu sutuoktiniai susitarė dėl santuokos nutraukimo ir neturi bendro nepilnamečio vaiko arba bendrosios jungtinės nuosavybės arba jeigu sutuoktiniai, turintys bendrą nepilnametį vaiką arba bendrosios jungtinės nuosavybės, sudarė rašytinį susitarimą dėl bendro nepilnamečio vaiko globos, bendravimo teisių, vaiko išlaikymo išmokų ir bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo.

Todėl viena iš būtinų tokio santuokos nutraukimo sąlygų – sutuoktinių susitarimas dėl santuokoje gimusio vaiko globos, vaiko išlaikymo išmokų ir bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo.

Teismas santuoką gali nutraukti tik nustatęs, kad ji iširo. Tariama, kad santuoka iširo, jeigu sutuoktiniai kartu nebegyvena ir negalima tikėtis, kad jie vėl pradės kartu gyventi.

Viena iš būtinų sąlygų norint, kad santuoką nutrauktų notaras, – sutuoktinių susitarimas dėl santuokoje gimusio vaiko globos, vaiko išlaikymo išmokų ir bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo. Jeigu sutuoktiniai nesudaro susitarimo, šie reikalavimai teisme turi būti nagrinėjami kartu su prašymu nutraukti santuoką.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Notaro nutraukiama santuoka

Santuoka gali būti nutraukiama, jeigu ji išyra, o sutuoktiniai susitaria dėl santuokos nutraukimo ir pateikia notarui pasirašytą bendrą prašymą. Jeigu sutuoktiniai turi bendrą nepilnametį vaiką arba bendrosios jungtinės nuosavybės, prie prašymo būtina pridėti rašytinį susitarimą dėl bendro nepilnamečio vaiko globos, vaiko išlaikymo išmokų, bendravimo teisių ir bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo.

Teismo nutraukiama santuoka

Teismas gali nutraukti santuoką tais atvejais, kai sutuoktiniai nesusitarė dėl santuokos nutraukimo ir tenkinama viena iš toliau nurodytų sąlygų:

sutuoktiniai gyveno skyrium ilgiau nei trejus metus: sutuoktiniai gyvena atskirai, netvarko bendro ūkio ir vienas iš sutuoktinių yra tvirtai nusprendęs neatnaujinti bendro namų ūkio ir taip atsisako galimybės gyventi santuokoje. Bendras namų ūkis gali būti netvarkomas net ir tuo atveju, jeigu sutuoktiniai gyvena bendrame būste.
Jeigu sutuoktiniai gyveno skyrium trumpiau nei trejus metus, teismas santuoką gali nutraukti tik jeigu:
tokio nutraukimo priežastis yra susijusi su vieno iš sutuoktinių fiziniu, seksualiniu, psichologiniu arba ekonominiu smurtu prieš kitą sutuoktinį, kuris prašo nutraukti santuoką, arba prieš tokio sutuoktinio kitą vaiką arba bendrą sutuoktinių vaiką;
vienas iš sutuoktinių sutinka su kito sutuoktinio prašymu nutraukti santuoką;
vienas iš sutuoktinių pradėjo gyventi su kitu asmeniu ir su juo susilaukė arba laukiasi vaiko.
Jeigu teismas, atsižvelgęs į šias aplinkybes, mano, kad santuoką vis dar galima išsaugoti, santuokos nutraukimo bylos nagrinėjimas gali būti atidedamas šešiems mėnesiams, turint tikslą pabandyti sutaikyti sutuoktinius.
Jeigu vienas sutuoktinis, kuris su kitu sutuoktiniu skyrium gyvena trumpiau nei trejus metus, prašo nutraukti santuoką remdamasis kitais nei pirmiau išvardytieji pagrindais, teismas gali nenutraukti santuokos, kol nesuėjo įstatyme nustatytas trejų metų gyvenimo skyrium terminas, ir turi atidėti bylos nagrinėjimą, turėdamas tikslą pabandyti sutaikyti sutuoktinius.
Jeigu sutuoktiniai gyveno skyrium trumpiau nei trejus metus, notaras santuoką gali nutraukti tik jeigu abu sutuoktiniai sutinka nutraukti santuoką ir notarui prašymą nutraukti santuoką pateikė Notariato įstatyme nustatyta tvarka.
Teismas negali nutraukti net iširusios santuokos, jeigu santuoką išsaugoti būtina išimtinėmis aplinkybėmis atsižvelgiant į sutuoktinių bendro nepilnamečio vaiko interesų apsaugą.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Įsiteisėjus teismo sprendimui nutraukti santuoką arba prisiekusiajam notarui išdavus santuokos nutraukimo liudijimą, iš karto nustoja galioti iš sutuoktinių tarpusavio teisinių santykių kylančios teisės ir pareigos. Santuoką nutraukusiems buvusiems sutuoktiniams gali atsirasti naujų pareigų ir teisių. Santuoką nutraukusi šalis gali sudaryti kitą santuoką.
Pagal Civilinį kodeksą sudarant santuoką pavardę pakeitęs sutuoktinis turi teisę pasilikti santuokinę pavardę ir nutraukus santuoką, kita vertus, sutuoktinio prašymu teismas arba notaras leis jam pasilikti iki santuokos turėtą pavardę.
Kito sutuoktinio prašymu teismas gali uždrausti sutuoktiniui, dėl kurio kaltės iširo santuoka, pasilikti santuokinę pavardę, jeigu dėl to nepažeidžiami vaiko interesai.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Notaras santuoką gali nutraukti, jeigu sutuoktiniai iš anksto sudarė rašytinį susitarimą dėl bet kokios bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo ir jeigu šis susitarimas pridedamas prie prašymo nutraukti santuoką.
Jeigu santuoką nutraukia teismas, sutuoktiniai dėl bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo gali susitarti teisme. Jeigu sutuoktiniams nepavyksta susitarti, jų reikalavimus nagrinėja teismas, remdamasis Civiliniu kodeksu arba vedybų sutarties nuostatomis. Civiliniame kodekse nustatytos dvi turtinių santykių rūšys (t. y. įstatymuose nustatytas turto režimas ir vedybų sutartyje nustatytas turto režimas), į kurias atsižvelgiant nustatoma, kokia procedūra reikia vadovautis dalijant turtą santuokos nutraukimo atveju.
Jeigu turtiniams santykiams taikomas įstatymuose nustatytas turto režimas, dalijant turtą kiekvienas sutuoktinis turi teisę išlaikyti turtą, kuris jam priklausė iki santuokos ir kurį jis atskirai įsigijo gyvendamas santuokoje. Visas turtas, kurį sutuoktiniai kartu arba atskirai savo bendromis lėšomis įgijo gyvendami santuokoje, yra bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė. Tariama, kad bendroji jungtinė nuosavybė abiem sutuoktiniams priklauso lygiomis dalimis, išskyrus atvejus, kai kuris nors sutuoktinis gali pagrįsti ir įrodyti, kad sutuoktiniams priklauso skirtingos dalijamo turto dalys.
Kai turtiniai santykiai nustatomi vedybų sutartyje, joje gali būti nurodyta viso sutuoktinių turto atskiroji nuosavybė arba bendroji jungtinė nuosavybė; tokiu atveju turto padalijimo klausimai sprendžiami pagal teisės aktuose nustatytą procedūrą, taikomą atitinkamiems sutartiniams turtiniams santykiams.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Santuokos nutraukimo bylose iš pirmiau aprašytų santykių šeimoje kylantys klausimai, visų pirma susijusieji su tėvų ir vaikų santykiais, negali būti nagrinėjami atskirai.
Jeigu santuoką nutraukia notaras, sutuoktiniai turi susitarti ne tik dėl santuokos nutraukimo, bet ir dėl globos, bendravimo teisių ir vaikų išlaikymo. Kartu su prašymu nutraukti santuoką reikia pateikti iš anksto sudarytą rašytinį susitarimą dėl bendro nepilnamečio vaiko globos, bendravimo teisių ir vaiko išlaikymo.
Jeigu santuoką nutraukia teismas, sutuoktiniai turi susitarti dėl bendro nepilnamečio vaiko globos, bendravimo teisių ir vaiko išlaikymo. Jeigu toks susitarimas nesudaromas, reikalavimus reikia pateikti kartu su prašymu nutraukti santuoką, išskyrus atvejus, kai tokie reikalavimai jau buvo patenkinti; priešingu atveju teismas negali nutraukti santuokos.
Santuokos nutraukimo pasekmės tėvų valdžiai
Jeigu vaikas nebegyvena su vienu iš tėvų arba abiem tėvais, pareiga globoti vaiką neišnyksta.
Jeigu tėvai gyvena skyrium, jų bendra valdžia galioja toliau. Vaiko globą ir priežiūrą privalo užtikrinti su juo gyvenantis (-i) tėvas (motina).
Tėvai kartu turi spręsti klausimus, kurie gali turėti didelę įtaką vaiko ugdymui. Tėvų ginčus sprendžia našlaičių teismas (*bāriņtiesa*), išskyrus atvejus, kai teisės aktuose nustatyta kitaip.
Bendra tėvų globa nutraukiama, kai tėvų susitarime arba teismo sprendime nustatoma vieno iš tėvų globa.
Jeigu vaikui paskiriama vieno iš tėvų globa, šis tėvas (motina) turi visas su globa susijusias teises ir pareigas. Kitam iš tėvų turi būti suteikiamos bendravimo teisės (teisė bendrauti su vaiku ir palaikyti su juo asmeninius santykius).
Santuokos nutraukimo pasekmės vaiko išlaikymui
Nagrinėjant santuokos nutraukimo bylą, būtina išspręsti vaiko išlaikymo klausimą. Tėvai, atsižvelgdami į savo gebėjimus ir finansinę padėtį, turi pareigą suteikti vaikui išlaikymą. Tėvas ir motina turi pareigą išlaikyti vaiką tol, kol jis pats sugebės savimi pasirūpinti. Jeigu vaikas negyvena kartu su šeima arba su vienu iš tėvų, arba su abiem tėvais, pareiga išlaikyti vaiką neišnyksta. Santuoką nutraukę vaiko tėvai gali susitarti dėl vaiko išlaikymo, tačiau jeigu toks susitarimas nesudaromas, ginčą teismas išsprendžia nagrinėdamas santuokos nutraukimo bylą.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Civiliniame kodekse nustatyta, kad nutraukiant santuoką arba netgi ją nutraukus buvęs sutuoktinis gali reikalauti, kad kitas sutuoktinis, atsižvelgus į jo finansinę padėtį, mokėtų atitinkamas išmokas siekiant užtikrinti pirmojo sutuoktinio ankstesnį pragyvenimo lygį. Pareiga užtikrinti buvusio sutuoktinio ankstesnį pragyvenimo lygį pasibaigia, kai:
nuo santuokos nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia praėjęs laikas sutampa su nutrauktos santuokos trukme arba, jeigu santuoka buvo pripažinta negaliojančia, su bendro gyvenimo trukme;
buvęs sutuoktinis sudaro naują santuoką;
buvusio sutuoktinio pajamų pakanka jo pragyvenimui užtikrinti;

buvęs sutuoktinis vengia ieškoti darbo ir gauti pragyvenimo lėšų;
buvęs sutuoktinis, kuris turėjo pareigą išlaikyti kitą sutuoktinį, nebeturi pakankamai pragyvenimo lėšų arba tapo nedarbingas;
buvęs sutuoktinis, kuriam mokamas išlaikymas, padarė nusikaltimą prieš kitą buvusį sutuoktinį arba prieš jo gyvybę, sveikatą, laisvę, turtą ar garbę arba prieš kito sutuoktinio aukštutinės arba žemutinės linijos giminaičius;
buvęs sutuoktinis paliko kitą buvusį sutuoktinį beviltiškoje padėtyje, kai jam buvo galima suteikti pagalbą;
buvęs sutuoktinis sąmoningai neteisingai apkaltino kitą buvusį sutuoktinį arba jo aukštutinės ar žemutinės linijos giminaičius padarius nusikaltimą;
buvęs sutuoktinis gyvena išlaidžiai arba amoraliai;
buvęs sutuoktinis, kuris turėjo pareigą išlaikyti kitą buvusį sutuoktinį, miršta ar paskelbiamas mirusiu, arba kitas buvęs sutuoktinis miršta ar paskelbiamas mirusiu;
yra kitų pagrįstų priežasčių panaikinti išlaikymo pareigą.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Sąvokos „gyvenimas skyrium“ Latvijos teisinėje sistemoje nėra.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Sąvokos „gyvenimas skyrium“ Latvijos teisinėje sistemoje nėra.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Sąvokos „gyvenimas skyrium“ Latvijos teisinėje sistemoje nėra.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia, jeigu buvo sudaryta pažeidžiant teisės aktų nuostatas ir todėl jos nebuvo galima sudaryti teisėtai. Įsiteisėjus teismo sprendimui, kuriuo santuoka pripažįstama negaliojančia, tariama, kad šalys niekada nebuvo susituokusios, ir santuoka laikoma negaliojančia nuo jos sudarymo momento. Pažymėtina, kad santuoką galima pripažinti negaliojančia net ir ją nutraukus.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia tik toliau nurodytais teisės aktuose nustatytais atvejais:
santuokos neįregistravo civilinės metrikacijos pareigūnas arba vienos iš Civiliniame kodekse nustatytos religinės bendruomenės dvasininkas;
santuoka buvo sudaryta fiktyviai, nesiekiant sukurti šeimos;
santuoka sudaryta abiem sutuoktiniams nesulaukus aštuoniolikos metų arba tam tikrais atvejais vienam iš sutuoktinių nesulaukus šešiolikos metų (šešiolikos metų sulaukęs asmuo gali sudaryti teisėtą santuoką su suaugusiu asmeniu, jeigu tam pritaria jo tėvai ar globėjai); tačiau tokia santuoka negali būti pripažinta negaliojančia, jeigu sudarius santuoką vaikas pastojo arba jeigu abu sutuoktiniai iki teismo sprendimo priėmimo dienos sulaukė minimalaus amžiaus, nuo kurio galima sudaryti santuoką;
santuokos sudarymo metu vienas sutuoktinis dėl savo būklės negalėjo suprasti savo veiksmų prasmės arba jų kontroliuoti;
santuoką sudarė asmenys, kuriuos sieja draudžiami giminystės laipsniai, t. y. tiesioginės aukštutinės arba žemutinės linijos giminaičiai, brolis ir sesuo arba pusbrolis ir pusseserė;
santuoką sudarė įvaikinantis asmuo ir įvaikintas asmuo, išskyrus atvejus, kai teisiniai įvaikinimo santykiai buvo nutraukti;
santuoka buvo sudaryta tarp globėjo ir nepilnamečio arba tarp globėjo ir globojamo asmens prieš nutraukiant globos santykius;
vienas iš sutuoktinių jau buvo sudaręs santuoką.
Visais šiais atvejais prašymą pripažinti santuoką negaliojančia be jokių apribojimų gali pateikti bet kuri suinteresuotoji šalis arba prokuroras. Jeigu santuoka pasibaigia dėl mirties arba santuokos nutraukimo, prašymą pripažinti santuoką negaliojančia gali pateikti tik tie asmenys, kurių teisės buvo pažeistos. Mirus abiem sutuoktiniams prašymo pripažinti santuoką negaliojančia negalima pateikti.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Sutuoktinis, kurio santuoka buvo pripažinta negaliojančia, atgauna prieš santuoką turėtą pavardę. Jeigu santuokos sudarymo metu sutuoktinis neturėjo žinių apie faktinę aplinkybę, dėl kurios santuoka turėtų būti pripažinta negaliojančia, jis gali prašyti, kad teismas leistų pasilikti santuokos metu įgytą pavardę.
Jeigu santuokos sudarymo metu vienas sutuoktinis žinojo, kad ji gali būti pripažinta negaliojančia, kitas sutuoktinis turi teisę reikalauti iš buvusio sutuoktinio ne tik jo ankstesniam pragyvenimo lygio užtikrinimui reikalingų lėšų, bet ir neturtinės žalos atlyginimo.
Santuoką pripažinus negaliojančia, aplinkybės, kuriomis buvęs sutuoktinis atleidžiamas nuo pareigos užtikrinti kito sutuoktinio ankstesnį pragyvenimo lygį, atitinka santuokos nutraukimui taikomas aplinkybes (žr. 3.4 klausimą).
Kalbant apie turto padalijimą santuoką pripažinus negaliojančia, pažymėtina, kad kiekvienas buvęs sutuoktinis turi teisę pasilikti iki santuokos įgytą turtą ir bet kurį turtą, kurį jis įgijo gyvendamas kartu. Bendrai įgytas turtas buvusiems sutuoktiniams padalijamas lygiomis dalimis.
Jeigu santuokos sudarymo metu nė vienas sutuoktinis neturėjo žinių apie faktinę aplinkybę, dėl kurios santuoka turėtų būti pripažinta negaliojančia, turtas padalijamas pagal Civilinio kodekso nuostatas, kuriomis reglamentuojamas teisėtos santuokos metu įgyto turto padalijimas. Tačiau jeigu tik vienas sutuoktinis neturėjo žinių apie faktinę aplinkybę, dėl kurios santuoka turėtų būti pripažinta negaliojančia, nutraukiant santuoką teisėtos santuokos metu įgyto turto padalijimo procedūra taikoma tik sutuoktiniui, kuris nežinojo, kad jo santuoka turėtų būti pripažinta negaliojančia.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Latvijoje notaras santuoką gali nutraukti remdamasis abiejų sutuoktinių bendru prašymu. Procedūra, kurios notaras laikosi nutraukdamas santuoką, nustatyta Notariato įstatymo P skirsnyje. Prisiekusysis notaras santuoką nutraukia tais atvejais, kai sutuoktiniai susitaria dėl santuokos nutraukimo ir neturi bendro nepilnamečio vaiko arba bendrosios jungtinės nuosavybės, arba jeigu sutuoktiniai, turintys bendrą nepilnametį vaiką arba bendrosios jungtinės nuosavybės, sudaro rašytinį susitarimą dėl bendro nepilnamečio vaiko globos, bendravimo teisių, vaiko išlaikymo ir bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Notaro nutraukiama santuoka
Notarui nutraukiant santuoką netaikomos kokios nors specialios jurisdikcijos taisyklės – šalys gali kreiptis į bet kurį valstybės notarą. Ši taisyklė netaikoma tarpvalstybinėms byloms, kuriose jurisdikcija nustatoma pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003. Jeigu pagal Europos Sąjungos teisės aktus arba kitus tarptautinius teisės aktus tarpvalstybinė santuokos nutraukimo byla nepriklauso Latvijos jurisdikcijai, prisiekusysis notaras negali pradėti santuokos nutraukimo bylos ir privalo apie tai informuoti sutuoktinius.
Tarpvalstybinėse santuokos nutraukimo bylose taikytina teisė nustatoma pagal 2010 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje.
Notarui pateiktame prašyme nutraukti santuoką reikia nurodyti:
kiekvieno sutuoktinio vardą, pavardę ir asmens kodą (jeigu sutuoktinis neturi asmens kodo, reikia nurodyti jo gimimo metus, mėnesį ir dieną);
vedybų metus, mėnesį ir dieną ir santuokos registracijos numerį;
šalį, kurioje santuoka buvo įregistruota, ir instituciją arba religinę bendruomenę ir dvasininką, kurio akivaizdoje santuoka buvo sudaryta;
ar sutuoktiniai turi bendrų nepilnamečių vaikų ir ar jie susitarė dėl bendrų nepilnamečių vaikų globos, bendravimo teisių įgyvendinimo ir išlaikymo;

ar sutuoktiniai turi bendrosios jungtinės nuosavybės ir ar susitarė dėl tokios nuosavybės padalijimo;
sutuoktinių pavardes, kurias jie turės nutraukę santuoką.
Prie prašymo būtina pridėti santuokos liudijimo originalą arba civilinės metrikacijos įstaigos išduotą kopiją ar nuorašą arba registracijos tarnybos pareiškimą.
Jeigu sutuoktiniai turi bendrą nepilnametį vaiką arba bendrosios jungtinės nuosavybės, prie prašymo būtina pridėti rašytinį susitarimą dėl bendro nepilnamečio vaiko globos, vaiko išlaikymo, bendravimo teisių ir bendrosios jungtinės nuosavybės padalijimo.
Teismo nutraukiama santuoka
Prašymą nutraukti santuoką arba pripažinti ją negaliojančia reikia pateikti jurisdikciją turinčiam apylinkės (miesto) teismui (*rajona (pilsētas) tiesa*) – paprastai tai yra atsakovo deklaruotos gyvenamosios vietos teismas arba, jeigu tokios vietos nėra, atsakovo faktinės gyvenamosios vietos teismas. Prašymą galima pateikti ieškovo deklaruotos gyvenamosios vietos teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, ieškovo faktinės gyvenamosios vietos teismui, jeigu:
kartu su ieškovu gyvena nepilnamečiai vaikai;
siekiama nutraukti santuoką su bausmę įkalinimo įstaigoje atliekančiu sutuoktiniu;
siekiama nutraukti santuoką su asmeniu, kuris neturi deklaruotos gyvenamosios vietos ir kurio faktinė gyvenamoji vieta nežinoma arba kuris gyvena užsienyje.
Jurisdikcijos taisyklės, taikomos santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ir santuokos pripažinimo negaliojančia bylose, kai vienas iš sutuoktinių nuolat gyvena kitoje valstybėje narėje arba yra kitos valstybės narės pilietis, nustatytos 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantis Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000.
Nustačius tinkamą valstybę narę, taikomos joje galiojančios vidaus civilinio proceso normos.
Santuokos nutraukimo bylose taikomos jurisdikcijos taisyklės taip pat nustatytos su ES nepriklausančiomis šalimis sudarytuose tarptautiniuose susitarimuose dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių, kurių Latvija privalo laikytis.
Pagal Civilinio proceso kodekso 128 straipsnį teismui pateikiamame prašyme būtina nurodyti:
teismo, kuriam teikiamas prašymas, pavadinimą;
ieškovo vardą, pavardę, asmens kodą ir deklaruotą gyvenamąją vietą (jeigu ieškovas neturi deklaruotos gyvenamosios vietos, reikia nurodyti faktinę jo gyvenamąją vietą); jeigu prašymą teikia juridinis asmuo, reikia nurodyti tokio juridinio asmens pavadinimą, registracijos numerį ir registruotos buveinės adresą; ieškovas taip pat gali nurodyti kitą susirašinėjimo su teismu adresą;
atsakovo arba suinteresuotosios šalies vardą, pavardę, asmens kodą, deklaruotą gyvenamąją vietą ir bet kokį kitą deklaruotą papildomą adresą arba, jeigu deklaruotos gyvenamosios vietos nėra, faktinę gyvenamąją vietą; jeigu prašymą teikia juridinis asmuo, reikia nurodyti tokio juridinio asmens pavadinimą, registracijos numerį ir registruotos buveinės adresą; būtina nurodyti atsakovo asmens kodą arba registracijos numerį, jeigu jis žinomas;
ieškovo atstovo vardą, pavardę, asmens kodą ir susirašinėjimo su teismu adresą, jeigu ieškinį pareiškia atstovas, arba, jeigu ieškinį pareiškia juridinis asmuo, tokio juridinio asmens pavadinimą, registracijos numerį ir registruotos buveinės adresą;
jeigu pareiškiamas ieškinys dėl piniginių sumų išieškojimo, reikia nurodyti kredito įstaigos pavadinimą ir numerį tos sąskaitos, į kurią turi būti atliktas mokėjimas, jeigu tokie duomenys žinomi;
ieškinio dalyką;
ieškinio sumą, jeigu ieškinį galima įvertinti pinigais, ir būdą, kuriuo buvo apskaičiuota prašoma išieškoti arba ginčijama suma;
faktines aplinkybes, kuriomis ieškovas grindžia savo ieškinį, ir tokias faktines aplinkybes pagrindžiančius įrodymus;
įstatymą, kuriuo pagrįstas ieškinys;
ieškovo reikalavimus;
prie prašymo pridedamų dokumentų sąrašą;
prašymo surašymo datą ir bet kurią kitą svarbią informaciją.
Pagal Civilinio proceso kodekso 2351 straipsnį prašyme nutraukti santuoką taip pat reikia nurodyti:
sutuoktinių gyvenimo skyrium pradžios dieną;
ar sutuoktiniai sutinka nutraukti santuoką;
ar šalys sudarė susitarimą dėl vaikų globos, bendravimo su kitu iš tėvų įgyvendinimo tvarkos, išlaikymo ir santuokos metu įgyto turto padalijimo ir ar sutuoktiniai šiuo atžvilgiu pateikia teismui reikalavimus.
Prašymą turi pasirašyti ieškovas arba jo atstovas. Santuokos nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia byloje šalies atstovas turi specialius įgaliojimus nagrinėjamoje byloje. Įgaliojimai veikti santuokos nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia byloje taip pat taikomi visiems kitiems susijusiems reikalavimams.
Prie prašymo reikia pridėti šiuos dokumentus:
patvirtintą prašymo kopiją, kuri siunčiama atsakovui;
dokumentą, kuriuo patvirtinamas įstatyme nustatyto žyminio mokesčio ir kitų teismo procesinių išlaidų sumokėjimas;
dokumentą (-us), patvirtinantį (-ius) ieškinį pagrindžiančias aplinkybes (pvz., santuokos liudijimą).

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Paprastai valstybė teikia teisinę pagalbą, jeigu asmuo, atsižvelgiant į jo turimas lėšas arba gaunamas pajamas, negali užtikrinti savo teisių apsaugos arba jeigu jis staiga patenka į tokią padėtį ar patiria finansinių sunkumų, dėl kurių negali apginti savo teisių (pvz., dėl gaivalinės nelaimės, nenugalimos jėgos (*force majeure*) ar kitų nuo jo valios nepriklausančių aplinkybių), arba jeigu asmuo yra visiškai priklausomas nuo valstybės ar vietos valdžios institucijos mokamų išmokų ir todėl savo teisių negali apsaugoti dėl objektyvių aplinkybių. Teisinė pagalba teikiama pagal Valstybinės teisinės pagalbos įstatymo (*Valsts nodrošinātās juridiskās palīdzības likums*) nuostatas.
Teisinei pagalbai paprastai priskiriamos išlaidos, susijusios su procesinių dokumentų parengimu, teisinėmis konsultacijomis bylos nagrinėjimo metu, atstovavimu teisme ir teismo sprendimo vykdymu.
Latvijoje teisinė pagalba taip pat teikiama pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Pirmąja instancija bylą nagrinėja apylinkės (miesto) teismas (*rajona (pilsētas) tiesa*). Sprendimą galima apskųsti apygardos teismui (*apgabaltiesa*), be to, sprendimą galima apskųsti kasacine tvarka (*kasācija*).
Jeigu santuoką turi nutraukti notaras, pažymėtina, kad įstatymuose nustatyta tvarka patvirtintų dokumentų autentiškumo negalima ginčyti. Jie gali būti ginčijami pareiškiant atskirą ieškinį.
Bet koks skundas dėl prisiekusiojo notaro neteisėto veikimo einant savo pareigas arba atsisakymo vykdyti savo pareigas turi būti paduodamas apygardos teismui, kurio veiklos teritorijoje yra skundžiamo notaro biuras; skundas turi būti paduodamas per vieną mėnesį nuo dienos, kurią notaras atliko skundžiamą veiksmą arba atsisakė atlikti prašomą veiksmą.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Bet koks kitoje valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia turi būti pripažįstamas Latvijoje pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003. Šiame reglamente nustatyta, kad kitoje valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas turi būti pripažįstamas kitose valstybėse narėse be jokių specialių procedūrų.

Siekdama užtikrinti, kad kitoje valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažįstamas Latvijoje, bet kuri suinteresuotoji šalis gali, laikydamasi Tarybos reglamente (EB) Nr. 2201/2003 nustatytos procedūros, prašyti priimti nutartį dėl teismo sprendimo pripažinimo arba nepripažinimo; šiuo tikslu ji turi pateikti prašymą dėl užsienio teismo sprendimo pripažinimo (*atzīšana*) arba pripažinimo ir vykdymo (*atzīšana un izpildīšana*) to teismo sprendimo vykdymo vietos arba atsakovo deklaruotos gyvenamosios vietos apylinkės (miesto) teismui arba, jeigu tokios vietos nėra, atsakovo faktinės gyvenamosios vietos apylinkės (miesto) teismui.

Nutartį dėl užsienio teismo priimto sprendimo pripažinimo arba pripažinimo ir vykdymo priima vienas teisėjas, išnagrinėjęs pateiktą prašymą ir prie jo pridėtus dokumentus. Šią nutartį teisėjas neiškviesdamas šalių priima per 10 dienų nuo prašymo pateikimo. Teisėjas gali atsisakyti pripažinti teismo sprendimą Latvijoje remdamasis tik vienu iš Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 22 straipsnyje nurodytų nepripažinimo pagrindų. Remiantis šiais pagrindais Latvijoje galima atsisakyti pripažinti kitoje valstybėje narėje priimtą teismo sprendimą, jeigu:

toks pripažinimas akivaizdžiai prieštarauja Latvijos viešajai tvarkai;

teismo sprendimas buvo priimtas neatvykus į teismą, jeigu bylos iškėlimo ar lygiavertis dokumentas atsakovui nebuvo įteiktas laiku ir tokiu būdu, kad atsakovas turėtų pakankamai laiko pasirengti savo gynybai, išskyrus tuos atvejus, kai nustatoma, kad atsakovas nedviprasmiškai pritarė teismo sprendimui;

teismo sprendimas yra nesuderinamas su Latvijos teismo sprendimu, priimtu byloje tarp tų pačių šalių;

teismo sprendimas yra nesuderinamas su teismo sprendimu, anksčiau priimtu kitoje valstybėje narėje arba ne valstybėje narėje tarp tų pačių šalių, tačiau tik tuo atveju, jeigu ankstesnis teismo sprendimas atitinka būtinas pripažinimo Latvijoje sąlygas.

Pagal Civilinio proceso kodekso 638 straipsnį prašyme pripažinti teismo sprendimą reikia nurodyti:

teismo, kuriam teikiamas prašymas, pavadinimą;

pareiškėjo vardą, pavardę, asmens kodą (o jeigu jo nėra – kitus tapatybės duomenis) ir susirašinėjimo su teismu adresą; jeigu prašymą teikia juridinis asmuo, reikia nurodyti tokio juridinio asmens pavadinimą, registracijos numerį ir registruotos buveinės adresą;

atsakovo vardą, pavardę, asmens kodą (o jeigu jo nėra – kitus tapatybės duomenis), deklaruotą gyvenamąją vietą ir bet kokį deklaruotą papildomą adresą arba, jeigu deklaruotos gyvenamosios vietos nėra, atsakovo faktinę gyvenamąją vietą; jeigu prašymą teikia juridinis asmuo, reikia nurodyti tokio juridinio asmens pavadinimą, registracijos numerį ir registruotos buveinės adresą;

prašymo dalyką ir prašymą pagrindžiančias aplinkybes;

pareiškėjo prašymą pripažinti arba pripažinti ir visiškai ar iš dalies vykdyti užsienio teismo priimtą sprendimą;

įgaliotąjį atstovą ir jo adresą, jeigu atstovas buvo paskirtas atstovauti Latvijoje nagrinėjamoje byloje;

pridedamų dokumentų sąrašą;

prašymo surašymo datą ir laiką.

Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 37 straipsnį prie prašymo pripažinti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą reikia pridėti šiuos dokumentus:

teismo sprendimo kopiją, atitinkančią jos autentiškumo nustatymo sąlygas;

jeigu teismo sprendimas buvo priimtas neatvykus į teismą, – dokumentą kuriuo patvirtinama, kad atsakovui buvo įteiktas (santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia) bylos iškėlimo dokumentas; kita vertus, pareiškėjas gali pateikti dokumentą, kuriame nurodoma, kad atsakovas nedviprasmiškai pritarė tokiam teismo priimtam sprendimui;

teismo sprendimo kilmės valstybės narės teismo arba kompetentingos institucijos išduotą pažymėjimą, atitinkantį Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 39 straipsnyje nustatytus reikalavimus.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 suinteresuotoji šalis gali dviem būdais prieštarauti kitoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia pripažinimui.

Pirma, pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 21 straipsnį bet kuri suinteresuotoji šalis gali kreiptis į teismą prašydama priimti nutartį dėl kitoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo nepripažinimo Latvijoje.

Antra, byloje dėl teismo sprendimo pripažinimo dalyvaujantis atsakovas gali ginčyti teismo sprendimo pripažinimą Latvijoje net jeigu kitas asmuo jau pateikė prašymą pripažinti teismo sprendimą ir jeigu remdamasis tuo prašymu apylinkės (miesto) teismas jau pripažino teismo sprendimą. Atsakovas gali prieštarauti kitoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo pripažinimui Latvijoje ir ginčyti apylinkės (miesto) teismo nutartį, kuria teismo sprendimas pripažįstamas.

Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 33 straipsnį apylinkės (miesto) teismo nutartis, kuria pripažįstamas kitoje valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas, apygardos teismui gali būti ginčijama paduodant atskirąjį skundą (*blakus sūdzība*) nutartį priėmusiam teismui ir nusiunčiant prašymą atitinkamam apygardos teismui. Atsakovas arba pareiškėjas apygardos teismo nutartį dėl teismo sprendimo pripažinimo gali apskųsti Aukščiausiojo Teismo senatui (*Augstākās tiesas Senāts*) paduodamas atskirąjį skundą nutartį priėmusiam teismui ir nusiųsdamas prašymą Aukščiausiojo Teismo senato Civilinių bylų skyriui.

Atsakovas gali prieštarauti kitoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo pripažinimui tik remdamasis vienu iš nepripažinimo pagrindų, nurodytų Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 22 straipsnyje (žr. 14 klausimą).

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Taikytinos teisės nustatymo procedūra apibūdinta 2010 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamente (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje (reglamentas „Roma III“).

Nuorodos

https://tiesas.lv

http://www.llrx.com/features/latvia.htm (anglų k.)

https://vvc.gov.lv

https://www.tm.gov.lv

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.

Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 18/12/2023
Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Lietuva

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau - LR CK) III Knygos "Šeimos teisė", 2 dalies, 4 skyriuje nurodyti santuokos nutraukimo aspektai.
3.51 str. nustato sutuoktinių bendru sutarimu santuokos nutraukimo sąlygas. Santuoka gali būti nutraukta, jeigu yra visos šios sąlygos:
nuo santuokos sudarymo yra praėję daugiau nei vieneri metai;
abu sutuoktiniai yra sudarę sutartį dėl santuokos nutraukimo pasekmių (turto padalijimo, vaikų išlaikymo ir pan.);
abu sutuoktiniai yra visiškai veiksnūs.
Santuoka šio straipsnio numatytais atvejais nutraukiama supaprastinto proceso tvarka.
LR CK 3.55 str. nustato sąlygas santuokos nutraukimui vieno sutuoktinio prašymu, kuris paduodamas pareiškėjo gyvenamosios vietos apylinkės teismui.
Šiuo atveju, santuoka gali būti nutraukta esant bent vienai iš šių sąlygų:
sutuoktiniai gyvena skyrium (separacija) daugiau nei vienerius metus;
vienas sutuoktinis pripažintas teismo sprendimu neveiksniu po santuokos sudarymo;
vienas sutuoktinis teismo sprendimu pripažintas nežinia kur esančiu;
vienas sutuoktinis atlieka laisvės atėmimo bausmę ilgiau nei vienerius metus už netyčinį nusikaltimą.
LR CK 3.60 str. nustato santuokos nutraukimo dėl sutuoktinio (sutuoktinių) kaltės sąlygas. Sutuoktinis gali reikalauti nutraukti santuoką, jeigu ji faktiškai iširo dėl kito sutuoktinio kaltės. Sutuoktinis pripažįstamas kaltu dėl santuokos iširimo, jeigu jis iš esmės pažeidė savo kaip sutuoktinio pareigas, numatytas Lietuvos Respublikos Civilinio Kodekso III Knygoje, „Šeimos teisė“, ir dėl to bendras sutuoktinių gyvenimas tapo negalimas. Preziumuojama, kad santuoka iširo dėl kito sutuoktinio kaltės, jeigu jis yra nuteisiamas už tyčinį nusikaltimą arba yra neištikimas, arba žiauriai elgiasi su kitu sutuoktiniu ar šeimos nariais, arba paliko šeimą ir daugiau kaip vienerius metus visiškai ja nesirūpina.
Sutuoktinis, kuriam pareikštas ieškinys dėl santuokos nutraukimo, gali prieštarauti dėl savo kaltės ir nurodyti faktų, patvirtinančių, kad santuoka iširo dėl ieškovo kaltės. Teismas, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, gali pripažinti, kad santuoka iširo dėl abiejų sutuoktinių kaltės. Pripažinus, kad santuoka iširo dėl abiejų sutuoktinių kaltės, atsiranda tos pačios pasekmės, kaip ir nutraukus santuoką sutuoktinių bendru sutikimu

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Santuoka baigiasi, kai vienas sutuoktinis miršta arba santuoka nutraukiama įstatymų nustatyta tvarka. Santuoka gali būti nutraukta abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, vieno sutuoktinio prašymu arba dėl sutuoktinių (sutuoktinio) kaltės.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

Santuoka laikoma nutraukta nuo teismo sprendimo ją nutraukti įsiteisėjimo dienos. Teismas per tris darbo dienas po teismo sprendimo nutraukti santuoką įsiteisėjimo dienos privalo išsiųsti sprendimo kopiją teismo buvimo vietos civilinės metrikacijos įstaigai, kuri įregistruoja santuokos nutraukimo faktą.

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Sutuoktinis po santuokos nutraukimo gali pasilikti savo santuokinę arba iki santuokos turėtą pavardę. Jeigu santuoka buvo nutraukta dėl vieno sutuoktinio kaltės, tai kito sutuoktinio reikalavimu teismas gali uždrausti kaltam dėl santuokos iširimo sutuoktiniui pasilikti santuokinę pavardę, išskyrus atvejus, kai sutuoktiniai turi bendrų vaikų.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Sutuoktinių turto padalijimas priklauso nuo sutuoktinių turto teisino režimo, kuris gali būti nustatytas įstatymais arba sutartimis. Jei sutuoktiniai nėra sudarę vedybų sutarties, jų turtui taikomas įstatymų nustatytas turto teisinis režimas. Sutuoktinių turto režimus reglamentuoja LR CK III Knygos, 3 dalies, 6 skyrius.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Jeigu gyvenamoji patalpa yra vieno sutuoktinio nuosavybė, teismas savo sprendimu gali nustatyti uzufruktą ir palikti joje gyventi kitą sutuoktinį, jeigu su juo po santuokos nutraukimo lieka gyventi nepilnamečiai vaikai. Uzufruktas nustatomas, kol vaikas (vaikai) sulaukia pilnametystės. Jeigu šeimos gyvenamoji patalpa buvo nuomojama, teismas gali perkelti nuomininko teises sutuoktiniui, su kuriuo lieka gyventi nepilnamečiai vaikai arba kuris yra nedarbingas, o kitą sutuoktinį iškeldinti, jeigu jis yra įpareigotas gyventi skyrium.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Teismas, priimdamas sprendimą dėl santuokos nutraukimo, priteisia išlaikymą to reikalingam buvusiam sutuoktiniui, jeigu išlaikymo klausimai nenustatyti sutuoktinių sudarytoje sutartyje dėl santuokos nutraukimo pasekmių. Sutuoktinis neturi teisės į išlaikymą, jeigu jo turimas turtas ar gaunamos pajamos yra pakankami visiškai save išlaikyti. Preziumuojama, kad sutuoktiniui reikalingas išlaikymas, jeigu jis augina bendrą savo ir buvusio sutuoktinio nepilnametį vaiką, yra nedarbingas dėl savo amžiaus ar sveikatos būklės. Sutuoktinis, kuris dėl santuokos sudarymo ir bendrų šeimos interesų ar vaikų priežiūros negalėjo įgyti kvalifikacijos (baigti studijų), turi teisę reikalauti iš buvusio sutuoktinio atlyginti mokymosi baigimo ar savo perkvalifikavimo išlaidas.
Sutuoktinis, dėl kurio kaltės nutraukta santuoka, neturi teisės į išlaikymą.
Teismas, spręsdamas išlaikymo priteisimo ir jo dydžio klausimus, privalo atsižvelgti į santuokos trukmę, išlaikymo reikalingumą, abiejų buvusių sutuoktinių turtinę padėtį, jų sveikatos būklę, amžių, taip pat į jų darbingumą, nedirbančio sutuoktinio įsidarbinimo galimybes bei kitas svarbias aplinkybes.
Išlaikymo dydis mažinamas ar priteisiamas tik laikinas išlaikymas arba atsisakoma priteisti išlaikymą, jeigu yra bent viena iš šių aplinkybių:
santuokos trukmė buvo ne ilgesnė kaip vieneri metai;
sutuoktinis, turintis teisę gauti išlaikymą, yra padaręs nusikaltimą kitam sutuoktiniui ar jo artimiesiems giminaičiams;
sutuoktinis, turintis teisę gauti išlaikymą, savo sunkią materialinę padėtį sukūrė pats savo kaltais veiksmais;

išlaikymo reikalaujantis sutuoktinis santuokos metu neprisidėjo prie bendro turto gausinimo ar tyčia kenkė kito sutuoktinio ar šeimos interesams.
Teismas gali pareikalauti iš buvusio sutuoktinio, privalančio teikti išlaikymą kitam sutuoktiniui, pateikti adekvatų šios prievolės įvykdymo užtikrinimą.
Išlaikymas priteisiamas nustatyto dydžio vienkartine pinigų suma arba periodinėmis išmokomis (renta), mokamomis kas mėnesį, arba priteisiamas tam tikras turtas.
Kai santuoka nutraukta pagal vieno sutuoktinio prašymą dėl kito sutuoktinio neveiksnumo, sutuoktinis, kurio iniciatyva buvo nutraukta santuoka, privalo atlyginti neveiksnaus buvusio sutuoktinio gydymo ir priežiūros išlaidas, jeigu jos nėra padengiamos iš valstybinio socialinio draudimo lėšų.
Teismo sprendimas priteisti išlaikymą yra pagrindas steigti atsakovo turtui priverstinį įkeitimą (hipoteką). Jeigu buvęs sutuoktinis nemoka priteisto išlaikymo, išieškoma iš jo turto įstatymų nustatyta tvarka.
Kai buvęs sutuoktinis, iš kurio priteistas išlaikymas, miršta, pareiga mokėti išlaikymą pereina jo įpėdiniams, kiek leidžia paveldimas turtas, neatsižvelgiant į palikimo priėmimo būdą.
Kai buvęs sutuoktinis, kuriam priteistas išlaikymas, miršta arba sudaroma nauja santuoka, išlaikymo mokėjimas nutraukiamas. Mirties atveju teisė reikalauti įsiskolinimo ar dar nesumokėto išlaikymo pereina mirusiojo įpėdiniams. Nutraukus naują santuoką, įgyjama teisė reikalauti atnaujinti išlaikymo mokėjimą, jeigu išlaikymo reikalingas sutuoktinis augina vaiką iš ankstesnės santuokos arba prižiūri invalidą vaiką iš ankstesnės santuokos. Visais kitais atvejais sutuoktinio iš vėlesnės santuokos pareiga išlaikyti kitą sutuoktinį atsiranda pirmiau nei tokia sutuoktinio iš ankstesnės santuokos pareiga.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Kai teismas priima sprendimą dėl gyvenimo skyrium, baigiasi sutuoktinių bendras gyvenimas, tačiau kitos sutuoktinių teisės ir pareigos išlieka. Separacija gali būti pirmu žingsniu į santuokos nutraukimą, tačiau reparacija ereiškia, kad sutuoktiniai negali vėl pradėti gyventi kartu. Kitaip nei skyrybų atveju, separacijoje esantys sutuoktiniai negali sudaryti kitos santuokos, nes formaliai jie nėra išsiskyrę.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Vienas sutuoktinis gali kreiptis su prašymu į teismą dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo, jeigu dėl tam tikrų aplinkybių, nors ir nepriklausančių nuo kito sutuoktinio, bendras jų gyvenimas tapo netoleruotinas (neįmanomas) arba gali iš esmės pakenkti jų nepilnamečių vaikų interesams, arba sutuoktiniai nesuinteresuoti tęsti bendrą gyvenimą. Abu sutuoktiniai gali kreiptis su bendru prašymu į teismą dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo, jeigu dėl gyvenimo skyrium pasekmių jie yra sudarę sutartį, kurioje numato nepilnamečių vaikų gyvenamosios vietos, jų išlaikymo ir auklėjimo, taip pat sutuoktinių turto padalijimo ir tarpusavio išlaikymo klausimus.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Gyvenimas skyrium neturi įtakos sutuoktinių teisėms ir pareigoms jų nepilnamečiams vaikams, sutuoktiniai tik gyvena atskirai. Priimdamas sprendimą dėl sutuoktinių gyvenimo skyrium, visais atvejais teismas privalo išspręsti sutuoktinių bendro turto padalijimo klausimus, jeigu šie klausimai nenustatyti sutuoktinių vedybų sutartyje. Gyvenimas skyrium sutuoktinių turtinėms teisėms teisines pasekmes sukelia nuo bylos iškėlimo. Tačiau sutuoktinis, išskyrus tą, kuris buvo pripažintas kaltu dėl gyvenimo skyrium, gali prašyti, kad teismas nustatytų, jog gyvenimas skyrium sutuoktinių turtinėms teisėms teisines pasekmes sukėlė nuo tos dienos, kai jie faktiškai nustojo kartu gyventi. Jeigu po teismo sprendimo dėl sutuoktinių gyvenimo skyrium vienas jų miršta, tai pergyvenęs sutuoktinis išsaugo visas teises, kurias įstatymai suteikia pergyvenusiam sutuoktiniui, išskyrus atvejus, kai pergyvenęs sutuoktinis teismo sprendimu yra pripažintas kaltu dėl gyvenimo skyrium. Ta pati taisyklė taikoma ir kai sprendimą dėl gyvenimo skyrium priima teismas pagal bendrą abiejų sutuoktinių prašymą, jeigu sutuoktinių sutartyje nenumatyta ko kita. Tačiau pergyvenęs sutuoktinis negali paveldėti mirusio sutuoktinio turto.
Teismas, priimdamas sprendimą dėl sutuoktinių gyvenimo skyrium, gali priteisti išlaikymo reikalingam sutuoktiniui išlaikymą iš kito sutuoktinio, dėl kurio kaltės buvo pradėta gyventi skyrium, jeigu išlaikymo klausimai nenustatyti sutuoktinių sudarytoje sutartyje.
Separacija baigiasi, jeigu sutuoktiniai vėl pradeda kartu gyventi ir bendras gyvenimas patvirtina jų ketinimą kartu gyventi nuolat. Gyvenimas skyrium baigiasi, kai teismas priima sprendimą, kuriuo patenkinamas bendras sutuoktinių prašymas dėl gyvenimo skyrium pabaigos ir kuriuo panaikinamas ankstesnis teismo sprendimas dėl gyvenimo skyrium.
Sutuoktiniams atnaujinus bendrą gyvenimą, jų turtas lieka atskirtas tol, kol jie sudaro naują vedybų sutartį ir pasirenka naują turto teisinį režimą. Gyvenimo skyrium pabaiga tretiesiems asmenims sukelia teisines pasekmes tik tuo atveju, jeigu sutuoktiniai sudaro naują vedybų sutartį ir ją įregistruoja LR CK 3.103 straipsnyje numatyta tvarka.
Jeigu sutuoktinių gyvenimas skyrium tęsiasi daugiau kaip vienerius metus po teismo sprendimo įsiteisėjimo, bet kuris sutuoktinis gali reikalauti santuoką nutraukti.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuoką negaliojančia pripažįsta tik teismas. Teismo sprendimu negaliojančia pripažinta santuoka negalioja ab initio. Santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės (žr. 9 priklauso nuo to, ar sutuoktiniai arba bent vienas iš jų, sudarydami santuoką, buvo sąžiningi. Tačiau bet kuriuo atveju įstatymas gina vaikų, kurių tėvų santuoka buvo pripažinta negaliojančia, teises (jie laikomi santuokiniais). Anuliavus santuoką, asmenys galis sudaryti kita santuoką arba įregistruoti partnerystę.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka gali būti pripažįstama negaliojančia, jei buvo pažeistos šios jos sudarymo sąlygos:
Santuoką leidžiama sudaryti tik su skirtingos lyties asmeniu.
Santuoka sudaroma laisva vyro ir moters valia. Bet koks grasinimas, prievarta, apgaulė ar kitokie valios trūkumai yra pagrindas santuoką pripažinti negaliojančia.
Santuoką leidžiama sudaryti asmenims, kurie santuokos sudarymo dieną yra aštuoniolikos metų. Norinčio tuoktis, tačiau neturinčio aštuoniolikos metų asmens prašymu teismas supaprastinto proceso tvarka turi teisę sumažinti tokio asmens santuokinį amžių, bet ne daugiau kaip dvejais metais. Nėštumas – svarbi priežastis sumažinti santuokinį amžių. Nėštumo atveju teismas gali leisti tuoktis asmeniui, nesulaukusiam šešiolikos metų.
Asmuo, įsiteisėjusiu teismo sprendimu pripažintas neveiksniu, negali sudaryti santuokos. Jeigu paaiškėja, kad yra iškelta byla dėl vieno iš ketinančių susituokti asmenų pripažinimo neveiksniu, santuokos registracija turi būti atidėta iki teismo sprendimo iškeltoje byloje įsiteisėjimo.
Sudaręs santuoką ir jos įstatymų nustatyta tvarka nenutraukęs asmuo negali sudaryti kitos santuokos.
Draudžiama tuoktis tėvams su vaikais, įtėviams su įvaikiais, seneliams su vaikaičiais, tikriems ir netikriems broliams su seserimis, pusbroliams su pusseserėmis, dėdėms su dukterėčiomis, tetoms su sūnėnais.
Fiktyvi santuoka taip pat gali būti pripažinta negaliojančia. Santuoka, sudaryta tik dėl akių, neturint tikslo sukurti šeimos teisinius santykius, gali būti pripažinta negaliojančia pagal vieno iš sutuoktinių arba prokuroro ieškinį.
Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia dėl tikrosios valios neišreiškimo. Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia pagal sutuoktinio ieškinį, jeigu jis įrodo, kad santuokos sudarymo momentu negalėjo suprasti savo veiksmų prasmės ir jų valdyti. Reikalauti santuoką pripažinti negaliojančia gali sutuoktinis, jeigu jis santuoką sudarė paveiktas grasinimo, prievartos ar apgaulės.
Sutuoktinis, davęs sutikimą sudaryti santuoką dėl esminės klaidos, gali reikalauti santuoką pripažinti negaliojančia. Klaida yra esminė, jeigu buvo suklysta dėl tokių su kitu sutuoktiniu susijusių aplinkybių, kurias žinodamas sutuoktinis nebūtų sutikęs sudaryti santuokos. Preziumuojama, kad klaida yra esminė, jeigu

buvo suklysta dėl: kito sutuoktinio sveikatos būklės ar lytinės anomalijos, dėl kurių normalus šeimos gyvenimas neįmanomas; to, kad kitas sutuoktinis padarė sunkų nusikaltimą.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Tėvų, kurie buvo susituokę ir kurių santuoka vėliau buvo pripažinta negaliojančia, vaikai laikomi santuokiniais. Jeigu abu sutuoktiniai buvo sąžiningi, t. y. nežinojo ir negalėjo žinoti, kad yra kliūčių sudaryti santuoką, tai santuoka, nors ir pripažinta negaliojančia, sukelia jiems tokias pat teisines pasekmes, kaip ir galiojanti santuoka, išskyrus paveldėjimo teisę. Aplinkybės, patvirtinančios sutuoktinio sąžiningumą, turi būti nurodytos teismo sprendime.

Santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės, kai vienas arba abu sutuoktiniai buvo nesąžiningi: kai sąžiningas buvo tik vienas sutuoktinis, negaliojanti santuoka suteikia jam tas teises, kurios pripažįstamos sutuoktiniui. Jeigu abu sutuoktiniai buvo nesąžiningi, tai negaliojanti santuoka jiems nesukuria sutuoktinių teisių ir pareigų. Kiekvienas jų turi teisę atsiimti savo turtą, taip pat ir padovanotą kitam sutuoktiniui. Sąžiningas ir išlaikymo reikalingas sutuoktinis turi teisę reikalauti priteisti iš nesąžiningo sutuoktinio išlaikymą, bet ne ilgiau kaip trejiems metams. Išlaikymo dydį nustato teismas, atsižvelgdamas į abiejų sutuoktinių turtinę padėtį. Išlaikymas priteisiamas periodinėmis išmokomis, mokamomis kas mėnesį, arba nustatyto dydžio vienkartine pinigų suma. Jeigu pasikeičia vieno sutuoktinio turtinė padėtis, suinteresuotas sutuoktinis gali kreiptis į teismą dėl išlaikymo padidinimo, sumažinimo arba jo išieškojimo nutraukimo. Išlaikymo mokėjimas sąžiningam sutuoktiniui savaime nutrūksta, jei jis sudaro naują santuoką arba pasibaigus trejų metų terminui, per kurį išlaikymas buvo mokamas.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Lietuvos įstatymai nenumato alternatyvių neteisminių priemonių, todėl su santuokos nutraukimu susijusius klausimus galima išspręsti tik kreipiantis į teismą.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Prašymas nutraukti santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu paduodamas vieno iš sutuoktinių gyvenamosios vietos apylinkės teismui. Prašyme turi būti nurodytas santuokos nutraukimo pagrindas, kaip pareiškėjas įvykdys savo pareigas kitam sutuoktiniui ir nepilnamečiams vaikams, bei kiti Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 384 str. nurodyti duomenys.

Prašymas nutraukti santuoką vieno sutuoktinio prašymu paduodamas pareiškėjo gyvenamosios vietos apylinkės teismui.

Ieškinys dėl santuokos nutraukimo esant sutuoktinio kaltei pareiškiamas apylinkės teismui pagal atsakovo gyvenamąją vietą. Jeigu ieškovas turi kartu su juo gyvenančių nepilnamečių vaikų, ieškinys dėl santuokos nutraukimo gali būti pareiškiamas taip pat apylinkės teismui pagal ieškovo gyvenamąją vietą.

Ieškinys dėl santuokos pripažinimo negaliojančia pareiškiamas pagal atsakovų ar vieno iš jų gyvenamąją vietą.

Prašymai dėl sutuoktinių gyvenimo skyrium (separacijos) nagrinėjami atsakovo gyvenamosios vietos teisme.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Lietuvos Respublikos Valstybės garantuojamos pagalbos įstatymas reglamentuoja nemokamos teisinės pagalbos teikimą mažas pajamas gaunantiems asmenis. Į šios teisinės pagalbos apimtį patenka ir šeimos bylos.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Taip. Sprendimą dėl santuokos nutraukimo arba pripažinimo negaliojančia galima apskųsti pagal bendrąsias nuostatas, reglamentuojančias apeliacijos procedūras.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Kitoje valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas dėl santuokos nutraukimo/gyvenimo skyrium nustatymo/santuokos pripažinimo negaliojančia Lietuvos Respublikoje yra pripažįstamas pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 nuostatas. Pagal šio reglamento nuostatas vienoje valstybėje narėje priimti teismo sprendimai kitose valstybėse narėse yra pripažįstami be jokių specialių procedūrų.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 suinteresuotoji šalis gali prieštarauti kitoje valstybėje narėje priimto sprendimo dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia pripažinimui Lietuvos Respublikoje.

Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 21 straipsnį kiekviena suinteresuotoji šalis gali apylinkės teismui pateikti prašymą nepripažinti Lietuvoje sprendimo, kuris buvo priimtas kitoje valstybėje narėje.

Asmuo, kurio atžvilgiu siekiama pripažinti sprendimą, taip pat gali ginčyti šio sprendimo pripažinimą Lietuvoje, atsižvelgiant į bylą dėl pripažinimo, kuri jau yra pradėta ir apylinkės teismui pripažinus sprendimą pagal tokį prašymą. Dėl to atsakovas šioje byloje gali reikšti prieštaravimus kitoje valstybėje narėje priimto sprendimo pripažinimui Lietuvoje, ginčydamas apylinkės teismo sprendimą, kuriuo pripažintas kitoje valstybėje narėje priimtas sprendimas. Pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 33 straipsnį apylinkės teismo sprendimas, priimtas byloje, susijusioje su kitoje valstybėje narėje priimto sprendimo pripažinimu, gali būti skundžiamas apygardos teisme.

Atsakovas gali prieštaravimus kitoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo pripažinimui reikšti remdamasis Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 22 straipsnyje nurodytais nepripažinimo pagrindais.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Gyvenimą skyrium (separaciją) ir santuokos nutraukimą nustato sutuoktinių nuolatinės gyvenamosios vietos teisė. Jeigu sutuoktiniai neturi bendros nuolatinės gyvenamosios vietos, taikoma paskutinės jų bendros nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės teisė, o kai tokios bendros vietos nėra, – bylą nagrinėjančio teismo valstybės teisė. Jeigu valstybės, kurios piliečiai yra abu sutuoktiniai, teisė draudžia nutraukti santuoką arba nustato specialias santuokos nutraukimo sąlygas, santuoka gali būti nutraukta pagal Lietuvos Respublikos įstatymus, kai vienas sutuoktinis taip pat yra ir Lietuvos Respublikos pilietis arba turi nuolatinę gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 17/12/2020
Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Liuksemburgas

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Liuksemburgo teisėje numatytas dviejų formų santuokos nutraukimas: santuokos nutraukimas abiejų sutuoktinių bendru sutikimu ir santuokos nutraukimas remiantis tuo, kad ji faktiškai iširo.

Santuokos nutraukimas abiejų sutuoktinių bendru sutikimu

Nutraukti santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu gali kartu prašyti abu sutuoktiniai, kai jie sutaria dėl santuokos iširimo ir jo padarinių.

Jei sutuoktiniai turi dalijamo turto, jį aprašo ir įvertina notaras. Tuomet sutuoktiniai savo nuožiūra susitaria dėl kiekvieno teisių į atitinkamą turtą. Tačiau jeigu turto, kurio aprašą reikia parengti, nėra, notaro paslaugos nereikalingos.

Sutuoktiniai taip pat turi susitarti dėl būsimos gyvenamosios vietos santuokos nutraukimo bylos nagrinėjimo metu, vaikų priežiūros bylos nagrinėjimo metu ir baigus ją nagrinėti, dėl to, kaip kiekvienas sutuoktinis padės auginti ir išlaikyti vaikus iki santuokos nutraukimo ir po jos, ir galiausiai – kokio dydžio išlaikymo išmoką vienas sutuoktinis mokės kitam sutuoktiniui bylos nagrinėjimo metu ir nutraukus santuoką. Šis susitarimas turi būti sudarytas raštu (pranc. *convention*), jį parengia advokatas arba notaras. Susitarimą turi patvirtinti teismas, kuris patikrina, ar susitarimas atitinka vaikų interesus ir ar jis neturi akivaizdžiai neproporcingo neigiamo poveikio vieno iš sutuoktinių interesams. Patvirtintas susitarimas yra teismo sprendimo dėl santuokos nutraukimo sudedamoji dalis.

Santuokos nutraukimas remiantis tuo, kad ji faktiškai iširo

Nutraukti santuoką remiantis tuo, kad ji faktiškai iširo gali prašyti vienas iš sutuoktinių arba, jeigu sutariama dėl santuokos nutraukimo principo, tačiau nesutariama dėl visų jo padarinių, prašymą gali kartu pateikti abu sutuoktiniai.

Ar santuoka faktiškai iširo, įrodinėjama tais atvejais, kai sutuoktiniai sutaria dėl santuokos nutraukimo principo arba kai nutraukti santuoką prašo tik vienas sutuoktinis ir, praėjus apmąstymų laikotarpiui, kuris negali būti ilgesnis negu trys mėnesiai ir kurį galima vieną kartą pratęsti, tas sutuoktinis neatsisako savo prašymo.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Liuksemburgo teisėje numatytas dviejų formų santuokos nutraukimas: santuokos nutraukimas abiejų sutuoktinių bendru sutikimu ir santuokos nutraukimas remiantis tuo, kad ji faktiškai iširo.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Sprendimu dėl santuokos nutraukimo santuoka panaikinama ir pasibaigia sutuoktinių tarpusavio ištikimybės, išlaikymo ir pagalbos pareigos.

Pagal Liuksemburgo teisę nė vienas asmuo negali naudoti kito vardo ar pavardės, nei yra įrašyta gimimo liudijime: asmuo, kuris nustojo naudoti tą vardą ar pavardę, turi vėl pradėti juos naudoti. Civilinės būklės pasikeitimas, pavyzdžiui, susituokus, nereiškia nė vieno iš sutuoktinių pavardės pakeitimo. Sutuoktinio pavardės priėmimas nėra įgyjama teisė. Kitas sutuoktinis turi sutikti, kad jo pavardė būtų naudojama.

Liuksemburgo teismai yra priėmę sprendimų dėl santuokos nutraukimo pasekmių asmens naudojamai pavardei.

Santuoką nutraukusi moteris gali toliau naudoti savo buvusio vyro pavardę tik jeigu jis su tuo sutinka; buvęs vyras bet kuriuo metu gali tokį sutikimą atšaukti. Buvęs vyras turi teisę savo nuožiūra prieštarauti tam, kad būtų naudojama jo pavardė, todėl teismai negali leisti santuoką nutraukusiai moteriai net ir profesiniais sumetimais toliau neribotą laiką naudoti vyro pavardę, jeigu vyras tam prieštarauja. Tačiau teismas, atsižvelgdamas į reputaciją, kurią žmona įgijo versdamasi savo profesija ir naudodama vyro pavardę, ir siekdamas užkirsti kelią bet kokiems finansiniams nuostoliams, gali nustatyti jai terminą, iki kurio ji turi informuoti savo klientus apie savąją pavardę (Apeliacinis teismas (pranc. *Cour*), 2006 m. gegužės 24 d., p. 33, 258.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Sprendimais dėl santuokos nutraukimo likviduojamas ir padalijamas sutuoktinių turtas. Jeigu vedybų sutartis nebuvo sudaryta, taikomas įstatymo nustatytas sutuoktinių turto teisinis režimas, pagal kurį bendrosios jungtinės nuosavybės taisyklės taikomos tik sudarius santuoką įgytam turtui. Nutraukus santuoką, bendroji sutuoktinių nuosavybė pasibaigia. Taikomi du pagrindiniai turto padalijimo etapai:

pirma, kiekvienas iš sutuoktinių atgauna visą turtą, kuris nebuvo bendrosios jungtinės nuosavybės dalis, jei tai yra įnašas natūra, arba bet kurį kitą turtą, į kurį jis buvo iškeistas;

antra, likviduojama bendroji jungtinė nuosavybė (turtas ir įsipareigojimai). Kiekvienam sutuoktiniui sudaromas jam priklausančios bendrosios jungtinės nuosavybės dalies ir kompensacijų, kurias jis turi mokėti už bendrąją jungtinę nuosavybę, aprašas.

Kai sutuoktinis galutiniu teismo sprendimu nuteisiamas už nusikalstamą veiką, numatytą Baudžiamojo kodekso (pranc. *Code pénal*) 372, 375, 376, 377, 393, 394, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 401 *bis*, 402, 403, 404, 405 ir 409 straipsniuose (seksualinis nusikaltimas, iššaginimas, tyčinis išpuolis, nepageidaujamas fizinis kontaktas, nužudymas ir tyčinis kūno sužalojimas, žmogžudystė, pasikėsinimas nužudyti, vaikžudystė ir nunuodijimas) ir padarytą santuokos laikotarpiu prieš kitą sutuoktinį arba tame pačiame namų ūkyje gyvenantį vaiką, arba už pasikėsinimą santuokos laikotarpiu padaryti nusikalstamą veiką prieš tuos pačius asmenis, numatytą Baudžiamojo kodekso 372, 375, 376, 377, 393, 394, 396, 397, 401, 403, 404 ir 405 straipsniuose, kito sutuoktinio prašymu jis netenka kito sutuoktinio jam suteiktų santuokinių privilegijų. Ir priešingai, nekaltas sutuoktinis išsaugo kito sutuoktinio jam suteiktas santuokines privilegijas, net jeigu tos privilegijos turėjo būti abipusės, o ši sąlyga nėra įvykdyta.

Kai santuokos laikotarpiu vienas sutuoktinis nustojo dirbti arba ėmė dirbti mažiau valandų, jis taikytinuose civilinės ir socialinės apsaugos teisės aktuose nustatytomis sąlygomis pagal bendrąją pensijų sistemą gali išpirkti atgaline data teisę į pensiją. Tuo tikslu sutuoktinis gali prašyti teismo, priimančio nutartį dėl santuokos nutraukimo, iki santuokos nutraukimo ir jeigu sutuoktiniui prašymo pateikimo metu nėra suėję daugiau kaip 65 metai, apskaičiuoti orientacinę sumą, grindžiamą atitinkamų sutuoktinių pajamų, gautų tuo laikotarpiu, kai sutuoktinis nedirbo arba dirbo mažiau valandų, skirtumu. Šios sumos

apskaičiavimo taisyklės išdėstytos 2018 m. rugsėjo 11 d. Didžiosios Hercogystės teisės akte dėl orientacinės sumos apskaičiavimo ir dėl Civilinio kodekso 252 straipsnyje nurodytų sumų mokėjimo ir kompensavimo taisyklių (pranc. *règlement grand-ducal du 11 septembre 2018 relatif au calcul du montant de référence et aux modalités de versement et de restitution des montants visés à l'article 252 du Code civil*). Šio teisės į pensiją išpirkimo atgaline data tikslais sutuoktinis, kuris nustojo dirbti arba pradėjo dirbti mažiau valandų, turi teisę iš kito sutuoktinio reikalauti 50 proc. orientacinės sumos, neviršijant bendrosios jungtinės nuosavybės turto arba bendrąja nuosavybe turimo turto, likusio įvykdžius įsipareigojimus, vertės. Šiam reikalavimui prilygstančią sumą privalo sumokėti sutuoktinis kreditorius.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Iš esmės tėvams nutraukus santuoką nepakinta sąlygos, kuriomis naudojamasi tėvų valdžia, nes ja ir toliau kartu naudojasi abu tėvai. Jie ir toliau turi kartu priimti svarbius sprendimus dėl savo vaiko gyvenimo (išlaikymo, auklėjimo, mokyklinio ugdymo ir kt.).

Teismas naudotis tėvų valdžia vienam iš tėvų paveda tik tuo atveju, jei tai atitinka vaiko interesus. Šiuo atveju paskirtas vienas iš tėvų savarankiškai priima sprendimus dėl vaiko. Tačiau kitas iš tėvų išlaiko teisę būti informuojamas apie vaiko išlaikymą bei auklėjimą ir išlaiko teisę tai stebėti. Jis arba ji taip pat turi teisę bendrauti ir gyventi su vaiku, jeigu nėra rimtų priežasčių, užkertančių tam kelią. Taigi, jeigu tėvai išsiskiria, kiekvienas iš jų privalo palaikyti ryšį su vaiku ir gerbti pastarojo ryšį su kitu tėvu.

Jeigu santuoka nutraukiama, tėvai turi ir toliau kartu prisidėti prie vaiko išlaikymo ir auginimo išlaidų, jeigu nenusprendžiama kitaip. Prisidedama mokant išlaikymo išmoką, kurios mokėjimas automatiškai nenutrūksta vaikui sulaukus pilnametystės. Išmoka gali būti mokama tiesiogiai pilnamečiam vaikui ir gali būti perskaičiuojama pagal vaiko poreikius bei kiekvieno iš tėvų kintančias pajamas bei išlaidas.

Kalbant apie vaiko gyvenamąją vietą, galimi du scenarijai (išskyrus išimtinį atvejį, kai teismas nusprendžia patikėti vaiką trečiajai šaliai):

vaikas gyvena su vienu iš tėvų. Šiuo atveju antrajam suteikiama teisė bendrauti ir gyventi su vaiku, jeigu nėra rimtų priežasčių, užkertančių tam kelią;

vaikas pakaitomis gyvena su kiekvienu iš tėvų – tokiu atveju teismas patikrina, ar ši kaitoma gyvenamoji vieta atitinka vaiko interesus. Kaitoma gyvenamoji vieta nebūtinai reiškia, kad vaikas gyvena su kiekvienu iš tėvų lygiai tiek pat laiko.

Kai sutuoktiniai sutaria dėl naudojimosi tėvų valdžia, vaiko nuolatinės ir kitos gyvenamosios vietos, teisės bendrauti ir gyventi su vaiku ir dėl to, kaip kiekvienas sutuoktinis padės išlaikyti ir auginti vaiką, jie gali šį susitarimą pateikti teismui santuokos nutraukimo proceso metu. Teismas, priimdamas sprendimą, gali į šį susitarimą atsižvelgti, jeigu jis mano, kad susitarimas atitinka vaiko interesus, o sutuoktiniai savo sutikimą davė laisva valia.

Tėvams nutraukus santuoką, vaikai nepraranda privilegijų, kurias būtų gavę priešingu atveju. Šiuo klausimu jų statusas toks pat kaip ir santuokos nenutraukusių tėvų vaikų.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Teismas gali įpareigoti vieną iš sutuoktinių mokėti išlaikymą kitam sutuoktiniui. Šis išlaikymas nustatomas pagal sutuoktinio, kuriam jis yra mokėtinas, poreikius ir neturi viršyti kito sutuoktinio pajėgumo jį mokėti. Jeigu sutuoktiniai sutaria, teismas gali nuspręsti, kad šis išlaikymas bus sumokamas vienkartine išmoka; teismas nustatys šios išmokos sumą ir mokėjimo sąlygas.

Nustatydamas poreikius ir pajėgumą mokėti išlaikymą, teismas, be kitų dalykų, atsižvelgia į toliau nurodytus aspektus:

1. sutuoktinių amžių ir sveikatos būklę;
2. santuokos trukmę;
3. buvusį ar būsimą vaikams auginti skirtą laiką;
4. sutuoktinių profesines kvalifikacijas ir padėtį darbo rinkoje;
5. sutuoktinių galimybes susirasti naują darbą;
6. esamas ir numatomas sutuoktinių teises;
7. sutuoktinių turtą – kapitalą ir pajamas po to, kai likviduojama sutuoktinių turto bendroji jungtinė nuosavybė.

Išlaikymas negali būti mokamas ilgiau, negu truko santuoka, išskyrus išimtines aplinkybes.

Išskyrus atvejus, kai išlaikymas mokamas vienkartine išmoka, jis gali būti keičiamas ir nutraukiamas.

Kai sutuoktinis galutiniu teismo sprendimu nuteisiamas už nusikalstamą veiką, numatytą Baudžiamojo kodekso 372, 375, 376, 377, 393, 394, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 401 *bis*, 402, 403, 404, 405 ir 409 straipsniuose (seksualinis nusikaltimas, iššaginimas, tyčinis išpuolis, nepageidaujamas fizinis kontaktas, nužudymas ir tyčinis kūno sužalojimas, žmogžudystė, pasikėsinimas nužudyti, vaikžudystė ir nunuodijimas) ir padarytą santuokos laikotarpiu prieš kitą sutuoktinį arba tame pačiame namų ūkyje gyvenantį vaiką, arba už pasikėsinimą santuokos laikotarpiu padaryti nusikalstamą veiką prieš tuos pačius asmenis, numatytą Baudžiamojo kodekso 372, 375, 376, 377, 393, 394, 396, 397, 401, 403, 404 ir 405 straipsniuose, kito sutuoktinio prašymu jis netenka visų teisių į išlaikymą.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Nustačius teisėtą gyvenimą skyrium (separaciją), susilpnėja santuokiniai ryšiai, tačiau jie nėra nutraukiami: sutuoktiniai nebeprivalo gyventi kartu, tačiau išlieka jų ištikimybės ir tarpusavio išlaikymo pareigos.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo pagrindai sutampa su santuokos nutraukimo remiantis tuo, kad ji faktiškai iširo, pagrindais.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Nustačius teisėtą gyvenimą skyrium (separaciją), turtas visada turi būti atskiriamas. Jeigu teisėtas gyvenimas skyrium (separacija) truko trejus metus, bet kuris iš sutuoktinių gali kreiptis į teismą dėl santuokos nutraukimo. Teismas nutraukia santuoką, jeigu kitas sutuoktinis nedelsdamas nesutinka nutraukti gyvenimo skyrium (separacijos).

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuokos pripažinimas negaliojančia reiškia, kad santuoka tokia pripažįstama teismo sprendimu. Kitaip tariant, santuoka laikoma niekada nebuvusia sudaryta.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka gali būti pripažįstama negaliojančia remiantis šiais pagrindais:

santuoka buvo sudaryta sutuoktiniams nedavus laisvo sutikimo. Taip yra tuo atveju, jeigu buvo naudojama prievarta arba jeigu susijęs asmuo suklydo dėl esminių kitos šalies savybių;

santuoka sudaryta be tėvų sutikimo (arba teismo leidimo), jeigu santuokos sudarymo metu vienas iš sutuoktinių buvo nepilnametis;

bigamija: taip yra tuo atveju, jeigu kuris nors sutuoktinis santuokos sudarymo metu jau buvo susituokęs su kitu asmeniu;

tarp sutuoktinių yra tam tikras giminystės ryšys;

tai yra fiktyvi santuoka, kurios tikslas – gauti naudos, susijusios su gyventojo statusu;

nebuvo laikomasi oficialių santuokos sudarymo reikalavimų: santuoka sudaryta be liudininkų, santuoką patvirtino asmuo, kuris nebuvo tinkamus įgaliojimus turintis valstybės tarnautojas.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Negaliojančia pripažinta santuoka vis tiek sukelia teisines pasekmes (tai vadinama fiktyvios santuokos (pranc. *mariage putatif*) teorija:
abiem sutuoktiniams, jeigu jie sąžiningai sudarė santuoką;
vienam sutuoktiniui, kuris veikė sąžiningai;
iš šios santuokos gimusiems vaikams, net jeigu nė vienas iš sutuoktinių neveikė sąžiningai.
Tačiau negaliojančia pripažinta santuoka niekada nesukelia teisinių pasekmių sutuoktiniui, kuris veikė nesąžiningai.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Liuksemburge santuokos gali būti nutraukiamos tik teismo sprendimu; santuokos niekada negalima nutraukti neteisminiais būdais arba tarpininkavimu. Tačiau šeimos taikinimas gali būti naudojamas sprendžiant klausimus, susijusius su bendrosios jungtinės nuosavybės likvidavimu ir padalijimu, išlaikymo pareigomis ir santuokos išlaidų apmokėjimu, vaikų išlaikymo pareigomis arba tėvų valdžios įgyvendinimu.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Kur reikia pateikti prašymą?

Prašymai dėl santuokos nutraukimo arba **teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo** turi būti pateikiami sutuoktinių bendros nuolatinės gyvenamosios vietos apygardos teismui (pranc. *tribunal d'arrondissement*), arba, jeigu tokios vietos nėra, atsakovo nuolatinės gyvenamosios vietos, o jeigu santuoka nutraukiama abiejų sutuoktinių bendru sutikimu – vienos iš šalių nuolatinės gyvenamosios vietos apygardos teismui, laikantis 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančiame Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, nustatytų taisyklių.

Prašymai dėl santuokos pripažinimo negaliojančia turi būti pateikiami vietos, kurioje yra šeimos namai, apygardos teismui, o jeigu tėvai gyvena atskirai – bendros tėvų valdžios atveju vieno iš tėvų, su kuriuo nepilnamečiai vaikai įprastai gyvena, gyvenamosios vietos apygardos teismui arba vieno iš tėvų, kuriam vienam priklauso tėvų valdžia, gyvenamosios vietos apygardos teismui arba kitais atvejais – proceso nepradėjusio asmens gyvenamosios vietos apygardos teismui. Kai pateikiami bendri prašymai, šalys pasirenka vienos iš šalių gyvenamosios vietos apygardos teismą. Šios taisyklės taikomos laikantis minėtame Reglamente (EB) Nr. 2201/2003 nustatytų taisyklių.

Prašymus nagrinėja šeimos bylų teisėjas (pranc. *juge aux affaires familiales*).

Oficialieji reikalavimai, kurių reikia laikytis, ir dokumentai, kuriuos reikia pateikti

Santuoka bendru sutikimu nutraukiama keliais etapais. Jeigu yra kokio nors dalijamo turto, sutuoktiniai turi kreiptis į notarą dėl turto aprašymo ir viso kilnojamojo ir nekilnojamojo turto įvertinimo. Sutuoktiniai savo nuožiūra susitaria dėl kiekvieno teisių į atitinkamą turtą. Be to, jie turi sudaryti susitarimą, kuriame aptariami įvairūs klausimai, įskaitant sutuoktinių gyvenamąją vietą bylos nagrinėjimo metu, kiekvieno vaiko globą ir turto administravimą, teises bendrauti su vaikais, tai, kaip kiekvienas sutuoktinis padės auginti ir išlaikyti vaikus ir kokio dydžio išlaikymo išmoką vienas sutuoktinis mokės kitam. Šį susitarimą turi parengti advokatas arba notaras.

Byla teisme pradedama bendro sutuoktinių prašymo pateikimu teismo kanceliarijai. Norint pradėti nagrinėti bylą teisme, advokato nereikia.

Prašyme turi būti nurodyta:
1. jo data;
2. sutuoktinių pavardės, vardai, profesijos ir adresas (-ai);
3. sutuoktinių gimimo datos ir vietos;
4. kai taikytina, bendrų vaikų tapatybė;
5. prašymo dalykas;
6. trumpas faktų ir pagrindų, kuriais remiamasi, išdėstymas.

Kartu su prašymu turi būti pateiktas ne tik minėtas susitarimas, bet ir toliau nurodyti dokumentai:
1. santuokos liudijimas;
2. sutuoktinių gimimo liudijimai;
3. bendrų vaikų gimimo liudijimai;
4. sutuoktinių pilietybę patvirtinantis dokumentas;
5. kai taikytina, susitarimas, kuriuo nustatoma sutuoktinių santuokos nutraukimui taikytina teisė pagal 2010 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamento (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje, 5 straipsnį, naudojant tame reglamente nustatytas formas. Susitarime dėl santuokos nutraukimo abiejų sutuoktinių bendru sutikimu sutuoktiniai taip pat gali nustatyti santuokos nutraukimui taikytiną teisę pagal Reglamento (ES) Nr. 1259/2010 5 straipsnį, naudodami minėtame reglamente nustatytas formas;
6. bet kuris kitas dokumentas, kurį sutuoktiniai ketina naudoti.

Jeigu kartu su prašymu pateikiamas priemones ir dokumentus, kuriuos šalys ketina naudoti, išdavė užsienio valstybės institucija, kai taikytina, jie turi būti legalizuoti.

Kai **santuoka nutraukiama remiantis tuo, kad ji faktiškai iširo,** arba **nustatomas teisėtas gyvenimas skyrium (separacija)**, turi dalyvauti advokatas. Byla apygardos teisme pradedama pateikus prašymą teismo kanceliarijai.

Prašyme turi būti nurodyta:
1. jo data;
2. sutuoktinių pavardės, vardai, profesijos ir adresai;
3. sutuoktinių gimimo datos ir vietos;
4. kai taikytina, bendrų vaikų tapatybė;
5. prašymo dalykas;
6. trumpas faktų ir pagrindų, kuriais remiamasi, išdėstymas.

Prašyme taip pat gali būti išdėstomi prašymai taikyti laikinąsias apsaugos priemones, susijusias su sutuoktinių ir jų vaikų asmeniu, išlaikymu ir turtu.

Kartu su prašymu turi būti pateikiami toliau nurodyti dokumentai:
1. santuokos liudijimas;
2. sutuoktinių ar pareiškėjo gimimo liudijimai;
3. bendrų vaikų gimimo liudijimai;
4. sutuoktinių ar pareiškėjo pilietybę patvirtinantis dokumentas;
5. kai taikytina, susitarimas, kuriuo nustatoma sutuoktinių santuokos nutraukimui taikytina teisė pagal 2010 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamento (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje, 5 straipsnį, naudojant tame reglamente nustatytas formas;
6. kai taikytina, susitarimo dėl santuokos nutraukimo pasekmių, dėl kurių sutuoktiniai sutaria, projektas;

7. kai taikytina, nuosprendžio, kuriuo sutuoktinis nuteisiamas už kurią nors iš 3.2 ir 3.4 klausimuose nurodytų nusikalstamų veikų, kopija;
8. bet kuris kitas dokumentas, kurį pareiškėjas (-ai) ketina naudoti.
Jeigu kartu su prašymu pateikiamas priemones ir dokumentus, kuriuos šalys ketina naudoti, išdavė užsienio valstybės institucija, kai taikytina, jie turi būti legalizuoti.
Kai teikiamas prašymas **dėl santuokos pripažinimo negaliojančia**, byla teisme pradedama pateikus prašymą teismo kanceliarijai. Norint pradėti bylą teisme, advokato nereikia. Prašyme turi būti nurodyta:
1. jo data;
2. šalių pavardės, vardai ir adresai;
3. šalių gimimo datos ir vietos;
4. prašymo dalykas;
5. trumpas faktų ir pagrindų, kuriais remiamasi, išdėstymas.
Jeigu kartu su prašymu pateikiamas priemones ir dokumentus, kuriuos šalys ketina naudoti, išdavė užsienio valstybės institucija, kai taikytina, jie turi būti legalizuoti.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Asmenys, kurių pajamos laikomos nepakankamomis pagal Liuksemburgo teisę, gali gauti teisinę pagalbą. Norėdami gauti šią pagalbą, asmenys turi užpildyti klausimyną, kurį gali pateikti Liuksemburgo advokatūra (pranc. *Barreau de Luxembourg*), ir nusiųsti jį vietos advokatūros (*Bâtonnier de l'Ordre des avocats*) pirmininkui, o pastarasis priims sprendimą.
Teisinė pagalba apima visas teismo proceso, procedūrų ar veiksmų, dėl kurių ji suteikiama, išlaidas. Pavyzdžiui, ji apima žyminius mokesčius ir registracijos išlaidas; teismo pareigūnų mokesčius, advokatų mokesčius, teismo antstolių išlaidas ir mokesčius, notarų išlaidas ir mokesčius, techninių darbuotojų išlaidas ir mokesčius, išmokas liudytojams ir vertėjų raštu ir žodžiu mokesčius; mokesčius už pažymas apie užsienio teisės normas (pranc. *certificats de coutume*); kelionės išlaidas; su registracijos, hipotekos ir suvaržymų oficialiaisiais reikalavimais susijusias rinkliavas ir mokesčius ir prireikus išlaidas už skelbimus spaudoje.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Liuksemburge šios rūšies sprendimą galima apskųsti apeliacine tvarka. Iš esmės apeliacinis skundas turi būti paduotas per 40 dienų, tačiau terminą galima pratęsti, jeigu pareiškėjas gyvena užsienyje. Visus apeliacinius skundus nagrinėja Aukščiausiasis Teismas (pranc. *Cour supérieure de justice*).

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, sprendimai dėl santuokos nutraukimo, teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia, kuriuos priėmė kitos Europos Sąjungos valstybės narės teismas, yra automatiškai pripažįstami Liuksemburgo Didžiojoje Hercogystėje. Kad sprendimas būtų pripažintas, nereikia imtis jokių priemonių.
Liuksemburge civilinės būklės aktai pagal galutinį Europos Sąjungos valstybės narės teismo sprendimą ištaisomi netaikant jokių išankstinių procedūrų. Nuoroda į teismo sprendimą, kuriuo nutraukiama santuoka, turi būti įrašoma santuokos liudijimo ir sutuoktinių gimimo liudijimų paraštėse. Jei santuoka buvo sudaryta užsienyje, teismo sprendimas turi būti įrašytas į tos savivaldybės, kurioje buvo įregistruotas santuokos liudijimas, civilinės būklės aktų registrą arba Liuksemburgo miesto civilinės būklės aktų registrą, taip pat kiekvieno sutuoktinio gimimo liudijimų paraštėse turi būti įrašyta nuoroda.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Kiekviena suinteresuotoji šalis gali kreiptis į apygardos teismo pirmininką su prašymu atsisakyti pripažinti sprendimą dėl santuokos nutraukimo, teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia, kurį priėmė kitos Europos Sąjungos šalies teismas.
Apygardos teismo pirmininkas sprendimą priima nedelsdamas. Asmuo, kurio atžvilgiu pateiktas prašymas dėl atsisakymo pripažinti sprendimą, šioje bylos stadijoje negali pateikti jokių pastabų. Prašymas patenkinamas tik šiais pagrindais:
teismo sprendimas akivaizdžiai prieštarauja viešajai tvarkai;
priimant šį sprendimą nebuvo gerbiamos atsakovo teisės;
teismo sprendimas nesuderinamas su kitoje susijusioje byloje priimtu sprendimu.
Bet kuri šalis apygardos teismo pirmininko sprendimą apeliacine tvarka gali apskųsti apeliaciniam teismui (pranc. *Cour d'appel*). Apeliacinio skundo nagrinėjimo stadijoje turi būti išklausomos abi šalys. Apeliacinio teismo sprendimas dėl teisės klausimų gali būti skundžiamas Kasaciniam Teismui (pranc. *Cour de cassation*).

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Liuksemburgo Didžioji Hercogystė taiko 2010 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje ir kuris nuo 2012 m. birželio 21 d. taikomas Austrijoje, Belgijoje, Bulgarijoje, Estijoje (nuo 2018 m. vasario 11 d.), Prancūzijoje, Vokietijoje, Graikijoje (nuo 2015 m. liepos 29 d.), Vengrijoje, Italijoje, Latvijoje, Lietuvoje (nuo 2014 m. gegužės 22 d.), Liuksemburge, Maltoje, Portugalijoje, Rumunijoje, Slovėnijoje ir Ispanijoje. Šiame reglamente nurodyta, kad sutuoktiniai gali susitarti dėl santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės taikymo, jeigu ši teisė yra:
valstybės, kurioje susitarimo sudarymo metu yra sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta, teisė, arba
valstybės, kurioje buvo sutuoktinių paskiausia įprastinė gyvenamoji vieta, jeigu susitarimo sudarymo metu vienas iš sutuoktinių joje tebegyvena, teisė, arba
valstybės, kurios pilietybę susitarimo sudarymo metu turi vienas iš sutuoktinių, teisė, arba
teismo vietos teisė.
Pagal tą patį reglamentą, jeigu nėra pirmesnėje dalyje minėto susitarimo, santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikoma:
valstybės, kurioje yra sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta bylos iškėlimo teisme metu, teisė, arba, jeigu ši sąlyga netenkinama,
valstybės, kurioje buvo paskiausia sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta, teisė, jeigu gyvenimo toje valstybėje laikotarpis baigėsi likus ne daugiau nei vieniems metams iki bylos iškėlimo teisme ir jei bylos iškėlimo teisme metu vienas iš sutuoktinių toje valstybėje tebegyvena, arba, jeigu ši sąlyga netenkinama,
valstybės, kurios pilietybę bylos iškėlimo teisme metu turi abu sutuoktiniai, teisė, arba, jeigu ši sąlyga netenkinama,
valstybės, kurios teisme iškelta byla, teisė.
Jeigu Reglamentas (EB) Nr. 1259/2010 netaikomas, santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium pagal Liuksemburgo teisę taikoma:
sutuoktinių pilietybės valstybės teisė, jeigu jie turi tą pačią pilietybę;
faktinės bendros nuolatinės sutuoktinių gyvenamosios vietos valstybės teisė, jeigu jie turi skirtingas pilietybes;
jeigu skirtingų pilietybių sutuoktiniai neturi faktinės bendros nuolatinės gyvenamosios vietos, taikoma Liuksemburgo teisė.

Susijusios nuorodos
Brošiūra Le divorce au Grand-Duché de Luxembourg;
LEGILUX;
Portail de la Justice.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.



Paskutinis naujinimas: 17/12/2020
Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Vengrija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Teismas santuoką gali nutraukti vieno arba abiejų sutuoktinių prašymu, jeigu santuoka visiškai ir negrįžtamai iširo. Nutraukiant santuoką visų pirma reikia atsižvelgti į sutuoktinių bendrų nepilnamečių vaikų interesus.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Santuoka gali būti nutraukiama remiantis tuo, kad ji visiškai ir negrįžtamai iširo. Šiuo atžvilgiu teismas renka įrodymus. Teismas taip pat gali savo iniciatyva priimti nutartį dėl įrodymų rinkimo. Galutinis ir bendras (bendru sutarimu) sutuoktinių laisva valia ir nepatiriant netinkamos įtakos pareikštas noras nutraukti santuoką rodo, kad jų santuoka iširo visiškai ir negrįžtamai. Kad santuoka visiškai ir negrįžtamai iširo, galima nustatyti visų pirma tuomet, kai sutuoktiniai nebegyvena kartu kaip pora ir kai, atsižvelgiant į tai, dėl ko pora pradėjo gyventi skyrium, ir į gyvenimo skyrium (separacijos) trukmę, sutuoktinių susitaikymas yra mažai tikėtinas.
Galutinis ir bendras (bendru sutarimu) sutuoktinių laisva valia ir nepatiriant netinkamos įtakos pareikštas noras nutraukti santuoką yra laikomas pakankamu santuokos iširimo įrodymu. Todėl esant tokiam bendram sutuoktinių pareiškimui nereikia išsamiai nagrinėti pirmiau minėtų gyvenimo skyrium priežasčių.
Sutuoktinių sprendimas gali būti laikomas galutiniu, jeigu jie susitarė dėl tėvų pareigų savo bendriems vaikams vykdymo, vaiko matymosi su antruoju iš tėvų tvarkos, išlaikymo išmokos, šeimos būsto naudojimo ir, jei reikalinga, sutuoktinio išlaikymo (šį sutuoktinių susitarimą turi patvirtinti teismas). Jeigu sutuoktiniai kartu sutaria dėl tėvų pareigų vykdymo, jie neturi susitarti dėl matymosi su vaiku tvarkos. Tačiau jie turi nustatyti vaiko gyvenamąją vietą. Todėl klausimai, dėl kurių turi susitarti bendru sutarimu santuoką nutraukiantys sutuoktiniai, priklauso nuo to, ar sutuoktiniai nusprendžia kartu vykdyti tėvų pareigas, ar ne.
Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad, kitaip nei ankstesniuose teisės aktuose, sutuoktinių susitarimas dėl santuokinio turto padalijimo nėra reglamentuojamas Civiliniame kodekse.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

Santuoka pasibaigia sutuoktiniams nutraukus santuoką. Nutraukus santuoką, teisė globoti ir išlaikyti bendrą vaiką, tėvo (motinos) ir vaiko matymosi tvarka, kurio nors sutuoktinio išlaikymas, šeimos būsto naudojimas ir, jeigu tėvams toliau priklauso bendra tėvų atsakomybė, vaiko gyvenamoji vieta nustatoma teisminiame šalių pasiektame susitarime, atitinkančiame įstatymo reikalavimus, arba, jeigu sutuoktiniai susitarimo nesudaro, teismo sprendime. Teismas santuoką gali nutraukti sutuoktiniams net ir nesusitarus dėl bendro santuokinio turto padalijimo.

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Nutraukus santuoką arba ją pripažinus negaliojančia, buvę sutuoktiniai toliau naudoja gyvenant susituokus turėtą pavardę. Norėdami pasikeisti pavardę, sutuoktiniai, nutraukus santuoką arba pripažinus ją negaliojančia, apie tai turi informuoti vyriausiąjį registratorių. Tačiau buvusi žmona niekada negali naudoti buvusio vyro pavardės, turinčios priesagą, kuri rodo jos, kaip sutuoktinės, statusą, jeigu gyvendama susituokusi ji šios pavardės nenaudojo. Buvusio vyro prašymu teismas gali uždrausti buvusiai žmonai naudoti jo pavardę tokia forma, kad būtų galima nustatyti jo tapatybę, jeigu žmona už tyčinį nusikaltimą buvo nuteista laisvės atėmimo bausme. Jeigu buvusi žmona sudaro naują santuoką, ji nebegali naudoti buvusio vyro pavardės, turinčios priesagą, rodančią jos, kaip sutuoktinės, statusą. Ji šios teisės atgauti negali net jeigu ir vėl nutraukia santuoką.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Santuokos nutraukimo atveju buvę sutuoktiniai nebeturi bendro turto ir kiekvienas iš jų gali prašyti padalyti gyvenant susituokus įgytą turtą. Jie gali prašyti kompensuoti bendro turto investicijas į jų atskirą turtą, taip pat savo atskiro turto investicijas į bendrą turtą ir turto valdymo ir išlaikymo išlaidas. Prašymo kompensuoti išlaidas pateikti negalima, jeigu sutuoktiniai atsisakė savo teisių į atitinkamas lėšas. Kompensacija už atskiro turto naudojimą arba sunaudojimą gyvenant susituokus gali būti mokama tik išimtiniais ir tinkamai pagrįstais atvejais. Buvusių sutuoktinių bendro turto dalis, kuri jiems priklauso santuokos nutraukimo metu, jei įmanoma, turi būti paskirstoma natūra. Santuokos nutraukimo metu turimas atskiras turtas taip pat turi būti paskirstomas natūra. Jeigu dėl kurios nors priežasties to padaryti neįmanoma arba dėl tokio paskirstymo turto vertė iš esmės sumažėtų, ginčo atveju konkretų turto padalijimo būdą nustato teismas. Prašymo kompensuoti išlaidas pateikti negalima dėl nesamo bendro arba atskiro turto, jeigu sutuoktiniai nutraukdami santuoką neturi bendro turto, o šalis skolininkė taip pat neturi atskiro turto.
Jeigu bendras sutuoktinių turtas padalijamas remiantis sutuoktinių sudaryta sutartimi, tokia sutartis laikoma galiojančia tik tuo atveju, jeigu tai yra viešas arba privatus rašytinis advokato pasirašytas dokumentas. Ši nuostata netaikoma dalijant kilnojamąjį turtą, kuris yra bendra sutuoktinių nuosavybė, jeigu toks turtas dalijamas priverstinai.
Jeigu sutuoktiniai nesudarė sutarties dėl bendro turto padalijimo arba sudarytoje sutartyje nėra reguliuojami visi reikalavimai, kurie gali kilti nutraukiant santuoką, dėl bendro sutuoktinių turto padalijimo ir reikalavimų patenkinimo gali būti kreipiamasi į teismą. Teismas privalo užtikrinti, kad tenkinant turtinius reikalavimus nė vienam sutuoktiniui nebūtų suteikiama nepagrįstos finansinės naudos.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Tėvai turi pareigą dalytis su savo nepilnamečiu vaiku savo turimomis pragyvenimo lėšomis net ir tais atvejais, kai tėvams lėšų gali tekti mažiau. Ši taisyklė netaikoma, jeigu vaikas savo pagrįstus poreikius gali patenkinti gaudamas atlyginimą už dirbamą darbą ar pajamų iš savo turto arba jeigu vaikas turi tiesioginį giminaitį, kuriam gali būti nustatyta pareiga mokėti išlaikymą. Tėvas (motina), kuriam (-iai) priklauso globos teisė, teikia išlaikymą natūra, o vaiko neglobojantis (-i) tėvas (motina) išlaikymą moka visų pirma grynaisiais pinigais (išlaikymo išmoka).
Jeigu pareiga mokėti išlaikymo išmoką nustatoma teismo nurodymu, juo nustatomas fiksuotas mokėtinos išlaikymo išmokos dydis. Teismas savo sprendime gali nustatyti, kad mokėtinos išlaikymo išmokos dydis automatiškai kitiems metams nuo einamųjų metų sausio 1 d. turi būti tikslinamas kiekvienais metais atsižvelgiant į vartotojų kainų indeksą, kurį skelbia Vengrijos valstybinis statistikos departamentas.
Jei įmanoma, tėvų pareigų vaiko atžvilgiu vykdymo klausimai turi būti aptariami bendrame tėvų sudarytame susitarime.
Jeigu tėvai nesudaro susitarimo dėl šių klausimų, teismas globos teises suteiks tam tėvui (motinai), kuris (-i), teismo manymu, gali sudaryti geresnes sąlygas vaiko fizinei, protinei ir moralinei raidai. Jeigu nustačius vaiko globą kuriam nors iš tėvų kiltų pavojus vaiko interesams, teismas gali suteikti globos teises trečiajam asmeniui, jeigu toks asmuo pats siekia gauti teisę globoti vaiką.
Vaikas turi teisę tiesiogiai asmeniškai matytis su atskirai gyvenančiu (-ia) tėvu (motina). Atskirai gyvenantis (-i) tėvas (motina) turi teisę ir pareigą reguliariai palaikyti asmeninius santykius ir tiesiogiai bendrauti su vaiku (teisė bendrauti su vaiku). Tėvas (motina) arba kitas globos teises turintis asmuo negali pažeisti šios teisės bendrauti su vaiku.
Tėvas (motina), kuriam (-iai) priklauso globos teisė ir atskirai gyvenantis (-i) tėvas (motina) privalo tarpusavyje bendradarbiauti ir, atsižvelgdami į pagarbą šeimos gyvenimui ir kitos šalies teisę į ramų gyvenimą, užtikrinti tinkamą vaiko raidą. Globos teisę turintis tėvas (motina) turi reguliariai teikti atskirai gyvenančiam (-iai) tėvui (motinai) informaciją apie vaiko raidą, sveikatą ir mokymąsi ir negali slėpti tokios informacijos, jeigu ją prašo pateikti atskirai gyvenantis (-i) tėvas (motina).
Atskirai gyvenantys tėvai kartu įgyvendina savo teises, susijusias su esminių klausimų dėl vaiko ateities sprendimu, net jeigu globos teisė, remiantis tėvų bendru susitarimu arba teismo sprendimu, suteikta vienam iš tėvų, išskyrus atvejus, kai atskirai gyvenančio (-ios) tėvo (motinos) tėvų teisės yra apribotos arba teismas jas panaikino. Svarbiausi su vaiko ateitimi susiję klausimai apima nepilnamečio vaiko vardo ar pavardės naudojimą ar keitimą, jo gyvenamosios vietos nustatymą, jei tai nėra vaiką globojančio tėvo (motinos) gyvenamoji vieta, vietos užsienyje siekiant nuolat apsigyventi arba įsikurti nustatymą, taip pat vaiko pilietybę, švietimą ir karjerą.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Sutuoktinis gali reikalauti išlaikymo iš kito sutuoktinio nustačius teisėtą gyvenimą skyrium (separaciją) arba, jeigu santuoka nutraukiama, buvęs sutuoktinis gali reikalauti tokio išlaikymo iš kito buvusio sutuoktinio, jeigu jam reikalingas išlaikymas ne dėl jo kaltės, išskyrus atvejus, kai (buvęs) sutuoktinis, kuris prašo išlaikymo, nėra vertas jo gauti dėl savo elgesio gyvenant susituokus. Mokamas išlaikymas jokiu būdu neturėtų kelti pavojaus buvusio sutuoktinio, kuris turi pareigą jį mokėti, ir asmens (-ų), kurį (-iuos) jis privalo išlaikyti kartu su išlaikymo reikalaujančiu sutuoktiniu, gyvenimo sąlygoms. Pareiga mokėti išlaikymą gali galioti ribotą terminą, jeigu galima daryti prielaidą, kad išlaikymo prašančios šalies pasibaigus tokiam terminui nebereikės išlaikyti.
Jeigu sutuoktinis arba buvęs sutuoktinis, atsižvelgdamas į savo pablogėjusią padėtį, išlaikymo prašo praėjus daugiau nei penkeriems metams nuo teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) pradžios, toks prašymas gali būti patenkinamas tik remiantis teisingais pagrindais ir išimtiniais atvejais. Jeigu sutuoktiniai kartu kaip pora gyveno trumpiau nei metus ir neturi gyvenant susituokus gimusių bendrų vaikų, buvęs sutuoktinis, kuriam reikalingas išlaikymas, turi teisę jį gauti tik tokį laikotarpį, kurį truko jų bendras gyvenimas. Atsižvelgdamas į teisingus pagrindus ir išimtines aplinkybes, teismas gali priimti nutartį dėl išlaikymo mokėjimo ilgesnį laikotarpį.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Sutuoktinių teisėtas gyvenimas skyrium (separacija) reiškia bendro jų santuokinio gyvenimo pabaigą. Pradėjus gyventi skyrium, be kita ko, galima kreiptis į teismą dėl sutuoktinių turto padalijimo.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Sutuoktinių bendro gyvenimo kaip porai pradžią ir pabaigą, taip pat laikotarpį, kuriuo jie turėjo bendrą turtą, teismas nustatys savo nuožiūra. Veikdamas savo nuožiūra, teismas privalo ypač atidžiai išnagrinėti įvairius sutuoktinių gyvenimo susituokus aspektus (seksualiniai santykiai, ekonominė priklausomybė, bendri šeimos namai ir ūkis, poros vienybės požymiai, auginami bendri vaikai, giminaičiai, rūpinimasis kurio nors sutuoktinio vaiku ir t. t.). Todėl teismas, kartu nagrinėdamas visus tarpusavyje susijusius ekonominius, šeimos, emocinius ir sąmoningumo aspektus, nustato, ar sutuoktinių, kaip susituokusios poros, bendras gyvenimas tęsiasi, ar baigėsi. Tai, kad nėra vieno arba kelių išvardytų aspektų, nebūtinai reiškia, kad bendras sutuoktinių, kaip susituokusios poros, gyvenimas baigėsi, ypač tais atvejais, kai tai galima pagrįsti objektyvia priežastimi.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Nustačius teisėtą gyvenimą skyrium (separaciją), kuris reiškia sutuoktinių bendro gyvenimo pabaigą, sutuoktiniai gali be jokių kliūčių siekti pasidalyti santuokinį turtą. Šiame etape santuoka dar nėra teisiškai pripažinta negaliojančia, tačiau sutuoktiniai gali savarankiškai įgyti turtą, išskyrus anksčiau įgytą jų bendrą turtą. Sprendimus dėl šio turto sutuoktiniai gali priimti tik kartu, nes sutikimas nebepreziumuojamas. Jeigu sutuoktiniai turi bendrų vaikų, jie turi susitarti dėl bendro tėvų pareigų vykdymo.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuoka gali būti laikoma pripažinta negaliojančia tik tuo atveju, jeigu ją negaliojančia paskelbia teismas, kuris, išnagrinėjęs bylą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, šiuo klausimu priima sprendimą. Sprendimas dėl santuokos pripažinimo negaliojančia taikomas kiekvienam susijusiam asmeniui. Teisinės pasekmės, atsirandančios santuoką pripažinus negaliojančia, yra nustatytos teisės aktuose.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka negalioja, jeigu kuri nors iš šalių vis dar yra susituokusi arba gyvena sudariusi registruotą partnerystę. Be to, santuoka negalioja, jeigu santuokos šalis vieną su kita sieja tiesioginės linijos giminystės ryšiai arba sutuoktiniai yra brolis ir sesuo, arba jeigu kuri nors santuokos šalis yra kitos santuokos šalies, kuris yra brolis arba sesuo, palikuonis, arba jeigu kuri nors santuokos šalis įsivaikino kitą santuokos šalį. Santuoka negalioja, jeigu kuri nors šalis sudarė santuoką būdama riboto veiksnumo, kaip apie tai buvo paskelbta. Santuoka taip pat negalioja, jeigu, nors apie atitinkamos šalies neveiksnumą ir nebuvo paskelbta, santuokos sudarymo metu ji buvo visiškai neveiksni. Santuoka negalioja, jeigu santuokos šalys kartu nedalyvavo paskelbdamos apie savo ketinimą susituokti. Santuoka negalioja, jeigu kuri nors santuokos šalis yra nepilnametis asmuo. Išimtiniu atveju nepilnamečiai gali sudaryti santuoką gavę išankstinį globėjo ir vaiko apsaugos institucijos pritarimą. Globėjas ir vaiko apsaugos institucija tokį pritarimą gali suteikti tik tinkamai pagrįstais atvejais ir jeigu atitinkamas nepilnametis yra sulaukęs ne mažiau kaip 16 metų.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Jeigu abu sutuoktiniai sąžiningai sudarė santuoką, kuri vėliau buvo pripažinta negaliojančia, teisinės su turtu susijusios santuokos pasekmės yra tokios pat, kaip ir galiojančios santuokos atveju. Santuoką pripažinus negaliojančia, sutuoktiniai savo turtinius reikalavimus gali patenkinti vadovaudamiesi tokiomis pat taisyklėmis, kokios taikomos santuoką nutraukus teismo sprendimu. Jeigu sudarant santuoką sąžiningas buvo tik vienas sutuoktinis, šios taisyklės bus taikomos tik tokio sutuoktinio prašymu.

Santuoką pripažinus negaliojančia, sutuoktiniai išlaiko gyvenant susituokus naudotą pavardę. Norėdami pasikeisti pavardę, jie, santuoką pripažinus negaliojančia, apie tai gali informuoti vyriausiąjį registratorių. Tačiau buvusi žmona negali naudoti buvusio vyro pavardės, turinčios priesagą, kuri rodo jos, kaip sutuoktinės, statusą, jeigu gyvendama susituokusi ji šios pavardės nenaudojo.
Santuokos pripažinimas negaliojančia nedaro poveikio tėvystės (motinystės) prezumpcijai.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Išimtinę kompetenciją nagrinėti santuokos nutraukimo ir pripažinimo negaliojančia bylas turi teismai.
Jeigu santuoka pripažįstama negaliojančia arba nutraukiama, teismas privalo išspręsti gyvenant susituokus gimusių nepilnamečių vaikų globos ir išlaikymo klausimą net ir tais atvejais, kai šiais klausimais nepateikiama jokio prašymo. Tuomet teismas priims sprendimą dėl papildomų klausimų (pvz., sutuoktinių išlaikymo, šeimos būsto naudojimo, bendro sutuoktinių turto padalijimo), jeigu dėl to yra pateikiamas prašymas. Nepateikus prašymo, teismas nespręs tų klausimų, kuriuos šalys taip pat gali išspręsti be teismo pagalbos sudarydamos sutartį.
Prieš santuokos nutraukimo procesą arba jo metu sutuoktiniai gali savo iniciatyva prašyti juos sutaikyti arba teismas tai gali daryti savo iniciatyva, siekdamas, kad sutuoktiniai susitartų ginčijamais klausimais, susijusiais su jų tarpusavio santykiais ir santuokos nutraukimu. Šalių per taikinimo procesą sudarytas susitarimas gali būti pridedamas prie teisminio susitarimo.
Prireikus teismas gali įpareigoti tėvus, kurie prašo nutraukti santuoką, taikiai susitarti dėl papildomų klausimų, kad būtų užtikrinta tinkama tėvų pareigų įgyvendinimo tvarka ir reikalingas šalių bendradarbiavimas.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Siekdamas nutraukti santuoką, sutuoktinis privalo prieš kitą sutuoktinį pradėti santuokos nutraukimo bylą. Santuokos pripažinimo negaliojančia bylą privalo pradėti kitas sutuoktinis, prokuroras arba kitas trečiasis asmuo, turintis teisę pradėti bylą prieš abu sutuoktinius. Jeigu šalis, kuriai pradėta byla, yra mirusi, byla pradedama prieš teismo paskirtą administratorių.
Byla turi būti pradedama pateikiant pareiškimą, kuriame būtina nurodyti šiuos duomenis: šalių ir jų atstovo (-ų), jei jis (jie) yra paskirti, vardus, pavardes, gyvenamąsias vietas ir procesinį statusą; teisę, kurią siekiama priverstinai įgyvendinti, ir išsamias faktines aplinkybes bei įrodymus, pagrindžiančius tokią teisę; duomenis, kuriais remiantis galima nustatyti teismo įgaliojimų taikymo sritį ir jurisdikciją, ir aiškų prašymą (pareiškimą), kad teismas priimtų sprendimą.
Paraiškoje, kuria pradedama santuokos nutraukimo byla, būtina pateikti duomenis, susijusius su santuoka, bet kurio gyvenant susituokus gimusio vaiko gimimu ir, jei prašoma, bet kokius duomenis, kuriais remiantis galima nustatyti teisę pateikti pareiškimą. Prie paraiškos turi būti pridedami priedai, t. y. pirmiau nurodytų duomenų teisingumą patvirtinantys dokumentai, dokumentas (arba jo kopija ar ištrauka), kuriame pareiškėjas aprašo nurodytas faktines aplinkybes, kuriomis galima remtis kaip įrodymais, taip pat dokumentas, kuriuo remiantis galima nustatyti teismo įgaliojimų taikymo sritį ir teismingumą, taip pat kitas aplinkybes, į kurias reikia automatiškai atsižvelgti, išskyrus duomenis, kuriuos galima patikrinti naudojantis tapatybės kortele. Pastaruoju atveju tai turi būti nurodoma paraiškoje.
Pagal bendrąsias teismingumo taisykles kompetentingas teismas santuokos nutraukimo byloje bus teismas, kuriam byla teisminga pagal atsakovo gyvenamąją vietą. Jeigu atsakovas neturi Vengrijoje gyvenamosios vietos, teismingumas nustatomas pagal vietą, kurioje atsakovas apsistojęs. Jeigu atsakovo apsistojimo vieta nežinoma arba jis yra užsienyje, teismingumas nustatomas pagal paskutinę jo gyvenamąją vietą Vengrijoje. Jeigu ir tokios vietos negalima nustatyti arba jeigu atsakovas jos neturi, teismingumas nustatomas remiantis ieškovo gyvenamąja vieta arba, jei jis tokios vietos neturi, vieta, kurioje jis yra apsistojęs. Be to, paskutinės bendros sutuoktinių gyvenamosios vietos teismas taip pat turės kompetenciją nagrinėti bylą. Tai reiškia, kad ieškovas gali laisvai pasirinkti pateikti pareiškimą teismui, kuris turi kompetenciją pagal bendrąsias teismingumo taisykles, arba teismą, kuris turi kompetenciją pagal paskutinę bendrą sutuoktinių gyvenamąją vietą.
Jeigu nė vienas kompetentingas vidaus teismas negali būti paskirtas nagrinėti bylos pagal pirmiau nurodytas taisykles, kompetenciją turės Pešto centrinis apygardos teismas.
Atitinkamame teisme pradėjus santuokos bylą, būtent šis teismas turės išimtinę kompetenciją nagrinėti bet kokią naują bylą dėl tos pačios santuokos ir spręsti su santuoka susijusius klausimus dėl turtinių teisių, kylančių iš sutuoktinių tarpusavio santykių.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Žr. temą Teisinė pagalba.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Sprendimas gali būti skundžiamas. Tačiau negalima pareikšti jokio ieškinio dėl teismo sprendimų, kuriais santuoka pripažįstama negaliojančia, arba teismo sprendimų, kuriais nutraukiama santuoka, teisminės peržiūros arba persvarstymo atsižvelgiant į patį santuokos pripažinimo negaliojančia arba santuokos nutraukimo faktą.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Pagal Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 21 straipsnio 1 dalį valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas automatiškai pripažįstamas kitose valstybėse narėse; todėl paprastai netaikoma jokia speciali pripažinimo procedūra. Pagal reglamento 37 straipsnį pripažinti teismo sprendimą prašanti šalis turi pateikti šiuos dokumentus:
teismo sprendimo kopiją, atitinkančią jos autentiškumo nustatymo sąlygas,
39 straipsnyje nurodytą pažymėjimą, kurį pagal reglamento I priedo formą išdavė kilmės valstybės narės teismas arba institucija, ir,
jeigu teismo sprendimas buvo priimtas už akių, dokumento, kuriuo patvirtinama, kad neatvykusiai šaliai buvo įteiktas bylos iškėlimo arba lygiavertis dokumentas, arba bet kurio kito dokumento, kuriame nurodoma, kad atsakovas nedviprasmiškai sutiko su teismo sprendimu, originalą arba patvirtintą kopiją.
Pagal reglamento 38 straipsnį teismas arba institucija gali nereikalauti pateikti paskutinių dviejų dokumentų, jei mano, kad informacijos pakanka. Teismas ir (arba) institucija taip pat gali prašyti išversti tokius dokumentus ir pridėti jų vertimus prie pirmiau minėtų dokumentų originalų; šį vertimo reikalavimą Vengrijos teismai ir institucijos paprastai gali įgyvendinti.
Pagal Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 21 straipsnio 3 dalį bet kuri suinteresuotoji šalis gali prašyti pripažinti kitoje valstybėje narėje priimtą teismo sprendimą. Šiuo atveju šalis, prašanti pripažinti teismo sprendimą, privalo savo prašymą kartu su pirmiau nurodytais dokumentais pateikti kompetentingam teismui, t. y. apygardos teismui (vengr. *járásbíróság*), veikiančiam priešingos šalies įprastos arba nuolatinės gyvenamosios vietos Vengrijoje regiono teismo (vengr. *törvényszék*) (Budos centriniam apygardos teismui, jeigu byla nagrinėjama Budapešte) veiklos teritorijoje, arba, jeigu priešinga šalis Vengrijoje neturi nei įprastos, nei nuolatinės gyvenamosios vietos, − apygardos teismui, veikiančiam prašymą pripažinti teismo sprendimą pateikusios šalies įprastos arba nuolatinės gyvenamosios vietos Vengrijoje apylinkės teismo veiklos teritorijoje (Budos centriniam apygardos teismui, jeigu byla nagrinėjama Budapešte).
Jeigu pripažinti teismo sprendimą prašanti šalis Vengrijoje neturi įprastos arba nuolatinės gyvenamosios vietos, prašymą galima pateikti Budos centriniam apygardos teismui. Teismas, kai tinkama, taikys reglamento 28−36 straipsnių nuostatas.
Jeigu teismo sprendimą būtina pripažinti norint padaryti įrašą Vengrijos santuokų registre, pagal reglamento 21 straipsnio 2 dalį prašymas pripažinti teismo sprendimą kartu su pirmiau minėtais dokumentais turi būti pateikiamas vyriausiajam registratoriui.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Pagal Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 21 straipsnio 3 dalį bet kuri suinteresuotoji šalis gali pateikti prašymą dėl kitoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo nepripažinimo. Šiuo atveju teismo sprendimo pripažinimą ginčijanti šalis privalo pridėti teismo sprendimo kopiją, atitinkančią šalies prašymo autentiškumo nustatymo sąlygas, taip pat 39 straipsnyje nurodytą pažymėjimą, kurį pagal reglamento I priedo formą išdavė kilmės valstybės narės teismas arba institucija. Kompetentingas teismas bus apygardos teismas, veikiantis priešingos šalies įprastinės arba nuolatinės gyvenamosios vietos Vengrijoje veiklos teritorijoje (Budos centrinis apygardos teismas, jeigu byla nagrinėjama Budapešte), arba, jeigu priešinga šalis Vengrijoje neturi nei įprastinės, nei nuolatinės gyvenamosios vietos, − apygardos teismas, veikiantis sprendimą ginčijančios šalies įprastinės arba nuolatinės gyvenamosios vietos Vengrijoje apylinkės teismo veiklos teritorijoje (Budos centrinis apygardos teismas, jeigu byla nagrinėjama Budapešte). Jeigu teismo sprendimo pripažinimą ginčijanti šalis taip pat neturi Vengrijoje įprastinės arba nuolatinės gyvenamosios vietos, prašymą galima pateikti Budos centriniam apygardos teismui. Teismas, kai tinkama, taikys reglamento 28−36 straipsnių nuostatas.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Vengrijoje taikomas Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1259/2009, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje. Todėl visais atvejais, kai byla turi tarptautinį elementą, Vengrijos teismai taikys reglamente konkrečiai nurodytą teisę. Reglamente, išskyrus tam tikrus apribojimus, sutuoktiniams suteikiama laisvė pasirinkti taikytiną teisę (5−7 straipsniai), o susiję veiksniai, kuriais remiantis nustatoma konkreti taikytina teisė, galioja tik tuo atveju, jeigu šalys nėra sudariusios galiojančio susitarimo dėl taikytinos teisės (8−10 straipsniai).

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 15/01/2024
Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Malta

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Norėdami nutraukti santuoką Maltoje, sutuoktiniai turi pateikti bendrą prašymą nutraukti santuoką arba tokį prašymą turi pateikti vienas iš sutuoktinių. Pradėjus nagrinėti santuokos nutraukimo bylą, sutuoktiniai turi būti gyvenę atskirai iš viso ketverius metus per penkerių metų laikotarpį iki prašymo pateikimo, arba turi būti praėję bent ketveri metai nuo gyvenimo skyrium (separacijos) pradžios. Teismas taip pat turi įsitikinti, kad sutuoktiniai neturi jokios tikėtinos galimybės susitaikyti. Kita sąlyga – sutuoktiniai ir visi jų vaikai privalo gauti tinkamą išlaikymą, jeigu jis mokėtinas, tačiau šalys šios teisės bet kada gali atsisakyti. Jei sutuoktiniai išsiskyrė pagal sutartį arba teismo sprendimą, santuokos nutraukimas niekaip nepakeičia kitų šalių tarpusavio susitarimų, išskyrus santuokos nutraukimo padarinius pagal įstatymą. Pažymėtina, kad prieš paduodami prašymą nutraukti santuoką sutuoktiniai neprivalo būti gyvenę skyrium pagal sutartį ar teismo sprendimą.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Teisės aktuose santuokos nutraukimo pagrindai neminimi. Tačiau, kaip jau nurodyta atsakant dėl santuokos nutraukimo sąlygų, pradedant santuokos nutraukimo bylos nagrinėjimą sutuoktiniai per penkerius metus iki prašymo nutraukti santuoką padavimo bent ketverius metus turi būti gyvenę atskirai, arba nuo sutuoktinių teisinės gyvenimo skyrium (separacijos) pradžios turi būti praėję bent ketveri metai.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Sutuoktinių, kurie gyvena skyrium pagal sutartį ar teismo sprendimą, santuokos nutraukimas nekeičia kitų šalių susitarimų, išskyrus santuokos nutraukimo padarinius pagal įstatymą. Separacijos įstatyme yra nuostatų dėl pavardės – sutuoktinė po separacijos gali pasirinkti mergautinę pavardę. Toks sprendimas padaromas pateikiant pareiškimą, įtraukiamą į viešą separacijos aktą, o jeigu separaciją tvirtina teismas, žmona privalo pateikti pareiškimą, įtraukiamą į bylą prieš priimant sprendimą. Paskelbus apie santuokos nutraukimą, išnyksta visi civiliniai padariniai ir šalių įsipareigojimas gyventi kartu. Be to, nuo tos dienos, kai teismo sprendimas dėl santuokos nutraukimo įsiteisėja, išnyksta ir sutuoktinių paveldėjimo teisės.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Paskelbus apie asmenų, gyvenančių skyrium pagal sutartį ar teismo sprendimą, santuokos nutraukimą, niekaip nepasikeičia kitos sąlygos, dėl kurių šalys susitarė tarpusavyje. Maltos Civilinio kodekso 66D straipsnio 5 dalyje numatyta, kad jeigu abi šalys sutinka, pasibaigus bendrąja nuosavybe turimo turto ir asmenine nuosavybe turimo paveldėto turto valdymui jos turi teisę po ištuokos neparduoti bendra nuosavybe valdomo turto.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Paskelbus apie santuokos nutraukimą, nepasikeičia tėvų teisės ir pareigos savo vaikams ar bet kokie susitarimai, kuriuos šalys sudarė dėl vaikų priežiūros ir globos. Tačiau viena iš šalių gali teigti, kad kita šalis negali tinkamai globoti jų nepilnamečių vaikų, o teismui tai pripažinus šalis, pripažinta negalinčia tinkamai pasirūpinti vaikais, iki kitos šalies mirties be teismo leidimo negali perimti nepilnamečių vaikų globos. Nepilnamečiai išlaikomi, kol jiems sukanka aštuoniolika metų, – jeigu vaikas tęsia mokslus, išlaikymas pratęsiamas iki 23 metų, nebent susitariama kitaip.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Paskelbimas apie sutuoktinių, kurie pagal sutartį ar teismo sprendimą jau gyvena skyrium, santuokos nutraukimą nekeičia to, kas buvo nuspręsta ar dėl ko jie jau yra tarpusavyje susitarę. Todėl santuokos nutraukimas nepanaikina vaikų išlaikymo prievolės, nebent šalys sutaria kitaip. Tenkindamas prašymą

nutraukti santuoką, bylą nagrinėjantis teismas, šaliai, kuriai (arba vaikams) kita šalis turi mokėti išlaikymą, paprašius, gali nutarti, kad vaikų išlaikymo mokėjimas, atsižvelgiant į šalių aplinkybes, būtų tinkamai ir deramai užtikrintas. Užtikrinimas negali viršyti sumos, atitinkančios penkerių metų išlaikymą. Šį prašymą taip pat galima pateikti bet kuriuo metu po minėto teismo sprendimo priėmimo, kai reikia mokėti išlaikymą.
Kai vienas iš sutuoktinių kompetentingam civilinių bylų teismui pateikia prašymą nutraukti santuoką arba kai prašymą bendru sutarimu pateikia abu sutuoktiniai ir kai sutuoktiniai negyvena skyrium pagal sutartį ar teismo sprendimą, prieš suteikiant šalims leidimą tęsti santuokos nutraukimo procesą, teismas privalo įteikti šaukimą šalims atvykti pas teismo paskirtą ar šalių sutartą taikinimo tarpininką, kad šis pamėgintų šalis sutaikyti, o nepavykus šalių sutaikyti ir jeigu sutuoktiniai dar nesusitarė dėl santuokos nutraukimo sąlygų tam, kad šalys galėtų išsituokti abipusiu susitarimu. Minėtame susitarime turi būti aptartos bent kelios arba visos toliau nurodytos sąlygos:
vaikų priežiūra ir globa;
abiejų šalių galimybės bendrauti su vaikais;
sutuoktinių arba vieno iš sutuoktinių ir kiekvieno vaiko išlaikymas;
gyvenimas sutuoktinių gyvenamojoje vietoje;
bendrąja nuosavybe esančio turto arba asmenine nuosavybe esančio paveldėto turto padalijimas.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Gyvenimas skyrium (separacija) reiškia, kad vienas iš sutuoktinių pareiškia ieškinį kitam sutuoktiniui ir teismas priima sprendimą dėl sutuoktinių teisių ir pareigų po to, kai jie pradeda gyventi skyrium.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Separacijos įteisinimo sąlygos:
neištikimybė;
smurtas šeimoje;
vienos šalies išpuoliai prieš ieškovą ar bet kurį iš jos vaikų, žiaurumas, grasinimai jų atžvilgiu ar sunkūs sužalojimai;
negalima pagrįstai tikėtis, kad sutuoktiniai gyvens kartu, nes santuoka neatitaisomai iširo;
sutuoktinio palikimas.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Kalbant apie **išlaikymą**, sutuoktinis, su kuriuo ištuokiama, privalo išlaikyti kitą šalį ir jų vaikus, kol šiems sukaks aštuoniolika metų arba dvidešimt treji metai, jei vaikai tęsia dienines studijas ar profesinį lavinimą. Kitai šaliai ir vaikams mokėtina išlaikymo suma nustatoma atsižvelgiant į sutuoktinio ir vaikų aplinkybes, įskaitant:
vaikų poreikius atsižvelgiant į visas jų aplinkybes;
bet kokią fizinę ar protinę negalią;
ligos aplinkybes, jei dėl jų rimtumo ir sunkumo sutuoktinis arba vaikai negali savęs išlaikyti;
ar šalies, kuriai mokėtinas išlaikymas, galimybės užsidirbti sumažėjo dėl to, kad šalis santuokos metu rūpinosi namų ūkiu, kita šalimi ir augino gyvenant susituokus gimusius vaikus;
visas pajamas ir pašalpas, kurias sutuoktiniai ar vienas iš sutuoktinių gauna pagal įstatymą;
sutuoktinių ir jų vaikų apgyvendinimo poreikius;
ar šalis dėl santuokos nutraukimo netenka galimybės gauti pašalpą, skirta vienai iš šalių, įskaitant pensijų sistemos pašalpą ar kitas pašalpas.
Sutuoktinių būstas vienos šalies reikalavimu teismo sprendimu gali būti atiduotas vienai iš šalių, tokiu atveju teismas nustato atitinkamą laikotarpį ir sąlygas. Teismas taip pat gali nuspręsti, kad santuokinis būstas turi būti parduotas, jeigu nustatyta, kad abi šalys ir jų vaikai turi kitą tinkamą būstą ir kad pardavimo pajamos šalims bus paskirstytos tinkamai. Jeigu santuokinis būstas priklauso abiem šalims, teismas turi paskirti sutuoktinių būstą vienai šaliai, kuri privalės atlyginti kitos šalies finansinius nuostolius.
Priimdamas sprendimą dėl sutuoktinių separacijos teismas taip pat privalo nurodyti, kuriam iš sutuoktinių bus patikėta vaikų **globa**, visų pirma atsižvelgdamas į vaikų gerovę. Tačiau vienos iš šalių prašymu teismas gali nustatyti, kad kita šalis netinkama globoti šalių nepilnamečius vaikus, ir jeigu teismas tai pripažįsta, šalis, kuri pripažinta negalinčia globoti vaikų, neturės teisės be teismo leidimo perimti nepilnamečių vaikų globos kitai šaliai mirus.
Separacijos atveju žmona gali pasirinkti susigrąžinti savo mergautinę **pavardę**, tačiau tokį pasirinkimą ji turi nurodyti viešame separacijos akte, o jeigu separacija įteisinama teismo sprendimu, įrašas apie tai įtraukiamas į bylos medžiagą prieš priimant sprendimą.
Sutuoktinių separacijos padariniai **tretiesiems asmenims** išnyksta tik tada, kai aktas įregistruojamas viešajame registre.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuokos panaikinimas reiškia, kad santuoka nebeturi padarinių. Tokia santuoka pripažįstama negaliojančia.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka laikoma negaliojančia, jeigu:
nesilaikyta jos galiojimui reikalingų formalumų, numatytų tos šalies, kur santuoka sudaryta, įstatymuose;
vienos iš šalių sutikimas gaunamas panaudojus fizinę ar psichologinę prievartą arba šalį įbauginus;
vienos iš šalių sutikimas pripažįstamas negaliojančiu dėl klaidos, susijusios su kitos šalies tapatybe;
vienos iš šalių sutikimas gaunamas apgaule dėl kokios nors kitos šalies savybės, galinčios smarkiai sutrikdyti santuokinį gyvenimą;
vienos iš šalių sutikimas pripažįstamas negaliojančiu dėl to, kad šalis visiškai negali priimti sprendimų dėl santuokinio gyvenimo ar savo pagrindinių teisių ir pareigų arba taip yra dėl rimto psichologinio nukrypimo, dėl kurio ši šalis negali vykdyti esminių sutuoktinio pareigų;
viena iš šalių yra nevaisinga, jei nevaisingumas absoliutus ar dalinis, tačiau tik jeigu asmuo buvo nevaisingas dar prieš sudarant santuoką;
vienos iš šalių sutikimas išgaunamas siekiant paneigti pačią santuoką arba vieną ar daugiau esminių santuokinio gyvenimo elementų ar teisę į lytinį aktą;
vienos iš šalių sutikimui taikoma sąlyga, susijusi su ateitimi;
viena iš šalių, nors ir nebūdama priversta ar neveiksni, santuokos sudarymo metu netgi dėl trumpalaikės priežasties neturėjo pakankamų protinių gebėjimų ar valios duoti sutikimą sudaryti santuoką;
santuoka nebuvo teisiškai įforminta.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Jei tėvams, kurių santuoka pripažinta niekine ir negaliojančia, gimsta arba yra pradedami vaikai, taip pat jei vaikai gimė prieš sudarant tokią santuoką ir buvo pripažinti prieš teismui priimant sprendimą dėl santuokos nutraukimo, laikoma, kad santuokos padariniai galiojo. Jei tik vienas iš sutuoktinių elgėsi sąžiningai, šie padariniai bus taikomi jam ir vaikams. Jei abu sutuoktiniai elgėsi nesąžiningai, galiojančios santuokos padariniai taikomi tik vaikams, kurie gimė tėvams, kurių santuoka pripažinta niekine ir negaliojančia, arba kurie buvo tokių tėvų pradėti. Už santuokos pripažinimą niekine ir negaliojančia atsakingas sutuoktinis privalo penkerius metus sąžiningai mokėti už kito sutuoktinio išlaikymą; ši pareiga išnyksta, jei sąžininga šalis per minėtą laiką susituokia.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Ne, kitų alternatyvų nėra, tai galima padaryti tik teisme.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Prašymas nutraukti santuoką, panaikinti sutuoktinių teisminę separaciją ar civilinę santuoką turi būti pateiktas civilinių bylų teismui (šeimos bylų skyriui), o Maltos bažnyčios teismo išduotas santuokos panaikinimo pažymėjimas turi būti pateiktas apeliaciniam teismui. Prašymas nutraukti santuoką, panaikinti sutuoktinių teisminę separaciją ar civilinę santuoką turi būti patvirtintas priesaika. Atsakymas į prašymą turi būti pateiktas per dvidešimt dienų. Tai, kokius dokumentus reikia pridėti, priklauso nuo to, ką asmuo nori įrodyti. Tačiau jeigu santuokos panaikinimą įregistruoja bažnyčios teismas, būtina pridėti Maltos sostinės teismo sprendimo kopiją, regioninio antrosios instancijos teismo nutartį, vykdymo užtikrinimo nutartį ir santuokos liudijimą.

Kiekviena separacijos proceso šalis gali bet kada nagrinėjant bylą, tačiau tik ne tada, kai teismas paskelbia pertrauką sprendimui priimti, prašyti toje byloje pateiktą separacijos prašymą laikyti prašymu paskelbti santuokos nutraukimą.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Taip, teisinė pagalba gali būti teikiama, jeigu laikomasi Organizavimo ir civilinio proceso kodekso 912 straipsnyje nustatytų reikalavimų.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Taip, galima skųsti sprendimą, susijusį su santuokos nutraukimu, teismine separacija ar santuokos panaikinimu. Tačiau pabrėžtina, kad Maltos bažnytinio teismo priimtas sprendimas įregistruoti santuokos panaikinimą neskundžiamas.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Užsienio teismo priimtas sprendimas dėl susituokusio asmens statuso ar kaip nors paveikiantis susituokusio asmens statusą pagal Maltos teisę visais atžvilgiais pripažįstamas, jei sprendimą priėmė kompetentingas šalies, kurioje gyvena ar kurios pilietybę turi viena iš proceso šalių, teismas. Ši informacija įtraukiama į Maltos viešąjį registrą (**Evans Building, Merchant's Street, Valletta VLT 2000).**

Taikoma ne tik Maltos, bet ir Europos teisė, t. y. 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantis Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000. Šio reglamento 22 straipsnyje nurodytos priežastys, dėl kurių su santuokos nutraukimu, gyvenimu skyrium (separacija) ar santuokos panaikinimu susiję sprendimai nepripažįstami:

a) toks pripažinimas akivaizdžiai prieštarauja valstybės narės, kurioje prašoma jį pripažinti, viešajai tvarkai;

b) jis buvo priimtas neatvykus į teismą, jei bylos iškėlimo ar lygiavertis dokumentas atsakovui nebuvo įteiktas laiku ir tokiu būdu, kad atsakovas turėtų pakankamai laiko pasiruošti savo gynybai, išskyrus tuos atvejus, kai nustatoma, kad atsakovas nedviprasmiškai pritarė teismo sprendimui;

c) jis yra nesuderinamas su teismo sprendimu, priimtu byloje tarp tų pačių šalių toje valstybėje narėje, kurioje prašoma pripažinti teismo sprendimą; arba

d) jis yra nesuderinamas su teismo sprendimu, anksčiau priimtu kitoje valstybėje narėje arba ne valstybėje narėje tarp tų pačių šalių, tačiau tik tuo atveju, jeigu ankstesnis teismo sprendimas atitinka būtinas pripažinimo sąlygas valstybėje narėje, kurioje prašoma jį pripažinti.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Prieštarauti sprendimo dėl santuokos nutraukimo, teisminės separacijos ar santuokos panaikinimo pripažinimui galima civilinių bylų teisme (šeimos bylų skyriuje). Taikytina procedūra numatyta Maltos įstatymų 12 skyriuje.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Civilinių bylų teismai turi jurisdikciją nagrinėti ir spręsti prašymus nutraukti santuoką, jei tenkinamas bent vienas iš toliau nurodytų reikalavimų:

arba prašymo nutraukti santuoką kompetentingame civilinių bylų teisme pateikimo dieną bent vienas iš sutuoktinių gyveno Maltoje;

arba bent vieno iš sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta bent vienus metus iki prašymo nutraukti santuoką padavimo buvo Maltoje.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.

Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 17/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba (nl) neseniai atlikta pakeitimų.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas: en.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Nyderlandai

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Prašymą nutraukti santuoką gali pateikti vienas sutuoktinis (vienašališkas prašymas) arba abu sutuoktiniai (bendras prašymas). Taikoma vienoda procedūra (žr. 11 klausimą).

Bet kuriuo atveju byloje šalims turi atstovauti advokatas. Prašymą nutraukti santuoką nagrinėja pareiškėjo arba vieno iš pareiškėjų gyvenamosios vietos apygardos teismas (*rechtbank*). Prašymą nutraukti santuoką galima pateikti bet kuriuo metu po jos sudarymo; nereikalaujama, kad šalys būtų susituokusios tam tikrą laikotarpį. Santuokos nutraukimas įsigalioja, kai civilinės metrikacijos įstaigoje (*burgerlijke stand*) padaromas įrašas apie teismo sprendimą. Įrašą apie nutrauktą santuoką civilinės metrikacijos įstaigoje galima padaryti tik tuomet, kai sprendimo nebegalima apskųsti (sprendimas įgauna *res judicata* galią). Įrašą apie nutrauktą santuoką civilinės metrikacijos įstaigoje reikia padaryti per šešis mėnesius nuo dienos, kurią jis įgauna *res judicata* galią, priešingu atveju sprendimas praranda savo galią ir civilinės metrikacijos įstaigoje nebegalima padaryti įrašo apie nutrauktą santuoką. Jeigu santuoka buvo sudaryta

užsienyje ir užsienio santuokos liudijimas nebuvo įteiktas Nyderlandų civilinės metrikacijos įstaigai, įrašas apie Nyderlanduose priimtą sprendimą nutraukti santuoką padaromas specialioje Hagos savivaldybės civilinės metrikacijos įstaigoje.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Nyderlandų teisėje nustatytas vienintelis santuokos nutraukimo pagrindas – negrįžtamas santuokos iširimas. Santuoka laikoma negrįžtamai iširusia, jeigu sutuoktiniams gyvenimas kartu tampa nepakeliamas ir nėra jokios galimybės atkurti tinkamus sutuoktinių ryšius. Kai prašymą pateikia tik vienas sutuoktinis, pareiškėjas turi pareikšti, kad santuoka iširo negrįžtamai, o jeigu kitas sutuoktinis su tuo nesutinka, pareiškėjas privalo pateikti įrodymus. Faktą, kad santuoka iširo negrįžtamai, nustato teismas. Jeigu pateikiamas bendras prašymas, sprendimas nutraukti santuoką priimamas remiantis tuo, jog abu sutuoktiniai mano, kad jų santuoka iširo negrįžtamai.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Nutraukta santuoka gali turėti su naudojimusi buvusio sutuoktinio pavarde susijusių pasekmių. Galutinai nutraukus santuoką, išsituokęs asmuo gali sudaryti naują santuoką arba įregistruoti civilinę partnerystę.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Įstatymų nustatytas turto teisinis režimas (bendroji jungtinė viso sutuoktinių turto nuosavybė)

Nyderlanduose galioja gana neįprastas santuokoje gautoms pajamoms ir įgytam turtui taikomas režimas. Paprastai galioja įstatymuose nustatytas bendrosios jungtinės viso sutuoktinių turto nuosavybės teisinis režimas (*algehele gemeenschap van goederen*). Iš esmės visa kurio nors sutuoktinio nuosavybė, kurią jis įgijo prieš santuoką arba jos metu, yra bendroji jungtinė nuosavybė. Abiejų sutuoktinių turtas tampa bendru turtu. Iš esmės visos skolos, susidariusios iki santuokos arba jos metu, yra laikomos bendromis skolomis, nepaisant to, kuriam sutuoktiniui atsirado skola. Kreditorius gali išieškoti skolą iš bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės. Nutraukus santuoką, bendrosios jungtinės nuosavybės teisinis režimas pasibaigia, t. y. tuo metu, kai civilinės metrikacijos įstaigoje padaromas įrašas apie sprendimą nutraukti santuoką. Sutuoktinių turtas nebėra bendras ir bendroji jungtinė nuosavybė turi būti padalijama. Būtina nustatyti, kokia bendrosios jungtinės nuosavybės dalis priklauso kiekvienam sutuoktiniui. Pagal bendrą taisyklę kiekvienam sutuoktiniui priklauso pusė bendrosios jungtinės nuosavybės. Sutuoktiniai gali nesilaikyti šios taisyklės ir susitarime dėl santuokos nutraukimo (*echtscheidingsconvenant*) arba dalijant turtą (*verdeling*) nustatyti kitokią tvarką.

Vedybų ir povedybinės sutartys

Sutuoktiniai gali nustatyti kitokį turto teisinį režimą, palyginti su įstatymuose nustatytu įprastu režimu, jeigu sudaro vedybų sutartį arba (retais atvejais) povedybinę sutartį. Šiose sutartyse *taip pat* nustatoma turto padalijimo santuokos nutraukimo atveju tvarka.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Globa

Nutraukus santuoką, abu tėvai toliau bendrai globoja kiekvieną vaiką, kaip tai darė santuokos metu. Tik išimtiniais atvejais teismo gali būti prašoma nustatyti globą vienam iš tėvų.. Prašymą nustatyti išimtinę globą gali pateikti vienas iš tėvų arba abu tėvai. Vienas iš tėvų, kuriam nebuvo nustatyta globa, turi teisę bendrauti su vaiku. Vienas iš tėvų arba abu tėvai gali prašyti, kad teismas nustatytų bendravimo su vaiku teisių įgyvendinimo tvarką.

Vaiko išlaikymas

Jeigu tėvai po santuokos nutraukimo toliau bendrai globoja vaikus, siekiama, kad jie susitartų dėl finansinės naštos, susijusios su jų vaikų auginimu, padalijimo. Tėvai taip pat gali prašyti, kad jų susitarimą įregistruotų teismas. Jeigu sutuoktiniai negali pasiekti susitarimo, teismas gali nustatyti pinigų sumą, kuri turi būti mokama kaip išlaikymas. Jeigu vienam iš tėvų nustatoma išimtinė globa, jis gali prašyti teismo įvertinti, kokia pinigų suma kitas iš tėvų turėtų prisidėti apmokant vaikų kasdienio pragyvenimo išlaidas. Paprastai tikimasi, kad tėvai patys susitars dėl išmokų mokėjimo. Daugiau informacijos šiuo klausimu galima rasti Nacionalinės išlaikymo išmokų išieškojimo agentūros (*Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen*) interneto svetainėje (http://www.lbio.nl/).

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Sutuoktinių pareiga išlaikyti vienam kitą pasibaigus santuokai galioja toliau. Kai buvusio sutuoktinio gaunamų pajamų nepakanka jam pragyventi ir negalima pagrįstai tikėtis, kad jis uždirbs reikiamai pajamų, jis gali kreiptis į teismą prašydamas, kad kitas buvęs sutuoktinis mokėtų jam išlaikymo išmokas pragyvenimo išlaidoms apmokėti. Teismas šį klausimą gali išspręsti priimdamas sprendimą nutraukti santuoką arba vėlesniu sprendimu. Apskaičiuodamas išlaikymo išmokas, teismas atsižvelgia į sutuoktinio, kuriam bus mokamas išlaikymas, poreikius ir kito sutuoktinio lėšas. Taip pat gali būti atsižvelgiama į nefinansinius veiksnius, pvz., santuokos trukmę, arba į tai, kiek ilgai sutuoktiniai gyveno kartu. Jeigu teismas nenustato išlaikymo išmokų mokėjimo trukmės, pareiga mokėti išlaikymą pasibaigia po 12 metų. Tais atvejais, kai išlaikymo reikalaujantis sutuoktinis patiria ypatingus finansinius sunkumus, jis gali prašyti teismo pratęsti šį laikotarpį. Iš esmės, jeigu santuoka truko trumpai (mažiau nei penkerius metus) ir joje negimė vaikų, išlaikymo išmokų mokėjimo laikotarpis neviršija pačios santuokos trukmės. Jeigu sutuoktiniai arba buvę sutuoktiniai susitaria dėl išlaikymo išmokų, jie tokį susitarimą gali įforminti susitarime dėl santuokos nutraukimo.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Gyvenimas skyrium (*scheiding van tafel en bed*) yra teisinė priemonė, kurią taikydami sutuoktiniai nustoja gyventi vienas su kitu, nors faktiškai jų santuoka nenutraukiama. Gyvenimu skyrium yra suinteresuoti sutuoktiniai, kurie nori išsiskirti ir susitarti dėl tokio išsiskyrimo teisinių pasekmių, tačiau galbūt dėl religinių arba finansinių priežasčių nenori nutraukti santuokos. Patvirtinus gyvenimą skyrium, išlieka susitaikinimo galimybė, tačiau tai taip pat gali būti pirmasis žingsnis nutraukiant santuoką. Gyvenimas skyrium įsigalioja, kai sutuoktinių turto registre padaromas įrašas apie teismo sprendimą. Kaip ir santuokos nutraukimo atveju, įrašą reikia padaryti per šešis mėnesius.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Vienintelis gyvenimo skyrium pagrindas – negrįžtamas santuokos iširimas.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Gyvenimo skyrium pasekmės sutuoktinių turtui, vaiko globai (bendravimo teisėms), išlaikymo išmokoms ir pensijoms yra tokios pat kaip ir nutraukus santuoką. Santuoka galioja toliau. Įstatyme nustatyta, kad skyrium gyvenantys sutuoktiniai mirties atveju nepaveldi vienas kito turto. Jeigu patvirtinus gyvenimą skyrium sutuoktiniai nusprendžia norį visiškai išsiskirti, jie vis dar gali pateikti prašymą nutraukti santuoką. Skyrium gyvenančios šalys gali gyventi su nauju partneriu ir kurti naują gyvenimą, tačiau negali sudaryti naujos santuokos arba įregistruoti civilinės partnerystės.

Jeigu patvirtinus gyvenimą skyrium pateikiamas vienašališkas prašymas nutraukti santuoką, taikomi tam tikri apribojimai. Vienašališkiems prašymams taikomas trejų metų laukimo terminas. Teismas šį terminą tam tikrais atvejais gali sutrumpinti iki vienų metų. Trejų metų terminas pradedamas skaičiuoti nuo įrašo apie gyvenimą skyrium civilinės metrikacijos įstaigoje padarymo dienos. Jeigu patvirtinus gyvenimą skyrium pateikiamas bendras prašymas nutraukti santuoką, laukimo terminas netaikomas. Santuokos nutraukimas įsigalioja, kai civilinės metrikacijos įstaigoje padaromas įrašas apie teismo sprendimą.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia tik teismo sprendimu. Santuokos pripažinimo negaliojančia byla pradedama pateikus prašymą. Todėl šalių sudaryta santuoka niekada automatiškai nepripažįstama negaliojančia: santuoka galioja tol, kol yra pripažįstama negaliojančia. Įstatyme nurodyti santuokos pripažinimo negaliojančia pagrindai ir asmenys, galintys pateikti prašymą.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Įstatyme nustatyti šie pagrindai, kuriais remiantis galima pateikti prašymą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia. Šalys santuoką sudarė nepaisydamos:
santuokos kliūčių (minimalaus amžiaus reikalavimai, nepilnamečio sutikimo sudaryti santuoką nebuvimas, bigamija, draudžiamas giminystės laipsnis);
prievartos arba klaidos;
fiktyvios santuokos;
vieno iš sutuoktinių psichikos ligos;
civilinės metrikacijos įstaigos pareigūno kompetencijos nebuvimo arba
nepakankamo liudytojų skaičiaus.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Santuokos pripažinimas negaliojančia pasekmes sukelia atgaline data ir galioja nuo santuokos sudarymo momento. Tai reiškia, kad, teismui pripažinus santuoką negaliojančia, ji laikoma niekada nebuvusia sudaryta. Tam tikromis aplinkybėmis taikoma išimtis ir tokiu atveju santuokos pripažinimas negaliojančia sukelia tokias pat pasekmes kaip ir santuokos nutraukimas. Pavyzdžiui, negaliojančia pripažintoje santuokoje gimę vaikai toliau laikomi abiejų tėvų vaikais. Kita išimtis yra susijusi su tariamu sutuoktiniu, t. y. sutuoktiniu, kuris nežinojo, kad santuoka buvo su trūkumais. Taip pat žr. santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygas, nurodytas atsakyme į 8 klausimą. Sąžiningas sutuoktinis gali, pvz., prašyti, kad kitas sutuoktinis mokėtų išlaikymą.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Tarpininkavimas yra įprastas Nyderlanduose nagrinėjamose santuokos nutraukimo bylose. Padedant tarpininkui ir prireikus – sutuoktinių advokatams, sutuoktiniai gali pabandyti sudaryti susitarimą dėl santuokos nutraukimo ir jos pasekmių. Šios nuostatos įforminamos raštu sudaromame susitarime dėl santuokos nutraukimo (*echtscheidingsconvenant*). Susitarime gali būti aptariami tokie klausimai kaip turto padalijimas, bet kokia pareiga mokėti išlaikymą sutuoktiniui ir vaikų auklėjimo planas. Tarpininkavimo proceso metu sudarytą susitarimą teismas gali įtraukti į savo sprendimą.
Nyderlanduose veikia Šeimos advokatų ir santuokos nutraukimo tarpininkų asociacija (*Vereniging van Familierechtadvocaten en Scheidingsbemiddelaars*), kurios nariai specializuojasi tokiose srityse kaip santuokos nutraukimas ir išlaikymo išmokos. Jie taip pat specializuojasi tarpininkavimo nutraukiant santuoką ir visose su tuo susijusiose srityse. Daugiau informacijos pateikiama interneto svetainėje http://www.vas-scheidingsbemiddeling.nl/.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Prašymas

Santuokos nutraukimo byla visada pradedama teismui pateikus prašymą (*verzoekschrift*). Šiame prašyme būtina nurodyti sutuoktinių pavardę, vardus ir nuolatinę arba įprastinę gyvenamąją vietą. Jeigu nutraukiama santuoka daro poveikį nepilnamečiams vaikams, turi būti pateikiama tokia pat informacija apie tuos vaikus. Pareiškėjas taip pat gali kreiptis dėl papildomos pagalbos suteikimo (*nevenvoorzieningen*). Šis prašymas yra susijęs su nutraukiama santuoka. Teismas gali skirti papildomą pagalbą ir toliau nurodytais klausimais:
nepilnamečių vaikų globos ir bendravimo teisių;
vaiko ar sutuoktinio išlaikymo;
bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės padalijimo arba turto teisinio režimo, nustatyto vedybų arba povedybinėje sutartyje, įgyvendinimo;
šeimos būsto naudojimo;
pensijos svyravimų išlyginimo.
Pareiškėjo advokatas (*advocaat*) apygardos teismui (*rechtbank*) turi pateikti prašymą. Jeigu pareiškėjas gyvena Nyderlanduose, prašymą galima pateikti pareiškėjo gyvenamosios vietos apygardos teismui. Jeigu Nyderlanduose gyvena ne pareiškėjas, o kitas sutuoktinis, prašymas turi būti siunčiamas kito sutuoktinio gyvenamosios vietos teismui. Jeigu abu sutuoktiniai gyvena už Nyderlandų ribų, prašymas turi būti pateikiamas Hagos apygardos teismui.
Kokius dokumentus reikia pateikti?
Originalūs nuorašai (išduoti per paskutinius tris mėnesius) iš gyventojų registro dėl abiejų sutuoktinių, kuriuose nurodoma tapatybė, civilinis statusas ir, jeigu sutuoktinis nėra Nyderlandų pilietis, atvykimo į Nyderlandus data; jeigu vienas iš sutuoktinių yra Nyderlandų pilietis, o kitas ne, turi būti nurodoma konkreti apsistojimo Nyderlanduose data.
Originalūs nuorašai iš civilinės metrikacijos įstaigos (išduoti per paskutinius tris mėnesius) dėl bet kurio nepilnamečio vaiko.
Originalus nuorašas iš santuokų registro (kurį galima gauti santuokos sudarymo vietos rotušėje ir kuris turi būti išduotas per paskutinius tris mėnesius); jeigu santuoka buvo sudaryta užsienyje, pakanka pateikti originalų santuokos liudijimą arba kitą senesnį nuorašą;
jeigu yra nepilnamečių vaikų, reikia pateikti vaikų auklėjimo planą; vaikų auklėjimo plane nustatoma tėvų sutarta vaikų auklėjimo tvarka ir jame gali būti aptarta kasdienio rūpinimosi vaikais tvarka, jų švietimas, sportinė veikla, sveikatos priežiūra, nustatytos bendravimo su vaiku ypatingomis dienomis, pvz., per atostogas ir valstybines šventes, taisyklės, aptarti finansiniai aspektai ir kiti praktiniai susitarimai (vaikų paėmimas ir grąžinimas).

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Jeigu bylos šalis negali atlyginti išlaidų arba visų advokato ar tarpininko išlaidų, įvykdžiusi tam tikras sąlygas, ji gali gauti teisinę pagalbą. Teisinės pagalbos valdyba (*Raad voor de rechtsbijstand*) teisinę pagalbą suteikia paskirdama tik valdyboje įregistruotus tarpininkus. Daugiau informacijos apie tinkamumo sąlygas galima sužinoti interneto svetainėje http://www.rvr.org/.
Teisė gauti teisinę pagalbą taip pat taikoma sprendžiant tarpvalstybinius ginčus, jeigu pareiškėjas gyvena už Nyderlandų ribų, tačiau Europos Sąjungoje. Šis klausimas reglamentuojamas Europos direktyvoje dėl teisinės pagalbos tarpvalstybiniuose ginčuose (OL L 26, 2003 1 31). Teisinės pagalbos prašymą Hagos teisinės pagalbos valdybai galima pateikti naudojant standartinę direktyvoje pateiktą formą, kuri visose valstybėse narėse yra vienoda. Prireikus Teisinės pagalbos valdyba gali padėti pareiškėjams pasirinkti advokatą. Daugiau informacijos pateikiama interneto svetainėje http://www.rvr.org/.
Tam tikrais atvejais, kai yra sudaryta sutartis, ne Europos Sąjungoje gyvenanti bylos šalis gali turėti galimybę gauti teisinę pagalbą Nyderlanduose. Šiuo atžvilgiu svarbios yra toliau nurodytos sutartys: Hagos konvencija dėl civilinio proceso (1954 m.), Europos sutartis dėl teisinės pagalbos prašymų perdavimo (1977 m.) ir Hagos konvencija dėl tarptautinės teisės kreiptis į teismą (1980 m.). Šiose sutartyse įtvirtinta nuostata, kurioje iš esmės nurodyta, kad susitariančiųjų valstybių piliečiai turi teisę gauti teisinę pagalbą visose kitose susitariančiosiose valstybėse tokiomis pat sąlygomis kaip ir tų valstybių piliečiai.
Kai tokios bylos iškeliamos Nyderlanduose, reikia kreiptis į bylos šalies įprastinės gyvenamosios vietos kompetentingą instituciją, kad ji išduotų lėšų trūkumo deklaraciją (*verklaring van onvermogen*). Ši institucija teisinės pagalbos prašymą ir lėšų trūkumo deklaraciją nusiunčia šalies, kurioje turi būti suteikta teisinė pagalba, kompetentingai institucijai. Tuomet pastaroji įvertina, ar bylos šalis turi teisę gauti teisinę pagalbą.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Taip, per tris mėnesius nuo sprendimo nutraukti santuoką priėmimo dienos apeliacinio teismo raštinei galima paduoti apeliacinį skundą (*gerechtshof*). Apeliacinio teismo sprendimą paprastai kasacine tvarka galima ginčyti Aukščiausiajame Teisme (*Hoge Raad der Nederlanden*). Šiose bylose bylos šalims turi atstovauti teisiniai atstovai.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

2005 m. kovo 1 d. ES valstybėse narėse įsigaliojo vadinamasis reglamentas „Briuselis IIa“; visas jo pavadinimas – 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantis Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000. Reglamentas „Briuselis IIa“ taikomas santuokos nutraukimui, gyvenimui skyrium ir santuokos pripažinimui negaliojančia. Pagal reglamento sąlygas kitose valstybėse narėse (išskyrus Daniją) priimti sprendimai nutraukti santuoką Nyderlanduose pripažįstami be jokios specialios procedūros (21 straipsnio 1 dalis). Panašiai jokios specialios procedūros nereikia taikyti norint atnaujinti civilinės būklės įrašus, pvz., kai santuokos liudijime turi būti įrašoma pastaba, kad santuoka yra nutraukta.

Bet kuri suinteresuotoji šalis gali iškelti bylą, siekdama nustatyti, ar kitoje šalyje priimtas sprendimas nutraukti santuoką turi būti pripažįstamas. Reglamente „Briuselis IIa“ nustatyti įvairūs atsisakymo pripažinti nutrauktą santuoką pagrindai. Pavyzdžiui, nutrauktos santuokos pripažinimas negali prieštarauti viešajai politikai. Taip pat nagrinėjama, ar atsakovas (šalis, kuri neteikė prašymo nutraukti santuoką) buvo tinkamai informuotas apie bylą. Tačiau pats teismo sprendimas negali būti peržiūrimas. Pagal reglamentą „Briuselis IIa“ sprendimą priėmęs valstybės narės teismas bet kurios suinteresuotosios šalies prašymu gali išduoti minėto teismo sprendimo pažymėjimą (naudodamas tipinę formą). Šiame pažymėjime pateikiama informacija apie teismo sprendimo kilmės šalį, duomenys apie šalis, ar teismo sprendimas buvo priimtas už akių, teismo sprendimo rūšis, pvz., sprendimas nutraukti santuoką ar patvirtinti gyvenimą skyrium, teismo sprendimo priėmimo data ir sprendimą priėmęs teismas.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Jeigu suinteresuotoji šalis nori Nyderlanduose pareikšti prieštaravimą užsienyje priimtam sprendimui nutraukti santuoką, ji gali savo įprastinės gyvenamosios vietos apygardos teismo laikinos pagalbos teisėjui (*voorzieningenrechter*) pateikti prašymą dėl sprendimo nepripažinimo.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

2012 m. sausio 1 d. įsigaliojo Nyderlandų civilinio kodekso (*Burgerlijk Wetboek*) 10 knyga. Civilinio kodekso 10 knygoje pateiktos įstatymų kolizijos taisyklės, kuriomis vadovaujantis nustatoma taikytina teisė.

Pagal pagrindinę taisyklę teismai visada taiko Nyderlandų santuokos nutraukimo teisę, nepaisydami sutuoktinių pilietybės ir įprastinės gyvenamosios vietos. Jeigu, pvz., prašymą nutraukti santuoką Nyderlanduose pateikia susituokę asmenys, kurie abu yra Belgijos piliečiai, gyvenantys Nyderlanduose, automatiškai taikoma Nyderlandų santuokos nutraukimo teisė. Ši taisyklė netaikoma vieninteliu atveju – kai sutuoktiniai pasirenka santuokos nutraukimui taikytiną teisę. Sutuoktiniai gali konkrečiai nuspręsti, kad santuokos nutraukimo byloje bus taikoma jų bendra nacionalinė teisė, o ne Nyderlandų teisė. Todėl Belgijoje susituokę asmenys gali nuspręsti, kad jų byloje bus taikoma Belgijos santuokos nutraukimo teisė.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 22/11/2021
Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.
Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba (de) neseniai atlikta pakeitimų.
Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.
Jis jau išverstas į šias kalbas: en.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Austrija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Austrijos teisėje pripažįstamos trys santuokos nutraukimo rūšys: santuokos nutraukimas dėl kaltės, santuokos nutraukimas bent trejus metus gyvenus skyrium ir santuokos nutraukimas abiejų sutuoktinių bendru sutikimu.

Sutuoktinis gali prašyti nutraukti santuoką, jeigu santuoka dėl didelės kito sutuoktinio kaltės arba negarbingo ar nemoralaus elgesio žlugo taip neatitaisomai, jog negalima tikėtis, kad bus atkurti santuokos esmę atitinkantys santykiai.

Jeigu pora atskirai gyveno trejus metus, bet kuris sutuoktinis gali pateikti prašymą nutraukti santuoką motyvuodamas tuo, kad santuoka neatitaisomai žlugo. Jeigu santuokinės partnerystės nebuvo bent tris mėnesius, abu sutuoktiniai pripažįsta, kad santuoka neatitaisomai žlugo ir abu sutinka nutraukti santuoką, jie gali pateikti bendrą prašymą nutraukti santuoką.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Svarbiausias santuokos nutraukimo pagrindas – neatitaisomas santuokos žlugimas. Santuoka gali būti žlugusi dėl didelės vieno partnerio kaltės, ypač tais atvejais, kai vienas sutuoktinis buvo neištikimas arba kito sutuoktinio atžvilgiu naudojo fizinę prievartą ar jam sukėlė didelių emocinių kančių. Kitas sutuoktinis gali prašyti nutraukti santuoką, net jeigu elgesio negalima laikyti santuokine kalte, nes tą elgesį lemia psichikos ar kitoks sutrikimas, tačiau santuoka vis tiek žlugo taip, jog negalima tikėtis, kad bus atkurti santuokos esmę atitinkantys santykiai, arba jeigu kuris nors sutuoktinis serga labai sunkia infekcine, užkrečiamąja ar pasibjaurėjimą keliančia liga. Visais tokiais atvejais prašymą nutraukti santuoką teikiantis sutuoktinis turi įrodyti savo išdėstytus pagrindus. Tačiau jeigu sutuoktiniai atskirai gyveno trejus metus, santuokinės kaltės nereikia nei nurodyti, nei įrodyti.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Paprastai abiem sutuoktiniams paliekama jų santuokinė pavardė. Jeigu kuris nors iš sutuoktinių sudarant santuoką perėmė kito sutuoktinio pavardę, jis gali susigrąžinti savo ankstesnę pavardę.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Iš esmės sutuoktiniai gali susitarti pasidalyti savo turtą taip, kaip pageidauja. Tai galima padaryti abipusiu atsisakymu (t. y. nutraukus santuoką išlaikomas santuokos metu taikytas teisinio turto atskirumo principas), pasidalijant bet kokį pagal sutartį įgytą ir bendrai laikomą turtą arba perduodant turtą iš vieno sutuoktinio kitam.

Jeigu sutuoktiniai nėra sudarę susitarimo dėl savo turto, bet kuris iš jų gali prašyti teismo padalyti tam tikrą abiem sutuoktiniams priklausantį turtą. Jiems bus dalijami vadinamieji sutuoktinių turtas ir sutuoktinių santaupos. Sutuoktinių turtas yra sutuoktinių namai, namų ūkio ir visi kiti daiktai, kuriuos, būdami susituokę, savo kasdieniame gyvenime faktiškai naudojo abu sutuoktiniai. Sutuoktinių santaupos yra visos investicijos, kurias pora sukaupė, kol gyveno kartu kaip vyras ir žmona.

Viskas, ką sutuoktiniai turėjo iki santuokos, paveldėjo ar gavo kaip dovaną iš trečiosios šalies, neįtraukiama į dalijamą turtą. Į jį taip pat neįtraukiama viskas, ką vienas sutuoktinis naudojo savo asmeniniais tikslais ar profesijai, įskaitant įmones ir jų akcijas, išskyrus atvejus, kai tai buvo vien investicijos.

Teismas turi padalyti turtą sąžiningai, deramai atsižvelgdamas į visas aktualias aplinkybes, atkreipdamas ypatingą dėmesį į tai, kokios svarbos ir dydžio kiekvieno sutuoktinio įnašas į sutuoktinių turto įgijimą ir sutuoktinių santaupų sukaupimą, taip pat į vaikų gerovę. Įnašu laikomas išlaikymo mokėjimas, pagalba užsidirbant pragyvenimui, bendro namų ūkio tvarkymas, abiejų sutuoktinių vaikų priežiūra ir auginimas, taip pat kita santuokinė pagalba.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Nuo to laiko, kai 2001 m. liepos 1 d. įsigaliojo 2001 m. Vaikų įstatymo pakeitimo įstatymas, skyrium gyvenantys tėvai turi daug galimybių tarpusavyje susitarti dėl vaikų globos teisių. Nutraukus santuoką paprastai abu sutuoktiniai pasilieka bendrą tėvų valdžią nepilnamečiams vaikams. Tačiau jeigu tėvai pageidauja turėti visą bendrą tėvų valdžią, kaip ją turėjo būdami susituokę, jie per pagrįstą laikotarpį teismui turi pateikti susitarimą dėl pagrindinės vaiko gyvenamosios vietos. Tėvai taip pat gali teisme sudaryti susitarimą, kuris iš tėvų vienas turės tėvų valdžią arba kurio iš tėvų valdžia tam tikrais klausimais bus ribota.

Nuo to laiko, kai įsigaliojo 2013 m. Vaikų ir pavardžių įstatymo pakeitimo įstatymas, teismas gali tėvams suteikti bendrą tėvų valdžią, nepaisydamas vieno arba abiejų tėvų pageidavimo, jeigu jis mano, kad bendra tėvų valdžia geriausiai atitinka vaiko interesus. Tada tėvai privalo susitarti, su kuriuo iš tėvų vaikas gyvens. Jeigu bendra tėvų valdžia neatitinka vaiko interesų, teismas turi nuspręsti, kuriam iš tėvų suteikti išimtinę tėvų valdžią.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Sutuoktinis, kuriam tenka visa kaltė arba didžioji jos dalis, privalo mokėti kitam sutuoktiniui pakankamą išlaikymą, kad šis galėtų išlaikyti savo gyvenimo būdą, jeigu tas sutuoktinis turi nepakankamai lėšų iš turto ar darbo, kurį, kaip galima tikėtis pagal aplinkybes, dirbs. Jeigu dėl santuokos nutraukimo kalti abu sutuoktiniai, tačiau nė vienas iš jų nėra kaltas labiau nei kitas, negalinčiam savęs išlaikyti sutuoktiniui gali būti priteistas įnašas į jo išlaikymą, jeigu tai yra teisinga įvertinant kito sutuoktinio poreikius, turtą ir pajamas. Visiems tokiems privalomiems įpareigojimams gali būti nustatytas ribotas laikotarpis. Kai santuoka nutraukiama abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, sutuoktiniai gali laisvai susitarti, ar vienas turėtų mokėti kitam išlaikymą, ar abu atsisako visų išlaikymo reikalavimų.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Tokia procedūra Austrijos teisėje nenumatyta.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Žr. atsakymą į 4 klausimą.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Žr. atsakymą į 4 klausimą.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Austrijos santuokos teisėje numatytas „santuokos negaliojimas“ (vok. *Ehenichtigkeit*). Santuoka negalioja, jeigu ji nebuvo sudaryta nurodyta forma, jeigu vienas iš sutuoktinių santuokos sudarymo metu buvo neveiksnus, nesąmoningas arba turėjo laikiną psichikos sutrikimą arba jeigu santuoka buvo sudaryta vien arba daugiausia siekiant sudaryti kitam sutuoktiniui galimybę įgyti kito sutuoktinio pavardę ar pilietybę, neketinant sukurti santuokinių santykių. Santuoka taip pat negalioja, jeigu vienas iš sutuoktinių santuokos sudarymo metu gyveno teisėtai susituokęs su trečiuoju asmeniu arba jeigu santuoka buvo neteisėtai sudaryta tarp kraujo giminystės ryšiais susijusių asmenų.

Santuoka negaliojančia gali būti pripažinta teismo sprendimu, jeigu santuokos sudarymo metu vieno iš sutuoktinių veiksnumas buvo ribotas ir jo teisinis atstovas nepareiškė pritarimo santuokai, vienas sutuoktinis nežinojo, kad sudaro santuoką, arba žinojo, kad sudaro santuoką, bet nepageidavo pareikšti noro sudaryti santuoką, vienas sutuoktinis klydo dėl kito sutuoktinio tapatybės, jie abu klydo dėl kokios nors su kitu sutuoktiniu susijusios aplinkybės, kuri būtų buvusi kliūtis jiems sudaryti santuoką, jeigu jie būtų žinoję apie padėtį ir tinkamai įvertinę santuokos padarinius, jie buvo paskatinti sudaryti santuoką suteikiant jiems melagingos informacijos apie esminius faktus arba jie buvo neteisėtai (grasinimu) priversti sudaryti santuoką.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Žr. atsakymą į 7 klausimą.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Jeigu santuoka pripažįstama negaliojančia, ji laikoma niekada nebuvusia sudaryta. Jeigu apie tai, kad santuoka negaliojo jos sudarymo metu, žinojo tik vienas iš sutuoktinių, sutuoktinių padėtis, susijusi su jų turtu, bus sureguliuota laikantis santuokos nutraukimui taikytinų nuostatų. Visi santuoką sudariusiems asmenims gimę vaikai bus laikomi teisėtais, net jeigu santuoka buvo pripažinta negaliojančia.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Santuoką nutraukti arba pripažinti negaliojančia gali tik teismai, tačiau su santuokos nutraukimu susijusios problemos gali būti sprendžiamos ne teisme (pvz., naudojant tarpininkavimą).

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Su santuokos nutraukimu, pripažinimu negaliojančia arba su santuokos galiojimu ar negaliojimu susiję ginčai priklauso apylinkės teismų (vok. *Bezirksgerichte*) jurisdikcijai. Tokie ginčai priklauso apylinkės teismo, kurio apylinkėje sutuoktiniai gyvena arba kurio apylinkėje buvo paskutinė bendra sutuoktinių gyvenamoji vieta, išimtinei jurisdikcijai. Jeigu prašymo pateikimo metu toje apylinkėje nė vienas sutuoktinis neturėjo įprastinės gyvenamosios vietos arba jeigu jie neturėjo bendros gyvenamosios vietos Austrijoje, išimtinę jurisdikciją turi apylinkės, kurioje yra įprastinė atsakovo gyvenamoji vieta, teismas arba, jeigu atsakovas neturi gyvenamosios vietos Austrijoje, – apylinkės, kurioje yra prašymą pateikusio sutuoktinio įprastinė gyvenamoji vieta, teismas, o jeigu netinka nė vienas iš šių atvejų – Centrinės Vienos apylinkės teismas (vok. *Bezirksgericht Innere Stadt Wien*). Tokie ginčai priklauso Austrijos teismų jurisdikcijai, jeigu bent vienas sutuoktinis yra Austrijos pilietis, jeigu atsakovo, o kai prašymą pripažinti santuoką negaliojančia pateikia abu sutuoktiniai, – bent vieno iš jų įprastinė gyvenamoji vieta yra Austrijoje, arba jeigu bent vieno iš sutuoktinių įprastinė gyvenamoji vieta yra Austrijoje ir arba abiejų sutuoktinių paskutinė bendra įprastinė gyvenamoji vieta buvo Austrijoje, arba prašymą teikiantis sutuoktinis yra asmuo be pilietybės ar santuokos sudarymo metu buvo Austrijos pilietis. Nors tai yra išimtinė jurisdikcija, galima susitarti dėl kito teismo.

Prašymai nutraukti santuoką turi atitikti bendrus prašymams taikomus formalumus. Prašymus nutraukti santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, dėl kurių sprendimas priimamas ne ginčo tvarka, turi pasirašyti abu sutuoktiniai. Visais atvejais turi būti pridedamas santuokos liudijimas. Taip pat patartina pridėti visus kitus dokumentus, skirtus prašymui pagrįsti.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Teisinės pagalbos santuokos nutraukimo byloms galima prašyti pagal bendrąsias teisinės pagalbos taisykles (žr. „Nemokama teisinė pagalba. Austrija“). Santuokos nutraukimo procesui taikomas santykinis teisinis reikalavimas turėti advokatą; jeigu proceso šalis nepageidauja atvykti į teismą asmeniškai, jai gali atstovauti tik advokatas.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Pirmosios instancijos teismo sprendimus dėl santuokos nutraukimo, pripažinimo negaliojančia arba santuokos galiojimo arba negaliojimo fakto nustatymo galima apeliacine tvarka apskųsti aukštesnės instancijos teismui, t. y. žemės teismui (vok. *Landesgericht*), kuris kompetentingo apylinkės teismo atžvilgiu veikia kaip antrosios instancijos teismas.

Apeliacinio teismo nutartis galima teisės klausimais apskųsti tik tuo atveju, jeigu nutartis priimta remiantis atsakymu į materialinės ar procesinės teisės klausimą, kuris yra svarbus siekiant išlaikyti teisinį nuoseklumą, teisinį tikrumą arba plėtoti teisę, pavyzdžiui, apeliacinis teismas nukrypsta nuo Aukščiausiojo Teismo praktikos arba tokios teismų praktikos nėra, arba ji yra nenuosekli.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Tokie sprendimai (išskyrus priimtus Danijoje) Austrijoje pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 (toliau – Reglamentas „Briuselis IIa“) pripažįstami automatiškai, be kokių nors specialių pripažinimo procedūrų. Kad toks sprendimas būtų pripažintas, pagal Reglamentą „Briuselis IIa“ numatoma, kad byla dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų iškelta po 2001 m. kovo 1 d. (išimtis žr. Reglamento „Briuselis IIa“ 64 straipsnį). Senoms byloms pirmiausia taikomas iki Reglamento „Briuselis IIa“ įsigaliojimo taikytas reglamentas. Danijoje priimtiems sprendimams, kaip ir anksčiau, paprastai taikoma speciali pripažinimo procedūra.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Prašymas nepripažinti sprendimą nutraukti santuoką turi būti pateikiamas apylinkės, kurioje yra arba pastaruoju metu buvo šalių bendra įprastinė gyvenamoji vieta, teismui. Jeigu toje apylinkėje nė viena šalis neturėjo įprastinės gyvenamosios vietos arba bendros gyvenamosios vietos Austrijoje, jurisdikciją turi apylinkės, kurioje yra įprastinė atsakovo gyvenamoji vieta, teismas arba, jeigu jis gyvenamosios vietos Austrijoje neturi, – apylinkės, kurioje yra prašymą pateikusio sutuoktinio įprastinė gyvenamoji vieta, teismas, o jeigu netinka nė vienas iš šių atvejų – Centrinės Vienos apylinkės teismas (vok. *Bezirksgericht Innere Stadt Wien*), (Teismų jurisdikcijos įstatymo (vok. *Jurisdiktionsnorm*) 76 straipsnis).

Procesas vyksta pagal Austrijos įstatymo dėl teisminio nagrinėjimo ne ginčo teisena nuostatas. Pagal Reglamento „Briuselis IIa“ 37 straipsnį, prašymą pateikęs sutuoktinis turi pateikti teismo sprendimo kopiją ir kilmės valstybės narės kompetentingo teismo ar institucijos išduotą pažymėjimą, parengtą pagal Reglamento „Briuselis IIa“ 39 straipsnį.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Teisė, taikytina santuokos nutraukimo bylose, kai bylos aplinkybės susijusios su kitos valstybės teise, nustatoma pagal 2010 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamentą (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje (OL L 343/10, 2010 12 29), žinomą kaip Reglamentas „Roma III“. Reglamento „Roma III“ kolizinės normos taikomos kaip *loi universelle* net ir tada, kai taikytina teisė nėra valstybės narės, dalyvaujančios sustiprintame bendradarbiavime, teisė.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.

Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 18/01/2022

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.

Jis jau išverstas į šias kalbas: en pl.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Lenkija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Siekiant, kad būtų nutraukta santuoka, prašymą nutraukti santuoką reikia pateikti apygardos teismui, kurio jurisdikcijai priklauso paskutinė bendra sutuoktinių gyvenamoji vieta. Teismas sprendimą priima po posėdžio. Sprendimas dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo nėra santuokos nutraukimo sąlyga. Turi būti nustatyta, kad santuoka visiškai ir negrįžtamai iširo.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Santuokos nutraukimo pagrindas – visiškai ir negrįžtamai iširusi santuoka. Turi būti tenkinamos abi šios sąlygos (Šeimos ir globos kodekso 56 straipsnio 1 dalis).

Tačiau net jeigu santuoka iširo visiškai ir negrįžtamai, santuokos negalima paskelbti nutraukta, jeigu tai pakenktų susituokusiems tėvams gimusių nepilnamečių interesams arba jeigu tai būtų dėl kitų priežasčių nesuderinama su socialinio sambūvio normomis. Santuokos taip pat neleidžiama nutraukti, jeigu prašymą pateikia sutuoktinis, kuris yra išimtinai kaltas dėl santuokos iširimo, nebent kitas sutuoktinis sutinka su santuokos nutraukimu arba jo atsisakymas sutikti su santuokos nutraukimu, atsižvelgiant į aplinkybes, yra nesuderinamas su socialinio sambūvio normomis.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),
Santuoką nutraukęs sutuoktinis, kuris po santuokos sudarymo pakeitė savo pavardę, per tris mėnesius nuo tos dienos, kai sprendimas dėl santuokos nutraukimo tampa galutinis, gali susigrąžinti iki santuokos sudarymo buvusią savo pavardę. Tuo tikslu civilinės metrikacijos skyriaus vadovui arba konsului turi būti pateiktas pareiškimas. Be to, santuoką nutraukęs sutuoktinis gali laisvai sudaryti naują santuoką.
3.2 sutuoktinių turto padalijimui,
Sudarius santuoką, įstatymu nustatomas bendros jungtinės sutuoktinių nuosavybės režimas (įstatyminė bendra nuosavybė), kuris taikomas turtui, vieno arba abiejų sutuoktinių įsigytam įstatymu nustatytos bendros nuosavybės (bendros jungtinės nuosavybės) galiojimo laikotarpiu. Turtas, nepatenkantis į įstatyminės bendros nuosavybės režimą, yra asmeninis sutuoktinio turtas. Bet kurio iš sutuoktinių prašymu teismas, priimdamas sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gali padalyti bendrą jungtinę nuosavybę, jeigu turto padalijimas pernelyg neužvilkina proceso. Bendroji jungtinė nuosavybė abiem sutuoktiniams priklauso lygiomis dalimis. Tačiau dėl svarbių priežasčių bet kuris sutuoktinis gali prašyti teismo padalyti bendrąją jungtinę nuosavybę tiek, kiek kiekvienas sutuoktinis prisidėjo prie jos įsigijimo.
Jeigu sutuoktiniai dalijasi būstu, sprendime nutraukti santuoką teismas nustato būsto naudojimo tvarką, kol išsituokę sutuoktiniai jame dar gyvena. Ypatingomis aplinkybėmis, kuriomis dėl vieno iš sutuoktinių griežtai baustino elgesio tampa neįmanoma su juo sugyventi, teismas kito sutuoktinio prašymu gali jį iškeldinti. Abiejų šalių prašymu teismas sprendime dėl santuokos nutraukimo taip pat gali nuspręsti padalyti bendrą būstą arba priteisti būstą vienam iš sutuoktinių, jeigu kitas sutuoktinis sutinka išsikelti iš būsto negaudamas pakaitinio būsto ir pakaitinių patalpų, jeigu įmanoma būstą tokiu būdu padalyti arba priteisti. Priimdamas sprendimą dėl bendro būsto, teismas visų pirma atsižvelgia į vaikų ir sutuoktinio, kuriam pavedamos tėvų pareigos, poreikius.
3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,
Sprendimu nutraukti santuoką teismas išsprendžia tėvų pareigų bet kokiam abiejų sutuoktinių nepilnamečiam vaikui vykdymo ir tėvų ir vaikų bendravimo klausimus. Teismas taip pat nustato sumą, kurią turi mokėti kiekvienas sutuoktinis, kad apmokėtų vaikų išlaikymo ir auginimo išlaidas. Teismas atsižvelgia į sutuoktinių rašytinį susitarimą, kaip bus vykdomos tėvų pareigos ir kaip bus bendraujama su vaiku po santuokos nutraukimo, jeigu susitarimas atitinka vaiko interesus. Broliai ir seserys turėtų būti auginami kartu, nebent vaiko interesų labui būtina kitaip.
Jeigu sutuoktinių susitarimo nėra, teismas, atsižvelgdamas į vaiko teisę būti auginamam abiejų tėvų, nusprendžia, kaip bus vykdomos tėvų pareigos ir kaip bus bendraujama su vaiku po santuokos nutraukimo. Teismas gali nustatyti tėvų pareigas vienam iš tėvų ir apriboti vieno iš tėvų pareigas, nustatydamas tik konkrečias su vaiku (-ais) susijusias teises ir pareigas, jeigu tai atitinka vaiko interesus.
Abiejų sutuoktinių prašymu teismas gali nenustatyti bendravimo su vaiku tvarkos.
3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?
Išsituokęs sutuoktinis, kuris nėra išimtinai kaltas dėl iširusios santuokos ir kuris patiria finansinių sunkumų, gali reikalauti iš kito sutuoktinio išlaikymo, atitinkančio jo pagrįstus poreikius ir kito sutuoktinio finansinius pajėgumus.
Jeigu nustatyta, kad vienas iš sutuoktinių yra išimtinai kaltas dėl santuokos iširimo, o nutraukus santuoką gerokai pablogėja kito sutuoktinio finansinė padėtis, teismas, gavęs nekalto sutuoktinio prašymą, gali įpareigoti išimtinai kaltą sutuoktinį patenkinti pagrįstus nekalto sutuoktinio poreikius, net jeigu pastarasis nepatiria finansinių sunkumų.
Prievolė išlaikyti sutuoktinį baigiasi tam sutuoktiniui sudarius naują santuoką. Tačiau kai santuoką nutraukęs sutuoktinis, kuris nebuvo kaltas dėl iširusios santuokos, yra įpareigojamas mokėti išlaikymą, išlaikymo prievolė taip pat pasibaigia praėjus penkeriems metams nuo sprendimo nutraukti santuoką priėmimo dienos, išskyrus atvejus, kai teismas, atsižvelgdamas į išimtines aplinkybes, teisę į išlaikymą turinčio asmens prašymu pratęsia šį penkerių metų terminą.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?
Tai yra oficialus gyvenimas skyrium, t. y. jis patvirtinamas teismo sprendimu pagal Šeimos ir globos kodekso 611–616 straipsnius.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?
Gyvenimas skyrium patvirtinamas nustačius, kad santuoka visiškai iširo. Net jeigu santuoka iširo visiškai, gyvenimas skyrium negali būti patvirtintas, jeigu tai pakenktų susituokusiems tėvams gimusių nepilnamečių interesams arba jeigu gyvenimas skyrium būtų dėl kitų priežasčių nesuderinamas su socialinio sambūvio normomis. Jeigu sutuoktiniai neturi bendrų nepilnamečių vaikų, teismas gali priimti sprendimą dėl gyvenimo skyrium patvirtinimo, kai abi šalys to prašo.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?
Gyvenimas skyrium paprastai sukelia tokias pat teisines pasekmes kaip ir santuokos nutraukimas. Tačiau skyrium gyvenantis sutuoktinis negali sudaryti naujos santuokos.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?
Santuokos pripažinimas negaliojančia reiškia, kad atgaline data panaikinamos visos santuokos pasekmės. Laikoma, kad santuoka niekada nebuvo sudaryta. Vienintelė išimtis – susituokusiems tėvams, kurių santuoka buvo pripažinta negaliojančia, gimę vaikai išlaiko susituokusiems tėvams gimusių vaikų statusą.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?
Santuokos pripažinimo negaliojančia priežasčių sąrašas pateikiamas Šeimos ir globos kodekse. Šie veiksniai, be kita ko, yra:
sutuoktinis nesulaukė santuokinio amžiaus (Šeimos ir globos kodekso 10 straipsnis),
sutuoktinis nėra veiksnus (Šeimos ir globos kodekso 11 straipsnis),
sutuoktinis serga psichikos liga arba yra protiškai atsilikęs (Šeimos ir globos kodekso 12 straipsnis),
sutuoktinis jau yra susituokęs su kitu asmeniu (Šeimos ir globos kodekso 13 straipsnis),
sutuoktinius sieja tiesiosios giminystės linijos kraujo giminystė, šoninės giminystės linijos kraujo giminystė (broliai ir seserys, įskaitant įbrolius ir įseseres ir nesantuokinius brolius ir seseris) arba tiesiosios linijos giminystė (Šeimos ir globos kodekso 14 straipsnis); tačiau dėl svarbių priežasčių teismas gali leisti užregistruoti santuoką nepaisydamas linijinių giminystės ryšių,
sutuoktiniai yra susiję įvaikinimo ryšiais (Šeimos ir globos kodekso 15 straipsnis),
padarytas pareiškimas, kad sudarant santuoką sutuoktinis dėl kurios nors priežasties negalėjo sąmoningai pareikšti savo valios, suklydo dėl kitos šalies tapatybės arba jam buvo neteisėtai grasinama (Šeimos ir globos kodekso 151 straipsnis),
jeigu santuoka buvo sudaryta per atstovą, leidimą davusi šalis gali prašyti pripažinti santuoką negaliojančia, jeigu nebuvo priimtas teismo sprendimas, kuriuo būtų leidžiama sudaryti santuoką per atstovą, arba jeigu įgaliojimas negaliojo arba buvo teisiškai atšauktas. Tačiau šiuo santuokos pripažinimo negaliojančia pagrindu negalima remtis, jeigu sutuoktiniai gyveno kartu.
Santuokos sudarymo metu turi būti tenkinamos visos minėtos sąlygos. Be to, jeigu santuokos pripažinimo negaliojančia pagrindai išnyko, sudarytos santuokos negalima pripažinti negaliojančia, neatsižvelgiant į tai, kad anksčiau tokie pagrindai buvo.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Teismo sprendimas, kuriuo santuoka pripažįstama negaliojančia, yra galutinis ir sukelia pasekmes trečiosioms šalims (*erga omnes*). Atsiranda dviejų rūšių pasekmės:
ex tunc, t. y. pasekmės, sietinos su padėtimi iki santuokos sudarymo dienos, pvz., atkuriama iki santuokos turėta sutuoktinių šeiminė padėtis ir jiems grąžinamos ankstesnės pavardės, sutuoktinio ir kito sutuoktinio šeimos nebesieja giminystės ryšiai ir sutuoktiniai negali paveldėti pagal įstatymą;
ex nunc, t. y. tik nuo teismo sprendimo pripažinti santuoką negaliojančia įsiteisėjimo dienos atsirandančios pasekmės, pavyzdžiui, susijusios su turtiniais santykiais.
Santuokos pripažinimo negaliojančia pasekmės sutuoktinių ir jų santuokoje gimusių vaikų santykiams ir sutuoktinių turtiniams santykiams reglamentuojamos atitinkamomis santuokos nutraukimui taikomomis taisyklėmis. Dar svarbiau, kad sutuoktinis, kuris santuoką sudarė veikdamas nesąžiningai, yra laikomas atsakingu už santuokos iširimą.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Sutuoktiniai Lenkijoje gali naudotis sutuoktinių taikinimu. Pagrindiniai jo tikslai yra išspręsti sutuoktinių konfliktus tokiu būdu, kad būtų išvengta santuokos nutraukimo arba gyvenimo skyrium patvirtinimo. Tačiau jeigu tai yra neįmanoma, sutuoktinių taikinimu siekiama parengti santuokos nutraukimo sąlygas (išspręsti turtinius ir vaikų priežiūros klausimus). Taikinimo paslaugas dažniausiai teikia nevyriausybinės organizacijos, fondai ir asociacijos. Sutuoktiniai taip pat gali naudotis įvairių formų šeimos terapija, psichologų, psichoterapeutų, paramos grupių pagalba ir kt. Vykstant teismo procesui sutuoktinių taikinimas taip pat įmanomas.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Prašymai nutraukti santuoką, patvirtinti gyvenimą skyrium arba pripažinti santuoką negaliojančia turi būti teikiami apygardos teismui (lenk. *sąd okręgowy*), kuris turi jurisdikciją pagal paskutinę sutuoktinių bendrą gyvenamąją vietą. Jeigu tokio teismo nėra, prašymus reikia pateikti apygardos teismui, kuris turi jurisdikciją pagal pareiškėjo gyvenamąją vietą.
Už tokius prašymus reikia sumokėti žyminį mokestį.
Prie prašymo reikia pridėti šiuos dokumentus: civilinę būklę įrodančių dokumentų kopijas (santuokos liudijimą, vaikų gimimo liudijimus), dokumentą, kuriuo advokatas įgaliojamas atstovauti šaliai (jeigu tas asmuo nusprendė pats pasirinkti advokatą), ir bet kuriuos kitus dokumentus, kurie gali būti svarbūs byloje (sveikatos pažymas, viešojo sektoriaus institucijų išduotas pažymas, administracinius sprendimus ir pan.).

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Taip. Šalis, kuri dėl savo finansinės padėties negali sumokėti mokesčio, gali kreiptis į teismą prašydama visiškai arba iš dalies atleisti nuo pareigos atlyginti teismo išlaidas, taip pat prašyti, kad teismas *ex officio* paskirtų jai advokatą.
Asmuo, kuris prašo visiškai ar iš dalies atleisti nuo pareigos atlyginti teismo išlaidas arba kuriam *ex officio* paskiriamas atstovas, prie prašymo privalo pridėti pareiškimą dėl savo finansinės padėties (naudodamas atitinkamą formą, kurią galima gauti teisme), darbo užmokesčio (pajamų) įrodymą ir kitą informaciją apie turtą ir šeimos aplinkybes.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Taip, visais šiais atvejais galima paduoti apeliacinį skundą antrosios instancijos teismui. Sutuoktiniai apeliaciniams teismams gali apskųsti apygardos teismų sprendimus.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo (toliau – reglamentas „Briuselis IIa“) tokie sprendimai Lenkijoje automatiškai pripažįstami be jokios specialios procedūros (reglamento „Briuselis IIa“ 21 straipsnis).

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Bet kuri suinteresuotoji šalis gali prašyti, kad teismo sprendimas būtų arba nebūtų pripažįstamas (reglamento „Briuselis IIa“ 21 straipsnio 3 dalis). Lenkijoje tokie prašymai teikiami apygardos teismams. Vietos jurisdikcija nustatoma pagal asmens, kurio atžvilgiu teikiamas prašymas pripažinti teismo sprendimą arba jo nepripažinti, įprastinę gyvenamąją vietą. Jeigu Lenkijoje nėra nė vienos iš pirmiau nurodytų vietų, vietos jurisdikcija nustatoma pagal vykdymo vietą (reglamento „Briuselis IIa“ 29 straipsnio 2 dalis).

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Lenkija yra daugybės tarptautinių susitarimų, kuriais reglamentuojamas pirmiau minėtas klausimas, susitariančioji šalis. Tokios taisyklės yra viršesnės už Lenkijos tarptautinę privatinę teisę. Todėl jeigu sutuoktinių pilietybė yra skirtinga, gali būti taikomos skirtingos taisyklės. Jeigu nėra sudaryto tarptautinio susitarimo, taikomas 2011 m. vasario 14 d. Tarptautinės privatinės teisės įstatymas. Pagal šio įstatymo 54 straipsnį santuoka nutraukiama pagal bendrą sutuoktinių nacionalinę teisę, taikomą prašymo nutraukti santuoką pateikimo metu. Jeigu bendros sutuoktinių nacionalinės teisės nėra, taikoma abiejų sutuoktinių gyvenamosios vietos šalies, kurioje jie gyvena prašymo nutraukti santuoką pateikimo metu, teisė. Jeigu sutuoktiniai tokio prašymo pateikimo metu neturi bendros gyvenamosios vietos, taikoma paskutinės šalies, kurioje sutuoktiniai turėjo bendrą gyvenamąją vietą, teisė, jeigu vienas iš sutuoktinių joje vis dar turi įprastinę gyvenamąją vietą. Kitais atvejais santuoka nutraukiama pagal Lenkijos teisę.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 17/12/2020
Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija

neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Dėmesio! Šiame puslapyje originalo kalba (pt) neseniai atlikta pakeitimų.
Puslapį jūsų pasirinkta kalba šiuo metu rengia mūsų vertėjai.
Jis jau išverstas į šias kalbas: en.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Portugalija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Portugalijoje santuoka gali būti nutraukta abiejų šalių bendru sutikimu arba, jei vienas iš sutuoktinių nesutinka, santuoka nutraukiama ginčo teisenos tvarka (Civilinio kodekso (*Código Civil*) 1773 straipsnio 1 dalis).

Nutraukiant santuoką bendru sutikimu, daroma prielaida, kad abu sutuoktiniai susitaria dėl santuokos pabaigos ir iš esmės susitaria dėl išlaikymo mokėjimo sutuoktiniui, kuriam reikia paramos; dėl tėvų valdžios nepilnamečiams vaikams; dėl tolesnio naudojimosi šeimos būstu ir rūpinimosi gyvūnais augintiniais (Civilinio kodekso 1775 straipsnio 1 dalis).

Santuokos nutraukimas ginčo teisenos tvarka atliekamas teisme vienam iš sutuoktinių pareiškus ieškinį prieš kitą sutuoktinį, remiantis teisiškai nustatytomis arba kitokiomis faktinėmis aplinkybėmis, kurios, nepriklausomai nuo galimos sutuoktinių kaltės, rodo, kad santuoka negrįžtamai iširo (Civilinio kodekso 1773 straipsnio 3 dalis ir 1781 straipsnis).

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Nutraukdami santuoką bendru sutikimu, sutuoktiniai neprivalo nurodyti, dėl kokios priežasties pateikia prašymą nutraukti santuoką.

Toliau nurodyti santuokos nutraukimo ginčo teisenos tvarka pagrindai (Civilinio kodekso 1781 straipsnis):

bent vienus metus trunkantis faktinis gyvenimas skyrium, t. y. sutuoktiniai faktiškai negyvena bendro gyvenimo, ir vienas ar abu sutuoktiniai neketina atkurti santykių (Civilinio kodekso 1782 straipsnis);

kito sutuoktinio kognityvinių gebėjimų pokytis, kuris tęsiasi ilgiau kaip metus ir dėl kurio padarinių sunkumo kyla kliūčių bendram gyvenimui;

dingimas, kai iš dingusio sutuoktinio bent metus negaunama jokios žinios;

bet kokios kitos faktinės aplinkybės, kurios, nepriklausomai nuo galimos sutuoktinių kaltės, rodo, kad santuoka negrįžtamai iširo.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Santuokos nutraukimas reiškia santuokos pabaigą ir jo teisinis poveikis yra toks pat kaip santuokos pabaigos sutuoktiniui mirus, išskyrus teisėje numatytas išimtis (Civilinio kodekso 1788 straipsnis).

Santuokos nutraukimo poveikis turtiniams sutuoktinių santykiams patiriamas nuo to momento, kai teismo sprendimas, kuriuo nutraukiama santuoka, galutinai įsiteisėja ir tampa nebeskundžiamas; tačiau šis poveikis patiriamas ir atgaline data, t. y. nuo ieškinio pareiškimo dienos (Civilinio kodekso 1789 straipsnio 1 dalis).

Jeigu nagrinėjant bylą įrodomas sutuoktinių faktinis gyvenimas skyrium, bet kuris iš sutuoktinių gali prašyti, kad santuokos nutraukimo poveikis būtų patiriamas ir atgaline data, t. y. nuo gyvenimo skyrium pradžios dienos, kuri nustatoma teismo sprendimu (Civilinio kodekso 1789 straipsnio 2 dalis).

Nepaisant santuokos nutraukimo, sutuoktinis gali pasilikti jam suteiktą kito sutuoktinio pavardę, jeigu šis su tuo sutinka arba jeigu tai leidžia teismas, atsižvelgdamas į nurodytas priežastis. Buvusio sutuoktinio sutikimas gali būti duotas notaro patvirtintu dokumentu, teismo parengtu dokumentu (raštiškas proceso šalies valios pareiškimas) arba pareiškimu civilinės būklės aktus registruojančios įstaigos darbuotojui. Prašymas teismui, kad būtų leista naudoti buvusio sutuoktinio pavardę, gali būti pateiktas santuokos nutraukimo byloje arba atskirame procese, net ir po santuokos nutraukimo (Civilinio kodekso 1677-B straipsnis).

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Santuokos nutraukimo atveju nė vienas sutuoktinis atidalijant turtą negali gauti daugiau, nei gautų tuo atveju, jei santuoka būtų sudaryta pagal bendros įgyto turto nuosavybės tvarką (portug. *regime da comunhão de adquiridos* – Civilinio kodekso 1790 straipsnis).

Kiekvienas sutuoktinis praranda visą turtą, kurį gavo arba turėjo gauti iš kito sutuoktinio arba su santuoka susijusios trečiosios šalies arba dėl santuokos sudarymo, nepriklausomai nuo to, ar dėl to buvo susitarta prieš, ar po santuokos sudarymo. Tokio turto teikėjas gali nustatyti, kad tas turtas skiriamas santuokoje gimusių vaikų naudai (Civilinio kodekso 1791 straipsnis).

Santuokos nutraukimo poveikis turtiniams sutuoktinių santykiams patiriamas nuo to momento, kai teismo sprendimas, kuriuo nutraukiama santuoka, galutinai įsiteisėja ir tampa nebeskundžiamas; tačiau šis poveikis patiriamas ir atgaline data, t. y. nuo ieškinio pareiškimo dienos (Civilinio kodekso 1789 straipsnio 1 dalis).

Jeigu nagrinėjant bylą įrodomas sutuoktinių faktinis gyvenimas skyrium, bet kuris iš sutuoktinių gali prašyti, kad santuokos nutraukimo poveikis būtų patiriamas ir atgaline data, t. y. nuo gyvenimo skyrium pradžios dienos, kuri nustatoma teismo sprendimu (Civilinio kodekso 1789 straipsnio 2 dalis).

Teismas gali bet kurio iš sutuoktinių prašymu leisti jam nuomotis šeimos būstą, nepriklausomai nuo to, ar tas būstas yra bendra sutuoktinių nuosavybė, ar priklauso kitam sutuoktiniui, visų pirma atsižvelgiant į kiekvieno iš sutuoktinių poreikius ir į santuokoje gimusių vaikų interesus. Tokiai nuomai taikomos gyvenamųjų patalpų nuomos taisyklės, tačiau teismas, išklausęs sutuoktinius, gali nustatyti tokios nuomos sutarties sąlygas ir gali nutraukti nuomą atsižvelgdamas į nuomotojo prašymą, kai tai yra pagrįsta dėl vėliau susiklosčiusių aplinkybių. Tokia patvirtintu sutuoktinių susitarimu ar teismo nutartimi nustatyta nuomos tvarka gali būti keičiama pagal bendrąsias savanoriškos jurisdikcijos sąlygas (Civilinio kodekso 1793 straipsnis).

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Santuokos nutraukimo, separacijos, santuokos paskelbimo niekine ar pripažinimo negaliojančia atveju rūpinimasis vaikais, jiems priklausantis išlaikymas ir išlaikymo mokėjimo būdai nustatomi tėvų tarpusavio susitarimu, kurį patvirtina teismas (arba civilinės būklės aktus registruojančios įstaigos pareigūnas (portug. *Conservador do Registo Civil*) per procesus dėl separacijos ir santuokos nutraukimo bendru sutarimu) (Civilinio kodekso 1905 straipsnio 1 dalis ir 1776-A straipsnis).

Tėvų pareigų vykdymo tvarkos nustatymo civilinės būklės aktus registruojančioje įstaigoje (*Conservatória do Registo Civil*) procesas yra reglamentuojamas Portugalijos civilinės būklės aktų registracijos kodekso (*Código do Registo Civil*) 274-A, 274-B ir 274-C straipsnių.

Jeigu nėra sudaryto susitarimo, teismas priima sprendimą atsižvelgdamas į nepilnamečio vaiko interesus, įskaitant glaudžių santykių su abiem tėvais palaikymą, ragindamas sudaryti susitarimus ir pripažindamas susitarimus arba priimdamas sprendimus, kuriais suteikiama pakankamai galimybių vaikui bendrauti su abiem tėvais ir pasidalyti su vaiku susijusias pareigas tarp jų. Nepilnamečio globos teisės gali būti suteiktos bet kuriam iš tėvų arba trečiajam asmeniui, arba auklėjamojo ugdymo ar globos įstaigai (Civilinio kodekso 1906 straipsnio 8 dalis).

Daugiau informacijos rasite informacijos suvestinėje „Tėvų valdžia“.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Kiekvienas sutuoktinis po santuokos nutraukimo turi rūpintis savo pragyvenimu. Nepriklausomai nuo santuokos nutraukimo pobūdžio, kiekvienas sutuoktinis turi teisę į išlaikymą. Teisė į išlaikymą gali būti nesuteikta, jeigu akivaizdu, kad tai nebūtų teisinga (Civilinio kodekso 2016 straipsnio 1, 2 ir 3 dalys).

Nustatydamas išlaikymo sumą teismas turi atsižvelgti į santuokos trukmę, sutuoktinių įnašus į šeimos finansus, sutuoktinių amžių ir sveikatos būklę, jų profesinę kvalifikaciją ir užimtumo galimybes, laiką, kurį jie galbūt turės skirti savo bendrų vaikų auginimui, jų darbo pajamas ir kitas pajamas, sudarytą naują santuoką ar bendro gyvenimo faktinius santykius, taip pat apskritai į visas aplinkybes, turinčias įtakos išlaikymą gaunančio sutuoktinio poreikiams ir išlaikymą mokančio asmens finansiniam pajėgumui (Civilinio kodekso 2016-A straipsnio 1 dalis).
Teismas bet kokioms išlaikymo prievolėms, susijusioms su skolininku tapusio sutuoktinio vaiku, turi teikti pirmenybę prieš prievolę išlaikyti kitą sutuoktinį po santuokos nutraukimo (Civilinio kodekso 2016-A straipsnio 2 dalis).
Kreditoriumi tapęs sutuoktinis neturi teisės reikalauti išlaikyti tokį gyvenimo lygį, koks buvo kartu gyvenant santuokoje (Civilinio kodekso 2016-A straipsnio 3 dalis).
Daugiau informacijos žr. informacijos suvestinėje „Išlaikymas“.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Dėl teisiškai įforminto gyvenimo skyrium – separacijos – santuoka nenutrūksta, tačiau panaikinamos bendro gyvenimo ir paramos sutuoktiniui pareigos; tai nedaro poveikio teisei į išlaikymą. Separacijos poveikis turtui yra toks pat kaip tas, kuris patiriamas nutrūkus santuokai (Civilinio kodekso 1795-A straipsnis).
Separacijos statusas panaikinamas sutuoktiniams susitaikius arba santuokai nutrūkus (Civilinio kodekso 1795-B straipsnis).

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Separacijai, kuri nustatoma ginčo teisenos tvarka arba bendru sutikimu, *mutatis mutandis* taikomos tos pačios sąlygos kaip ir nutraukiant santuoką (Civilinio kodekso 1794 straipsnis).

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Kaip nurodyta atsakyme į 4 klausimą, esant separacijai panaikinamos bendro gyvenimo ir paramos sutuoktiniui pareigos, tačiau tai nedaro poveikio teisei į išlaikymą. Separacijos poveikis turtui yra toks pat kaip tas, kuris patiriamas nutrūkus santuokai (Civilinio kodekso 1795-A straipsnis).
Santuokos nutraukimo nuostatos *mutatis mutandis* taikomos separacijai (Civilinio kodekso 1794 straipsnis).
Separacijos statusas gali būti pakeistas santuokos nutraukimu, nors tai nėra būtina santuokos nutraukimo sąlyga ar jos nutraukimo proceso etapas. Jeigu sutuoktiniai nesusitaikė per vienus metus po to, kai teismo sprendimas, kuriuo nustatyta separacija (ginčo teisenos tvarka arba bendru sutarimu), galutinai įsiteisėjo ir tapo nebeskundžiamas, bet kuris sutuoktinis gali prašyti separacijos statusą pakeisti santuokos nutraukimu. Jeigu prašymą dėl tokio pakeitimo pateikia abu sutuoktiniai, nereikia laikytis nustatyto termino ir teismo sprendimas priimamas iškart (Civilinio kodekso 1975-D straipsnio 1 ir 2 dalys).
Jeigu tokio statuso pakeitimo prašo vienas iš sutuoktinių, kitam sutuoktiniui asmeniškai arba, kai tinka, per jo teisinį atstovą pranešama apie galimybę per 15 dienų užginčyti tą prašymą; šiuo atveju jo užginčijimas gali būti grindžiamas tik sutuoktinių susitaikymu (Civilinio proceso kodekso (*Código de Processo Civil*) 993 straipsnio 3 ir 4 dalys). Po įrodymų pateikimo teisėjas sprendimą dėl bet kokio užginčijimo priima per 15 dienų (Civilinio proceso kodekso 986 straipsnio 3 dalis).
Prašymą pakeisti separacijos statusą santuokos nutraukimu taip pat galima pateikti bet kurioje civilinės būklės aktus registruojančioje įstaigoje (2001 m. spalio 13 d. Įstatyminio dekreto Nr. 272/2001 dėl prokuratūros ir civilinės būklės aktus registruojančių įstaigų kompetencijai priklausančių procedūrų 5 straipsnio 1 dalies e punktas ir 6 straipsnis). Toks faktinėmis aplinkybėmis ir teisiškai gerai pagrįstas prašymas turi būti pateiktas civilinės būklės aktus registruojančiai įstaigai, pateikiant įrodymus ir pridedant patvirtinamuosius dokumentus (2001 m. spalio 13 d. Įstatyminio dekreto Nr. 272/2001 dėl prokuratūros ir civilinės būklės aktus registruojančių įstaigų kompetencijai priklausančių procedūrų 7 straipsnio 1 dalis).
Atsakovui pranešama, kad jis per 15 dienų gali užginčyti tokį prašymą, pateikdamas įrodymų ir pridėdamas patvirtinamuosius dokumentus (2001 m. spalio 13 d. Įstatyminio dekreto Nr. 272/2001 dėl prokuratūros ir civilinės būklės aktus registruojančių įstaigų kompetencijai priklausančių procedūrų 7 straipsnio 2 dalis).
Jeigu atsakovas neužginčija tokio prašymo, pareiškėjo nurodytos faktinės aplinkybės laikomos įrodytomis, ir civilinės būklės aktus registruojančios įstaigos pareigūnas, įsitikinęs, kad įvykdyti teisiniai reikalavimai, patenkina prašymą (2001 m. spalio 13 d. Įstatyminio dekreto Nr. 272/2001 dėl prokuratūros ir civilinės būklės aktus registruojančių įstaigų kompetencijai priklausančių procedūrų 7 straipsnio 3 dalis).
Jeigu atsakovas užginčija tokį prašymą, civilinės būklės aktus registruojančios įstaigos pareigūnas paskiria per 15 dienų įvyksiantį posėdį, kuriame bus bandoma sutaikinti sutuoktinius, ir gali įsakyti atlikti teisinius veiksmus ir pateikti įrodymus, reikalingus, kad būtų įvykdyti teisiniai reikalavimai (2001 m. spalio 13 d. Įstatyminio dekreto Nr. 272/2001 dėl prokuratūros ir civilinės būklės aktus registruojančių įstaigų kompetencijai priklausančių procedūrų 7 straipsnio 4 ir 5 dalys).
Jeigu atsakovas užginčija tokį prašymą, ir susitarimo pasiekti nepavyksta, šalims pranešama, kad jos per aštuonias dienas gali pateikti savo procesinius pareiškimus, ir gali būti prašoma pateikti naujų įrodymų. Tuomet byla perduodama pirmosios instancijos teismui, turinčiam atitinkamą jurisdikciją tos civilinės būklės aktus registruojančios įstaigos vietovėje (2001 m. spalio 13 d. Įstatyminio dekreto Nr. 272/2001 dėl prokuratūros ir civilinės būklės aktus registruojančių įstaigų kompetencijai priklausančių procedūrų 8 straipsnis).
Kai byla perduodama teismui, teisėjas nurodo pateikti įrodymus ir paskiria bylos nagrinėjimo posėdžio datą (2001 m. spalio 13 d. Įstatyminio dekreto Nr. 272 /2001 dėl prokuratūros ir civilinės būklės aktus registruojančių įstaigų kompetencijai priklausančių procedūrų 9 straipsnis).

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

„Santuokos pripažinimas negaliojančia“ reiškia santuokos teisinio poveikio panaikinimą remiantis esminiu jos sudarymo trūkumu.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Negaliojančiomis gali būti pripažįstamos santuokos, sudarytos tokiomis aplinkybėmis (Civilinio kodekso 1631 straipsnis):
kai yra kliūtis (absoliuti arba santykinė) teisėtai sudaryti santuoką;
kai neduota būsimo sutuoktinio ar abiejų sutuoktinių sutikimo sudaryti santuoką arba sutikimas duotas per klaidą ar naudojant prievartą;
kai santuoka sudaryta nedalyvaujant liudytojams, nors jų dalyvavimas yra privalomas pagal įstatymus.
Toliau nurodytos absoliučios kliūtys teisėtai sudaryti asmens santuoką su bet kokiu kitu asmeniu (Civilinio kodekso 1601 straipsnis):
asmuo yra jaunesnis nei šešiolikos metų;
asmeniui yra pripažinta demencija (net ir aiškios nuovokos laikotarpiais) arba yra nustatytas neveiksnumas ar nejgalumas dėl psichikos sutrikimo;
egzistuoja ankstesnė nenutraukta Katalikų bažnyčioje sudaryta arba civilinė santuoka, net jeigu dėl jos nebuvo padarytas atitinkamas įrašas gimimų, santuokų ir mirčių registre.
Toliau nurodytos santykinės kliūtys teisėtai sudaryti santuoką tarp asmenų (Civilinio kodekso 1602 straipsnis):
priklausymas tai pačiai tiesiajai kraujo giminystės linijai;
ankstesni tėvų pareigomis pagrįsti tarpusavio santykiai;
priklausymas tai pačiai antrojo laipsnio šoninei kraujo giminystės linijai;
giminystė per tiesiąją svainystės liniją;
vieno iš sutuoktinių ankstesnis teistumas už tyčinę kitos šalies sutuoktinio žmogžudystę arba bendrininkavimą ją vykdant, net jeigu pasikėsinimas nužudyti nebuvo sėkmingas.

Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia dėl sutikimo nebuvimo (Civilinio kodekso 1635 straipsnis):
jeigu santuokos sudarymo metu viena iš šalių nesuvokė savo veiksmų dėl trumpalaikės negalios ar kitų priežasčių;
jeigu viena iš šalių buvo suklaidinta dėl kitos šalies fizinės tapatybės;
jeigu sutikimas gautas panaudojus fizinę prievartą;
jeigu sutikimas buvo apsimestinis.
Klaida, dėl kurios sutikimas negalioja, turi reikšmę pripažįstant santuoką negaliojančia tik jeigu ta klaida yra susijusi su esminėmis asmeninėmis kito sutuoktinio savybėmis ir ji yra pateisinama, ir įrodoma, kad santuoka nebūtų buvusi pagrįstai sudaryta, jei nebūtų buvę padaryta tokios klaidos (Civilinio kodekso 1636 straipsnis).
Santuokos, sudarytos panaudojant psichologinę prievartą, gali būti pripažįstamos negaliojančiomis tik jeigu vienai šaliai rimtai ir neteisėtai grasinama ir jos baimė, kad tokie grasinimai bus įvykdyti, yra pagrįsta (Civilinio kodekso 1638 straipsnio 1 dalis).
Jeigu kuris nors asmuo tyčia ir neteisėtai išgauna kitos šalies sutikimą sudaryti santuoką, žadėdamas apsaugoti nuo neprognozuojamos žalos ar kitų asmenų daromos žalos, tai prilygsta neteisėtam grasinimui (Civilinio kodekso 1638 straipsnio 2 dalis).
Sutikimo pareiškimas santuokos akte reiškia prezumpciją ne tik kad būsimi sutuoktiniai nori sudaryti santuoką, bet ir kad jų sutikimas duodamas neklystant ir be prievartos (Civilinio kodekso 1634 straipsnis).

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Civilinės santuokos, kuri buvo abiejų sutuoktinių sudaryta sąžiningai, pripažinimas negaliojančia sutuoktinių ir trečiųjų šalių atžvilgiu įsigalioja tada, kai atitinkamas teismo sprendimas galutinai įsiteisėja ir tampa nebeskundžiamas (Civilinio kodekso 1647 straipsnio 1 dalis).
Jeigu santuoką sąžiningai sudarė tik vienas iš sutuoktinių, tik tas sutuoktinis gali naudotis santuokinės padėties pranašumais ir jais remtis prieš trečiąsias šalis, jeigu tokia padėtis yra realių sutuoktinių santykių atspindys (Civilinio kodekso 1647 straipsnio 2 dalis).
Sutuoktinis, kuris, sudarydamas santuoką, dėl pateisinamų priežasčių nežinojo apie kliūtį, dėl kurios ta santuoka turi būti paskelbta niekine ar pripažinta negaliojančia, arba kurio sutikimas sudaryti santuoką buvo gautas panaudojant fizinę ar psichologinę prievartą, yra laikomas santuoką sudariusiu sąžiningai (Civilinio kodekso 1648 straipsnio 1 dalis).
Sąžiningumo fakto pripažinimas yra valstybės teismų prerogatyva. Paprastai daroma sutuoktinių sąžiningumo prezumpcija (Civilinio kodekso 1648 straipsnio 2 ir 3 dalys).
Santuoką paskelbus niekine ar pripažinus negaliojančia, sąžiningas sutuoktinis išlaiko teisę į išlaikymą po to, kai atitinkamas sprendimas galutinai įsiteisėja ir tampa nebeskundžiamas arba kai teismo sprendimas įregistruojamas (Civilinio kodekso 2017 straipsnis).

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Prieš pradedant santuokos nutraukimo procesą, civilinės būklės aktus registruojanti įstaiga arba teismas turi informuoti sutuoktinius apie šeimos taikinamojo tarpininkavimo paslaugų prieinamumą ir jų tikslus (Civilinio kodekso 1774 straipsnis ir 2001 m. spalio 13 d. Įstatyminio dekreto Nr. 272/2001 dėl prokuratūros ir civilinės būklės aktus registruojančių įstaigų kompetencijai priklausančių procedūrų 14 straipsnio 3 dalis).
Šeimos taikinamasis tarpininkavimas yra neteisminis būdas spręsti šeimos santykiuose kylančius konfliktus, kai asmeniškai ir tiesiogiai dalyvaudamos ir konflikto tarpininko padedamos šalys stengiasi taikiai susitarti.
Šiuo alternatyviu ginčų sprendimo būdu galima spręsti konfliktus, susijusius su tėvų pareigų vykdymo tvarkos nustatymu, keitimu ar tos tvarkos nesilaikymu, santuokos nutraukimu arba separacija, separacijos statuso pakeitimu santuokos nutraukimu, skyrium gyvenančių sutuoktinių taikinimu, laikino ar galutinio išlaikymo skyrimu ir keitimu, šeimos būsto suteikimu, teisės naudoti kito sutuoktinio pavardę nesuteikimu arba leidimu naudoti buvusio sutuoktinio pavardę (2018 m. lapkričio 9 d. Įstatyminio dekreto (*Despacho Normativo*) Nr. 13/2018, kuriuo reglamentuojama 2007 m. rugpjūčio 22 d. Nutarimu Nr. 18 778/2007 sukurtos šeimos taikinamojo tarpininkavimo sistemos (SMF) veikla ir patvirtinamos taisyklės dėl tarpininkų, teikiančių tarpininkavimo paslaugas šeimos taikinamojo tarpininkavimo sistemoje, atrankos procedūrų, 4 straipsnis).
Sutuoktinių taikintojų profesinę veiklą licencijuoja Teisingumo ministerija (*Ministério da Justiça*), ir jie privalo nepriklausomai ir nešališkai veikti susitikimuose, kuriuose padedama šalims susitarti (2018 m. lapkričio 9 d. Įstatyminio dekreto (*Despacho Normativo*) Nr. 13/2018, kuriuo reglamentuojama 2007 m. rugpjūčio 22 d. Nutarimu Nr. 18 778/2007 sukurtos šeimos taikinamojo tarpininkavimo sistemos (SMF) veikla ir patvirtinamos taisyklės dėl tarpininkų, teikiančių tarpininkavimo paslaugas šeimos taikinamojo tarpininkavimo sistemoje, atrankos procedūrų, 7 straipsnis).
Dėl santuokos nutraukimo bendru sutikimu galima kreiptis į civilinės būklės aktus registruojančią įstaigą (išskyrus atvejus, susijusius su susitarimu, priimtu per procesą dėl santuokos nutraukimo ginčo teisenos tvarka (Civilinio kodekso 1779 straipsnis)), jeigu prie tokio santuokos nutraukimo bendru sutikimu prašymo pridedamas išsamus sutuoktinių poros bendro turto sąrašas, susitarimas dėl naudojimosi šeimos būstu, susitarimas dėl išlaikymo mokėjimo sutuoktiniui, kuriam reikia išlaikymo, ir priimtą teismo sprendimą dėl tėvų pareigų vykdymo tvarkos liudijanti pažyma, arba susitarimas dėl tėvų pareigų bet kokiems nepilnamečiams vaikams vykdymo, jeigu šis klausimas dar neišspręstas teismuose (Portugalijos civilinės registracijos kodekso 272 straipsnio 1 dalis).

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Separacija ir santuokos nutraukimas bendru sutikimu

Dėl separacijos arba santuokos nutraukimo bendru sutikimu abu sutuoktiniai kartu susitarę kreipiasi į civilinės būklės aktus registruojančią įstaigą. Prie prašymo būtina pridėti šiuos dokumentus (Portugalijos civilinės registracijos kodekso 272 straipsnio 1 dalis):
išsamų bendro turto sąrašą, kuriame nurodyta atitinkamo turto vertė, arba, jeigu sutuoktiniai nusprendžia dalytis šiuo turtu, – susitarimą dėl dalijimosi turtu arba prašymą parengti tokį susitarimą;
teismo sprendimą dėl tėvų pareigų vykdymo tvarkos liudijančią pažymą arba susitarimą dėl tėvų pareigų bet kokiems nepilnamečiams vaikams vykdymo, jeigu šis klausimas dar neišspręstas teismuose;
susitarimą dėl išlaikymo mokėjimo sutuoktiniui, kuriam reikia išlaikymo;
susitarimą dėl šeimos būsto naudojimo;
vedybų sutarties (jei yra) liudijimą.
Jeigu pateiktuose dokumentuose nėra nurodyta kitaip, laikoma, kad atitinkami susitarimai galioja bylos nagrinėjimo proceso metu ir vėliau (Civilinio kodekso 272 straipsnio 4 dalis).
Separacijos arba santuokos nutraukimo bendru sutikimu procesas pradedamas pateikiant sutuoktinių ar jų atstovų pasirašytą prašymą bet kuriai civilinės būklės aktus registruojančiai įstaigai (portug. *conservatória do registo civil*). Prie prašymo turi būti pridedami pirmiau nurodyti dokumentai ir santuokos liudijimas (2001 m. spalio 13 d. Įstatyminio dekreto Nr. 272/2001 dėl prokuratūros ir civilinės būklės aktus registruojančių įstaigų kompetencijai priklausančių procedūrų 14 straipsnio 1 ir 2 dalys).
Gavęs prašymą, civilinės būklės aktus registruojančios įstaigos pareigūnas pakviečia sutuoktinius į posėdį ir tame posėdyje patikrina, ar įvykdyti teisiniai reikalavimai (Civilinio kodekso 1776 straipsnio 1 dalis). Tame posėdyje sutuoktiniai informuojami apie galimybę pasinaudoti šeimos taikinamojo

tarpininkavimo paslaugomis; jeigu sutuoktiniai vis vien nori nutraukti santuoką, jų susitarimai nagrinėjami ir sutuoktinių prašoma juos pakeisti, jeigu jais nėra tinkamai užtikrinama vieno iš jų arba jų vaikų interesų apsauga. Šiuo tikslu gali būti vykdomi teisiniai aktai ir renkami įrodymai. Jeigu yra įvykdyti teisiniai reikalavimai ir atliktos minėtos procedūros, civilinės būklės aktus registruojančios įstaigos pareigūnas patenkina prašymą (2001 m. spalio 13 d. Įstatyminio dekreto Nr. 272/2001 dėl prokuratūros ir civilinės būklės aktus registruojančių įstaigų kompetencijai priklausančių procedūrų 14 straipsnio 3 dalis).
Kai pateikiamas susitarimas dėl tėvų pareigų vykdymo nepilnamečių vaikų atžvilgiu, procesas perduodamas prokuratūrai (portug. *Ministério Público*) prie pirmosios instancijos teismo, turinčio atitinkamą jurisdikciją tos civilinės būklės aktus registruojančios įstaigos vietovėje, siekiant, kad sprendimą dėl tokio susitarimo būtų galima priimti per 30 dienų (2001 m. spalio 13 d. Įstatyminio dekreto Nr. 272/2001 dėl prokuratūros ir civilinės būklės aktus registruojančių įstaigų kompetencijai priklausančių procedūrų 14 straipsnio 4 dalis).
Jeigu prokuratūra mano, kad tokiu susitarimu nėra tinkamai užtikrinama nepilnamečių interesų apsauga, pareiškėjai gali jį pakeisti, kaip prašoma, arba pateikti naują susitarimą. Pastaruoju atveju susitarimas prokuratūrai bus pateiktas dar kartą. Jeigu prokuratūra mano, kad tokiu susitarimu tinkamai užtikrinama nepilnamečių interesų apsauga, arba jeigu sutuoktiniai pakeitė susitarimą atsižvelgdami į prokuratūros nurodymus, paskelbiamas santuokos nutraukimas (2001 m. spalio 13 d. Įstatyminio dekreto Nr. 272/2001 dėl prokuratūros ir civilinės būklės aktus registruojančių įstaigų kompetencijai priklausančių procedūrų 14 straipsnio 5 ir 6 dalys).
Tais atvejais, kai pareiškėjai nesutinka su prokuratūros nurodytais pakeitimais ir vis vien ketina nutraukti santuoką, ir (arba) pateikti susitarimai nepakankamai užtikrina vieno iš sutuoktinių interesų apsaugą, santuokos nutraukimas nepatvirtinamas ir byla dėl jos nutraukimo perduodama tos civilinės būklės aktus registruojančios įstaigos vietovės teismui (2001 m. spalio 13 d. Įstatyminio dekreto Nr. 272/2001 dėl prokuratūros ir civilinės būklės aktus registruojančių įstaigų kompetencijai priklausančių procedūrų 14 straipsnio 7 dalis).
Gavęs bylą teisėjas išnagrinėja sutuoktinių pateiktus susitarimus ir paragina juos pakeisti, jeigu tokiais susitarimais nėra tinkamai užtikrinama vieno iš sutuoktinių arba jų vaikų interesų apsauga (Civilinio kodekso 1778-A straipsnio 2 dalis).
Tuomet teisėjas nustato santuokos nutraukimo padarinius, susijusius su tais dalykais, kurių sutuoktiniai nepakeitė savo susitarime. Jei kuriuo nors susitarimu nepakankamai užtikrinama vieno iš sutuoktinių interesų apsauga, teisėjas gali šiuo tikslu ir atsižvelgdamas į siūlomus susitarimus nutarti, kad būtų įvykdyti tam tikri veiksmai ir pateikti bet kokie reikalingi įrodymai (Civilinio kodekso 1178-A straipsnio 3 ir 4 dalys).
Nustatydamas santuokos nutraukimo padarinius teisėjas visada turėtų ne tik skatinti sutuoktinius susitarti, bet ir atsižvelgti į jų susitarimus (Civilinio kodekso 1778-A straipsnio 6 dalis).
Tada paskelbiamas santuokos nutraukimas bendru sutikimu, ir jis įregistruojamas atitinkamame registre (Civilinio kodekso 1778-A straipsnio 5 dalis).
Prašymai dėl separacijos arba santuokos nutraukimo bendru sutikimu pateikiami teismui, jeigu šalys nėra prie jų pridėjusios jokių pirmiau nurodytų susitarimų (Civilinio kodekso 1778-A straipsnio 1 dalis).
Šiuo atveju prašymas nutraukti santuoką pateikiamas teismui. Gavęs prašymą, teisėjas nagrinėja sutuoktinių pateiktus susitarimus ir ragina juos pakeisti, jeigu tokiais susitarimais neužtikrinama vieno iš sutuoktinių arba jų vaikų interesų apsauga. Teisėjas nustato santuokos nutraukimo padarinius, susijusius su tais dalykais, dėl kurių nesusitarė sutuoktiniai, ir gali šiuo tikslu, taip pat atsižvelgiant į siūlomus susitarimus, įsakyti atlikti tam tikrus veiksmus ir surinkti bet kokius reikalingus įrodymus. Nustatydamas santuokos nutraukimo padarinius, teisėjas turėtų ne tik skatinti sutuoktinius susitarti, bet ir atsižvelgti į jų susitarimą. Tada paskelbiamas santuokos nutraukimas bendru sutikimu, ir jis įregistruojamas atitinkamame registre (Civilinio kodekso 1778-A straipsnio 2, 3, 4, 5 ir 6 dalys).

Separacija arba santuokos nutraukimas ginčo teisenos tvarka

Prašymai dėl separacijos arba santuokos nutraukimo ginčo teisenos tvarka pateikiami šeimos ir vaikų bylų teismui (*Juízo de Família e Menores*) arba, jeigu tokio teismo nėra, – vietos civiliniam teismui (*Juízo Local Cível*) ar bendrajam teismui (*Juízo de Competência Genérica*), turinčiam teritorinę jurisdikciją (Teismų sistemos organizavimo įstatymo 122 straipsnio 1 dalis). Teritorinė jurisdikcija nustatoma pagal pareiškėjo (ieškinį pareiškiančio asmens) nuolatinę arba įprastinę gyvenamąją vietą (Civilinio proceso kodekso 72 straipsnis).
Santuokos nutraukimo nuostatos *mutatis mutandis* taikomos separacijai (Civilinio kodekso 1794 straipsnis).
Separacijos statusas panaikinamas sutuoktiniams susitaikius arba santuokai nutrūkus (Civilinio kodekso 1795-B straipsnis).
Bet kuris sutuoktinis gali prašyti nutraukti santuoką ginčo teisenos būdu, argumentuodamas tuo, kad sutuoktiniai ilgiau kaip metus faktiškai gyvena skyrium, arba kito sutuoktinio kognityvinių gebėjimų pokyčiu, kuris trunka jau daugiau kaip metus ir dėl kurio padarinių sunkumo kyla kliūčių bendram gyvenimui, arba sutuoktinio dingimu, kai iš jo bent metus negaunama jokios žinios, arba kitomis faktinėmis aplinkybėmis, kurios, nepriklausomai nuo galimos sutuoktinių kaltės, rodo, kad santuoka negrįžtamai iširo (Civilinio kodekso 1781 straipsnis).
Nukentėjęs sutuoktinis turi teisę išieškoti iš kito sutuoktinio jo padarytos žalos kompensaciją pagal bendrąsias civilinės atsakomybės sąlygas ir bendrosios kompetencijos teismuose (Civilinio kodekso 1792 straipsnio 1 dalis).
Sutuoktinis, kuris prašymą nutraukti santuoką argumentavo kito sutuoktinio kognityvinių gebėjimų pokyčiu, privalo tam sutuoktiniui kompensuoti asmeninę žalą, jo patiriamą dėl santuokos nutraukimo; šis reikalavimas turi būti pateiktas santuokos nutraukimo byloje (Civilinio kodekso 1792 straipsnio 2 dalis).
Jeigu santuokos nutraukimo pagrindas yra kito sutuoktinio kognityvinių gebėjimų pokytis, kuris trunka jau daugiau kaip metus ir dėl kurio padarinių sunkumo kyla kliūčių bendram gyvenimui, arba sutuoktinio dingimas, kai iš jo bent metus negaunama jokios žinios, prašymą nutraukti santuoką gali pateikti tik tas sutuoktinis, kuris nurodo kito sutuoktinio kognityvinių gebėjimų pokytį arba dingimo faktą (Civilinio kodekso 1785 straipsnio 1 dalis).
Jeigu sutuoktinis, galintis prašyti nutraukti santuoką, yra nesavarankiškas suaugęs asmuo, ieškinį gali pateikti jis pats arba jį lydintis asmuo, jeigu pastarajam yra suteiktas įgaliojimas atstovauti tam nesavarankiškam asmeniui, gavus teismo sutikimą. Jeigu nesavarankišką asmenį lydinčio asmens statusą turi jo sutuoktinis, ieškinį to asmens, turinčio teisę prašyti nutraukti santuoką, vardu gali pateikti jo tiesiosios linijos giminaičiai arba giminaičiai iki trečiojo laipsnio šoninės giminystės linijos, arba prokuratūra (Civilinio kodekso 1785 straipsnio 2 dalis).
Teisė nutraukti santuoką neperleidžiama mirties atveju. Tačiau pareiškėjo įpėdiniai gali tęsti bylą su palikimu susijusiais tikslais, jeigu pareiškėjas miršta proceso metu; tuomet tuo pačiu tikslu gali būti toliau nagrinėjamas ieškinys prieš atsakovo įpėdinius (Civilinio kodekso 1785 straipsnio 3 dalis).
Pateikus prašymą, jeigu galima pradėti procesą, teisėjas nustato posėdžio, kuriame bus siekiama sutaikinimo, datą; pareiškėjas ir atsakovas gauna šaukimą asmeniškai dalyvauti šiame posėdyje (Civilinio proceso kodekso 931 straipsnio 1 dalis).
Jeigu sutuoktinių sutaikinti nepavyksta, teismas siekia, kad sutuoktiniai susitartų nutraukti santuoką bendru sutikimu; jeigu pasiekiamas susitarimas arba jeigu sutuoktiniai bet kuriame proceso etape pasirenka nutraukti santuoką bendru sutikimu, *mutatis mutandis* taikoma procedūra pagal atitinkamą santuokos nutraukimo būdą (Civilinio kodekso 1779 straipsnio 2 dalis).
Jeigu teisėjas negali pasiekti, kad sutuoktiniai susitartų dėl santuokos nutraukimo arba separacijos bendru sutikimu, teisėjas siekia sutuoktinių susitarimo dėl išlaikymo ir dėl tėvų pareigų vykdymo tvarkos. Teisėjas taip pat, kai tinka, siekia sutuoktinių susitarimo dėl naudojimosi šeimos būstu tol, kol vyksta bylos nagrinėjimo procesas (Civilinio proceso kodekso 931 straipsnio 2 dalis).
Per bandymą susitaikyti arba bet kuriame kitame proceso etape šalys gali susitarti dėl santuokos nutraukimo arba separacijos bendru sutikimu, jeigu tenkinamos būtinos sąlygos (Civilinio proceso kodekso 931 straipsnio 3 dalis).

Jeigu viena ar abi šalys nedalyvauja arba jeigu paaiškėja, kad susitaikymas neįmanomas, teisėjas nurodo pranešti atsakovui, kad jis gali per 30 dienų užginčyti pateiktą prašymą; kartu su tuo pranešimu, kuris pateikiamas nedelsiant, atsakovui įteikiamas prašymo originalo dublikatas (Civilinio proceso kodekso 931 straipsnio 5 dalis).
Jeigu atsakovo buvimo vieta nežinoma ir jau buvo dėtos visos pastangos jį surasti priemonėmis, numatytomis proceso teisėje, tačiau tos pastangos buvo nesėkmingos, paskirta sutaikinimo tikslu rengto posėdžio data panaikinama ir atsakovui viešu pranešimu paskelbiamas kvietimas užginčyti pateiktą prašymą (Civilinio proceso kodekso 931 straipsnio 6 dalis).
Praėjus terminui, iki kurio buvo galima užginčyti prašymą, vyksta įprasta procedūra. Per šią procedūrą nustatomas ginčo dalykas ir paskelbiamas įrodymų pagrindas. Per šią procedūrą surengiamas baigiamasis posėdis, kuriame pateikiami įrodymai. Po baigiamojo posėdžio byla užbaigiama ir nusiunčiama teisėjui, tada teisėjas priima sprendimą per 30 dienų (Civilinio proceso kodekso 932 straipsnis).
Priešieškinyje gali būti prašoma separacijos, net jeigu pareiškėjas prašė nutraukti santuoką; o jeigu pareiškėjas prašė separacijos, atsakovas priešieškinyje gali prašyti nutraukti santuoką. Šiais atvejais sprendimas nutraukti santuoką turėtų būti priimamas patenkinant prašymą ir atitinkamą priešieškinį (Civilinio kodekso 1795 straipsnis).

Santuokos pripažinimas negaliojančia

Santuokos pripažinimo negaliojančia faktu negalima remtis jokiais atvejais – nei teismuose, nei neteisminėmis aplinkybėmis – iki jis patvirtinamas teismo sprendimu byloje, iškeltoje tuo konkrečiu tikslu (Civilinio proceso kodekso 1632 straipsnis).
Tokia byla iškeliama pateikiant šeimos ir vaikų teismui pradinį prašymą, kuriame, naudojant pareiškimų formą, nurodoma šalių tapatybė, apibūdinamos atitinkamos faktinės aplinkybės ir pateikiamas prašymas (Teismų sistemos organizavimo įstatymo 122 straipsnio 1 dalies d punktas).
Juridinė teisė pareikšti tokį ieškinį priklauso nuo atitinkamo reikalavimo pagrindų *(žr. atsakymą į 8 klausimą).*
Sutuoktiniai ar bet kurie jų tiesiosios linijos arba šoninės linijos iki ketvirtojo laipsnio giminaičiai, sutuoktinių įpėdiniai ir įtėviai, taip pat prokuratūra, remdamiesi kliūtimi teisėtai sudaryti santuoką, turi teisę iškelti arba tęsti bylą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia. Be to, iškelti arba tęsti bylą gali ir globėjas arba patikėtinis nepilnamečių atveju arba jeigu asmeniui yra nustatytas neveiksnumas ar neįgalumas dėl psichikos sutrikimo, o bigamijos (dvipatystės) atveju tai gali daryti pirmasis pažeidėjo sutuoktinis (Civilinio kodekso 1639 straipsnis).
Paskelbti santuoką negaliojančia dėl suklaidinimo gali prašyti patys sutuoktiniai ar bet kurie kiti asmenys, kuriuos neigiamai paveikė tokia santuoka. Kitokiais atvejais, kai santuoka buvo sudaryta nedavus sutikimo, procesą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia gali pradėti tik tas sutuoktinis, kuris nebuvo davęs sutikimo. Tačiau jei proceso metu pareiškėjas miršta, bylą gali tęsti jo giminaičiai, tiesioginiai giminaičiai per santuokinius ryšius, paveldėtojai arba įtėviai (Civilinio kodekso 1640 straipsnis).
Byla, kurioje siekiama santuokos pripažinimo negaliojančia dėl nepakankamo sutikimo, gali būti iškelta tik to sutuoktinio, kuris nukentėjo dėl klaidos arba dėl jam daryto spaudimo. Tačiau jei proceso metu pareiškėjas miršta, bylą gali tęsti jo giminaičiai, tiesioginiai giminaičiai per santuokinius ryšius, paveldėtojai arba įtėviai (Civilinio kodekso 1641 straipsnis).
Tik prokuratūra gali iškelti bylą dėl santuokos paskelbimo negaliojančia remiantis tuo, kad santuoka buvo sudaryta be liudytojų (Civilinio kodekso 1642 straipsnis).
Byla dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, remiantis buvusia kliūtimi teisėtai sudaryti santuoką, turėtų būti iškelta:
nepilnamečių, asmenų, kuriems pripažinta demencija, arba nesavarankiškų teisiškai neveiksnių suaugusiųjų (jeigu prašymą pateikia pats neveiksnus asmuo) atveju – ne vėliau kaip per šešis mėnesius po to, kai asmuo tapo pilnametis arba kai buvo panaikintas natūralus asmens neveiksnumas arba panaikintas ar peržiūrėtas nesavarankiško asmens statusas; o tuo atveju, kai prašymą pateikia kitas asmuo, – per trejus metus po santuokos sudarymo, tačiau niekada po atitinkamo sutuoktinio tapimo pilnamečiu ar jo neveiksnumo pabaigos (Civilinio kodekso 1643 straipsnio 1 dalies a punktas);
teistumo už vienos iš šalių sutuoktinio nužudymą atveju – per trejus metus po santuokos sudarymo (Civilinio kodekso 1643 straipsnio 1 dalies b punktas);
kitais atvejais – per šešis mėnesius po to, kai santuoka nutrūko (Civilinio kodekso 1643 straipsnio 1 dalies c punktas).
Iškelti tokią bylą, kol santuoka nėra nutrūkusi, gali tik prokuratūra (Civilinio kodekso 1643 straipsnio 2 dalis).
Byla dėl santuokos pripažinimo negaliojančia remiantis tuo, kad tebėra nenutraukta ankstesnė santuoka, negali būti pradėta ar tęsiama, kol nagrinėjama byla dėl asmens, kurio atveju atsirado bigamija, pirmosios santuokos paskelbimo niekine arba pripažinimo negaliojančia (Civilinio kodekso 1643 straipsnio 3 dalis).
Byla dėl santuokos paskelbimo negaliojančia dėl vieno ar abiejų sutuoktinių sutikimo nebuvimo gali būti pradėta tik per trejus metus po santuokos sudarymo arba, jeigu pareiškėjas nežinojo apie santuoką, – per šešis mėnesius nuo tada, kai jis apie tai sužinojo (Civilinio kodekso 1644 straipsnis).
Ieškinys, pateiktas dėl santuokos pripažinimo negaliojančia dėl nepakankamo sutikimo sudaryti santuoką, nenagrinėjamas, jeigu jis nepareiškiamas per šešis mėnesius po to, kai išnyksta buvusi kliūtis pareikšti tikrąją valią sudaryti santuoką (Civilinio kodekso 1645 straipsnis).
Byla, kuria siekiama santuokos pripažinimo negaliojančia dėl liudytojų nebuvimo sudarant santuoką, gali būti pradedama tik per vienus metus po santuokos sudarymo (Civilinio kodekso 1646 straipsnis).
Kartu su pradiniu prašymu būtina pateikti santuokos liudijimą ir galbūt (jei pagrindas, kuriuo remiamasi prašyme nutraukti santuoką, yra asmens amžius) atitinkamo asmens gimimo liudijimą.
Praėjus terminui, iki kurio buvo galima užginčyti prašymą, vyksta įprasta procedūra, kaip nurodyta pirmiau.
Santuokos pripažinimo negaliojančia klausimas laikomas išspręstu ir santuoka laikoma galiojančia nuo jos sudarymo momento, jeigu prieš tai, kai teismo sprendimas dėl santuokos pripažinimo negaliojančia galutinai įsiteisėja ir tampa nebeskundžiamas, įvyksta vienas iš šių įvykių:
nepilnamečio vaiko santuoka yra to vaiko, tapusio pilnamečiu, patvirtinama civilinės būklės aktus registruojančios įstaigos pareigūno ir dviejų liudytojų akivaizdoje (Civilinio kodekso 1633 straipsnio 1 dalies a punktas);
asmens, kuriam pripažinta demencija, arba nesavarankiško suaugusiojo santuoka yra to asmens patvirtinama po to, kai teisiškai patvirtinta, kad nebėra tų kliūčių santuokai (Civilinio kodekso 1633 straipsnio 1 dalies b punktas);
asmens, kurio atveju nustatyta bigamija, pirmoji santuoka paskelbiama niekine arba pripažįstama negaliojančia (Civilinio kodekso 1633 straipsnio 1 dalies c punktas);
sudarant santuoką liudytojai nedalyvavo dėl pagrįstų aplinkybių, kaip antai tokių, kurias pripažįsta civilinės būklės aktus registruojančios įstaigos pareigūnas, jeigu nekyla abejonių dėl santuokos sudarymo (Civilinio kodekso 1633 straipsnio 1 dalies d punktas).

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Taip, teisinės pagalbos sistema taikoma visuose teismuose, nepriklausomai nuo proceso formos.
(2004 m. liepos 29 d. Įstatymas Nr. 34/2004 dėl teisės kreiptis į teismą)
Daugiau informacijos rasite informacijos suvestinėje „Teisinė pagalba“.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Taip. Šiuos sprendimus visada galima apskųsti (Civilinio proceso kodekso 629 straipsnis).

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Jeigu atitinkamas sprendimas buvo priimtas Europos Sąjungos valstybėje narėje, išskyrus Daniją (2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201 /2003 31 konstatuojamoji dalis), jis kitose valstybėse narėse pripažįstamas pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003.
Jeigu sprendimas priimtas Danijoje, taikoma speciali užsienio valstybės teismo sprendimo peržiūros procedūra (Civilinio proceso kodekso 978 ir tolesni straipsniai).
Teismas, turintis jurisdikciją peržiūrėti ir patvirtinti užsienio valstybių teismų sprendimus, yra asmens, kurio atžvilgiu siekta priimti atitinkamą sprendimą, gyvenamosios vietovės apeliacinis teismas (portug. *tribunal da relação*) (Civilinio proceso kodekso 979 straipsnis).
Per šį procesą kartu su prašymu pateikiamas dokumentas, kuriame yra peržiūrėtinas sprendimas, o priešingai šaliai pranešama, kad ji gali pateikti atsakymą per 15 dienų. Pareiškėjas gali atsakyti per 10 dienų po to, kai jam pranešta apie tokio atsakymo pateikimą (Civilinio proceso kodekso 981 straipsnis).
Šalims pateikus savo pareiškimus ir atlikus būtinus procesinius veiksmus, bylos dokumentai per 15 dienų laikotarpius pateikiami šalims ir prokuratūrai, kad būtų galima juos išnagrinėti ir pateikti pastabų (Civilinio proceso kodekso 982 straipsnio 1 dalis).
Teismo sprendimas patvirtinamas, jeigu:
nėra abejonių dėl dokumento, kuriame pateiktas teismo sprendimas, autentiškumo ar to sprendimo patikimumo;
sprendimas yra galutinai įsiteisėjęs pagal valstybės, kurioje jis priimtas, įstatymus;
sprendimą priėmė užsienio valstybės teismas, kurio jurisdikcija naudotasi nepažeidžiant įstatymų, ir tas sprendimas nėra dėl dalykų, priklausančių išimtinei Portugalijos teismų jurisdikcijai;
sprendimo neįmanoma ginčyti *lis alibi pendens* ar *res judicata* pagrindais remiantis Portugalijos teismo byla, nebent atitinkamas ieškinys būtų pirma pateiktas užsienio teismui;
atsakovui buvo tinkamai įteiktas pranešimas apie ieškinį pagal valstybės, kurioje yra tą sprendimą priėmęs teismas, įstatymus, ir per procesą laikytasi šalių teisės į gynybą ir vienodą apsaugą principų;
sprendime nėra nuostatų, kurių pripažinimo rezultatas būtų akivaizdžiai nesuderinamas su Portugalijos viešosios tarptautinės tvarkos principais.
(Civilinio proceso kodekso 980 straipsnis)

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Jeigu atitinkama šalis nusprendžia prašyti pripažinti sprendimą dėl santuokos nutraukimo, separacijos ar santuokos pripažinimo negaliojančia Europos Sąjungos valstybėse narėse, išskyrus Daniją, prašymas dėl to pateikiamas šeimos ir vaikų bylų teismui (Teismų sistemos organizavimo įstatymo 122 straipsnis). Teritorinę jurisdikciją turintis teismas nustatomas pagal valstybės narės, kurioje pateiktas prašymas pripažinti sprendimą, vidaus teisės normas.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Pagal nacionalines įstatymų kolizijos taisykles santuokos nutraukimo ir separacijos bylose taikomi bendrieji sutuoktinių gyvenamosios valstybės įstatymai. Jeigu sutuoktiniai turi skirtingų valstybių pilietybę, taikoma jų bendros įprastinės gyvenamosios vietos teisė. Jeigu tokios vietos nėra, taikytina valstybės, su kuria labiausiai susijęs jų šeimos gyvenimas, teisė (Civilinio kodekso 52 straipsnio 1 ir 2 dalys).
Tačiau tuo atveju, jeigu taikytina teisė pasikeitė sutuoktiniams gyvenant santuokoje, separacija arba santuokos nutraukimas gali būti grindžiamas tik faktinėmis aplinkybėmis, kurios buvo reikšmingos jam įvykstant (Civilinio kodekso 55 straipsnio 2 dalis).

Kur rasti taikytinus teisės aktus

Portugalijos civilinis kodeksas
Portugalijos civilinės būklės aktų registracijos kodeksas
Portugalijos civilinio proceso kodeksas
Prokuratūros ir civilinės būklės aktus registruojančių įstaigų kompetencijai priklausančios procedūros
Įstatyminis dekretas Nr. 13/2018
Teismų sistemos organizavimo įstatymas
Teisės kreiptis į teismą
2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo

Baigiamoji pastaba

Šioje informacijos suvestinėje pateikta informacija yra bendro pobūdžio ir neišsami. Ja neprivaloma remtis kontaktiniam asmeniui, Europos teisminiam tinklui civilinėse ir komercinėse bylose, teismams ar bet kokiems kitiems asmenims. Ji neskirta tam, kad ja būtų remiamasi vietoj galiojančių taikytinų teisės aktų.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 20/12/2023

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Rumunija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Santuoka gali būti nutraukiama bendru sutikimu (taikant teisminę, administracinę arba notarinę procedūrą). Jeigu bendro sutikimo nėra, santuoką gali nutraukti teismas.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Pagal Civilinio kodekso 373 straipsnį santuoka gali būti nutraukiama šiais atvejais:
abiejų sutuoktinių bendru sutikimu;
jeigu sutuoktinių santykiai itin pablogėjo ir santuokos tęsti nebeįmanoma;
vieno iš sutuoktinių prašymu, kai sutuoktiniai *de facto* gyvena skyrium ne trumpiau kaip dvejus metus;
sutuoktinio, dėl kurio sveikatos būklės nebeįmanoma tęsti santuokos, prašymu.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Sutuoktinio statusas nustoja galioti ir kiekvienas išsituokęs sutuoktinis gali sudaryti naują santuoką;
jeigu santuoka pasibaigia ją nutraukus, sutuoktiniai gali susitarti pasilikti pavardes, kurias jie pasirinko sudarę santuoką. Jeigu susitarimo nėra, teismas tinkamai pagrįstais atvejais gali leisti sutuoktiniams pasilikti sudarius santuoką pasirinktas pavardes. Jeigu nėra nei susitarimo, nei teismo sprendimo, kiekvienas buvęs sutuoktinis susigrąžina iki santuokos sudarymo turėtą pavardę.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Nutraukus santuoką, sutuoktinių turto teisinis režimas pasibaigia nuo santuokos nutraukimo dienos. Tačiau bet kuris sutuoktinis arba abu sutuoktiniai, jeigu jie santuoką nutraukia bendru sutikimu, gali prašyti santuoką nutraukiančio teismo paskelbti, kad sutuoktinių turto teisinis režimas pasibaigė *de facto* gyvenimo skyrium pradžios dieną.
Jeigu bendrosios jungtinės nuosavybės turto teisinis režimas pasibaigia nutraukus santuoką, buvę sutuoktiniai išlieka bendrosios jungtinės nuosavybės bendraturčiais, iki nustatomos jų atitinkamos dalys.
Nustojus galioti sutuoktinių turto teisiniam režimui, kiekvienas sutuoktinis perima jam priklausantį turtą, o po to padalijama bendroji jungtinė nuosavybė ir grąžinamos skolos. Šiuo tikslu kiekvieno sutuoktinio turto dalis pirmiausia nustatoma pagal jo indėlį įgyjant bendrąją jungtinę nuosavybę ir įgyvendinant bendrus įsipareigojimus. Išskyrus atvejus, kai įrodoma kitaip, daroma prielaida, kad sutuoktiniai prie turto įsigijimo prisidėjo lygiomis dalimis.
Nepaisant buvusių sutuoktinių išlaikymo pareigos ir kompensacijos mokėjimo, sutuoktinis, kuris nėra kaltas dėl iširusios santuokos ir kuris dėl nutrauktos santuokos patiria materialinių nuostolių, gali prašyti kalto sutuoktinio išmokėti jam kompensaciją. Šį klausimą šeimos teismas išsprendžia priimdamas sprendimą nutraukti santuoką.
Nutraukus santuoką prarandamos abipusės paveldėjimo teisės.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Priėmęs sprendimą nutraukti santuoką, šeimos teismas išsprendžia išsituokusių tėvų ir visų nepilnamečių vaikų santykių klausimą. Paprastai po santuokos nutraukimo sutuoktiniai bendrai **vykdo tėvų pareigas savo vaikams**. Šeimos teismas nustato, kad nepilnamečio vaiko nuolatinė **gyvenamoji vieta** yra vieno iš tėvų, su kuriuo jis paprastai gyvena, namai, o atskirai nuo vaiko gyvenantis vienas iš tėvų turi teisę asmeniškai bendrauti su vaiku. Teismas nustato kiekvieno iš tėvų **įmoką**, kurią jis moka prisidėdamas prie vaiko auginimo, švietimo, mokymosi mokykloje ir profesinio mokymo išlaidų apmokėjimo.
Pasikeitus aplinkybėms, šeimos teismas gali pakeisti priemones, susijusias su išsituokusių tėvų teisėmis ir pareigomis nepilnamečiam vaikui, jeigu to prašo kuris nors iš tėvų arba kitas šeimos narys, vaikas, globos institucija, vaiko apsaugos valdžios institucija arba prokuroras.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Nutraukus santuoką, nelieka sutuoktinių tarpusavio išlaikymo pareigos. Išsituokęs sutuoktinis turi teisę gauti išlaikymą, jeigu dėl nedarbingumo, atsiradusio iki santuokos sudarymo, santuokos metu arba per vienus metus nuo jos nutraukimo, jam reikalinga finansinė parama (tačiau tik tuo atveju, jeigu nedarbingumas atsiranda dėl su santuoka susijusios aplinkybės).
Išlaikymo išmokos prašantis sutuoktinis taip pat negali prašyti kompensacijos. Jeigu santuoka nutraukiama dėl išimtinės atsakovo kaltės, ieškovas gali gauti kompensaciją. Kompensacija gali būti priteisiama tik jeigu santuoka truko ne mažiau kaip 20 metų.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Rumunijos teisėje sąvokos „separacija“ nėra, bet vartojama sąvoka „*de facto* gyvenimas skyrium“ ir teisminis turto padalijimas. Šią aplinkybę būtina įrodyti teisme. Jeigu *de facto* gyvenimas skyrium truko ne trumpiau kaip dvejus metus, tai laikoma priežastimi nutraukti santuoką teisme.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuoka pripažįstama negaliojančia dėl vieno iš teisinių reikalavimų, susijusių su susitarimu sudaryti santuoką, pažeidimo. Santuoka gali būti pripažįstama negaliojančia tik teismo sprendimu. Santuokos pripažinimas negaliojančia sukelia pasekmes atgaline data ir ateityje; santuoka laikoma nebuvusia sudaryta.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Teisinių nuostatų, susijusių su susitarimu sudaryti santuoką, pažeidimas, laikomas absoliučiu santuokos negaliojimo pagrindu, pavyzdžiui:
santuoka buvo sudaryta be sutikimo;
santuoką sudarė tos pačios lyties asmenys;
santuoką sudarė jau susituokęs asmuo;
santuoką sudarė tiesiosios giminystės linijos arba šoninės giminystės linijos iki ketvirto laipsnio, įskaitant šį laipsnį, giminaičiai;
santuoką sudarė psichiškai nesveikas arba asmuo, kuriam nustatytas psichikos sutrikimas;
santuoka buvo sudaryta be būsimų sutuoktinių sutikimo arba toks sutikimas nebuvo duotas pagal teisiškai privalomą procedūrą;
santuoką sudarė 16 metų nesulaukęs asmuo;
santuoka buvo sudaryta kitais nei šeimos sukūrimo tikslais.
Santykiniai santuokos negaliojimo pagrindai galioja tuomet, kai:
ją, remdamasis medicinine išvada, sudaro 16 metų nepilnametis, kuris neturi jį teisėtai globojančių tėvų / vieno iš tėvų sutikimo arba tėvų pareigas turinčio asmens leidimo;
nustatomas duoto sutikimo trūkumas: klaida (susijusi su kito sutuoktinio fizine tapatybe), sukčiavimas arba prievarta;
ją sudaro laikinai negalintis suprasti savo veiksmų esmės asmuo;
ją sudarė įvaikinantis tėvas (motina) ir jo (jos) globojamas nepilnametis.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Iki bus priimtas galutinis teismo sprendimas, sutuoktinis, kuris, sudarydamas negaliojančią arba negaliojančia pripažintą santuoką, veikė sąžiningai, išlaiko savo, kaip galiojančią santuoką sudariusio sutuoktinio, statusą, o buvusių sutuoktinių turtiniams santykiams analogiškai taikomos santuokos nutraukimą reglamentuojančios nuostatos.
Santuokos negaliojimas neturi jokio poveikio vaikams, kurie išlaiko savo, kaip santuokinių vaikų, statusą. Kalbant apie tėvų ir vaikų teises ir pareigas vienas kitam pažymėtina, kad analogiškai taikomos nuostatos, susijusios su santuokos nutraukimu.

Teismo sprendimas, kuriuo santuoka pripažįstama negaliojančia arba panaikinama, trečiųjų šalių atžvilgiu yra vykdytinas; atitinkamai taikomos nuostatos, susijusios su sutuoktinių turto teisinio režimo formalumais, susitarimo sudaryti santuoką viešumu ir susitarimo sudaryti santuoką teisinės galios nebuvimu.
Santuokos negaliojimu prieš trečiąją šalį negalima remtis, jeigu veiksmas kartu su vienu iš sutuoktinių buvo atliktas iki santuokos sudarymo, išskyrus atvejus, kai buvo įvykdyti įstatyme nustatyti formalumai, susiję su ieškiniu dėl santuokos paskelbimo negaliojančia, arba buvo pareikštas ieškinys dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, arba trečioji šalis kitu būdu sužinojo apie santuokos negaliojimo pagrindus iki veiksmo atlikimo.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Tarpininkavimas prieš bylos iškėlimą teisme nėra privalomas. Nagrinėdama bylą, teisminė institucija turi pareigą informuoti šalis apie galimybę taikyti tarpininkavimą ir jo privalumus.
Taikant tarpininkavimą galima išspręsti sutuoktinių nesutarimus dėl klausimų, susijusių su tėvų teisių įgyvendinimu, vaikų nuolatinės gyvenamosios vietos nustatymu ir tėvų įnašu išlaikant vaikus. Tarpininkas užtikrina, kad tarpininkavimo rezultatas neprieštarautų geriausiems vaiko interesams, ir skatina tėvus daugiausia dėmesio skirti vaikų poreikiams ir prisiimti tėvų pareigas siekiant užtikrinti, kad *de facto* gyvenimas skyrium arba santuokos nutraukimas nepakenktų vaiko auginimui ir vystymuisi.
Tarpininkavimo susitarimą, kuriame šalys susitaria dėl tėvų teisių įgyvendinimo, tėvų įnašo išlaikant vaikus ir nustato vaikų nuolatinę gyvenamąją vietą, turi patvirtinti teismas, kuris turi pareigą patikrinti, ar susitarimas atitinka vaiko interesus.
Jeigu sutuoktiniai susitaria nutraukti santuoką ir neturi santuokinių, nesantuokinių arba įvaikintų nepilnamečių vaikų, vietos, kurioje buvo sudaryta santuoka arba kurioje buvo paskutinė bendra registruota sutuoktinių nuolatinė gyvenamoji vieta, civilinės metrikacijos įstaigos pareigūnas arba notaras gali paskelbti, kad santuoka nutraukiama sutuoktiniams sudarius susitarimą, ir išduoti jiems santuokos nutraukimo liudijimą.
Notaras apie nutrauktą santuoką sutuoktiniams sudarius susitarimą gali paskelbti ir tuo atveju, kai yra santuokinių, nesantuokinių arba įvaikintų nepilnamečių vaikų, jeigu sutuoktiniai susitaria dėl visų aspektų, susijusių su pavarde, tėvų valdžios vykdymu, nuolatinės vaikų gyvenamosios vietos nustatymu, asmeninių santykių palaikymu ir tėvų įnašo apmokant vaiko auginimo, švietimo, mokyklos lankymo ir profesinio mokymo išlaidas mokėjimo tvarkos.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Kompetenciją nagrinėti prašymą nutraukti santuoką turi **apylinkės teismas** (*judecătoria*).
Teritoriniu požiūriu jurisdikciją turi vietos, kurioje yra paskutinis sutuoktinių bendras būstas, apylinkės teismas. Jeigu sutuoktiniai neturėjo bendro būsto arba nė vienas sutuoktinis nebegyvena teismo jurisdikcijos vietoje, kurioje buvo jų bendras būstas, prašymą reikėtų pateikti teismui, turinčiam jurisdikciją pagal atsakovo būsto vietą. Tačiau jeigu atsakovas neturi Rumunijoje nuolatinės gyvenamosios vietos, o Rumunijos teismai turi tarptautinę jurisdikciją, prašymą reikėtų pateikti teismui, turinčiam jurisdikciją pagal pareiškėjo būsto buvimo vietą. Jeigu nei pareiškėjas, nei atsakovas neturi nuolatinės gyvenamosios vietos Rumunijoje, šalys gali susitarti bet kuriam Rumunijos teismui pateikti prašymą nutraukti santuoką. Jeigu tokio susitarimo nėra, prašymą nutraukti santuoką reikėtų pateikti Bukarešto 5-ojo sektoriaus apylinkės teismui.
Prašyme nutraukti santuoką, be kreipimesi į teismą pateikiamų pastabų, reikia nurodyti nepilnamečių vaikų vardus ir pavardes. Prie prašymo turi būti pridėtas santuokos liudijimas, nepilnamečių vaikų gimimo liudijimų kopijos ir, kai tinkama, taikant tarpininkavimą sutuoktinių sudarytas susitarimas.
Jeigu prašymas nutraukti santuoką yra pagrįstas šalių susitarimu, jį turi pasirašyti abu sutuoktiniai arba sutuoktinių įgaliotas atstovas, turintis autentišką specialų įgaliojimą atstovauti. Jeigu įgaliotas atstovas yra advokatas, jis turi patvirtinti sutuoktinių parašus pagal įstatymų reikalavimus.
Į pirmosios instancijos teismą šalys turi atvykti asmeniškai, nebent vienas iš sutuoktinių atlieka laisvės atėmimo bausmę, negali atvykti dėl sunkios ligos, jam taikomas teismo draudimas, jo nuolatinė gyvenamoji vieta yra užsienyje arba jis dėl kitų priežasčių negali atvykti į teismą asmeniškai; tokiais atvejais atitinkamam asmeniui gali atstovauti advokatas, įgaliotasis atstovas arba, kai tinkama, globėjas arba registruotasis atstovas (*rūpintojas*). Jeigu pareiškėjas be pateisinamos priežasties nustatytą dieną neatvyksta į bylos nagrinėjimo pirmosios instancijos teisme posėdį, o atvyksta tik atsakovas, prašymas atmetamas kaip nepagrįstas.
Santuoką nutraukiantis teismas priima sprendimą dėl tėvų valdžios vykdymo, tėvų įnašo apmokant išlaidas, susijusias su vaikų auginimu ir švietimu, nuolatinės vaikų gyvenamosios vietos ir tėvų teisės palaikyti asmeninius santykius su vaikais, net jeigu prašyme nutraukti santuoką to neprašoma.
Prašymą pripažinti santuoką negaliojančia remiantis absoliučiais negaliojimo pagrindais gali pateikti bet kuri suinteresuotoji šalis. Prašymas pripažinti santuoką negaliojančia yra asmeninio pobūdžio, ir teisė jį pateikti įpėdiniams nepereina. Tačiau jeigu prašymą pateikė vienas iš sutuoktinių, jį nagrinėjant toliau gali dalyvauti bet kuris iš jo įpėdinių.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Teisinę pagalbą galima gauti įvykdžius Nepaprastajame vyriausybės potvarkyje Nr. 51/2008 dėl teisinės pagalbos civilinėse bylose, kuris buvo patvirtintas su pakeitimais ir papildymais, padarytais įstatymu Nr. 193/2008, su vėlesniais pakeitimais, nustatytas sąlygas.
Atskiriems veiksmams skirta arba bendra teisinė pagalba gali būti teikiama paskiriant advokatą; sumokant eksperto, vertėjo raštu arba žodžiu mokestį; sumokant antstolio / vykdymo pareigūno mokestį; atleidžiant nuo pareigos sumokėti teisinius mokesčius, nustatant mažesnius teisinių mokesčių tarifus, leidžiant juos sumokėti dalimis arba atidedant jų mokėjimą.
Visapusiška teisinė pagalba teikiama asmenims, kurių mėnesio grynasis pajamų dydis šeimos nariui per paskutinius du mėnesius iki prašymo pateikimo yra mažesnis nei 300 RON (Rumunijos lėjų). Jeigu pajamos neviršija 600 RON, teikiama 50 % teisinės pagalbos. Pareiškėjo poreikiams proporcinga teisinė pagalba taip pat gali būti suteikiama kitais atvejais, kai tam tikros arba numatomos bylos išlaidos gali riboti galimybes kreiptis į teismą dėl, pvz., pragyvenimo išlaidų valstybėje narėje, kurioje gyvena pareiškėjas, ir pragyvenimo išlaidų Rumunijoje skirtumo.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Naujajame Civilinio proceso kodekse nustatyta, kad sprendimas gali būti apskundžiamas per 30 dienų nuo pranešimo apie jį dienos.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Sprendimo nutraukti santuoką pripažinimui taikomas Reglamentas (EB) Nr. 2201/2003. Prašymą reikėtų pateikti teismui, turinčiam jurisdikciją pagal atsakovo nuolatinę arba įprastinę gyvenamąją vietą Rumunijoje. Jeigu atsakovas neturi žinomos įprastinės gyvenamosios vietos, prašymą reikėtų pateikti teismui, turinčiam jurisdikciją pagal ieškovo nuolatinę arba įprastinę gyvenamąją vietą.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Sprendimui dėl pripažinimo galima prieštarauti pateikiant prašymą apeliaciniam teismui, turinčiam teritorinę jurisdikciją, arba paduodant apeliacinį skundą Aukštajam kasacinio teisingumo teismui.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Norint nustatyti tarptautinės privatinės teisės santykiams taikytiną teisę, Rumunijos teismai taiko *2010 m. gruodžio 20 d. Reglamentą (ES) Nr. 1259/2010, kuriuo įgyvendinamas tvirtesnis bendradarbiavimas santuokos nutraukimui ir gyvenimui skyrium taikytinos teisės srityje*, arba Civilinio kodekso 2597 ir kitų straipsnių nuostatas.

Sutuoktiniai gali pasirinkti valstybės, kurioje yra jų bendra nuolatinė gyvenamoji vieta arba paskutinė jų bendra nuolatinė gyvenamoji vieta (jeigu susitarimo dėl taikytinos teisės sudarymo metu bent vienas iš jų joje gyvena), teisę, valstybės, kurios pilietybę turi vienas iš sutuoktinių, teisę, valstybės, kurioje sutuoktiniai gyveno paskutinius trejus metus, teisę arba Rumunijos teisę.
Jeigu sutuoktiniai nepasirinko taikytinos teisės, taikoma valstybės, kurioje yra jų bendra nuolatinė gyvenamoji vieta, teisė arba, jeigu tokios vietos nėra, valstybės, kurioje buvo paskutinė sutuoktinių bendra įprastinė gyvenamoji vieta, teisė (jeigu prašymo nutraukti santuoką pateikimo dieną bent vieno sutuoktinio įprastinė gyvenamoji vieta vis dar yra toje valstybėje); jeigu vienas iš sutuoktinių neturi nuolatinės gyvenamosios vietos, taikoma valstybės, kurios pilietybę abu sutuoktiniai turėjo prašymo nutraukti santuoką pateikimo dieną, teisė; arba, jeigu sutuoktinių pilietybė yra skirtinga, taikoma paskutinės jų bendros pilietybės šalies teisė (jeigu prašymo nutraukti santuoką pateikimo dieną bent vienas iš jų vis dar turi šią pilietybę). Visais kitais atvejais taikoma Rumunijos teisė.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 31/05/2021
Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Slovėnija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Pagal Slovėnijos teisę **santuoką galima nutraukti**:
abiejų sutuoktinių bendru sutikimu,
pas notarą sudaromu susitarimu ir
pateikiant prašymą (ne ginčo tvarka).
a) Santuokos nutraukimo abiejų sutuoktinių bendru sutikimu atveju teismas santuoką nutraukia remdamasis Šeimos kodekso (slovėn. *Družinski zakonik*) 96 straipsniu, jeigu pagal Šeimos kodekso nuostatas sutuoktiniai susitarė dėl turimų bendrų vaikų globos, auklėjimo, išlaikymo ir matymosi su tėvais tvarkos ir jeigu jie pateikė notaro patvirtintą vykdytiną susitarimą dėl jų bendro turto padalijimo, dėl to, kuris iš sutuoktinių lieka arba tampa buto nuomininku, ir dėl sutuoktinio, kuris neturi pragyvenimo šaltinio ir ne dėl savo kaltės neturi darbo, išlaikymo.
Prieš nutraukdamas santuoką, teismas turi nustatyti, ar sutuoktinių susitarimu, remiantis vaiko interesais, užtikrinama sutuoktinių turimų bendrų vaikų globa, auklėjimas, pragyvenimas ir matymosi su tėvais tvarka. Jeigu teismas nustato, kad sutuoktinių susitarimas neatitinka vaiko interesų, jis prašymą nutraukti santuoką abiejų sutuoktinių bendru sutikimu atmeta.
b) Jeigu sutuoktiniai, neturintys bendrų vaikų, kurių atžvilgiu jie vykdo tėvų pareigas, pageidauja nutraukti santuoką ir pasiekia susitarimą dėl savo bendro turto padalijimo, dėl to, kuris iš jų lieka arba tampa buto, kuriame jie gyvena, nuomininku, ir dėl sutuoktinio, kuris neturi lėšų pragyventi ir ne dėl savo kaltės nedirba, išlaikymo, sutuoktiniai paprašo notaro parengti notarinį susitarimą dėl santuokos nutraukimo. Santuoka nutraukiama nuo notarinio susitarimo pasirašymo dienos. Susitarimas yra teisinis pagrindas įtraukti santuokos nutraukimą į civilinį registrą. Per aštuonias dienas nuo susitarimo pasirašymo pas notarą notaras susitarimą nusiunčia administraciniam padaliniui, kuris santuokos nutraukimą įtraukia į civilinį registrą (Šeimos kodekso 97 straipsnis).
c) Jeigu santuoka dėl kokios nors priežasties tapo „nepakenčiama“, bet kuris iš sutuoktinių gali prašyti santuoką nutraukti. Jeigu teismas santuoką nutraukia pagal minėtą dalį, jis pagal kodeksą taip pat nusprendžia dėl sutuoktinių turimų bendrų vaikų globos, auklėjimo, išlaikymo ir matymosi su tėvais tvarkos. Prieš priimdamas sprendimą pagal minėtą dalį, teismas turi nustatyti, kaip geriausiai įgyvendinami vaiko interesai (Šeimos kodekso 98 straipsnis).
Prieš pateikdami ieškinį arba prašymą dėl santuokos nutraukimo abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, sutuoktiniai pirmiausia apsilanko konsultacijoje socialinių paslaugų centre (slovėn. *center za socialno delo*), nebent:
jie neturi bendrų vaikų, kurių atžvilgiu jie vykdo tėvų pareigas;
vienas iš sutuoktinių yra psichiškai neveiksnus;
vieno iš sutuoktinių gyvenamoji arba buvimo vieta yra nežinoma;
vienas arba abu sutuoktiniai gyvena užsienyje.
Išankstinių konsultacijų paskirtis – padėti sutuoktiniams įsitikinti, ar jų santykiai taip iširo, kad santuoka bent vienam iš jų tapo nepakenčiama, ar yra galimybė santuoką išsaugoti. Išankstinėje konsultacijoje sutuoktiniai dalyvauja asmeniškai, jų atstovai nedalyvauja (Šeimos kodekso 200 straipsnis).

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Šeimos kodekse pripažįstamas tik vienas santuokos nutraukimo pagrindas, t. y. santuoka tapo nepakenčiama. Tai reiškia, kad santuoka nutrūksta visiškai ir negrįžtamai ir kad jos nebegalima išsaugoti. Santuoka laikoma nepakenčiama tik tuo atveju, kai sutuoktinių ryšiai nutrūko ne tik laikinai, bet ir (dėl rimtų priežasčių) visiškai ir negrįžtamai. Nepakenčiamumas vertinamas atsižvelgiant į padėtį bylos nagrinėjimo metu ir į visas aplinkybes, dėl kurių susidarė konkreti padėtis. Teismas taip pat konstatuoja nepakenčiamumą tais atvejais, kai kitas sutuoktinis sutinka nutraukti santuoką.
Santuoka gali būti nutraukiama bet kurio iš sutuoktinių prašymu ir nereikalaujama, kad santuoka būtų nepakenčiama abiems partneriams.
Klausimas dėl kaltės už santuokos nepakenčiamumą nėra keliamas, jo teismas taip pat nenagrinėja bylos metu. Taigi, santuoka taip pat gali būti nutraukiama sutuoktinio, dėl kurio kaltės santuoka tapo nepakenčiama, prašymu.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

Toliau išsamiai aprašomos santuokos nutraukimo teisinės pasekmės.

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Sutuoktinis, kuris sudarius santuoką pakeičia savo pavardę, gali per metus nuo galutinio sprendimo, kuriuo nutraukiama santuoka, arba per metus nuo notarinio susitarimo arba kito lygiaverčio dokumento dėl santuokos nutraukimo abiejų sutuoktinių bendru sutikimu pasirašymo kompetentingai institucijai pateikti pareiškimą, kuriame pareiškia norą susigrąžinti iki santuokos turėtą pavardę. Šį pareiškimą gali pateikti tik tas asmuo, kuris savo pavardės santuokos metu daugiau nekeitė (Asmens vardų ir pavardžių įstatymo [slovėn. *Zakon o osebnem imenu*] 17 straipsnis). Pavardės keitimo klausimas yra administracinio pobūdžio ir jį sprendžia ne teismas, o administracinė įstaiga.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Jeigu sutuoktiniai nesudarė susitarimo, kuriuo sureguliuojami jų santykiai dėl sutuoktinių turto, dalijant bendrą turtą **laikomasi teisinės prezumpcijos, kad sutuoktiniams bendras turtas priklauso lygiomis dalimis**; tačiau sutuoktinis, kuris mano, kad dėl turto padalijimo į lygias dalis jis atsidurs nepalankioje padėtyje, gali prašyti jam priklausančią dalį nustatyti atsižvelgiant į jo įnašo į bendrą turtą dalį. Į nedidelius kiekvieno sutuoktinio įnašo į sutuoktinių turtą skirtumus neatsižvelgiama. Teismas atsižvelgia į visas bylos aplinkybes, visų pirma į kiekvieno sutuoktinio pajamas, paramą, kurią vienas sutuoktinis teikė kitam sutuoktiniui, kiekvieno vaiko globą ir auklėjimą, namų ūkio darbų atlikimą, būsto ir šeimos išlaikymą, turto išlaikymo išlaidas ir bet kurios kitos formos darbą ir dalyvavimą administruojant, išlaikant bendrą turtą ir didinant jo vertę (Šeimos kodekso 74 straipsnis).

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

VAIKŲ GLOBA IR AUKLĖJIMAS

Kartu negyvenantys ar išsiskirti ketinantys tėvai, remdamiesi savo vaikų interesais, turi **susitarti dėl vaikų išlaikymo**. Jie gali susitarti, kad vaikų globa ir auklėjimu rūpinsis abu, kad visi vaikai bus patikėti vienam iš tėvų globoti ir auklėti arba kad kai kurie iš vaikų bus patikėti vienam iš tėvų, o kiti vaikai – kitam iš tėvų. Jeigu tėvams nepavyksta tarpusavyje susitarti, jiems tai padaryti padeda socialinių paslaugų centras. Jie taip pat gali prašyti mediacijos.

Jeigu tėvai pasiekia susitarimą dėl vaikų globos ir auklėjimo, jie gali siūlyti pasirašyti teisminį susitarimą. Jeigu teismas nustato, kad susitarimas neatitinka vaiko interesų, jis prašymą atmeta.

Net jeigu ir padedami socialinių paslaugų centro tėvai nesusitaria dėl vaikų auklėjimo ir globos, teismas, remdamasis vieno iš tėvų arba abiejų tėvų, vaiko globėjo, vaiko, kuriam suėjo 15 metų, jeigu vaikas gali suvokti savo veiksmų esmę ir teisines pasekmes, arba socialinių paslaugų centro prašymu, nusprendžia:

kad už vaiko globą ir auklėjimą bus atsakingi abu tėvai;

kad visų vaikų globa ir auklėjimas bus patikėti vienam iš tėvų;

kad kai kurie vaikai bus patikėti vienam iš tėvų, o kiti vaikai – kitam iš tėvų;

be to, teismas, remdamasis Šeimos kodekso nuostatomis, gali *ex officio* nuspręsti dėl visų priemonių vaikų interesams apsaugoti.

Priimdamas sprendimą dėl globos ir auklėjimo teismas taip pat atsižvelgia į vaiko nuomonę, jeigu vaikas ją pareiškia pats arba ją išsako asmuo, kuriuo vaikas pasitiki ir kurį vaikas pats pasirinko, ir jeigu vaikas gali suprasti tokio nuomonės pareiškimo prasmę ir pasekmes. Priimdamas sprendimą dėl vaiko interesus atitinkančios globos ir auklėjimo, teismas atsižvelgia į socialinių paslaugų centro nuomonę, kurios jis pareikalauja pagal ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų civilinio proceso teisės nuostatas (Šeimos kodekso 138 ir 143 straipsniai, Ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų civilinio proceso įstatymo [slovėn. *Zakon o nepravdnem postopku*] 102 straipsnis).

MATYMOSI SU VAIKU TVARKA

Vaikas turi teisę matytis su abiem tėvais, o abu tėvai turi teisę matytis su vaiku. Matymosi su vaiku tvarka nustatoma laikantis vaiko interesų. Tas iš tėvų, kuriam yra patikėta vaiką globoti ir auklėti, arba kitas asmuo, su kuriuo vaikas gyvena, turi susilaikyti nuo bet kokio veiksmo, kuriuo vaikui trukdoma arba dėl kurio vaikas neturi galimybės matytis su tėvais, ir turi stengtis raginti vaiką išsiugdyti tinkamą požiūrį į matymąsi su kitu iš tėvų ar jo tėvais. Tas iš tėvų, kuris matosi su vaiku, privalo susilaikyti nuo bet kokio veiksmo, kuriuo trukdoma matytis su vaiku ir vaiką globoti bei auklėti.

Kartu negyvenantys ar išsiskirti ketinantys tėvai susitaria dėl matymosi su vaikais tvarkos. Jeigu tėvams nepavyksta tarpusavyje susitarti, jiems tai padaryti padeda socialinių paslaugų centras. Jie taip pat gali prašyti mediacijos. Jeigu tėvai pasiekia susitarimą dėl matymosi su vaikais tvarkos, jie gali siūlyti pasirašyti teisminį susitarimą. Jeigu teismas nustato, kad susitarimas neatitinka vaiko interesų, jis prašymą atmeta. Jeigu tėvams nepavyksta tarpusavyje susitarti dėl matymosi su vaikais tvarkos, klausimą sprendžia teismas.

Teismo procesas, per kurį sprendžiama dėl matymosi su vaikais tvarkos ir dėl sprendimo, kuriuo šis klausimas reglamentuojamas, dalinio pakeitimo, pradedamas vieno iš tėvų arba abiejų tėvų, vaiko globėjo, vaiko, kuriam suėjo 15 metų, jeigu vaikas gali suvokti savo veiksmų esmę ir teisines pasekmes, arba socialinių paslaugų centro prašymu.

Jeigu santuoka nutraukiama abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, sutuoktiniai prie santuokos nutraukimo susitarimo taip pat turi pridėti susitarimą dėl matymosi su vaikais tvarkos, – teismas šį susitarimą įtraukia į sprendimą dėl santuokos nutraukimo abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, – o prie prašymo turi pridėti dalyvavimo išankstinėje konsultacijoje patvirtinimą. Jeigu teismas patvirtina prašymą dėl santuokos nutraukimo, prašymą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia arba prašymą pripažinti santuoką nesudaryta, jis taip pat sprendžia dėl sutuoktinių matymosi su jų bendrais vaikais tvarkos.

Dėl matymosi su vaikais tvarkos pirmąja instancija ne ginčo tvarka sprendžia apygardų teismai (slovėn. *okrožna sodišča*).

Priimant sprendimą dėl matymosi su vaiku tvarkos, svarbiausia yra vaiko interesai: matymosi su vaiku tvarka laikoma neatitinkančia vaiko interesų, jeigu ja daromas psichologinis spaudimas vaikui arba jeigu ja pažeidžiama vaiko fizinė ir protinė raida;

vaikas taip pat turi teisę matytis su kitais asmenimis, kurie su vaiku yra susiję šeiminiais santykiais ir yra užmezgę glaudžius asmeninius ryšius su vaiku (pvz., vaiko seneliai, broliai ir seserys bei netikri broliai ir seserys).

Teismas gali panaikinti arba apriboti teisę matytis su vaiku pagal Šeimos kodekso 173 straipsnį.

Jeigu vienas iš tėvų, su kuriuo vaikas gyvena, neleidžia vaikui matytis su kitu iš tėvų ir matymosi su kitu iš tėvų negalima užtikrinti netgi padedant socialinių paslaugų centro specialistui, teismas kito iš tėvų prašymu gali nuspręsti atimti globos teises iš to iš tėvų, kuris neleidžia vaikui matytis su kitu iš tėvų, ir patikėti vaiką kitam iš tėvų, jeigu teismas mano, kad kitas iš tėvų sudarys sąlygas vaikui matytis su pirmuoju iš tėvų, ir jeigu tai yra vienintelis būdas, kuriuo galima apsaugoti vaiko interesus. Teismas priima naują sprendimą dėl tėvų matymosi su vaikais tvarkos, jeigu tai būtina pasikeitus aplinkybėms ir vadovaujantis vaiko interesais.

Priimdamas sprendimą dėl globos ir auklėjimo teismas taip pat atsižvelgia į vaiko nuomonę, jeigu vaikas ją pareiškia pats arba ją išsako asmuo, kuriuo vaikas pasitiki ir kurį vaikas pats pasirinko, ir jeigu vaikas gali suprasti tokio nuomonės pareiškimo prasmę ir pasekmes.

Priimdamas sprendimą dėl vaiko interesus atitinkančios matymosi su vaikais tvarkos, teismas atsižvelgia į socialinių paslaugų centro nuomonę, kurios jis pareikalauja pagal ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų civilinio proceso teisės nuostatas (Šeimos kodekso 141, 142 ir 143 straipsniai, Ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų civilinio proceso įstatymo 102 straipsnis).

Sutuoktinių ir vaikų IŠLAIKYMAS

Sutuoktiniai gali susitarti pasirašyti teismo susitarimą dėl vaikų išlaikymo. Jeigu susitarimas neatitinka vaiko interesų, teismas prašymą atmeta (Šeimos kodekso 191 straipsnis).

Tais atvejais, kai sutuoktiniai patys arba padedami socialinių paslaugų centro nepasiekia susitarimo, jie gali prašyti, kad sprendimą priimtų teismas. Prieš priimdamas sprendimą teismas privalo ne tik gauti socialinių paslaugų centro išvadą, bet ir atsižvelgti į vaiko nuomonę, jeigu jis ją pareiškė ir gali suprasti tokio nuomonės pareiškimo svarbą ir pasekmes (Šeimos kodekso 140 ir 143 straipsniai).
Tėvai turi prievolę išlaikyti savo vaikus iki pilnametystės ir pagal savo gebėjimus sudaryti vaiko raidai reikalingas gyvenimo sąlygas.
Tėvai taip pat privalo išlaikyti pilnametystės sulaukusį vaiką, kuris mokosi vidurinėje mokykloje, jeigu jis mokosi įprastu būdu ir nedirba ir jeigu jis nėra registruotas bedarbiu, t. y. iki pirmojo vidurinio išsilavinimo įgijimo arba aukščiausio lygmens bendrojo lavinimo arba profesinio mokymo, kurį galima gauti pagal vidurinio išsilavinimo reglamentavimo nuostatas, užbaigimo. Išlaikymo prievolė pasibaigia, kai vaikui sueina 26 metai.
Tėvai privalo išlaikyti aukštojo mokslo įstaigoje techniniam išsilavinimui įgyti besimokantį vaiką, jeigu jis mokosi įprastu būdu ir nedirba ir jeigu jis nėra registruotas bedarbiu, t. y. iki pirmojo aukštojo techninio išsilavinimo, kurį galima įgyti pagal aukštojo techninio išsilavinimo reglamentavimo nuostatas, įgijimo. Tėvai privalo išlaikyti vaiką, kuris mokosi aukštojo mokslo įstaigoje, jeigu jis mokosi įprastu būdu ir nedirba ir jeigu jis nėra registruotas bedarbiu, t. y. iki pirmojo bakalauro studijų arba magistro programos arba integruotos magistro programos pagal aukštojo išsilavinimo reglamentavimo nuostatas užbaigimo. Jeigu vaiko lankoma studijų programa trunka daugiau negu ketverius metus, išlaikymo prievolė pratęsiama tiek, kiek studijų programa viršija tuos ketverius metus. Išlaikymo prievolė pasibaigia, kai vaikui sueina 26 metai (Šeimos kodekso 183 straipsnis).
Išlaikymas paskirstomas pagal pareiškėjo poreikius bei asmens, kuris privalo mokėti išlaikymą, materialines galimybes ir darbingumą. Skirdamas vaikui išlaikymą, teismas turi pareigą atsižvelgti į vaiko interesus taip, kad vaikui skiriamas išlaikymas būtų pakankamas siekiant užtikrinti jo tinkamą fizinę ar protinę raidą. Išlaikymo išmokomis turi būti padengiamos vaiko pragyvenimo išlaidos, visų pirma būsto, maisto, drabužių, avalynės, priežiūros ir apsaugos, išsilavinimo, mokymosi mokykloje, laisvalaikio veiklos, pramogų ir kitų konkrečių poreikių išlaidos. Vaikui skiriamas išlaikymas tikslinamas kartą per metus atsižvelgiant į Slovėnijoje galiojantį vartotojų kainų indeksą (Šeimos kodekso 189, 190 ir 198 straipsniai).
Sutuoktinis arba nesantuokinis partneris privalo remti savo partnerio nepilnametį vaiką, kuris su jais gyvena, nebent tas arba kitas iš tėvų yra pajėgus remti vaiką.
Sutuoktinio arba nesantuokinio partnerio prievolė pasibaigia nutrūkus jų santuokai arba nesantuokinei partnerystei su vaiko motina arba tėvu, nebent santuoka arba nesantuokinė partnerystė nutrūksta dėl vaiko motinos arba tėvo mirties. Tuo atveju pergyvenęs sutuoktinis arba nesantuokinis partneris privalo remti savo mirusio sutuoktinio ar nesantuokinio partnerio vaiką tik tuo atveju, jeigu jis gyveno su vaiku santuokos arba nesantuokinės partnerystės pabaigos dieną (Šeimos kodekso 187 straipsnis).
Pilnametystės sulaukęs vaikas privalo remti savo tėvus, jeigu jie neturi pakankamai pragyvenimo lėšų ir negali jų gauti, tačiau tik tiek laiko, kiek tėvai jį rėmė. Pilnametystės sulaukęs vaikas neprivalo remti to iš tėvų, kuris dėl nepagrįstų priežasčių jo atžvilgiu nevykdė išlaikymo prievolių (Šeimos kodekso 185 straipsnis).

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Sutuoktinis, kuris neturi jokių pragyvenimo lėšų ir ne dėl savo kaltės yra bedarbis, turi teisę prašyti priteisti išlaikymą iš kito sutuoktinio per santuokos nutraukimo procesą ir pareikšdamas specialų ieškinį, kuris turi būti pareiškiamas per metus nuo galutinio santuokos nutraukimo. Išlaikymo galima prašyti tik tuo atveju, jeigu santuokos nutraukimo metu buvo tenkinamos išlaikymo sąlygos ir sutuoktiniui prašant išlaikymo jos vis dar galioja (Šeimos kodekso 100 straipsnis).
Sudarydami santuoką, santuokos laikotarpiu arba nutraukdami santuoką sutuoktiniai dėl išlaikymo santuokos nutraukimo atveju gali susitarti sudarydami vykdytiną notarinį susitarimą (Šeimos kodekso 101 straipsnis).
Išlaikymas nustatomas atsižvelgiant į ieškovo poreikius ir išlaikymo išmoką mokančio asmens gebėjimus. Išlaikymas nustatomas kaip kas mėnesį iš anksto mokama suma, kurią gali būti reikalaujama mokėti nuo ieškinio dėl išlaikymo pareiškimo dienos. Išimtiniais atvejais išlaikymas gali būti mokamas kaip vienkartinė išmoka arba kitu būdu, jeigu dėl ypatingų priežasčių tai yra pagrįsta. Tačiau dėl tokiu būdu mokamo išlaikymo ieškovas negali atsidurti gerokai blogesnėje padėtyje, negu būtų atsidūręs, jeigu išlaikymas jam būtų mokėtas kaip kas mėnesį iš anksto mokama suma, kita vertus, neturi būti pernelyg apsunkinta išlaikymą privalančio mokėti asmens padėtis (Šeimos kodekso 104 straipsnis).
Teismas atmeta išlaikymo prašymą, jeigu dėl priežasčių, dėl kurių santuoka tapo nepakenčiama, išlaikymo išmoka jos prašančiam sutuoktiniui kito sutuoktinio atžvilgiu būtų nesąžininga arba jeigu išlaikymo išmokos prašantis sutuoktinis prieš santuokos nutraukimą, per santuokos nutraukimo procesą arba po jo padarė nusikalstamą veiką prieš kitą sutuoktinį arba jo vaiką ar tėvus (Šeimos kodekso 100 straipsnis).
Sutuoktinis neturi prievolės išlaikyti kitą sutuoktinį, jeigu mokėdamas išlaikymą jis netektų galimybės išlaikyti save patį arba bet kurį nepilnametį, kurį jis privalo remti pagal Šeimos kodeksą (Šeimos kodekso 105 straipsnis).
Išlaikymo išmoka kartą per metus tikslinama atsižvelgiant į Slovėnijoje galiojantį vartotojų kainų indeksą (Šeimos kodekso 107 straipsnis).

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

„Gyvenimas kartu“ (slovėn. *življenjska skupnost*) yra esminis santuokos elementas (Šeimos kodekso 3 straipsnis). Gyvenimo kartu nutraukimas (slovėn. *prenehanje življenjske skupnosti*) arba gyvenimas skyrium (separacija) reiškia, kad sutuoktiniai visam laikui nutraukė esminius tarpusavio santykių elementus. Pasibaigus gyvenimui kartu, pasibaigia ir sutuoktinių ekonominė sąjunga, taip pat jų intymūs ir emociniai ryšiai, pvz., bendras namų ūkio tvarkymas ir t. t.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Įstatyme nenustatytos konkrečios gyvenimo skyrium (separacijos) sąlygos. Teismai sprendimus dėl gyvenimo skyrium (separacijos) konkrečioje byloje priima atsižvelgdami į jos aplinkybes ir konkrečius požymius.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Gyvenimas skyrium (separacija) neturi jokio poveikio santuokos buvimui; todėl tai reiškia, kad nutraukiamas tik gyvenimas kartu, o ne santuoka. Siekiant nutraukti santuoką, turi būti pateikiamas prašymas dėl santuokos nutraukimo abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, prašymas notarui parengti notarinį susitarimą dėl santuokos nutraukimo arba prašymas dėl santuokos nutraukimo (žr. 1 punktą). Sutuoktinis, kuris neturi jokių pragyvenimo lėšų, gali prašyti priteisti išlaikymą iš kito sutuoktinio per santuokos nutraukimo procesą ir pareikšdamas specialų ieškinį, kuris turi būti pareiškiamas per metus nuo galutinio santuokos nutraukimo.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuokos pripažinimas negaliojančia reiškia, kad santuokos sudarymo metu įstatyme nustatytos santuokos sudarymo sąlygos nebuvo tenkinamos (pvz., nebuvo laisvo valios pareiškimo, valia buvo pareikšta priverstinai arba suklydus, santuoka buvo sudaryta nesilaikant nustatytos procedūros, santuoką sudarė nepilnametis, psichiškai neveiksnus asmuo arba laikinai psichiškai neveiksnus asmuo ir pan.). Santuoka nebesukelia teisinių pasekmių nuo tos dienos, kurią ji pripažįstama negaliojančia.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka netampa negaliojančia *ipso iure*, ji turi būti pripažįstama negaliojančia priimant sprendimą.
Ieškinį dėl santuokos pripažinimo negaliojančia gali pareikšti sutuoktiniai ir bet kuris asmuo, teisiškai suinteresuotas, kad santuoka būtų pripažinta negaliojančia, t. y. jeigu santuoką sudarė nepilnametis arba psichiškai neveiksnus asmuo, jeigu nebuvo nutraukta ankstesnė santuoka, jeigu santuoka buvo

sudaryta tarp giminaičių, jeigu bet kuris iš sutuoktinių nedalyvavo sudarant santuoką arba jeigu santuoka nebuvo sudaryta turint ketinimą tvarkyti bendrą namų ūkį. Be to, prokuroras gali pareikšti ieškinį minėtais pagrindais, taip pat tuo atveju, jeigu santuoka buvo sudaryta tarp įtėvio ir įvaikio.
Vienas arba kitas sutuoktinis ieškinį dėl santuokos pripažinimo negaliojančia gali pateikti po to, kai išnyksta psichinio neveiksnumo priežastis.
Teisei prašyti pripažinti santuoką negaliojančia senaties terminai netaikomi (Šeimos kodekso 48 straipsnis).

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės atsiranda galutinai įsiteisėjus teismo sprendimui dėl santuokos pripažinimo negaliojančia. Jeigu santuoka pripažįstama negaliojančia, sutuoktinių turtiniams santykiams ir tarpusavio dovanoms taikomos santuokos nutraukimo procesui skirtos nuostatos (Šeimos kodekso 54 ir 55 straipsniai).

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

2008 m. birželio mėn. įsigaliojusiame Mediacijos civilinėse ir komercinėse bylose įstatyme (slovėn. *Zakon o mediaciji v civilnih in gospodarskih zadevah*) reglamentuojama mediacija ginčuose, susijusiuose su civilinės teisės, komerciniais, darbo, šeimos ir kitais turtinės teisės santykiais, atsižvelgiant į reikalavimus, kuriuos šalys gali laisvai pareikšti ir patenkinti, išskyrus atvejus, kai atskirame įstatyme nustatyta kitokia šių rūšių ginčų sprendimo tvarka. Pati santuoka negali būti nutraukiama neįsikišus teismui; turi būti pateikiamas prašymas santuoką nutraukti bendru sutikimu (žr. 1 punktą).

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Pagal Ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų civilinio proceso įstatymą šeimos ginčuose taikomos šios procedūros: dėl santuokos pripažinimo nesudaryta, dėl santuokos pripažinimo negaliojančia ir dėl santuokos nutraukimo.
Apylinkių teismai yra kompetentingi spręsti tokias bylas pirmąja instancija (Ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų civilinio proceso įstatymo 10 straipsnis).
Procedūra dėl santuokos pripažinimo nesudaryta pradedama teisiškai suinteresuoto asmens arba prokuroro prašymu.
Procedūra dėl santuokos pripažinimo negaliojančia pradedama vieno iš sutuoktinių prašymu. Procedūra taip pat gali būti pradedama teisiškai suinteresuoto asmens arba prokuroro prašymu, jeigu tai numatyta Šeimos kodekse.
Procedūra dėl santuokos nutraukimo pradedama teisiškai vieno iš sutuoktinių prašymu.
Procedūra dėl santuokos nutraukimo abiejų sutuoktinių bendru sutikimu pradedama abiejų sutuoktinių prašymu. Jeigu buvo pateiktas prašymas dėl santuokos nutraukimo abiejų sutuoktinių bendru sutikimu ir vienas iš sutuoktinių proceso eigoje atsiima prašymą, teismas procesą sustabdo. (Ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų civilinio proceso įstatymo 81 straipsnis)
Kalbant apie šeimos ginče teikiamo prašymo turinį, Ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų civilinio proceso įstatyme numatyta, kad šeimos ginče teikiamame prašyme turi būti suformuluotas prašymas, dėl kurio teismas turi priimti sprendimą. Prie prašymo dėl santuokos nutraukimo turi būti pridėtas socialinių paslaugų centro įrašas apie dalyvavimą išankstinėje konsultacijoje, jeigu Šeimos kodekse numatyta, kad prieš pradėdamas procesą pareiškėjas turi dalyvauti išankstinėje konsultacijoje (Ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų civilinio proceso įstatymo 82 straipsnis).
Santuokos nutraukimas abiejų sutuoktinių bendru sutikimu: Teismas santuoką nutraukia remdamasis abiejų sutuoktinių bendru sutikimu, jeigu sutuoktiniai susitarė dėl teisiškai svarbių dalykų, pateikdami susitarimą dėl turimų bendrų vaikų globos, auklėjimo, pragyvenimo ir matymosi su tėvais tvarkos, ir jeigu jie pateikė notaro patvirtintą vykdytiną susitarimą dėl jų bendro turto padalijimo, dėl to, kuris iš sutuoktinių lieka arba tampa buto nuomininku, ir dėl sutuoktinio, kuris neturi lėšų pragyventi ir ne dėl savo kaltės neturi darbo, išlaikymo. Prieš nutraukdamas santuoką, teismas turi nustatyti, ar sutuoktinių susitarimu, remiantis vaiko interesais, užtikrinama sutuoktinių turimų bendrų vaikų globa, auklėjimas, pragyvenimas ir matymosi su tėvais tvarka. Jeigu teismas nustato, kad sutuoktinių susitarimas neatitinka vaiko interesų, jis prašymą dėl santuokos nutraukimo abiejų sutuoktinių bendru sutikimu atmeta (Šeimos kodekso 96 straipsnis).
Santuokos nutraukimas pas notarą sudarytu susitarimu Jeigu sutuoktiniai, neturintys bendrų vaikų, kurių atžvilgiu jie vykdo tėvų pareigas, pageidauja nutraukti santuoką ir pasiekia susitarimą dėl savo bendro turto padalijimo, dėl to, kuris iš jų lieka arba tampa buto, kuriame jie gyvena, nuomininku, ir dėl sutuoktinio, kuris neturi lėšų pragyventi ir ne dėl savo kaltės nedirba, išlaikymo, sutuoktiniai paprašo notaro parengti notarinį susitarimą dėl santuokos nutraukimo. Santuoka nutraukiama nuo notarinio susitarimo pasirašymo dienos. Susitarimas yra teisinis pagrindas įtraukti santuokos nutraukimą į civilinį registrą. Per aštuonias dienas nuo susitarimo pasirašymo pas notarą notaras susitarimą nusiunčia administraciniam padaliniui, kuris santuokos nutraukimą įtraukia į civilinį registrą (Šeimos kodekso 97 straipsnis).
Santuokos nutraukimas. Jeigu santuoka dėl kokios nors priežasties tapo „nepakenčiama“, bet kuris iš sutuoktinių gali prašyti santuoką nutraukti. Prie prašymo turi būti pridėtas socialinių paslaugų centro įrašas apie dalyvavimą išankstinėje konsultacijoje, jeigu Šeimos kodekse numatyta, kad prieš pradėdamas procesą pareiškėjas turi dalyvauti išankstinėje konsultacijoje (Ne ginčo tvarka nagrinėjamų bylų civilinio proceso įstatymo 82 straipsnis, Šeimos kodekso 98 straipsnis).

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Teismas iš dalies arba visiškai atleidžia šalį nuo žyminių mokesčių, jeigu sumokėjus tokius mokesčius iš esmės sumažėtų šalies arba jos šeimos narių turimos pragyvenimo lėšos. Užsienio piliečiai atleidžiami nuo žyminių mokesčių, jeigu taip nustatyta tarptautinėje sutartyje arba galioja abipusiškumo sąlygos (Žyminių mokesčių įstatymo [slov. *Zakon o sodnih taksah, ZST-1*] 10 ir 11 straipsniai).
Šalis gali prašyti suteikti teisinę pagalbą, kad padengtų advokato ir eksperto išlaidas; sprendimą dėl teisinės pagalbos suteikimo priima pareiškėjo nuolatinės gyvenamosios vietos apygardos teismas. Atlikdamas šią procedūrą, teismas, atsižvelgdamas į Nemokamos teisinės pagalbos įstatymo (slov. *Zakon o brezplačni pravni pomoči*) nuostatas, įvertina kriterijus (pvz., esminius, finansinius).

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Šeimos ginče priimtą sprendimą galima skųsti aukštesniajam teismui (slov. *višje sodišče*).
Reaguodamas į laiku pateiktą apeliacinį skundą, pirmosios instancijos teismas gali iš dalies pakeisti arba panaikinti ankstesnį sprendimą, jeigu tai neturi neigiamų pasekmių kitų asmenų, kurie remiasi šiuo sprendimu, teisėms arba jeigu šie asmenys sutinka su daliniu sprendimo pakeitimu arba panaikinimu.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Pagal Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 21 straipsnį kitoje valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas pripažįstamas be kokių nors specialių pripažinimo procedūrų.
Kiekviena suinteresuotoji šalis gali pateikti prašymą priimti sprendimą dėl pripažinimo arba nepripažinimo. Tokiu atveju šalis privalo kompetentingam Slovėnijos apygardos teismui pateikti prašymą dėl sprendimo pripažinimo vykdytinu.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Prašymo pateikimo procedūrai taikomi Slovėnijos įstatymai.
Šalis, kuri prašo pripažinti teismo sprendimą arba ginčija teismo sprendimo pripažinimą, arba pateikia prašymą pripažinti sprendimą vykdytinu, privalo pateikti:
teismo sprendimo kopiją, atitinkančią sąlygas, būtinas jos autentiškumui nustatyti;

standartinės formos patvirtinimą, kad teismo sprendimas priimtas išsprendus šeimos ginčą.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 (Reglamentas „Briuselis IIa“) nuostatos visų pirma tiesiogiai taikomos tarptautinės jurisdikcijos, susijusios su ES valstybių narių piliečiais arba gyventojais, klausimams.

Jeigu pareiškiant ieškinį abu sutuoktiniai turi skirtingų šalių pilietybę, pagal Slovėnijos vidaus teisės nuostatas (Tarptautinės privatinės teisės ir proceso įstatymo [slov. *Zakon o mednarodnem zasebnem pravu in postopku*] 37 straipsnio 2 dalis) taikomi abiejų šalių, kurių pilietybę turi sutuoktiniai, įstatymai.

Jeigu santuokos negalima nutraukti pagal šalių, kurių pilietybę turi sutuoktiniai, teisę, santuokos nutraukimui taikoma Slovėnijos teisė, jeigu vienas iš sutuoktinių ieškinio pareiškimo metu nuolat gyveno Slovėnijoje.

Jeigu vienas iš sutuoktinių yra Slovėnijos pilietis, Slovėnijoje neturintis nuolatinės gyvenamosios vietos, o santuoka negali būti nutraukiama pagal Tarptautinės privatinės teisės ir proceso įstatymo 37 straipsnio 2 dalį, santuokos nutraukimui taikoma Slovėnijos teisė.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 10/08/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Slovakija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Slovakijoje santuoką gali nutraukti tik teismas.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Teismas santuoką gali nutraukti gavęs vieno sutuoktinio prašymą, jeigu sutuoktinių santykiai yra rimtai ir ilgą laiką pažeisti taip, kad santuoka nebegali būti tęsiama ir negalima tikėtis, kad sutuoktiniai atkurs bendrą santuokinį gyvenimą.

Teismas nustato, kad sutuoktinių santykiai iširo, ir į tai atsižvelgia priimdamas sprendimą nutraukti santuoką. Priimdamas sprendimą nutraukti santuoką, teismas visada atsižvelgia į visų nepilnamečių vaikų interesus.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Sutuoktinis, kuris susituokdamas pasirinko kito sutuoktinio pavardę, per tris mėnesius nuo galutinio sprendimo nutraukti santuoką priėmimo dienos gali pranešti civilinės metrikacijos įstaigai apie susigrąžintą iki santuokos turėtą pavardę.

Sutuoktinis, kuris susituokdamas pasirinko dvigubą pavardę, kai prie turimos pavardės pridedama kito sutuoktinio pavardė, per tris mėnesius nuo galutinio sprendimo nutraukti santuoką priėmimo dienos gali pranešti civilinės metrikacijos įstaigai apie tai, kad sutuoktinio pavardė nebebus pridedama.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės turto teisinis režimas nutraukus santuoką pasibaigia. Su tuo susiję klausimai sprendžiami vadovaujantis Civilinio kodekso 150 straipsnyje nustatytais principais. Bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė gali būti padalijama: a) sudarant susitarimą; b) teismo sprendimu; c) pasibaigus terminui.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Nutraukdamas nepilnametį vaiką turinčių tėvų santuoką, teismas nustato tėvų teisių ir pareigų, susijusių su nepilnamečiu vaiku, vykdymo tvarką laikotarpiu po santuokos nutraukimo, visų pirma teismas nustato, kuris iš tėvų globos vaiką, veiks kaip vaiko teisinis globėjas ir administruos vaiko turtą. Sprendimą dėl tėvų teisių ir pareigų galima pakeisti tėvų susitarimu.

Kai tėvai nepasiekia susitarimo dėl bendravimo su nepilnamečiu vaiku teisių, teismas šių teisių įgyvendinimo tvarką nustato sprendime nutraukti santuoką. Prireikus teismas apriboja vieno iš tėvų bendravimo teises arba jas atima, jeigu tai atitinka vaiko interesus.

Teismas taip pat nustato, kaip vienas iš tėvų, kuriam nebuvo nustatyta vaiko globa, prisidės prie vaiko išlaikymo; kita vertus, teismas patvirtina tėvų susitarimą dėl išlaikymo dydžio.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Išsituokęs sutuoktinis, kuris negali savimi pasirūpinti, gali prašyti, kad buvęs sutuoktinis mokėtų jam tinkamą išlaikymą, atsižvelgiant į buvusio sutuoktinio galimybes. Jeigu sutuoktiniams nepavyksta susitarti, teismas vieno iš sutuoktinių prašymu priima sprendimą dėl išlaikymo išmokų dydžio.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Slovakijos nacionalinėje teisėje nenustatyta galimybė patvirtinti gyvenimą skyrium.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Be santuokos nutraukimo, teismo sprendimu santuoka gali būti pripažinta negaliojančia. Tokia santuoka laikoma nuo pat pradžių nebuvusia sudaryta (*matrimonium nullum*). Teismas taip pat gali paskelbti, kad santuoka niekada neegzistavo (*non matrimonium*).

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

a) Santuokos pripažinimo negaliojančia pagrindai:

kitos santuokos egzistavimas;

giminystė tarp tiesiosios aukštutinės linijos giminaičių ir tiesiosios žemutinės linijos giminaičių ir tarp brolių ir seserų, įskaitant giminystės ryšius, atsiradusius dėl įvaikinimo;
nepakankamas amžius, jeigu santuoką sudarė vyresnis nei 16 metų, bet jaunesnis nei 18 metų nepilnametis;
psichikos liga, dėl kurios buvo apribotas veiksnumas;
pareiškimas sudarant santuoką, kad ji nebuvo sudaryta laisvai, nuoširdžiai, žinomai ir aiškiai.
Jeigu santuoka sudaroma nepaisant vieno iš nurodytų negaliojimo pagrindų, ji laikoma egzistavusia iki teismo sprendimo, kuriuo santuoka pripažįstama negaliojančia, įsiteisėjimo dienos.
b) Santuoka negalioja, jeigu ji:
sudaryta per prievartą;
ją sudarė 16 metų nesulaukęs nepilnametis;
ji buvo sudaryta metrikacijos įstaigoje, neturinčioje įgaliojimų sudaryti santuokos, išskyrus 4 straipsnio 2 ir 3 dalyse nurodytas išimtis, arba jeigu santuoka sudaroma mero arba savivaldybės tarybos nario, neturinčio kompetencijos, akivaizdoje;
buvo sudaryta bažnyčioje arba religinėje bendruomenėje, kuri nėra įregistruota pagal konkretų teisės aktą, arba jeigu pareiškimas dėl santuokos sudarymo buvo padarytas asmens, neturinčio įgaliojimų veikti kaip registruotos bažnyčios arba religinės bendruomenės dvasininkas, akivaizdoje;
buvo sudaryta užsienio institucijoje, neturinčioje teisės sudaryti santuokos;
buvo sudaryta per atstovą, neturintį teisėtų įgaliojimų, arba jeigu įgaliojimai buvo panaikinti pagal atitinkamą įstatymą.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Santuoka, kurią teismas pripažino negaliojančia, laikoma niekada nebuvusia sudaryta.
Teismui priėmus sprendimą pripažinti santuoką negaliojančia, sutuoktinių turtiniai santykiai ir jų teisės ir pareigos, susijusios su jų vaiku, reglamentuojamos nuostatomis, kurios taikomos santuoką nutraukusių sutuoktinių turtiniams santykiams ir teisėms ir pareigoms, susijusioms su vaikais. Priėmus sprendimą pripažinti santuoką negaliojančia, sutuoktinių pareiškimas dėl jų bendros pavardės taip pat pripažįstamas negaliojančiu ir jie turi pareigą pasirinkti savo pradines pavardes.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Santuoką gali nutraukti tik teismas. Susijusius klausimus galima išspręsti taikant Tarpininkavimo įstatymą Nr. 420/2004.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Prašymai nutraukti santuoką, pripažinti santuoką negaliojančia arba paskelbti, kad santuoka nebuvo sudaryta, teikiami apylinkės teismui (*okresný súd*).
Teritorinę jurisdikciją nagrinėti bylą turi teismas, kurio apylinkėje buvo paskutinė bendra sutuoktinių gyvenamoji vieta, jeigu bent vienas iš sutuoktinių gyvena teismo apylinkėje. Jeigu tokio teismo nėra, jurisdikciją turi atsakovo bendrosios kompetencijos teismas (*všeobecný súd*). Jei nė vienu iš šių būdų jurisdikcijos nustatyti neįmanoma, jurisdikciją turi pareiškėjo bendrosios kompetencijos teismas.
Prašymas turi atitikti reikalavimus, nustatytus Įstatymo Nr. 160/2015 127 straipsnyje (Civilinių ginčų proceso kodeksas, *Civilný sporový poriadok*) ir Įstatymo 161/2015 25 ir 26 straipsniuose (Civilinis ne ginčų proceso kodeksas, *Civilný mimosporový poriadok*).
Prašyme turi būti nurodyta, kuriam teismui jis skirtas, pareiškėjo tapatybė, prašomi išspręsti klausimai ir ko pareiškėjas siekia prašymu, taip pat jis turi būti pasirašytas. Prašyme taip pat būtina nurodyti šalių (taip pat jų atstovų, jei yra) vardus ir pavardes, pateikti teisingą ir išsamų pagrindinių faktų aprašymą ir įrodymų, kuriais pareiškėjas ketina remtis, sąrašą; prašyme taip pat reikia aiškiai nurodyti, ko pareiškėjas siekia. Pareiškėjas prie prašymo privalo pridėti dokumentinius įrodymus, kuriais remiasi.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Prašymai nutraukti santuoką, pripažinti santuoką negaliojančia arba paskelbti, kad santuoka negalioja, teikiami apylinkės teismui (*okresný súd*).
Už santuokos nutraukimo bylą reikia sumokėti teismo mokestį. Bylos šalis gali prašyti atleisti ją nuo teismo mokesčių.
Remdamasis prašymu, teismas gali visiškai arba iš dalies atleisti šalį nuo teismo mokesčių, jeigu tai yra pateisinama atsižvelgiant į šalies aplinkybes ir jeigu byloje nesiekiama savavališko arba aiškiai nesėkmingo teisės įgyvendinimo ar apgynimo. Išskyrus atvejus, kai teismas nusprendžia kitaip, atleidžiama nuo pareigos atlyginti visas bylinėjimosi išlaidas, ir ši nuostata taikoma atgaline data; tačiau mokesčiai, kurie buvo sumokėti prieš priimant teismo sprendimą atleisti nuo mokesčių, negrąžinami.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Tokį teismo sprendimą galima apskųsti per 15 dienų nuo jo įteikimo dienos.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Būtina pateikti prašymą dėl sprendimo pripažinimo. Jurisdikciją turi Bratislavos apygardos teismas (*Krajský súd*).
Kitose valstybėse narėse (išskyrus Daniją) po 2004 m. gegužės 1 d. priimti galutiniai sprendimai santuokos bylose pripažįstami pagal 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000. Sprendimai pripažįstami be jokios specialios procedūros; visų pirma jokia speciali procedūra netaikoma iš dalies keičiant įrašus civilinės metrikacijos įstaigoje. Tačiau suinteresuotoji šalis gali prašyti priimti specialų sprendimą dėl kitoje valstybėje narėje santuokos byloje priimto sprendimo. Bratislavos apygardos teismas turi jurisdikciją pripažinti kitoje valstybėje narėje priimtus sprendimus.
Dėl Danijoje arba kitose valstybėse narėse iki 2004 m. gegužės 1 d. priimtų sprendimų reikia pateikti prašymą dėl kitoje valstybėje narėje santuokos byloje priimto galutinio sprendimo pripažinimo, jeigu bent viena šalis turi Slovakijos pilietybę. Byla pradedama remiantis prašymu, kurį gali pateikti asmuo, kuris kitoje valstybėje narėje priimtame sprendime nurodytas kaip šalis. Bratislavos apygardos teismas turi jurisdikciją pripažinti kitoje valstybėje narėje priimtus sprendimus.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Sprendimą dėl kitoje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo pripažinimo arba nepripažinimo galima apskųsti. Apeliacinis skundas paduodamas Bratislavos apygardos teismui, o sprendimą dėl jo priima Aukščiausiasis Teismas (*Najvyšší súd*).

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Santuokos nutraukimui taikoma valstybės, kurios pilietybę turėjo sutuoktiniai pradėjus bylą, teisė. Jeigu sutuoktiniai turi skirtingą pilietybę, santuokos nutraukimui taikoma Slovakijos teisė.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 03/01/2022

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Suomija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Prašymus nutraukti santuoką nagrinėja apygardų teismai (suom. *käräjäoikeus*). Prašymą nutraukti santuoką gali paduoti bet kuris sutuoktinis arba abu kartu. Santuoka gali būti nutraukta po šešių mėnesių apsigalvojimo laikotarpio. Apsigalvojimo laikotarpio nereikalaujama, jeigu sutuoktiniai prieš paduodami prašymą nutraukti santuoką bent dvejus metus gyveno atskirai.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Prašyme nereikia išvardyti priežasčių, kodėl norima nutraukti santuoką. Apygardos teismai nenagrinėja asmeninių sutuoktinių santykių ar prašymo nutraukti santuoką padavimo priežasčių. Žr. 1 klausimą.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Sutuoktiniai po santuokos nutraukimo išlaiko savo santuokinę pavardę. Jeigu dėl santuokos sutuoktinio pavardė buvo pakeista, jis (ji) gali prašyti nutraukus santuoką ją pakeisti.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Santuokos nutraukimas ir turto padalijimas yra atskiri klausimai. Kai santuoka nutraukiama, sutuoktiniai gali dėl turto padalijimo susitarti patys arba prašyti teismo paskirti vykdytoją. Bendra taisyklė – visas sutuoktinių turtas dalijamas po lygiai. Nuo bendros taisyklės galima nukrypti remiantis ikivedybine sutartimi. Padalijimas taip pat gali būti pakoreguotas, jeigu to nepadarius rezultatas būtų nepagrįstas. Sutuoktinių turtas gali būti padalijamas iš karto, kai tik prasideda apsigalvojimo laikotarpis.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Tokie klausimai kaip globos teisės, būstas, išlaikymas ir bendrų sutuoktinių nepilnamečių vaikų lankymo teisės gali būti sureguliuoti nagrinėjant prašymą nutraukti santuoką. Žr. „Tėvų pareigos. Suomija“ ir „Išlaikymo reikalavimai. Suomija“.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Nutraukdamas santuoką, teismas, gavęs prašymą, gali nurodyti vienam sutuoktiniui mokėti išlaikymą kitam, jeigu tai laikoma pagrįsta. (Žr. „Išlaikymo reikalavimai. Suomija“.) Tačiau taip būna retai.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Suomijos teisės sistemoje teisinis gyvenimas skyrium nepripažįstamas. Praktiškai gyvenimas skyrium reiškia, kad sutuoktiniai gyvena atskirai, skirtingais adresais.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Žr. 4 klausimą.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Žr. 4 klausimą.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Suomijos teisės aktuose nėra nuostatų dėl santuokos pripažinimo negaliojančia. Tačiau prokuroras turi inicijuoti bylą, kad sutuoktinių santuoka būtų nedelsiant nutraukta, jeigu paaiškėja, kad sutuoktiniai yra artimi giminaičiai arba vienas iš sutuoktinių santuokos sudarymo metu jau buvo teisėtai susituokęs.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Žr. 7 klausimą.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Žr. 7 klausimą.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Prašymai nutraukti santuoką visada turi būti paduodami apygardos teismui. Tačiau teisės aktuose numatyta, kad sutuoktiniai visada turi stengtis visus šeimos ginčus išspręsti derybomis ir pasiekti bendrą sutarimą; šiam tikslui pasiekti sutuoktiniai gali prašyti savo vietos socialinių tarnybų tarybos (suom. *sosiaalilautakunta*) šeimos tarpininkų pagalbos. Apygardos teismai taip pat privalo informuoti sutuoktinius, kad teikiama šeimos tarpininkavimo paslauga. Tarpininkai stengiasi padėti sutuoktiniams pasiekti abipusį supratimą, kaip visiems šeimos nariams palankiausiai išspręsti šeimos ginčus. Be to, tarpininkai gali padėti sutuoktiniams parengti susitarimus ir pradėti kitas ginčo sprendimo procedūras. Tarpininkai turi ypatingą pareigą atsižvelgti į visų šeimoje esančių nepilnamečių vaikų interesus. Tarpininkavimas visada yra savanoriškas.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Abu sutuoktiniai gali paduoti bendrą prašymą nutraukti santuoką arba vienas iš sutuoktinių gali paduoti atskirą prašymą. Kad santuoka būtų nutraukta, rašytinis prašymas nutraukti santuoką turi būti paduotas vietovės, kurioje yra vieno iš sutuoktinių gyvenamoji vieta, apygardos teismui. Prašymai nutraukti santuoką gali būti paduodami asmeniškai arba per įgaliotąjį atstovą. Prašymai apygardos teismui taip pat gali būti siunčiami paštu, faksu arba e. paštu.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Santuokos nutraukimo byloms gali būti teikiama teisinė pagalba. Daugiau informacijos apie teisinę pagalbą Suomijoje pateikiama adresu https://oikeus.fi/oikeusapu/fi/index.html.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Sprendimus nutraukti santuoką galima apeliacine tvarka apskųsti apeliaciniam teismui (suom. *hovioikeus*).

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Paprastai kitoje valstybėje narėje priimtas sprendimas nutraukti santuoką pripažįstamas remiantis Tarybos reglamentu (EB) Nr. 2201/2003.

Pagal reglamentą valstybėje narėje priimtas sprendimas pripažįstamas kitose valstybėse narėse nereikalaujant jokios specialios procedūros. Tačiau bet kuri suinteresuotoji šalis gali prašyti priimti sprendimą, kad sprendimas dėl santuokos nutraukimo būtų arba nebūtų pripažįstamas.

Prašymus dėl sprendimų pripažinimo nagrinėja apygardos teismai.

Tačiau jeigu santuoka nutraukiama kurioje nors iš Šiaurės valstybių, taikoma 1931 m. Šiaurės valstybių santuokos konvencija. Iš Europos Sąjungos valstybių narių šios konvencijos narės yra Suomija, Švedija ir Danija. Pagal Šiaurės valstybių santuokos konvenciją priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo galioja visose Šiaurės valstybėse be atskiro patvirtinimo.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Taikoma tokia pati procedūra, kaip aprašyta 14 klausime.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Visoms Suomijoje pradėtoms santuokos nutraukimo byloms taikoma Suomijos teisė.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 15/02/2024

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Švedija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Santuoka gali būti nutraukiama vieno sutuoktinio arba abiejų sutuoktinių prašymu. Tam tikromis aplinkybėmis prieš nutraukiant santuoką gali būti taikomas šešių mėnesių terminas sutuoktiniams susitaikyti. Šis terminas taikomas, jeigu:

to prašo abu sutuoktiniai;

vienas iš sutuoktinių nuolat gyvena kartu su savo globojamu jaunesniu nei 16 metų vaiku arba

santuoką nori nutraukti tik vienas sutuoktinis.

Tačiau tam tikrais išimtiniais atvejais sutuoktiniai, kuriems taikomos prieš tai nurodytos aplinkybės, taip pat turi teisę nutraukti santuoką nenustatant taikinimo termino. Taip yra tuo atveju, kai sutuoktiniai dvejus metus gyvena skyrium. Vienas sutuoktinis taip pat turi teisę nutraukti santuoką be taikinimo termino, jeigu nustatoma, jog tikėtina, kad santuoka buvo sudaryta prievarta arba sutuoktinis santuoką sudarė nesulaukęs 18 metų ir neturėdamas oficialaus leidimo. Jeigu santuoka buvo sudaryta nepaisant to, kad sutuoktiniai yra artimi giminaičiai, arba vienas iš sutuoktinių tuo metu buvo vedęs ar įregistravęs partnerystę ir ankstesnė santuoka ar partnerystė nebuvo nutraukta, kiekvienas iš sutuoktinių turi teisę nutraukti santuoką be taikinimo termino.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Sutuoktinis visada turi teisę nutraukti santuoką ir neprivalo remtis jokiais specialiais pagrindais, kad teismas galėtų priimti sprendimą nutraukti santuoką.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Jeigu vienas iš sutuoktinių pasirinko kito sutuoktinio pavardę, toks sutuoktinis turi teisę susigrąžinti prieš santuoką turėtą pavardę.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Nutraukus santuoką sutuoktinių turtas turi būti jiems padalijamas. Galioja bendras principas, kad turtas padalijamas lygiomis dalimis. Dalijant sutuoktinių turtą visiškai nesvarbu, kuris iš jų yra kaltas dėl santuokos nutraukimo.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Nutraukus santuoką abiem sutuoktiniams savaime toliau priklauso bendra jų vaikų globa. Tačiau teismas gali nutraukti bendrą globą:

savo iniciatyva, jeigu nustato, kad bendra globa akivaizdžiai nesuderinama su vaiko interesais, arba

vieno iš sutuoktinių prašymu, jeigu nustato, kad vaikui būtų geriausia, jei juo rūpintųsi tik vienas sutuoktinis.

Jeigu abu sutuoktiniai prašo panaikinti bendrą globą, teismas turi pareigą patenkinti jų prašymą.

Abu tėvai turi pareigą išlaikyti savo vaikus. Kartu su vaiku negyvenantis (-i) tėvas (motina) atlieka savo pareigą išlaikyti vaiką, mokėdamas (-a) kitam sutuoktiniui vaiko išlaikymo išmoką.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Nutraukus santuoką kiekvienas sutuoktinis turi pareigą save išlaikyti. Išimtys taikomos tik tam tikrais ypatingais atvejais, pvz., kai vienam iš sutuoktinių sunku save išlaikyti nutraukus ilgalaikę santuoką arba esant kitoms ypatingoms priežastims.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Švedijos teisėje nėra gyvenimą skyrium reglamentuojančių taisyklių.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Švedijos teisėje nėra gyvenimą skyrium reglamentuojančių taisyklių.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Švedijos teisėje nėra gyvenimą skyrium reglamentuojančių taisyklių.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Švedijos teisėje nėra taisyklių, reglamentuojančių santuokos pripažinimą negaliojančia. Santuoka gali būti nutraukiama mirus vienam iš sutuoktinių arba teismui priėmus sprendimą nutraukti santuoką.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Švedijos teisėje nėra taisyklių, reglamentuojančių santuokos pripažinimą negaliojančia.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Švedijos teisėje nėra taisyklių, reglamentuojančių santuokos pripažinimą negaliojančia.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Santuoką gali nutraukti tik teismas, priimdamas sprendimą nutraukti santuoką. Tačiau yra alternatyvių būdų įvairiems su santuokos nutraukimu susijusiems klausimams išspręsti.

Sutuoktiniai gali pasinaudoti vadinamosiomis šeimos taikinimo paslaugomis, kurių tikslas − padėti išspręsti kartu gyvenant kylančius konfliktus. Taip sutuoktiniams galima padėti išspręsti problemas ir konfliktus, kad jie toliau galėtų gyventi susituokę. Jeigu sutuoktiniai yra faktiškai išsiskyrę, šeimos taikinimas gali padėti sušvelninti konfliktą ir sudaryti sąlygas sutuoktiniams kartu atlikti tėvų vaidmenį. Šeimos taikinimo paslaugas teikia viešojo sektoriaus institucijos (vietos valdžios institucijos), religinės organizacijos ir kiti asmenys. Vietos valdžios institucijos turi užtikrinti, kad šeimos taikinimo paslaugos būtų prieinamos kiekvienam to prašančiam asmeniui.

Sutuoktiniai taip pat turi teisę pasinaudoti vadinamaisiais pokalbiais dėl bendradarbiavimo. Šie pokalbiai skirti ne suaugusiųjų santykiams, bet su vaikais susijusiems klausimams aptarti. Pokalbiais dėl bendradarbiavimo visų pirma siekiama rasti susitarimą vaiko globos, būsimos gyvenamosios vietos ir bendravimo su vaikais klausimais. Pokalbius dėl bendradarbiavimo stebi ekspertai. Vietos valdžios institucijos turi pareigą užtikrinti, kad pokalbių dėl bendradarbiavimo paslaugos būtų prieinamos kiekvienam to prašančiam asmeniui.

Jeigu sutuoktiniai nori kaip nors keisti vaikų globą, jų būsimą gyvenamąją vietą arba bendravimo su vaiku tvarką, šiuos pakeitimus galima įtvirtinti sudarant susitarimą atitinkamu klausimu. Tokį susitarimą turi patvirtinti vietos valdžios institucijos socialinės gerovės komitetas.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Švedijos teisėje nėra taisyklių, reglamentuojančių gyvenimą skyrium arba santuokos pripažinimą negaliojančia.

Norint kreiptis į Švedijos teismą su prašymu nutraukti santuoką, visų pirma būtina, kad Švedijos teismas turėtų jurisdikciją nagrinėti bylą. Be Reglamento „Briuselis II“ nuostatų pagal nacionalines taisykles dėl Švedijos teismų jurisdikcijos taip pat numatyti šie atvejai:

abu sutuoktiniai yra Švedijos piliečiai;

pareiškėjas yra Švedijos pilietis ir gyvena Švedijoje arba sulaukęs 18 metų gyveno Švedijoje anksčiau;

pareiškėjas nėra Švedijos pilietis, tačiau ne mažiau kaip vienus metus gyvena Švedijoje, arba

atsakovas gyvena Švedijoje.

Jeigu nustatoma, kad Švedijos teismas turi jurisdikciją nagrinėti santuokos nutraukimo bylą, ją nagrinėja Švedijos apylinkės teismas (šved. *tingsrätt*), kurio apylinkėje gyvena vienas iš sutuoktinių. Jeigu nė vieno iš jų gyvenamoji vieta nėra Švedijoje, bylą nagrinėja Stokholmo apylinkės teismas (šved. *Stockholms tingsrätt*).

Santuokos nutraukimo bylą apylinkės teisme galima iškelti dviem būdais. Jeigu santuoką nori nutraukti abu sutuoktiniai, jie gali pateikti bendrą prašymą. Tačiau jeigu santuoką nori nutraukti tik vienas sutuoktinis, toks sutuoktinis turi apylinkės teismui pateikti prašymą įteikti šaukimą. Abiem atvejais būtina pridėti abiejų sutuoktinių gimimo liudijimų kopijas. Juos galima gauti iš Švedijos mokesčių inspekcijos (šved. *Skatteverket*).

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Su santuokos nutraukimu ir kitais klausimais susijusioje byloje teisinė pagalba gali būti teikiama tik esant *ypatingoms priežastims*.

Švedijos teisėje nėra taisyklių, reglamentuojančių gyvenimą skyrium arba santuokos pripažinimą negaliojančia.

Taip, dėl sprendimo nutraukti santuoką galima paduoti apeliacinį skundą.

Pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantį Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (Reglamentas „Briuselis II“), valstybėje narėje priimtas teismo sprendimas pripažįstamas kitose valstybėse narėse netaikant jokių specialių procedūrų. Tačiau yra tam tikrų priežasčių nepripažinti sprendimo.

Todėl pagal Reglamente „Briuselis II“ nustatytą pagrindinę taisyklę bet kurioje kitoje valstybėje narėje priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, teisėto gyvenimo skyrium (separacijos) arba santuokos pripažinimo negaliojančia automatiškai prilyginamas Švedijos teismo priimtam analogiškam sprendimui ir turi tokias pat pasekmes. Tačiau nors reglamente nustatytas automatinio pripažinimo principas, suinteresuotoji šalis vis tiek gali prašyti nustatyti, kad užsienio teismo sprendimas yra arba nėra pripažįstamas Švedijoje. Toks prašymas pateikiamas Svea apeliaciniam teismui (šved. *Svea hovrätt*), kuris šioje stadijoje sprendimą dėl prašymo priima neišklausydamas priešingos šalies.

Siekiant pasinaudoti Reglamente „Briuselis II“ numatyta galimybe nustatyti, kad užsienio teismo sprendimas yra pripažįstamas Švedijoje (žr. 14 klausimą), prašymas turi būti pateikiamas Svea apeliaciniam teismui. Jeigu Svea apeliacinis teismas tokioje byloje nustato, kad atitinkamas teismo sprendimas turi būti pripažįstamas Švedijoje, kita šalis turi galimybę prašyti peržiūrėti tą sprendimą. Prašymas atlikti tokią peržiūrą pateikiamas Svea apeliaciniam teismui, kuris toliau nagrinėdamas bylą išklauso abi šalis. Tuomet apeliacinį skundą dėl Svea apeliacinio teismo priimto sprendimo dėl prašymo galima paduoti Aukščiausiajam Teismui (šved. *Högsta domstolen)*.

Švedijos teisme nagrinėjamam prašymui nutraukti santuoką visada taikoma Švedijos teisė (*lex fori* principas).

Tačiau tam tikrais atvejais taip pat reikia atsižvelgti į užsienio teisės nuostatas. Ši taisyklė taikoma šiose bylose:

jeigu abu sutuoktiniai yra užsienio piliečiai ir abu ne trumpiau nei vienus metus negyveno Švedijoje, sprendimo nutraukti santuoką negalima priimti prieš vieno sutuoktinio valią, jeigu pagal valstybės, kurioje gyvena vienas iš sutuoktinių arba abu sutuoktiniai, teisę tam nėra pagrindo;

jeigu abu sutuoktiniai yra užsienio piliečiai ir vienas iš jų pareiškia, kad pagal valstybės, kurios pilietis jis yra, teisę nėra pagrindo nutraukti santuoką, šio sprendimo negalima priimti, jeigu yra ypatingų tam prieštaraujančių priežasčių, susijusių su šio sutuoktinio interesais arba abiejų sutuoktinių vaikų interesais;

jeigu abu sutuoktiniai yra užsienio piliečiai ir vienas iš jų pareiškia, kad pagal valstybės, kurios pilietis jis yra, teisę nėra pagrindo nutraukti santuoką, šio sprendimo negalima priimti, jeigu yra ypatingų tam prieštaraujančių priežasčių, susijusių su šio sutuoktinio interesais arba abiejų sutuoktinių vaikų interesais.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 01/06/2021
Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Anglija ir Velsas

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Vienas iš sutuoktinių privalo teismui pateikti rašytinį prašymą (vadinamą ieškinio pareiškimu). Prašymus nutraukti santuoką nagrinėja šeimos bylų teismas, į kurį turi kreiptis norintys nutraukti santuoką sutuoktiniai. Pareiškėjas turi įrodyti, kad santuoka iširo negrįžtamai, ir pateikti įrodymus, kuriais patvirtinamas vienas iš penkių toliau nurodytų faktų.

Prašymo nutraukti santuoką negalima pateikti, jeigu nuo santuokos sudarymo dienos nepraėjo bent vieni metai, nors prašymą pripažinti santuoką negaliojančia galima pateikti bet kuriuo metu po santuokos sudarymo. Tačiau įrodymus, susijusius su gyvenimu santuokoje vienus metus nuo jos sudarymo dienos, galima naudoti norint įrodyti, kad santuoka iširo negrįžtamai.

Nuo 2014 m. kovo mėn. Anglijoje ir Velse santuoką leidžiama sudaryti tos pačios lyties asmenims. Santuokos nutraukimo sąlygos vienodai taikomos nepaisant to, ar santuoką sudarė priešingos, ar tos pačios lyties asmenys.

Pareiškėjas prašymą nutraukti santuoką gali pateikti internetu.

Nuo 2005 m. tos pačios lyties asmenys Jungtinėje Karalystėje gali teisiškai įforminti savo santykius įregistruodami civilinę partnerystę. Nuo 2019 m. gruodžio 31 d. ši galimybė suteikiama ir priešingos lyties asmenims. Tokią partnerystę įregistravusios šalys, jeigu jų santykiai išyra, gali prašyti nutraukti partnerystę arba priimti sprendimą dėl gyvenimo skyrium. Šiuo atveju pagal analogiją taikomas toliau aprašytas santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium patvirtinimo ir santuokos pripažinimo negaliojančia procesas. Pareiškėjas, pageidaujantis nutraukti civilinę partnerystę, pareiškimo internetu pateikti negali. Daugiau informacijos galima rasti Vyriausybės interneto svetainėje.

Jeigu santuoką sudaro du vyrai, tuomet laikoma, kad jie vienas kitam yra vyras, o jeigu moterys – tuomet jos viena kitai yra žmona.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Santuoka gali būti nutraukta remiantis vieninteliu pagrindu, t. y. jeigu ji iširo negrįžtamai. Siekiant parodyti, kad santuoka iširo negrįžtamai, būtina pateikti vieną ar daugiau santuokinio gyvenimo faktų įrodymų, susijusių su:

• kito sutuoktinio neištikimybe – kad jis buvo neištikimas su priešingos lyties asmeniu, dėl to pareiškėjui tolesnis gyvenimas su tokiu sutuoktiniu yra nepakenčiamas;

• nepagrįstu elgesiu, tai reiškia tokį sutuoktinio elgesį, dėl kurio galima pagrįstai tikėtis, kad pareiškėjas nenorės toliau su juo kartu gyventi;

• persikėlimu gyventi į kitą nei šeimos nuolatinę gyvenamąją vietą, tai reiškia, kad kitas sutuoktinis paliko pareiškėją dvejų metų laikotarpiui iki prašymo nutraukti santuoką pateikimo dienos;

• šalių gyvenimu skyrium, kuris truko dvejus metus iki prašymo nutraukti santuoką pateikimo (su kito sutuoktinio sutikimu);

• gyvenimu skyrium, kuris truko penkerius metus iki prašymo nutraukti santuoką pateikimo (be kito sutuoktinio sutikimo).

Teismas turi kuo kruopščiau ištirti pareiškėjo (ieškovo) nurodytus faktus ir bet kokius kito sutuoktinio (atsakovo) nurodytus faktus. Jeigu įrodymai teismą įtikina, kad santuoka iširo negrįžtamai, šeimos bylų teismo teisėjas priima sprendimą nutraukti santuoką.

Neištikimybės fakto negalima naudoti kaip įrodymo civilinei partnerystei nutraukti.

Jeigu teismas yra įsitikinęs, kad santuoka iširo negrįžtamai, jis pirmiausia priima „negalutinį sprendimą“ (preliminarus sprendimas). Šalis, kuri kreipėsi į teismą dėl santuokos nutraukimo, po šešių savaičių gali pateikti prašymą dėl „galutinio sprendimo“ (galutinis sprendimas dėl santuokos nutraukimo). Išskyrus išimtines aplinkybes, terminai pateikti prašymą dėl galutinio sprendimo priėmimo netaikomi.

Tačiau jeigu prašymas priimti galutinį sprendimą pateikiamas praėjus daugiau kaip 12 mėnesių po negalutinio sprendimo priėmimo, pareiškėjas kartu su prašymu turi pateikti rašytinį paaiškinimą, kuriame nurodo:

• delsimo priežastis;

• ar jis gyveno kartu su sutuoktiniu po negalutinio sprendimo priėmimo ir, jeigu taip, kuriais laikotarpiais, nurodydamas datas, ir

• ar, jeigu pareiškėjas yra žmona (jeigu santuoką sudarė tos pačios lyties asmenys, pareiškėju gali būti bet kuris iš moteriškosios lyties sutuoktinių), ji pagimdė arba manoma, kad pagimdė nors vieną vaiką po negalutinio sprendimo priėmimo, ir, jeigu taip yra, nurodo, ar yra įtariama, kad vaikas yra arba gali būti šeimos vaikas.

Šeimos teismo teisėjas gali prašyti pareiškėjo pateikti priesaika patvirtintą pareiškimą, kuriuo būtų patvirtintas jo pateiktas paaiškinimas, ir, vadovaudamasis šiuo pareiškimu, priimti sprendimą, kuris, jo manymu, yra tinkamas.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Šalys gali laisvai sudaryti naują santuoką (arba įregistruoti naują civilinę partnerystę), jeigu to nori. Jos savo nuožiūra gali nuspręsti pasilikti santuokoje turėtą pavardę arba susigrąžinti iki santuokos arba partnerystės įregistravimo turėtą pavardę.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Teismas, priimdamas sprendimą dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba gyvenimo skyrium arba vėliau, gali nuspręsti, kad vienas sutuoktinis turėtų perduoti turtą kitam sutuoktiniui, šeimos vaikui arba kitam asmeniui, kuris jį administruotų šeimos vaiko labui.

Teismai taip pat turi įgaliojimus priimti sprendimus dėl periodinių išmokų mokėjimo, turto pardavimo, pensijų, vienkartinės sumos išmokėjimo ir kitus sprendimus. Teismai sprendimus kiekvienu konkrečiu atveju priima savo nuožiūra, siekdami patenkinti toje byloje dėl konkrečių aplinkybių atsiradusius poreikius.

Įgyvendindami savo diskreciją teismai privalo atsižvelgti į bet kurio 18 metų nesulaukusio šeimos vaiko gerovę, įskaitant šiuos klausimus:

• kiekvieno sutuoktinio esamas arba artimoje ateityje tikėtinas pajamas, sugebėjimą gauti pajamų, turtą ir kitus finansinius išteklius;
• kiekvieno iš sutuoktinių finansinį ir kitą indėlį į namų ir vaikų priežiūrą;
• esamus ar artimoje ateityje tikėtinus kiekvieno iš sutuoktinių finansinius poreikius, įsipareigojimus ir pareigas;
• šeimos pragyvenimo lygį iki santuokos iširimo;
• kiekvienos šalies amžių ir santuokos trukmę;
• bet kokią kurios nors šalies fizinę ar psichinę negalią;
• kiekvienos šalies indėlius arba tikėtinus būsimus indėlius į šeimos gerovę;
• sutuoktinių elgesį, jeigu į jį būtų nesąžininga neatsižvelgti svarstant, kaip reikėtų padalyti turtą;
• kiekvieno sutuoktinio naudos, kurios ta šalis neturės galimybių gauti dėl santuokos nutraukimo ar santuokos pripažinimo negaliojančia, vertę.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Nutraukus santuoką abu tėvai toliau turi tėvų pareigas santuokiniams vaikams. Kiekvienas iš tėvų toliau turi tėvų pareigas bet kuriems vaikams iš kitų santykių, už kuriuos jie buvo atsakingi kaip tėvai santuokos nutraukimo metu. Abu tėvai turi nuolatinę pareigą išlaikyti nepilnamečius vaikus, kurie gyveno kaip šeimos vaikai.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Pareiga išlaikyti kitą sutuoktinį baigus santuokos nutraukimo procesą (priėmus galutinį sprendimą dėl santuokos nutraukimo) dažniausiai nustoja galioti, išskyrus atvejus, kai nagrinėjant santuokos nutraukimo bylą buvo priimtas sprendimas dėl sutuoktinio išlaikymo. Be to, bet kokia su priimtu teismo sprendimu susijusi pareiga (pvz., dėl sutuoktinio išlaikymo) galioja toliau, o ateityje tokį sprendimą galima keisti iš esmės pasikeitus aplinkybėms, kuriomis remiantis buvo priimtas pradinis teismo sprendimas.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Anglijoje ir Velse „separacija“ yra vadinama „gyvenimu skyrium“. Teismui priėmus tokį sprendimą nebesitikima, kad prašęs priimti sprendimą sutuoktinis toliau gyvens su savo vyru ar žmona. Vis dėlto jis negali sudaryti naujos santuokos. Gyvenimas skyrium iš esmės yra parankus sutuoktiniams, kurių santuoka iširo ir kurie nepageidauja sudaryti naujos santuokos. Pareiškėjas, kuris prašo patvirtinti gyvenimą skyrium, neturi įrodyti, kad jo santuoka iširo negrįžtamai. Sprendimas dėl teismo patvirtinto gyvenimo skyrium neužkerta kelio pateikti prašymą nutraukti santuoką.

Civilinę partnerystę įregistravę partneriai gali prašyti priimti sprendimą dėl gyvenimo skyrium, kuris sukelia lygiai tokias pat pasekmes.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Pareiškėjas turi pateikti vieno ar daugiau santuokos iširimą patvirtinančių faktų įrodymų ir, kitaip nei norintys nutraukti santuoką sutuoktiniai, neturi laukti, kad nuo santuokos sudarymo dienos praeitų metai.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Jeigu gyvenimo skyrium šalis miršta nepalikusi testamento, jos turtas padalijamas laikantis paveldėjimo pagal įstatymą taisyklių, o sprendimas dėl gyvenimo skyrium sukelia tokias pat pasekmes, kaip ir sprendimas nutraukti santuoką. Todėl nė vienas sutuoktinis po to neturi jokių teisių į pagal įstatymą paveldėtą turtą. Jeigu gyvenimo skyrium šalis miršta palikusi testamentą, gyvenimas skyrium neturi jokio poveikio tame testamente nurodytai teisei, jeigu, pvz., gyvenimo skyrium šalį pergyvenusi šalis pagal tą testamentą paskiriama paveldėtoja.

Gyvenimo skyrium patvirtinimo byloje teismas vadovaujasi tomis pačiomis turto padalijimo nuostatomis, kurios galioja nagrinėjant santuokos nutraukimo bylą.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuoka pripažįstama negaliojančia dviem būdais. Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia remiantis absoliučiais santuokos negaliojimo pagrindais – tai reiškia, kad santuoka niekada negaliojo ir niekada nebuvo sudaryta. Kitomis aplinkybėms santuoka gali būti pripažinta negaliojančia remiantis santykiniais santuokos negaliojimo pagrindais – tai reiškia, kad vienas iš sutuoktinių gali prašyti pripažinti santuoką negaliojančia. Santuoka gali būti tęsiama, jeigu su tuo sutinka abu sutuoktiniai.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka negalioja, jeigu:
• ji neatitinka 1949–1986 m. santuokos įstatymų nuostatų, nes:
o šalis sieja pernelyg artimi giminystės ryšiai;
o kuriai nors iš šalių yra mažiau nei šešiolika metų;
o nebuvo iki galo sutvarkyti santuokai taikomi formalumai;
• santuokos sudarymo metu viena iš šalių jau buvo teisėtai susituokusi arba įregistravusi civilinę partnerystę;
• poligaminės santuokos, sudarytos ne Anglijoje ir Velse, atveju vienas iš sutuoktinių santuokos sudarymo metu nuolat gyveno Anglijoje ir Velse.

Santuoka pripažįstama negaliojančia remiantis santykiniais santuokos negaliojimo pagrindais šiomis aplinkybėmis:
• ta santuoka nebuvo iki galo sudaryta dėl vieno iš sutuoktinių negalėjimo jos iki galo sudaryti. Tai taikoma tik priešingos lyties santuokoms;
• ta santuoka nebuvo iki galo sudaryta atsakovui sąmoningai atsisakius ją iki galo sudaryti. Tai taikoma tik priešingos lyties santuokoms;
• vienas iš sutuoktinių nedavė tinkamo sutikimo sudaryti santuoką, nes buvo verčiamas ir priverstas sutikti, klaidingai suprato santuokos teisines pasekmes arba buvo psichiškai neįgalus įvertinti sprendimo tuoktis pasekmių;
• santuokos sudarymo metu vienas iš sutuoktinių sirgo psichikos liga, dėl kurios pobūdžio nebuvo veiksnus sudaryti santuokos, arba užkrečiamąja venerine liga ir ieškovas santuokos sudarymo metu apie tai nežinojo;
• santuokos sudarymo metu moteris buvo nėščia nuo kito asmens, negu ieškovas, ir ieškovas santuokos sudarymo metu apie tai nežinojo;
• kuriai nors šaliai po santuokos sudarymo buvo išduotas laikinas pažymėjimas dėl lyties pakeitimo;
• atsakovas yra asmuo, kurio lytis santuokos sudarymo metu buvo pakeista pagal 2004 m. Lyties keitimo įstatymą, ir ieškovas santuokos sudarymo metu apie tai nežinojo.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Jeigu santuoką galima pripažinti negaliojančia remiantis absoliučiais santuokos negaliojimo pagrindais, ji pripažįstama visiškai negaliojančia ir laikoma, kad ši santuoka niekada neegzistavo. Tai nesukelia pasekmių jokių vaikų statusui.

Jeigu santuoką galima pripažinti negaliojančia remiantis santykiniais santuokos negaliojimo pagrindais, laikoma, kad ji negalioja nuo galutinio sprendimo dėl santuokos pripažinimo negaliojančia priėmimo dienos. Iki to laiko santuoka laikoma egzistavusia.

Teismas, pripažindamas santuoką negaliojančia remdamasis absoliučiais ir santykiniais negaliojimo pagrindais, turto padalijimo tvarką gali nustatytu tokiu pat būdu, kaip ir nutraukdamas santuoką.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Vyriausybė ragina tinkamose bylose ginčus spręsti taikant šeimos tarpininkavimą. Tarpininkavimą gali būti tinkama taikyti sprendžiant ginčus dėl vaikų, turto ir finansų. Kai kuriais atvejais Vaikų ir šeimos bylų teismų konsultavimo ir paramos tarnybos CAFCASS (Anglija) arba CAFCASS Cymru (Velsas) pareigūnai teikia pagalbą sprendžiant ginčus dėl vaikų. Teismas gali atidėti bylos nagrinėjimą, kad pabandytų išspręsti ginčą taikydamas tarpininkavimą.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Ieškinio pareiškimą galima pateikti bet kuriame šeimos teisme ir šiame pareiškime būtina nurodyti, ar tai yra prašymas nutraukti santuoką, patvirtinti gyvenimą skyrium arba pripažinti santuoką negaliojančia. Išsamią informaciją apie teismus ir reikalingas formas galima rasti šiose interneto svetainėse: Teisingumo ministerijos, Teismų paieškos ir vyriausybės Santuokos nutraukimo tinklalapyje.

Teikiant prašymą paprastai reikia sumokėti žyminį mokestį, tačiau galioja išimtys, kurios taikomos valstybės pašalpą gaunantiems asmenims arba asmenims, kuriems žyminio mokesčio sumokėjimas būtų per didelė našta. Daugiau informacijos apie žyminius mokesčius galima rasti čia.

Šalis turėtų naudoti ieškinio pareiškimo formą (D8) ir privalo atsiųsti:

• 3 ieškinio pareiškimo formos kopijas;

• papildomą kopiją, skirtą bet kuriam su neištikimybe susijusiam nurodytam asmeniui;

• santuokos liudijimą (ne fotokopiją), prie kurio prireikus pridedamas patvirtintas vertimas;

• atleidimo nuo žyminio mokesčio formą.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Nagrinėjant santuokos nutraukimo bylą arba ginčus dėl vaikų ir turto, teisinės pagalbos paprastai negalima gauti, išskyrus atvejus, kai bylos ar ginčai yra susiję su smurtu šeimoje. Tokiu atveju taip pat atliekamas lėšų ir ginčo esmės patikrinimas. Daugiau informacijos galima rasti Vyriausybės interneto svetainėje.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Jeigu yra priimtas preliminarus sprendimas, vienas iš sutuoktinių gali kreiptis į teismą ir pateikti įrodymų, į kuriuos atsižvelgiant nereikėtų priimti galutinio sprendimo. Teismas gali panaikinti sprendimą, nurodyti, kad turėtų būti priimtas galutinis sprendimas, nurodyti atlikti tolesnį tyrimą arba nagrinėti bylą kitu, teismo nuomone, geriausiu būdu.

Kai priimamas galutinis sprendimas, jį apskųsti galima tik išimtinėmis aplinkybėmis.

Apskųsti sprendimo dėl gyvenimo skyrium neįmanoma, tačiau jį galima panaikinti, jeigu su tuo sutinka abi šalys.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Europos Sąjungos Reglamente (EB) Nr. 2201/2003 nurodyta, kad vienoje valstybėje narėje priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, separacijos (gyvenimo skyrium) arba santuokos pripažinimo negaliojančia gali būti pripažintas kitose valstybėse narėse. Reikalingus dokumentus galima gauti sprendimą priėmusiame teisme ir juos reikėtų pateikti Aukštajam teismui.

Šis reglamentas netaikomas sprendžiant kaltės, santuokos turtinių pasekmių, išlaikymo ar kitus papildomus klausimus. Tarp suinteresuotosios šalies ir jurisdikcija pasinaudojančios valstybės narės turi būti realus ryšys.

Pripažinti sprendimą gali būti atsisakyta, jeigu jis prieštarauja viešajai politikai, jeigu jis buvo priimtas kitai šaliai neatvykus į teismą, jeigu atsakovui laiku nebuvo įteikti atitinkami dokumentai arba jeigu sprendimas yra nesuderinamas su sprendimu, priimtu teismo procese tarp tų pačių šalių Anglijoje ir Velse, arba yra nesuderinamas su ankstesniu kitoje šalyje priimtu sprendimu, jeigu toks ankstesnis sprendimas gali būti pripažintas Anglijoje ir Velse.

Bet kuri suinteresuotoji šalis gali prašyti sprendimą pripažinti arba jo nepripažinti. Aukštasis teismas gali sustabdyti bylos nagrinėjimą, jeigu sprendimas, kurį siekiama pripažinti, buvo apskųstas.

ES Reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 bus toliau taikomas iki 2020 m. gruodžio 31 d.

Jeigu sprendimas negali būti pripažintas pagal šį reglamentą, vadovaujamasi 1986 m. Šeimos teisės įstatymo nuostatomis dėl sprendimų nutraukti santuoką, turinčią užsienio elementą, pripažinimo. Šio įstatymo 46 straipsnyje nustatyta, kad:

• teismo procese sprendimo dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba gyvenimo skyrium, turinčio užsienio elementą, galiojimas pripažįstamas, jeigu:

o sprendimas dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba gyvenimo skyrium patvirtinimo galioja pagal valstybės, kurioje jis buvo priimtas, įstatymus ir

o atitinkamą dieną (t. y. dieną, kurią buvo pradėta byla dėl santuokos nutraukimo) bet kurios santuokos šalies

įprastinė gyvenamoji vieta buvo valstybėje, kurioje buvo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba gyvenimo skyrium arba

nuolatinė gyvenamoji vieta buvo toje valstybėje arba

šis asmuo buvo tos valstybės pilietis.

• Ne teismo proceso būdu užsienyje priimto sprendimo dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba gyvenimo skyrium patvirtinimo, turinčio užsienio elementą, galiojimas pripažįstamas, jeigu:

o sprendimas dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba gyvenimo skyrium patvirtinimo galioja pagal valstybės, kurioje jis buvo priimtas, įstatymus;

o atitinkamą dieną (t. y. dieną, kurią buvo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo):

kiekvienos santuokos šalies nuolatinė gyvenamoji vieta buvo toje valstybėje arba

kurios nors santuokos šalies nuolatinė gyvenamoji vieta buvo toje valstybėje, o kitos šalies nuolatinė gyvenamoji vieta buvo valstybėje, pagal kurios įstatymus sprendimas dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba gyvenimo skyrium yra pripažįstamas galiojančiu, ir

• vienus metus iki pat tos dienos nė vienos santuokos šalies įprastinė gyvenamoji vieta nebuvo Jungtinėje Karalystėje.

Bet kuris asmuo gali kreiptis į teismą prašydamas priimti pareiškimą, kad ne Anglijoje ir Velse priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba gyvenimo skyrium patvirtinimo turėtų būti pripažįstamas Anglijoje ir Velse. Teismas gali nagrinėti prašymą, jeigu pareiškėjo:

• nuolatinė gyvenamoji vieta bylos pradžios dieną yra Anglijoje ir Velse arba

• įprastinė gyvenamoji vieta vienus metus iki tos dienos buvo Anglijoje ir Velse.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Atsižvelgiant į pirmiau nurodytas sąlygas, bet kuris asmuo gali kreiptis į šeimos bylų teismą prašydamas priimti pareiškimą, kad santuokos nutraukimas, santuokos pripažinimas negaliojančia ar teismo patvirtintas gyvenimas skyrium neturėtų būti pripažįstamas Anglijoje ir Velse.

Prašymai pripažinti sprendimą pagal ES reglamentą turi būti teikiami Aukštajam teismui. Pareiškėjas privalo informuoti atsakovą apie prašymą ir, išsiųsdamas atsakovui dokumentus, suteikti jam galimybę pareikšti nesutikimą su sprendimo pripažinimu, nebent teismas nuspręstų, kad atsakovas neabejotinai sutiko su teismo sprendimu.

Reglamente nurodyta, kad bet kuri suinteresuotoji šalis gali prašyti pripažinti sprendimą arba jo nepripažinti. Aukštasis teismas gali sustabdyti bylos nagrinėjimą, jeigu sprendimas, kurį siekiama pripažinti, buvo apskųstas valstybėje narėje, kurioje jis buvo priimtas.

ES Reglamentas bus toliau taikomas iki 2020 m. gruodžio 31 d.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Anglijos ir Velso teismai juose iškeltoms byloms visais atvejais taiko Anglijos ir Velso teisę. Teismai turi jurisdikciją nagrinėti santuokos nutraukimo bylą net ir tuo atveju, jeigu santuoka sudaryta užsienyje, kai bet kurio iš sutuoktinių:

• nuolatinė gyvenamoji vieta bylos pradžios dieną yra Anglijoje ir Velse arba

• įprastinė gyvenamoji vieta vienus metus iki tos dienos buvo Anglijoje ir Velse.

Susijusios nuorodos

Santuokos nutraukimas, gyvenimas skyrium ir santykių iširimas

Teisinė pagalba

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 02/06/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Šiaurės Airija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Šiaurės Airijoje santuokos nutraukimo tvarka nustatyta 1978 m. Šiaurės Airijos potvarkyje dėl santuokos bylų (toliau – 1978 m. potvarkis).

Vyras arba žmona santuoką gali nutraukti pateikę teismui rašytinį prašymą (vadinamą ieškinio pareiškimu). Prašantis nutraukti santuoką asmuo vadinamas ieškovu, o kita šalis – atsakovu. Ieškovas privalo įrodyti, kad santuoka iširo negrįžtamai, ir pateikti įrodymus, kuriais patvirtinamas vienas iš penkių faktų (žr. 2 klausimą). Ieškinio pareiškimas dėl santuokos nutraukimo negali būti pateikiamas, jeigu nuo santuokos sudarymo nepraėjo dveji metai. Tačiau tų dvejų metų laikotarpio įrodymus galima naudoti norint įrodyti, kad santuoka iširo negrįžtamai.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Santuoka gali būti nutraukta remiantis vieninteliu pagrindu, t. y. jeigu ji iširo negrįžtamai. Ieškovas, norėdamas parodyti, kad santuoka iširo negrįžtamai, paprastai privalo įrodyti vieną ar daugiau iš toliau nurodytų faktų, susijusių su:

atsakovo neištikimybe. Šiuo faktu negalima remtis, jeigu ieškovas, sužinojęs apie neištikimybę, toliau gyveno su atsakovu ilgesnį nei 6 mėnesių nepertraukiamą laikotarpį arba atskirus laikotarpius, kurių bendra trukmė buvo ilgesnė nei 6 mėnesiai;

atsakovo elgesiu, dėl kurio galima pagrįstai tikėtis, kad ieškovas negyvens kartu su atsakovu. Šiuo faktu negalima remtis, jeigu šalys po paskutinio nepagrįsto elgesio pasireiškimo dienos kartu gyveno 6 mėnesius arba ilgiau;

atsakovo persikėlimu gyventi į kitą nei šeimos nuolatinę gyvenamąją vietą, kai jis negyveno su ieškovu nepertraukiamą dvejų metų laikotarpį iki pat ieškinio pareiškimo pateikimo dienos;

šalių gyvenimu atskirai nepertraukiamą dvejų metų laikotarpį iki pat ieškinio pareiškimo pateikimo dienos, kai atsakovas sutinka su sprendimu nutraukti santuoką;

šalių gyvenimu atskirai nepertraukiamą penkerių metų laikotarpį iki pat ieškinio pareiškimo pateikimo dienos. Atsakovo sutikimas nebūtinas, ir jis gali pareikšti nesutinkąs nutraukti santuoką, nes tai jam sukels didelių finansinių arba kitokių sunkumų.

Nagrinėjant, ar atsakovas persikėlė gyventi į kitą nei šeimos nuolatinę gyvenamąją vietą arba šalys kokį nors nepertraukiamą laikotarpį gyveno atskirai, neatsižvelgiama į jokius laikotarpius (kurių bendra trukmė neviršija 6 mėnesių), kuriais šalys buvo atnaujinusios bendrą gyvenimą. Tačiau tokie laikotarpiai nebus įskaičiuoti į persikėlimo gyventi į kitą nei šeimos nuolatinę gyvenamąją vietą ar gyvenimo skyrium laikotarpį.

Jeigu teismą tenkina pateikti negrįžtamo santuokos iširimo įrodymai, jis priima negalutinį sprendimą (teismo sprendimas, po kurio priimamas galutinis sprendimas dėl santuokos nutraukimo).

Santuokos nutraukimo procesas baigiamas, kai negalutinis sprendimas tampa galutinis. Prašymą negalutiniam sprendimui suteikti galutinio sprendimo galią galima pateikti praėjus šešioms savaitėms ir vienai dienai nuo negalutinio sprendimo priėmimo dienos. Jeigu prašymas nepateikiamas per 12 mėnesių po negalutinio sprendimo priėmimo, ieškovo gali būti prašoma pateikti priesaika patvirtintą pareiškimą (rašytinį patvirtinimą), kuriame paaiškinamos vėlavimo priežastys. Tam tikromis aplinkybėmis atsakovas gali prašyti sprendimui suteikti galutinio sprendimo galią. Šalys negali sudaryti naujos santuokos, kol nepriimtas galutinis sprendimas.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Konkrečios taisyklės santykiams po santuokos nutraukimo netaikomos. Tačiau nesitikima, kad šalys toliau gyvens kartu, ir žmona, jeigu buvo pasirinkusi savo vyro pavardę, gali nuspręsti susigrąžinti mergautinę pavardę.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

1978 m. potvarkyje yra rimtų padarinių sukeliančių nuostatų, kurios leidžia teismui svarstyti šalių turto padalijimo klausimą ir reglamentuoti jų finansinius susitarimus tiek tarpusavio, tiek šeimos vaikų atžvilgiu.

Priimdamas sprendimą dėl santuokos nutraukimo arba vėliau teismas gali nuspręsti dėl vienos ar kelių toliau išvardytų aplinkybių:

periodinių išmokų;

vienkartinės išmokos sumokėjimo;

turto padalijimo;

pensijos padalijimo arba pensijos fondų atidėjimo.
Prieš priimdamas sprendimą teismas atsižvelgia į visas bylos aplinkybes. Tačiau pirmiausia teismas svarsto bet kokio 18 metų dar neturinčio šeimos vaiko gerovės klausimą.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Po santuokos nutraukimo abu tėvai toliau vykdo tėvų pareigas santuokiniams vaikams ir pareigą išlaikyti nepilnamečius šeimoje gyvenusius vaikus.
Jeigu šeimoje yra nepilnametis vaikas (iki 16 metų) arba vyresnis nei 16 metų vaikas, kuris mokosi švietimo įstaigoje ar specializuotoje prekybos, verslo arba profesinėje mokykloje, ieškovas turi užpildyti formą (M4 forma) ir joje nurodyti šio vaiko globos tvarką. Šia forma kiekviena šalis skatinama siekti susitarimo dėl pasiūlymų, susijusių su vaiko ateitimi, ir jį sudaryti. Tačiau jeigu susitarimo negalima pasiekti, atsakovas turi galimybę pateikti savo atsiliepimus į siūloma globos tvarką ir teismas gali pasinaudoti savo įgaliojimais pagal 1995 m. Šiaurės Airijos potvarkį dėl vaikų (pvz., nurodyti, kur vaikas turėtų gyventi).

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Pareiga išlaikyti kitą sutuoktinį nutraukus santuoką nebegalioja, išskyrus atvejus, kai teismas priima sprendimą dėl išlaikymo arba turto padalijimo.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Ieškinio pareiškimas dėl gyvenimo skyrium gali būti pateiktas, jeigu santuoka iširo, tačiau ieškovas dėl kokios nors priežasties nenori nutraukti santuokos. Jeigu ieškovo pareiškimas dėl gyvenimo skyrium tenkinamas, jis nebeprivalo gyventi kartu su savo sutuoktiniu. Vis dėlto jis negali sudaryti naujos santuokos. Sprendimas dėl gyvenimo skyrium neužkerta kelio pateikti prašymą nutraukti santuoką.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Priimant sprendimą dėl gyvenimo skyrium nebūtina įrodyti, kad santuoka negrįžtamai iširo.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Nesitikima, kad sutuoktiniai toliau gyvens kartu. Jeigu sprendimas dėl gyvenimo skyrium galioja ir vienas iš sutuoktinių miršta nepalikęs testamento (netestamentinis palikimas), jo turtas padalijamas taip, tarsi kitas sutuoktinis jau mirė, ir bet kokia nauda, kurią jis būtų gavęs, bus prarasta. Teismo įgaliojimai dėl turto padalijimo gyvenimo skyrium atveju paprastai yra tokie pat, kaip ir nutraukiant santuoką. Tačiau teismas negali priimti sprendimo dėl pensijos padalijimo.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Sprendimas dėl santuokos pripažinimo negaliojančia priimamas, jeigu ieškovas įrodo, kad santuoka sudaryta remiantis absoliučiais arba santykiniais santuokos negaliojimo pagrindais. Absoliutus santuokos negaliojimas reiškia, kad santuoka niekada neturėjo būti sudaryta ir kad ji laikoma niekada neturėjusia jokio teisinio statuso. Santykinis santuokos negaliojimas reiškia, kad santuoka yra pripažįstama ir galioja tol, kol nėra panaikinama.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka pripažįstama negaliojančia remiantis absoliučiais negaliojimo pagrindais, jeigu įrodomas vienas iš toliau nurodytų faktų:
šalis sieja pernelyg artimi giminystės ryšiai;
kuriai nors iš šalių yra mažiau nei 16 metų;
nebuvo iki galo sutvarkyti santuokai taikomi formalumai;
santuokos sudarymo metu viena iš šalių jau buvo teisėtai susituokusi;
šalys nėra skirtingų lyčių (viena šalis turi būti vyriškosios, o kita – moteriškosios lyties);
poligaminės santuokos, sudarytos ne Šiaurės Airijoje, atveju vienas iš sutuoktinių santuokos sudarymo metu nuolat gyveno Šiaurės Airijoje.
Santuoka pripažįstama negaliojančia remiantis santykiniais santuokos negaliojimo pagrindais, jeigu įrodomas vienas iš toliau nurodytų faktų:
santuoka nebuvo iki galo sudaryta dėl vieno iš sutuoktinių nesugebėjimo jos iki galo sudaryti;
vienas iš sutuoktinių atsisakė ją sudaryti;
vienas iš sutuoktinių nedavė galiojančio sutikimo sudaryti santuoką (pvz., buvo verčiamas ir priverstas sutikti arba klaidingai suprato ceremonijos pobūdį);
santuokos sudarymo metu vienas iš sutuoktinių sirgo psichikos liga;
santuokos sudarymo metu vienas iš sutuoktinių sirgo užkrečiamąja venerine liga;
santuokos sudarymo metu žmona buvo pastojusi ne nuo savo vyro.
Jeigu prašymas priimti sprendimą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia grindžiamas vienu iš keturių paskutinių išvardytų faktų, prašymas turėtų būti pateiktas per trejus metus nuo santuokos sudarymo. Tačiau tam tikromis aplinkybėmis teismas gali leisti pateikti prašymą pasibaigus šiam laikotarpiui.
Jeigu prašymas grindžiamas dviem paskutiniais faktais, ieškovas turi įrodyti, kad santuokos sudarymo metu nežinojo apie ligą ar nėštumą.
Teismas nepripažįsta negaliojančia santuokos, sudarytos remiantis santykiniais negaliojimo pagrindais, jeigu atsakovas įrodo, kad:
ieškovas žinojo, kad santuoka gali būti pripažinta negaliojančia, tačiau elgėsi taip, kad pagrįstai manė, jog prašymas pripažinti santuoką negaliojančia nebus pateiktas, ir
tai būtų nesąžininga.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Jeigu santuoką galima pripažinti negaliojančia remiantis absoliučiais santuokos negaliojimo pagrindais, ji pripažįstama visiškai negaliojančia ir laikoma niekada neegzistavusia. Jeigu santuoką galima pripažinti negaliojančia remiantis santykiniais santuokos negaliojimo pagrindais, ji laikoma negaliojančia nuo galutinio sprendimo dėl santuokos pripažinimo negaliojančia priėmimo dienos.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Šiaurės Airijoje veikia nemažai tarpininkavimo paslaugų teikiančių agentūrų (pvz., „Relate“). Tarpininkavimas gali padėti jums išspręsti praktinius santuokos nutraukimo klausimus, įskaitant klausimus dėl finansinių susitarimų ir vaikų auklėjimo.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Ieškinio pareiškimai dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia gali būti pateikti Aukštajam teismui arba santuokos nutraukimo klausimus nagrinėjančiam grafystės teismui. Tačiau jeigu atsakovas pateikia atsiliepimą į grafystės teismui pateiktą ieškinio pareiškimą, byla perduodama Aukštajam teismui.
Teismų adresus ir telefono numerius galima rasti Šiaurės Airijos bendrosios kompetencijos ir specializuotų teismų tarnybos svetainėje.
Norėdami pradėti bylą, privalote atitinkamam teismui nusiųsi tam tikras formas, įskaitant:
santuokos liudijimo originalą (ne fotokopiją), prie kurio pridedamas patvirtintas vertimas ir rašytinis santuokos teisėtumo patvirtinimas, jeigu santuoka sudaryta ne Šiaurės Airijoje;
šeimos vaiko, neturinčio 18 metų, gimimo liudijimo originalą (pateikiama išsami liudijimo forma, kurioje yra nurodyti visi tėvų ir vaiko duomenys);
bet kokio ieškinio pareiškime paminėto teismo sprendimo kopiją;
bet kokio susitarimo (pvz., dėl finansų), kuris turi būti įtrauktas į teismo sprendimą, originalą ir dvi kopijas, taip pat
sumokėto žyminio mokesčio kvitą (apie galiojantį žyminį mokestį informaciją teikia teismo raštinė).

Teismo raštinėje galima gauti formų kopijas ir paaiškinimus, kaip jas užpildyti. Tačiau teismo darbuotojai negali teikti teisinių konsultacijų arba nurodyti, ką reikia sakyti.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Turite teisę prašyti suteikti teisinę pagalbą. Tačiau suteikiamos finansinės pagalbos lygis (jeigu pagalba skiriama) priklauso nuo materialinės padėties vertinimo rezultatų. Jums gali tekti atlyginti dalį išlaidų net ir tuo atveju, jeigu pagal materialinės padėties vertinimo rezultatus galite gauti finansinę pagalbą. Pagal susitarimą šias išlaidas per tam tikrą laiką galima atlyginti Teisinės pagalbos departamentui. Be finansinio tinkamumo kriterijų, turite atitikti ir faktinių bylos aplinkybių patikrinimui keliamus kriterijus, t. y. turi būti tinkamas pagrindas iškelti arba ginti bylą ir bylos iškėlimas arba gynimas turi būti pagrįstas visomis aplinkybėmis.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Galutinis sprendimas dėl santuokos nutraukimo arba santuokos pripažinimo negaliojančia negali būti apskųstas, jeigu nukentėjusioji šalis turėjo galimybę apskųsti negalutinį sprendimą, tačiau to nepadarė. Be to, sprendimai, priimti šalių sutikimu, gali būti apskųsti tik teismui leidus. Apeliacinis teismas turi plačius įgaliojimus ir gali patvirtinti, panaikinti arba pakeisti pradinį sprendimą.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamente (EB) Nr. 1347/2000 (toliau – reglamentas) nustatyta, kad vienoje valstybėje narėje priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia turi būti pripažintas kitose valstybėse narėse netaikant jokios specialios procedūros (išskyrus reglamente nustatytą procedūrą).

Prašymą pripažinti sprendimą gali pateikti bet kuri suinteresuotoji šalis, ir nepripažinimo pagrindai yra griežtai apriboti (pvz., pripažinti sprendimą gali būti atsisakyta, jeigu sprendimas prieštarauja viešajai politikai).

Prašymą dėl pripažinimo būtina pateikti Šiaurės Airijos Aukštajam teismui.

Jeigu reglamentas netaikomas, sprendimui gali būti pritaikytas 1986 m. Šeimos teisės įstatymo 46 straipsnis, kuriame nustatytos bendrosios sprendimo dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia, turinčių užsienio elementą, pripažinimo sąlygos.

Prašymas dėl sprendimo dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia, turinčių užsienio elementą, pripažinimo turi būti pateiktas Aukštajam teismui. Prašymas pateikiamas kaip ieškinio pareiškimas, prie kurio pridedama sprendimo dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia kopija.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Kadangi sprendimų dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia pripažinimo klausimus nagrinėja Aukštasis teismas (pagal reglamentą ir 1986 m. Šeimos teisės įstatymą), bet koks prieštaravimas siūlomam pripažinti sprendimui taip pat nagrinėjamas šiame teisme. Sprendimo nepripažinimo pagrindai nustatyti reglamento 15 straipsnyje ir 1986 m. Šeimos teisės įstatymo 51 straipsnyje.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Jeigu Šiaurės Airijos teismas nusprendžia turįs jurisdikciją nagrinėti santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia bylą, jis taiko Šiaurės Airijos teisę.

Šiaurės Airijos teismas turi jurisdikciją nagrinėti santuokos nutraukimo arba gyvenimo skyrium bylą (netgi jeigu santuoka sudaryta užsienyje), jeigu:
teismas turi jurisdikciją pagal reglamentą arba
pagal reglamentą jurisdikcijos neturi joks susitariančiosios valstybės (t. y. vienos iš valstybių, kuri buvo viena pirmųjų reglamento šalių, arba valstybė, kuri nuo to laiko patvirtino reglamentą) teismas ir bylos iškėlimo metu kuri nors iš santuokos šalių nuolat gyvena Šiaurės Airijoje.

Šiaurės Airijos teismas turi jurisdikciją nagrinėti santuokos pripažinimo negaliojančia bylą (netgi jei santuoka sudaryta užsienyje), jeigu:
teismas turi jurisdikciją pagal reglamentą arba
pagal reglamentą jurisdikcijos neturi joks susitariančios valstybės teismas ir kuri nors iš santuokos šalių
bylos iškėlimo dieną nuolat gyveno Šiaurės Airijoje arba
mirė iki tos datos ir mirties dieną nuolat gyveno Šiaurės Airijoje arba šios santuokos šalies įprastinė gyvenamoji vieta nepertraukiamą vienų metų laikotarpį iki mirties dienos buvo Šiaurės Airijoje.

Susijusios nuorodos

Šiaurės Airijos bendrosios kompetencijos ir specializuotų teismų tarnyba

Daugiau informacijos apie teisinę pagalbą galima rasti Šiaurės Airijos Teisinės pagalbos departamento svetainėje.

Daugiau informacijos apie tarpininkavimą galima rasti „Relate NI“ svetainėje ir JK šeimos tarpininkų koledžo svetainėje.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.

Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 18/12/2020

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Škotija

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Škotijoje santuoką privaloma nutraukti tik teisme. Teismas santuoką gali nutraukti tik jeigu nustato, kad:

santuoka iširo negrįžtamai arba
kuriam nors sutuoktiniui po santuokos sudarymo dienos pagal 2004 m. Lyties keitimo įstatymą buvo išduotas laikinasis lyties pakeitimo pažymėjimas.
Tai, kad santuoka iširo negrįžtamai, galima nustatyti įrodžius vieną iš keturių atsakyme į 2 klausimą nurodytų faktų.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Žr. atsakymą į 1 klausimą. Tai, kad santuoka iširo negrįžtamai, galima nustatyti įrodžius vieną iš toliau nurodytų faktų, susijusių su:
atsakovo neištikimybe;
nepagrįstu atsakovo elgesiu;
šalių gyvenimu atskirai vienus metus, kai kitas sutuoktinis su tuo sutiko;
šalių gyvenimu atskirai dvejus metus.
Tam tikros bylos, kurios priskiriamos pastarosioms dviem kategorijoms, gali būti nagrinėjamos supaprastinta tvarka.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Įstatyme nėra jokių specialių nuostatų, kuriomis būtų reglamentuojami buvusių sutuoktinių asmeniniai santykiai. Kalbant apie pavardes, kiekvienas santuoką sudaręs sutuoktinis gali pasilikti savo pavardę. Panašiai kiekvienas sutuoktinis nutraukus santuoką turi teisę pasilikti kito sutuoktinio pavardę.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Sutuoktinių turto padalijimo nutraukus santuoką tvarka nustatyta 1985 m. Škotijos šeimos teisės įstatyme. Sutuoktinių turtu paprastai laikomas visas sutuoktinių santuokos metu įgytas turtas, taip pat naudojimui sutuoktinių namuose iki santuokos įgytas turtas arba iki santuokos įgyti šiems namams skirti baldai. Sutuoktinių turtui nepriklauso kitas iki santuokos įgytas turtas, turtas, kurį sutuoktinis įgijo po to, kai nustojo kartu gyventi su kitu sutuoktiniu, arba santuokos metu trečiosios šalies padovanotas arba iš jos paveldėtas turtas.
Kiekvienas sutuoktinis gali kreiptis į teismą prašydamas priimti sprendimą pagal 1985 m. įstatymą. Teismas gali priimti sprendimus dėl tam tikros sumos sumokėjimo, turto perdavimo, periodinių išmokų mokėjimo, sprendimus, susijusius su pensijomis ir pensijos kompensavimu, ir kitus papildomus sprendimus.
Priimdamas sprendimą teismas privalo vadovautis šiais principais:
grynoji sutuoktinių turto vertė turėtų būti padalijama sąžiningai;
teismas atsižvelgia į ekonominį pranašumą, kurį viena šalis gauna dėl kitos šalies įmokų, ir nepalankią ekonominę padėtį, kurioje viena šalis atsiduria tenkindama kitos šalies arba šeimos interesus. Gali būti mokamos ne tik nepiniginės įmokos, kurios konkrečiais atvejais reiškia rūpinimąsi namais ar šeimos priežiūrą, bet ir piniginės įmokos;
su santuokinio ir jaunesnio nei 16 metų vaiko priežiūra susijusi ekonominė našta šalims turėtų būti paskirstyta vienodai;
sutuoktiniui, kurio materialinė padėtis iš esmės priklauso nuo kito sutuoktinio, turėtų būti priteisiamas pinigais mokamas išlaikymas, kurį gaudamas toks sutuoktinis galėtų prisitaikyti prie prarastos paramos, kurią jis gavo būdamas santuokoje. Šis išlaikymas gali būti mokamas ne ilgiau kaip trejus metus;
jeigu tikimasi, kad santuoką nutraukusi šalis dėl nutrauktos santuokos patirs didelių finansinių sunkumų, jai reikėtų priteisti tinkamą išlaikymą, kuris būtų mokamas pagrįstą laikotarpį ir palengvintų sunkią tokios šalies padėtį.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Kaip nurodyta atsakyme į 3.2 klausimą, su santuokinio vaiko priežiūra susijusi ekonominė našta turėtų būti padalijama vienodai. Taip pat žr. Europos teisminio tinklo informacijos suvestinę apie tėvų pareigas Škotijoje.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Taip pat žr. Europos teisminio tinklo informacijos suvestinę apie ieškinius dėl išlaikymo Škotijoje.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Pagal 1976 m. Škotijos santuokos nutraukimo įstatymą Škotijos teismas gali priimti sprendimą dėl separacijos. Tai vadinama gyvenimu skyrium. Gyvenimu skyrium gali pasinaudoti sutuoktiniai, kurie nesutinka nutraukti santuokos, tačiau nebenori gyventi kartu. Sutuoktinių santuoka nenutraukiama ir jie privalo toliau išlaikyti vienas kitą, t. y. jie, kaip ir visi kiti susituokę asmenys, vis dar privalo teikti vienas kitam finansinę paramą.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Gyvenimui skyrium taikomos tokios pat sąlygos kaip ir santuokos nutraukimui. Žr. atsakymą į 1 klausimą.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Žr. atsakymą į 4 klausimą. Atkreipkite dėmesį į tai, kad gyvenimas skyrium neužkerta kelio skyrium gyvenančiam sutuoktiniui prašyti nutraukti santuoką.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Škotijoje teisinė sąvoka „santuokos pripažinimas negaliojančia“ nevartojama, tačiau jeigu Škotijoje sudaryta santuoka negalioja, bet kuri suinteresuotoji šalis gali prašyti teismo pripažinti ją negaliojančia. Santuokos pripažinimas negaliojančia reiškia, kad santuoka visais atžvilgiais laikoma niekada nebuvusia sudaryta. Škotijoje santuoka gali būti pripažįstama negaliojančia remiantis absoliučiais santuokos negaliojimo pagrindais, jeigu:
kuri nors šalis santuokos sudarymo metu nebuvo sulaukusi 16 metų;
šalis sieja pernelyg artimi giminystės ryšiai – draudžiami giminystės ryšių laipsniai nurodyti 1977 m. Škotijos santuokos įstatymo 1 priede;
bent viena iš šalių jau buvo susituokusi;
bent viena iš šalių nebuvo pajėgi duoti sutikimo tuoktis;
šalis, kuri galėjo duoti savo sutikimą, jį davė per prievartą arba dėl suklydimo.
Santykinis santuokos negaliojimas reiškia, kad santuoka galioja tol, kol vienas iš sutuoktinių pateikia prašymą pripažinti santuoką negaliojančia. Vienintelis santykinis santuokos negaliojimo pagrindas yra nepagydoma vienos iš šalių impotencija santuokos sudarymo metu.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Bet kuri suinteresuotoji šalis gali kreiptis į teismą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia remiantis absoliučiais santuokos negaliojimo pagrindais ir bet kuris sutuoktinis gali kreiptis į teismą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia remiantis santykiniais santuokos negaliojimo pagrindais. Daugiau informacijos apie absoliutų ir santykinį santuokos negaliojimą pateikiama atsakyme į 7 klausimą.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Dėl absoliutaus santuokos negaliojimo ji laikoma niekada nebuvusia sudaryta, todėl nebūtina prašyti teismo pripažinti santuoką negaliojančia. Pripažindamas santuoką negaliojančia, teismas taip pat gali priimti sprendimus dėl piniginio išlaikymo, kurį viena kitai turi mokėti absoliučiais santuokos negaliojimo pagrindais santuoką sudariusios šalys. Taip pat dėl santykinio santuokos negaliojimo ji laikoma niekada nebuvusia sudaryta, jeigu teismas priima sprendimą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

„Relationships Scotland“ yra savanoriška Škotijos vyriausybės finansuojama organizacija, kuri per vietos tarnybų tinklą nutraukti santuoką arba gyventi skyrium nusprendusioms poroms teikia tarpininkavimo paslaugas. Tarpininkavimas yra savanoriškas procesas, kuris gali padėti poroms rasti sutartinius praktinių problemų sprendimus. Konsultavimo santykių klausimais paslaugomis taip pat gali pasinaudoti santykių krizę išgyvenančios poros ar pavieniai asmenys. Tinkamų konsultacijų ir paramos teikimas gali padėti šeimoms išvengti veiksmų, dėl kurių vėliau gali tekti bylinėtis.

Šeimos tarpininkavimo paslaugomis taip pat galima pasinaudoti kreipiantis į valstybės akredituotus teisininkus tarpininkus: „Calm Scotland“.
Kitiems alternatyviems tarpininkavimo būdams priklauso bendradarbiavimas su teisininkais ir arbitražas: „Flags Scotland“.
Škotijos registrų civilinės būklės aktų knygose galima įregistruoti teisiškai privalomą įrašą apie susitarimą.
Škotijos vyriausybė rengia vaikų auklėjimo susitarimo formą, kuri galios Škotijoje. Ši priemonė padeda santykius nutraukiantiems tėvams susitarti dėl geriausių vaiko interesų.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Santuokos nutraukimas / gyvenimas skyrium

i. Prašymą nutraukti santuoką arba patvirtinti gyvenimą skyrium galima pateikti Edinburgo sesijų teismui arba vienam iš vietos vyriausiojo teisėjo teismų. Škotijos teismų tarnyboje pateikiamas žemėlapis, kuriame rasite informaciją apie teismų vietas, adresų sąrašą ir kontaktus.

ii. Ieškovas pats pasirenka, į kurį teismą kreiptis. Norint kreiptis į Sesijų teismą, turi būti įmanoma nustatyti jurisdikciją Škotijos teritorijoje. Norint kreiptis į vieną iš vyriausiojo teisėjo teismų, turi būti įmanoma nustatyti jurisdikciją vyriausiojo teisėjo teritorijoje, kurioje geografiškai yra įsikūręs tas teismas. Jurisdikcija grindžiama šalių įprastine arba nuolatine gyvenamąja vieta. Nuolatinė gyvenamoji vieta gali būti nustatyta, kai asmuo teigia turįs savo namus konkrečioje Škotijos vietovėje ir kad jis artimiausioje ateityje ketina nuolat gyventi toje vietoje.

iii. Škotijoje teikiami dviejų skirtingų rūšių prašymai nutraukti santuoką.

iv. Supaprastintas prašymas gali būti teikiamas tais atvejais, kai pagrindas nutraukti santuoką gali būti nustatytas vadovaujantis tuo, kad šalys „kartu negyveno vienus metus“ ir kad atsakovas sutinka su prašymu nutraukti santuoką arba kad šalys „kartu negyveno dvejus metus“, ir tokiu atveju atsakovo sutikimas nėra būtinas. Šis prašymas gali būti teikiamas tik tuo atveju, jeigu:

joks kitas teismas nenagrinėja jokios kitos bylos, kurios viena iš pasekmių galėtų būti santuokos užbaigimas;

nėra santuokinių vaikų, kurie nesulaukė 16 metų;

nė viena iš šalių nėra pateikusi prašymo priimti sprendimą dėl piniginio išlaikymo nutraukus santuoką ir

nė vienas sutuoktinis neturi psichikos sutrikimų.

v. Prašymus nutraukti santuoką naudojant šią supaprastintą procedūrą šalys paprastai teikia be advokato pagalbos. Tokią prašymo rūšį imta vadinti „nutrauk santuoką pats“. Rekomendacijos ir formos pateikiamos Škotijos teismų tarnybos svetainėje.

vi. Prašymas dėl kitos rūšies (nagrinėjamo bendra tvarka) santuokos nutraukimo ar gyvenimo skyrium turi būti pateikiamas Sesijų teismui šaukimo forma, o vyriausiojo teisėjo teisme – pirminio procesinio dokumento forma. Kiekvienas teismas turi savo reglamentą, kuriame nurodyta, kokia forma reikėtų pateikti tokį prašymą. Žr. Škotijos teismų tarnybos svetainės skyrių „Reglamentai ir praktika“ (*Rules and Practice*). Sesijų teismo reglamento 49 skyriuje ir Vyriausiojo teisėjo teismo bendrosios tvarkos reglamento 33 skyriuje nustatyta šeimos bylų nagrinėjimo tvarka.

Santuokos pripažinimas negaliojančia

vii. Ieškinį dėl santuokos pripažinimo negaliojančia būtina pateikti teismui.

Formalumai ir dokumentai

viii. Kiekviename teisme už pradinį prašymą turite sumokėti žyminį mokestį; tikėtina, kad ir vėlesnėse proceso stadijose turėsite sumokėti žyminį mokestį. Jeigu gaunate teisinę pagalbą arba tam tikras valstybines išmokas, jums gali būti suteikta teisė prašyti atleisti nuo pareigos mokėti žyminį mokestį. Prašymo atleisti nuo mokesčių formą galima rasti Škotijos teismų tarnybos svetainės skiltyje „Santuokos nutraukimas“.

ix. Teikdami prašymą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia, turite pateikti santuokos liudijimą.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Konsultacijos ir pagalba santuokos nutraukimo klausimais gali būti teikiama vadovaujantis įprastų įstatymuose numatytų materialinės padėties patikrinimų rezultatais. Vadovaujantis trijų įprastų įstatymuose numatytų atitikties finansiniams kriterijams, pagrįstumo ir pakankamo pagrindo patikrinimų rezultatais, santuokos nutraukimo bylose, išskyrus tas, kurioms taikoma supaprastinta tvarka, gali būti skirta civilinė teisinė pagalba. Norėdami gauti daugiau informacijos apie tinkamumo kriterijus, susisiekite su Škotijos teisinės pagalbos valdyba (SLAB). Škotijos teisinės pagalbos valdyba.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

i. Vyriausiojo teisėjo teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo išnagrinėjus supaprastintą prašymą gali būti apskųstas raštu per 14 dienų nuo sprendimo priėmimo dienos.

ii. Sesijų teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo išnagrinėjus supaprastintą prašymą negali būti apskųstas ir, siekiant panaikinti jo galiojimą ir poveikį, tame teisme reikia pareikšti ieškinį dėl sprendimo sušvelninimo.

iii. Vyriausiojo teisėjo teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo išnagrinėjus kitą (nagrinėjamo bendra tvarka) prašymo rūšį arba sprendimas dėl gyvenimo skyrium gali būti apskųstas per 14 dienų nuo sprendimo priėmimo dienos. Sesijų teisme priimti sprendimai dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba sprendimas dėl santuokos paskelbimo negaliojančia gali būti užginčyti (apskųsti) per 21 dieną nuo sprendimo priėmimo dienos.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Sprendimų dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia ir gyvenimo skyrium pripažinimui paprastai taikomas reglamentas „Briuselis IIa“, t. y. 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003. Šio reglamento 21 straipsnyje įtvirtintas pripažinimo pagrindas.

i. Kurioje nors valstybėje narėje priimtas sprendimas turi būti pripažintas kitose valstybėse narėse netaikant jokios specialios procedūros.

ii. Konkrečiai ir nepažeidžiant 3 punkto nuostatų kurios nors valstybės narės civilinės būklės registro įrašų atnaujinimui remiantis kitoje valstybėje narėje priimtu sprendimu dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium arba santuokos pripažinimo negaliojančia, kai pagal tos valstybės narės įstatymus šis sprendimas nebegali būti apskųstas, netaikoma jokia speciali procedūra.

iii. Bet kuri suinteresuotoji šalis gali pateikti Sesijų teismui prašymą pripažinti teismo sprendimą arba jo nepripažinti.

iv. Jeigu teismo sprendimo pripažinimo klausimas pateikiamas kurios nors valstybės narės teisme kaip šalutinis klausimas, jį gali spręsti tas teismas. Škotijoje jau įteisinta tos pačios lyties asmenų santuoka. Kadangi nėra visiškai aišku, ar reglamentas „Briuselis IIa“ taikytinas tos pačios lyties asmenų santykiams, panašiai kaip reglamento „Briuselis IIa“ atveju imtasi priemonių, kad būtų pripažinta kitų valstybių narių teismų praktika šiuo klausimu. Daugiau informacijos apie tai pateikiama reglamentuose dėl jurisdikcijos ir teismų sprendimų pripažinimo santuokos (tos pačios lyties asmenų) srityje (*Marriage* (*Same Sex Couples*) (*Jurisdiction and Recognition of Judgments*) (Scotland) Regulations 2014) (SSI 2014 Nr. 362).

Jeigu sprendimo pripažinimui reglamento „Briuselis IIa“ ar panašios nuostatos netaikomos, vadovaujamasi 1986 m. Šeimos teisės įstatymo II dalimi, konkrečiai 46 straipsniu. Šiame straipsnyje nustatyti tokie pripažinimo pagrindai:

teismo procese sprendimo dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba gyvenimo skyrium, turinčių užsienio elementą, galiojimas pripažįstamas, jeigu:

a. sprendimas dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba gyvenimo skyrium galioja pagal valstybės, kurioje jis buvo priimtas, įstatymus ir

b. bylos pradėjimo dieną kurios nors santuokos šalies:
i. įprastinė gyvenamoji vieta buvo valstybėje, kurioje buvo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba gyvenimo skyrium, arba
ii. nuolatinė gyvenamoji vieta buvo toje valstybėje, arba
iii. šis asmuo buvo tos valstybės pilietis.
Ne teismo procese užsienyje priimto sprendimo dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba gyvenimo skyrium, turinčių užsienio elementą, galiojimas pripažįstamas, jeigu:
a. sprendimas dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba gyvenimo skyrium galioja pagal valstybės, kurioje jis buvo priimtas, įstatymus
b. sprendimo nutraukti santuoką priėmimo dieną:
i. kiekvienos santuokos šalies nuolatinė gyvenamoji vieta buvo toje valstybėje arba
ii. kurios nors santuokos šalies nuolatinė gyvenamoji vieta buvo toje valstybėje, o kitos šalies nuolatinė gyvenamoji vieta buvo valstybėje, pagal kurios įstatymus sprendimas dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia arba gyvenimo skyrium yra pripažįstamas galiojančiu, ir
c. vienus metus iki pat tos dienos nė vienos santuokos šalies įprastinė gyvenamoji vieta nebuvo Jungtinėje Karalystėje.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Sprendimų dėl santuokos nutraukimo, santuokos pripažinimo negaliojančia ir gyvenimo skyrium pripažinimui paprastai taikomas reglamentas „Briuselis IIa“, t. y. 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003; šiuo atveju žr. atsakymą į 14 klausimą.
Jeigu sprendimo pripažinimui šis reglamentas netaikomas, vadovaujamasi 1986 m. Šeimos teisės įstatymo II dalimi, konkrečiai 51 straipsniu. Prašymą dėl paskelbimo apie pripažintą arba nepripažintą sprendimą galima pateikti Sesijų teismui arba Vyriausiojo teisėjo teismui.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Jei nusprendžiama, kad jurisdikcija priklauso Škotijos teismams, jie paprastai taiko Škotijos teisę.

Susijusios nuorodos

Škotijos teismų tarnyba
Škotijos teisinės pagalbos valdyba
Škotijos vyriausybė

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 09/02/2022
Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.

Skyrybos ir gyvenimas skyrium - Gibraltaras

1 Kokios yra santuokos nutraukimo sąlygos?

Vyras arba žmona privalo teismui pateikti rašytinį prašymą (vadinamą ieškinio pareiškimu). Prašymus nutraukti santuoką nagrinėja Aukščiausiasis Teismas, į kurį turi kreiptis norintys nutraukti santuoką sutuoktiniai. Pareiškėjas turi įrodyti, kad santuoka iširo negrįžtamai, ir pateikti įrodymus, kuriais patvirtinamas vienas iš penkių toliau nurodytų faktų.
Ieškinio pareiškimo dėl santuokos nutraukimo negalima pateikti, jeigu nuo santuokos sudarymo dienos nepraėjo **dveji metai**. Vienintelės šios taisyklės išimtys taikomos tais atvejais, kai ieškovas patyrė itin didelių sunkumų arba atsakovas ypač nepadoriai elgėsi, arba kai ieškovas santuokos sudarymo dieną nebuvo sulaukęs 16 metų.

2 Kokie yra santuokos nutraukimo pagrindai?

Santuoka gali būti nutraukta remiantis vieninteliu pagrindu, t. y. jeigu ji iširo negrįžtamai. Siekiant parodyti, kad santuoka iširo negrįžtamai, būtina pateikti vieną ar daugiau santuokinio gyvenimo faktų įrodymų, susijusių su:
kito sutuoktinio neištikimybe, kai pareiškėjui tolesnis gyvenimas su tokiu sutuoktiniu yra nepakenčiamas;
nepagrįstu elgesiu, tai reiškia tokį sutuoktinio elgesį, dėl kurio galima pagrįstai tikėtis, kad pareiškėjas nenorės toliau su juo kartu gyventi;
persikėlimu gyventi į kitą nei šeimos nuolatinę gyvenamąją vietą, tai reiškia, kad kitas sutuoktinis paliko pareiškėją dvejų metų laikotarpiui iki prašymo nutraukti santuoką pateikimo dienos;
šalių gyvenimu skyrium, kuris truko dvejus metus iki prašymo nutraukti santuoką pateikimo (su kito sutuoktinio sutikimu);
gyvenimu skyrium, kuris truko penkerius metus iki prašymo nutraukti santuoką pateikimo (be kito sutuoktinio sutikimo).
Teismas turi kuo kruopščiau ištirti pareiškėjo (ieškovo) nurodytus faktus ir bet kokius kito sutuoktinio (atsakovo) nurodytus faktus. Jeigu teismą įtikina įrodymai, kad santuoka iširo negrįžtamai, Aukščiausiojo Teismo teisėjas priima sprendimą nutraukti santuoką, jeigu jį tenkina bet kokių santuoką nutraukiančių šalių nustatyta vaikų globos tvarka.
Jeigu teismas yra įsitikinęs, kad santuoka iširo negrįžtamai, jis pirmiausia priima „negalutinį sprendimą“ (preliminarus sprendimas). Šalis, kuri kreipėsi į teismą dėl santuokos nutraukimo, po šešių savaičių gali pateikti prašymą dėl „galutinio sprendimo“ (galutinis sprendimas dėl santuokos nutraukimo). Išskyrus išimtines aplinkybes, terminai pateikti prašymą dėl galutinio sprendimo priėmimo netaikomi.

Tačiau jeigu prašymas priimti galutinį sprendimą pateikiamas praėjus daugiau kaip 12 mėnesių po negalutinio sprendimo priėmimo, pareiškėjas kartu su prašymu turi pateikti rašytinį paaiškinimą, kuriame nurodo:
delsimo priežastis;
ar jis gyveno kartu su sutuoktiniu po negalutinio sprendimo priėmimo ir, jeigu taip, kuriais laikotarpiais, nurodydamas datas, ir
ar žmona pagimdė nors vieną vaiką po negalutinio sprendimo priėmimo, o jeigu taip, nurodo susijusius faktus ir tai, ar teigiama, kad vaikas yra arba gali būti vyro vaikas.
Teisėjas gali nurodyti pareiškėjui pateikti priesaika patvirtintą pareiškimą, kuriuo būtų patvirtintas jo pateiktas paaiškinimas, ir, vadovaudamasis šiuo pareiškimu, priimti, teisėjo nuomone, tinkamą sprendimą.

3 Kokios yra santuokos nutraukimo teisinės pasekmės:

3.1 asmeniniams sutuoktinių santykiams (pvz., teisei rinktis pavardę),

Santuoka nutraukiama, todėl šalys neprivalo gyventi kartu arba tęsti kokius nors asmeninius santykius, nebent jos to norėtų. Šalys gali laisvai sudaryti naują santuoką, jeigu to nori. Jos savo nuožiūra gali nuspręsti pasilikti santuokoje turėtą pavardę arba susigrąžinti iki santuokos turėtą pavardę.

3.2 sutuoktinių turto padalijimui,

Šį klausimą išsprendžia kiekvienos bylos faktus išnagrinėjęs teismas. Net jeigu šalys sudarė susitarimą, teismas turi absoliučią teisę jam pritarti arba iš dalies jį pakeisti.

3.3 sutuoktinių nepilnamečiams vaikams,

Prieš galutinio sprendimo priėmimą arba po jo Aukščiausiasis Teismas turi teisę pasirūpinti sutuoktinių vaikų globa, išlaikymu ir švietimu arba netgi nurodyti atlikti procesinius veiksmus, kad vaikams būtų skirta teismo apsauga. Aukščiausiasis Teismas negali priimti galutinio sprendimo dėl santuokos nutraukimo, nebent jis įsitikina, kad visų vaikų gerovė bus tinkamai užtikrinta.

3.4 pareigai suteikti išlaikymą kitam sutuoktiniui?

Skelbdamas negalutinį sprendimą dėl santuokos nutraukimo arba bet kuriuo metu vėliau Aukščiausiasis Teismas turi teisę nurodyti vyrui mokėti savo žmonai, teismo nuomone, pagrįstą mėnesinę arba savaitinę išlaikymo ir paramos sumą visą likusį bendrą jų gyvenimą. Žmonos teisė gauti išlaikymą išnyksta jai sudarius naują santuoką, tačiau kita motinos santuoka neturi įtakos sutuoktinių vaikui skiriamam išlaikymui.

4 Ką praktikoje reiškia teisės terminas „gyvenimas skyrium (separacija)“?

Pagal Gibraltaro įstatymus separacija yra vadinama „gyvenimu skyrium“. Teismui priėmus tokį sprendimą nebesitikima, kad prašęs priimti sprendimą sutuoktinis toliau gyvens su savo vyru ar žmona. Vis dėlto jis negali sudaryti naujos santuokos. Gyvenimas skyrium iš esmės yra parankus sutuoktiniams, kurių santuoka iširo ir kurie nepageidauja sudaryti naujos santuokos. Pareiškėjas, kuris prašo patvirtinti gyvenimą skyrium, neturi įrodyti, kad jo santuoka iširo negrįžtamai. Sprendimas dėl teismo patvirtinto gyvenimo skyrium neužkerta kelio pateikti prašymą nutraukti santuoką.

5 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo sąlygos?

Pareiškėjas turi pateikti vieno ar daugiau santuokos iširimą patvirtinančių faktų įrodymų ir, kitaip nei norintys nutraukti santuoką sutuoktiniai, norėdamas pradėti bylą, neturi laukti, kol nuo santuokos sudarymo dienos praeis treji metai.

6 Kokios yra gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo teisinės pasekmės?

Jeigu gyvenimo skyrium šalis miršta nepalikusi testamento, jos turtas padalijamas laikantis paveldėjimo pagal įstatymą taisyklių, o sprendimas dėl gyvenimo skyrium sukelia tokias pat pasekmes, kaip ir sprendimas nutraukti santuoką. Todėl nė vienas sutuoktinis po to neturi jokių teisių į pagal įstatymą paveldėtą turtą. Tačiau jeigu gyvenimo skyrium šalis miršta palikusi testamentą, gyvenimas skyrium neturi jokio poveikio tame testamente nurodytai teisei, jeigu, pvz., gyvenimo skyrium šalį pergyvenusi šalis pagal tą testamentą paskiriama paveldėtoja.
Gyvenimo skyrium patvirtinimo byloje teismas vadovaujasi tomis pačiomis turto padalijimo nuostatomis, kurios galioja nagrinėjant santuokos nutraukimo bylą.

7 Ką praktikoje reiškia terminas „santuokos pripažinimas negaliojančia“?

Santuoka pripažįstama negaliojančia dviem būdais. Santuoka gali būti pripažinta negaliojančia remiantis absoliučiais santuokos negaliojimo pagrindais – tai reiškia, kad santuoka niekada negaliojo ir niekada nebuvo sudaryta. Kitomis aplinkybėms santuoka gali būti pripažinta negaliojančia remiantis santykiniais santuokos negaliojimo pagrindais – tai reiškia, kad vienas iš sutuoktinių gali prašyti pripažinti santuoką negaliojančia. Santuoka gali būti tęsiama, jeigu su tuo sutinka abu sutuoktiniai.

8 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia sąlygos?

Santuoka negalioja, jeigu:
ji neatitinka Santuokos įstatymo nuostatų, nes:
santuokos sudarymo metu viena iš šalių jau buvo teisėtai susituokusi;
šalys nėra skirtingų lyčių; viena šalis turi būti vyriškosios, o kita – moteriškosios lyties;
poligaminės santuokos, sudarytos ne Gibraltare, atveju vienas iš sutuoktinių santuokos sudarymo metu nuolat gyveno Gibraltare.
Santuoka pripažįstama negaliojančia remiantis santykiniais santuokos negaliojimo pagrindais šiomis aplinkybėmis:
santuoka nebuvo iki galo sudaryta dėl vieno iš sutuoktinių negalėjimo jos iki galo sudaryti;
santuoka nebuvo iki galo sudaryta atsakovui sąmoningai atsisakius ją iki galo sudaryti;
vienas iš sutuoktinių nedavė tinkamo sutikimo sudaryti santuoką, nes buvo verčiamas ir priverstas sutikti, klaidingai suprato santuokos teisines pasekmes arba buvo psichiškai neįgalus įvertinti sprendimo tuoktis pasekmių;
santuokos sudarymo metu vienas iš sutuoktinių sirgo psichikos liga, dėl kurios pobūdžio nebuvo veiksnus sudaryti santuokos, arba užkrečiamąja venerine liga ir ieškovas santuokos sudarymo metu apie tai nežinojo;
santuokos sudarymo metu moteris buvo nėščia nuo kito asmens, negu ieškovas, ir ieškovas santuokos sudarymo metu apie tai nežinojo.

9 Kokios yra santuokos pripažinimo negaliojančia teisinės pasekmės?

Negaliojančia pripažinta santuoka tampa niekine. Tačiau jeigu yra santuokinių vaikų, Aukščiausiasis Teismas privalo įsitikinti, kad šalys nustatė tinkamą vaiko globos tvarką. Taip pat gali būti numatytos nuostatos dėl išlaikymo mokėjimo bet kuriam iš vaikų ir bet kurio iš vaikų globos ir (arba) išlaikymo.

10 Ar yra alternatyvių neteisminių priemonių, kuriomis su santuokos nutraukimu susijusius klausimus būtų galima išspręsti nesikreipiant į teismą?

Jurisdikciją nagrinėti santuokos nutraukimo bylas turi tik Gibraltaro Aukščiausiasis Teismas. Tačiau tam tikrą socialinę pagalbą galima gauti pasinaudojant konsultacijomis santuokos klausimais.

11 Kur turėčiau pateikti prašymą (skundą) nutraukti santuoką, nustatyti gyvenimą skyrium (separaciją) arba santuoką pripažinti negaliojančia? Kokių formos reikalavimų reikia laikytis ir kokius dokumentus turėčiau pridėti prie prašymo?

Prašymai turėtų būti teikiami Aukščiausiojo Teismo kanceliarijoje, 277 Main Street, Gibraltar.
Prašymas pateikiamas kaip ieškinio pareiškimas, prie kurio reikėtų pridėti rašytinius įrodymus, įskaitant santuokos liudijimo kopiją, visų vaikų gimimo liudijimo kopijas ir išdėstyti santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ir (arba) santuokos pripažinimo negaliojančia pagrindus. Taip pat reikėtų pateikti duomenis apie santuokinius vaikus ir ieškovo finansinę padėtį. Daugiau informacijos galima gauti Aukščiausiojo Teismo kanceliarijoje adresu: Supreme Court Registry, 277 Main Street, Gibraltar, tel. (+350) 200 75608.

12 Ar galima gauti teisinę pagalbą proceso išlaidoms padengti?

Jeigu tenkinamas atitinkamas pajamų kriterijus, galima gauti teisinę pagalbą bylos išlaidoms atlyginti. Formas ir papildomą informaciją galima gauti Aukščiausiojo Teismo kanceliarijoje adresu: Supreme Court Registry, 277 Main Street, Gibraltar.

13 Ar galima apskųsti teismo sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacijos) nustatymo arba santuokos pripažinimo negaliojančia?

Sprendimas dėl santuokos nutraukimo arba santuokos pripažinimo negaliojančia gali būti panaikintas bet kuriuo metu iki galutinio sprendimo priėmimo. Gyvenimo skyrium atveju tam tikromis aplinkybėmis sprendimas gali būti panaikintas bet kuriuo metu po jo priėmimo. Sprendimai dėl vaikų globos ir išlaikymo gali būti keičiami jau priėmus galutinį sprendimą.

14 Ką turėčiau daryti, kad kitos valstybės narės teismo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia būtų pripažintas šioje valstybėje narėje?

Europos Sąjungos Reglamente (EB) Nr. 2201/2003 nurodyta, kad vienoje valstybėje narėje priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo, separacijos (gyvenimo skyrium) arba santuokos pripažinimo negaliojančia gali būti pripažintas kitose valstybėse narėse. Reikalingus dokumentus galima gauti sprendimą priėmusiame teisme ir juos reikėtų pateikti Aukščiausiajam Teismui.

Šis reglamentas netaikomas sprendžiant kaltės, santuokos turtinių pasekmių, išlaikymo ar kitus papildomus klausimus. Tarp suinteresuotosios šalies ir jurisdikcija pasinaudojančios valstybės narės turi būti realus ryšys.

Pripažinti sprendimą gali būti atsisakyta, jeigu jis prieštarauja viešajai politikai, jeigu jis buvo priimtas kitai šaliai neatvykus į teismą, jeigu atsakovui laiku nebuvo įteikti atitinkami dokumentai arba jeigu sprendimas yra nesuderinamas su sprendimu, priimtu teismo procese tarp tų pačių šalių Gibraltare, arba yra nesuderinamas su ankstesniu kitoje šalyje priimtu sprendimu, jeigu toks ankstesnis sprendimas gali būti pripažintas Gibraltare.

Bet kuri suinteresuotoji šalis gali prašyti sprendimą pripažinti arba jo nepripažinti. Aukščiausiasis Teismas gali sustabdyti bylos nagrinėjimą, jeigu sprendimas, kurį siekiama pripažinti, buvo apskųstas.

Jeigu sprendimas negali būti pripažintas pagal šį reglamentą, vadovaujamasi Santuokos bylų įstatymo nuostatomis dėl užsienyje priimtų sprendimų nutraukti santuoką pripažinimo. Šiame įstatyme nustatyta, kad:

teismo procese priimto sprendimo dėl santuokos nutraukimo arba gyvenimo skyrium, turinčių užsienio elementą, galiojimas pripažįstamas, jeigu:
sprendimas dėl santuokos nutraukimo arba gyvenimo skyrium galioja pagal valstybės, kurioje jis buvo priimtas, įstatymus ir
atitinkamą dieną (t. y. dieną, kurią buvo pradėta byla dėl santuokos nutraukimo) bet kurios santuokos šalies
įprastinė gyvenamoji vieta buvo valstybėje, kurioje buvo priimtas sprendimas dėl santuokos nutraukimo arba gyvenimo skyrium, arba
nuolatinė gyvenamoji vieta buvo toje valstybėje, arba
šis asmuo buvo tos valstybės pilietis.

15 Į kurį teismą reikėtų kreiptis, siekiant užginčyti kitos valstybės narės teismo priimtą sprendimą dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium ar santuokos pripažinimo negaliojančia? Kokia tvarka taikoma šiais atvejais?

Kitose valstybėse priimti sprendimai dėl santuokos nutraukimo ir gyvenimo skyrium Gibraltare yra pripažįstami, jeigu yra tenkinamos tam tikros sąlygos. Jeigu tokio sprendimo dėl santuokos nutraukimo ir (arba) gyvenimo skyrium pripažinimui prieštaraujama, toks prieštaravimas gali būti pagrįstas vienos iš Santuokos bylų įstatymo sąlygų nevykdymu. Tokiu atveju galima kreiptis į Gibraltaro Aukščiausiąjį Teismą prašant patvirtinti, kad kitoje valstybėje priimtas konkretus sprendimas dėl santuokos nutraukimo ir (arba) gyvenimo skyrium neturi teisinės galios.

16 Kokios valstybės teisė taikoma santuokos nutraukimo bylose kai sutuoktiniai negyvena šioje valstybėje narėje arba jų pilietybės skiriasi?

Gibraltaro teismai juose iškeltoms byloms visais atvejais taiko Gibraltaro teisę. Teismai turi jurisdikciją nagrinėti santuokos nutraukimo bylą net ir tuo atveju, jeigu santuoka sudaryta užsienyje, kai bet kurio iš sutuoktinių:
nuolatinė gyvenamoji vieta bylos pradžios dieną yra Gibraltare arba
įprastinė gyvenamoji vieta vienus metus iki tos dienos buvo Gibraltare.

Šis tinklalapis priklauso portalui Jūsų Europa.
Laukiame jūsų atsiliepimų apie tai, kiek naudinga pateikta informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Paskutinis naujinimas: 31/05/2021
Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teisminio tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teisminis tinklas, nei Europos Komisija neprisiima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisykles rasite puslapyje „Teisinė informacija“.